

HARVARD
MEDICAL LIBRARY

IN THE
Francis A. Countway
Library of Medicine
BOSTON

DE ORTV
INFANTIVM
CONTRA
NATVRAM,

PER SECTIONEM
Cæsaream,

TRACTATIO:

*Qua reliqui item CONSCIENTIÆ NODI ad
matrem alno gerentem, ac fœtum, eiûsque
partum spectantes, solidè & accu-
ratè expediuntur;*

A R. P. THEOPHILO RAYNAUDO,
Societatis IESV Theologo.

*Accessit discussio erroris popularis, de Communione
pro mortuis.*

LVGDVNI,

Sumpt. GABR. BOISSAT, & Socior.

M. DC. XXXVII.

WITNESSETH

THAT

THE

SAID

ARTICLES

ARE

AND

THE

SAID

ARTICLES

Nobilissimo & Amplissimo D.

DOMINO

PETRO DE GRATET,
COMITI DE BOVCHAGE,
ET BRANGVES, REGI AB
VTROQUE CONSISTORIO, ET
in suprema Delphinatum Curia Præsidi
integerrimo, & c.

THEOPHILVS RAYNAVDVS

ex Societate IESV F.

MNIBVS laborat Sapien-
tia, cùm priuatum exornat,
PRÆSES AMPLISSIME,
immensum amat splendo-
rem contrahi, vt collectis in angu-
stum radiis, clariùs emicet, exerat se
potentiùs, & in multos ab vno se
transfundat copiosiùs. Hoc ipsum il-
â 2 Iustrissimo

lustrissimo, in te, tota Gallia demiratur exemplo. Impertita siquidem Sapientiæ decora, circumquaque sic explicas, vt sapientiam nouo nomine, Sapientem credamus, & ingeniosam quòd suam in te munificentiam no-uerit scenerari; sceneratam vel hoc vno agnoscimus, quòd Sapientiæ à qua habes vt fulgeas, id rependas vt iudicet; itaque nostris temporibus suspiciamus, quod multis retrò sæculis, orbi Romano Philosophus expetebat, SAPIENTIAM SCILICET IUDICANTEM, AVT IUDICEM SAPIENTEM. Sapientiam inquam illam, quam micantissimum Cheronæus mundi Solem vocitauit; quæ ad te cum diuertit, omnia æquabili fluere lege necesse est, quando solem videmus in Librâ, ad quam cum virtutibus, sic exiguntur vitia, vt his depressis, in sublime ferantur illæ, & imperent.

FORTVNATAM

FORTVNATA M igitur eo Præsidente Curiam, quem oculatum fecit Sapiencia, & amabili cæcitate, sibi Diua Themis consecrauit; vt cæcitati, non desit oculata integritas, nec in integritate cæca desideretur eruditio. Emissenos Iustitiam veneratos accepimus, cuius è collo, suspensa veritatis effigies, affusis à Sapiencia radiis, oculorum prope aciem perstringeret. Nimirum (quod docuere nonnulli) his ostendebant tenebris, florentissimo tum regnaturam imperio Iustitiam; cum perspicaces, sapientes, eruditos, quid loquor? tibi similes, Veritas indagatores nancisceretur.

VIDE quanti pensanda sit, meæ fortis fœlicitas, cui tibi olim in templo Sapienciæ inaugurando, mystagogum esse contigerit? Iactitabat se quôdam Donatus immortalem, quod Hieronymum in humanioribus auditorem habuisset, cuius cum laudes

æternæ forent, sui nunquam perituram sperabat memoriam nominis. Nihil tu inferiori posteros docebis exemplo, quantum discipulis, ipsi etiam præceptores tribuere debeant; quibus interdum, glorioso videlicet impertiti luminis repercussu, hoc debent; ut clariore existant. Ita illas imprimis glebas demiramur, eius fœlicitatis, & ingenij, ut positam in cultura operam, trifero proventu soluant, suosque stupendo prorsus fœnore, colonos locupletent.

PRÆBUISTI æternum mihi (PRÆSES INTEGERRIME,) gratulationis, laudisque cumulatissimæ argumentum, neque spem faustissimus fefellit euentus meam. Celerrima illa qua polles, in perspiciendis rebus, ingenij vis, quæ maturæ iudicandi moræ nihil officit, indices mihi semper illustres fuere latentis animi, ad suprema quæque facti; ad eamque præfer-

tim

tim dignitatem, aspirantis, quam in te
meritò suspiciunt cæteri, & veneran-
tur, sed ego tuis inferiorem meritis
semper existimabo. Cuius vt aliquod
opinionis extaret posteris monumen-
tum, hanc quantulamcumque opel-
lam affero, mei in te auctoramentum
obsequij, quæ si vel vno tuæ splendo-
re purpuræ, illustrata prodeat, est pro-
fectò quod immortalitatem sperem
gloriosissimam. **VIVE ET FAVE.**

V. Cl.

D. PETRO DE GRATET,
AMPLISSIMO PRÆSIDI,
& Comiti de BOVCHAGE, &c.

A R A.

Numen si quæris, Lector, huius Aræ Genium,
Titulum lege.

Quid hæres? quòd Augustos vel vna dote
Suos Genios adorauerit Antiquitas?

Maior hîc Præses multiplici radiat.

Non hîc Mercurius Eloquentiâ,

Non hîc Alcides Nobilitate,

Non hîc Themis Iustitiâ,

Non Pallas omnib. disciplinis,

Ara Numinum est.

Hîc Pietas, hîc Nobilitas,

Hîc Facundia, hîc Eruditio,

Hîc Iustitia simul adorantur,

Adorantur, non explicantur.

Fallor, satis explicantur, dum in Ara collocantur.

Huius aræ consilium si quæris, lege.

Suo Theatro æternitatem à religione quærens
Pompeius, Aram Magni numinis imposuit.

Huic ingentis animi theatro,

Innocentiori qua fulget doctrinæ gloria,

Maior Romano duce Theophilus

Immortalitatem à veneratione fœliciter aucupaturus
Aram, tanti Præsidis auspicio, venerandam adstruxit.

P. PETRVS GRAS S. I.

Amplissimo

Amplissimo & Nobilissimo D. D.

PETRO DE GRATET,
IN DELPHINATIVUM
SUPREMA CVRIA PRÆSIDI,
Comiti de Bouchage, &c.

Ode Tricolos Tetraſtrophos.

MENS litterato nobilis halitu,
 Et gratioſe laurea purpura
 Virtutis hoſpes, Indicantis
 Lingua Dei, Superumque Prator;
 Legum tribunal, Praeſes amabili
 Verendus oſtro, flamma laboribus
 Secunda noſtris, & beato
 Juſtitia radiata vultu,
 Atlas paterni maxime ponderis
 Dignus capaci ſydera brachio
 Et iuris, illuſtri labore
 Deciduos retinere faſces.
 Dum liliati ſyderis arbiter,
 Tutas ſubactō climate legibus
 Componit aras, & labanti
 Praſidium LODOICVS orbi,
 Regenda motu ſceptra vicario
 Tibi ſagaci Numine credidit,
 Ut IVSTVS in Inſto, fideli
 Iudicio loqueretur ore.

Boucha-
gus Dei
Iudicis le-
gatus.

Regia In-
ſtituz In-
terpres.

Fasces minaci fulmine liberos
Honora iusto lilia nomine

Docto maritaliuit clienti

BOVCHAGIO moderanda sensu.

Forensis inter sarmata gratia,
Et purpurati lumina Climatis

Multiplicato spirat in te

Prodigio LODOICVS absens.

Ut rorulento Delius aethere

Se concolori pingit imagine,

Et lumen affini tabella

Artifici radio colorat.

Absens amico vivit in hospite,

Et innocenti scenore luminis

Gaudet propagato colore

Multiplices reperisse vultus.

Regale lumen, sceptraque vindicis

Augusta dextra, Rex tibi deferens

Se vidit heredem, paterna

Effigiem peperisse lucis.

Te fabulosa Curia Cecropis

Colloque quondam pendula veritas

Supplex honorans, osculatur

Purpureos famulosa gressus.

Aeterna magni filia Iudicis

Spernit seueri marmora Numinis,

Cerasque viuentes in vno

Ingenio veneratur omnes.

Inter verenda Lilia Purpura,

Et Gallicana fulgura Palladis

Credit Sacerdotem Deorum,

Qui patriis operetur aris,

Altera Re-
gis imago,
vt Iris So-
lem, sic ille
Regē red-
dit.

Affertor
antiqui
Iuris,

Decreta

Decreta fonti sancta licentia
 Caeli loquentis fulmina, prouidi
 Voces parentis, verba sacra
 Esse putat pretiosa vocis.
 Non insolenti gentis inhospita
 Damnata mundo, moesta precarios
 Ambit penates, nec tenaci
 Barbarie malepressa viuit,
 Paterna virtus, hospita veritas
 Huic fecit aras, & domus, innocens
 Fuit Mineruale, incruento
 Qua caderet scelus omne cultro.
 Delubra iusto condita Numini,
 Quam Mystra virtus, victima criminis
 Exosa proles, tu Sacerdos
 Pontifici trabeatus ostro.
 Si quem infideli perfida pondere
 Fortuna vexat, limina patriae,
 Vix tangit ara, iam beatos
 Parturuit tua fama soles.
 Inclusa proles carcere mobili,
 Et vita primis indiga sensibus
 Spirans parentali in sepulchro
 Prima tuo petit astra iussu.
 Materna rampens ilia, sospita
 Se sistit ara, claustraque libero
 Rescindit ausu, purpuratis
 In manibus positura cunas.
 Doctrina crebro vinida pignore,
 Constans cadentis vita scientiae,
 Doctumque Numen, litteratae
 Prodigium populare gentis,

Domus
 eius Iusti-
 tiae tem-
 plum.

Argumen-
 tum libri.

Author li-
 bri doctri-
 na & li-
 brorum
 multitudi-
 ne vbique
 notus.

Docto

Docto feracis fœnore spiritus
Ubique viuens, vnus in omnibus
Spirans Lycais, erudita
Progenie numerosus Heros.
Inter cruenti funera temporis
Mortem potenti suscitât halitu,
Ut prona fœlices, honora
Familia veneretur aras.
Supplex merentis lumina Purpura,
Stirpémque adorans, sponte silentibus
Abscedit oris, inter umbras
BOVCHAGIÆ tuba iusta lucis.

P. IOANNES PAPON S. I.

ARGV

ARGVMENTVM.

NON ita pridem, eruditus ac pius sacri cuiusdam instituti alumnus; vir præter cætera religioſa ornamenta, rei quoque Medicæ peritia clarus; quippe qui priuſquàm abiectò ſeculo ſub Chriſti vexillis mereretur, ſtudia Medicinæ coluerat; venit ad me rogatum ſententiã, de controuerſia negotio Medicorum proprio implantata: nimirum de Sectionis Cæſaræ honeſtate; ſiue, licitane ſit materni vteri diſſectio, ad exemptionem fœtus, in deſperatione partus naturalis. Quod enim apud Inalpinos, Medicus quidam vt matri ac fœtui, vel alterutri ſaltem conſuleret, eam ſectionem Chirurgo mandaret, nec res felicem exitum eſſet ſortita, vt ſunt cogitationes mortalium timidæ, & incertæ prouidentię noſtræ; Medicus quidem, ſe ex arte, & de ſuorum Doctorem ſententiã edixiſſe ſectionem excuſabat; nec ſibi

Argumentum.

sibi vitio verti posse euentum minùs prosperum assererat, cum *euentus, stultorum Magister sit, ut est apud Liuium Dec. 3. l. 2. sitque iudice Plinio l. 5. epistol. 21. omnino iniquum, ut honesta consilia vel turpia, prout male aut prospere cedunt, ita vel probentur, vel reprehendantur.* Probandam potius tanquam Sapientiæ plenissimam legem Ægyptiam à Diodoro relatam, ex qua Medicus securi percussus est, quod ægri curationem contra artis præcepta molitus esset, quamuis secuto felici euentu. Alij verò, siue quos dolor ex defunctæ propinquæ mulieris obitu pungebat, siue quos alieni mœroris commiseratio, aut de alienis factis pronuntiandi frequens mortalibus vitium, prurigo stimulabat; sectionem adhibitam, plusquàm barbaricæ immanitatis damnabant. Et, ut brutum vulgus dimittam, eaque linguarum spicula, quibus imperiti, cæco potius affectu quàm iudicio ducti, Medicum petebant: fuere viri haud indocti, & nodorum conscientia nequaquam rudes, quibus Medici iussum, temeritatis plenissimum visum est, nec grauis peccati expers, quod quamquam ex disciplinæ suæ præscripto id consilium suscepisset, & quantum per negotij adiuncta

Argumentum.

adiuncta licuerat, egisset prudenter; tamen nec sacris Doctoribus, & nodorum conscientiae interpretibus placeat audax factum, nec omnibus Medicis arrideat, nisi immitioribus, & eius genij cuius Herophilum Medicum infimulat Tertullianus l. de anima cap. 10. quem à studio excrucandi humana corpora, lanium potius quam Medicum appellandum decernit. Tandem alij, studia in contraria incerti scindebantur; nisi quod in eo contentionis aestu, tametsi attendendo solius rationis momenta in neutram partem abripiebantur; tamen scrupulum illis non leuem aduersus Medici factum infigebat, contrarius sacrorum Doctorum sensus, & quidem constans & vnanimis, vt non nemo ex Medici reprehensoribus affirmabat. Non est hæc lis mota nunc primùm. Nam Franciscus Victoria ante centum circiter annos, cum sui temporis Medico certandum sibi hac ex causa fuisse, scripto prodidit in summa de Sacramentis. Nec ita multo post, Bartholomæus Ledesma in tractatione de Baptismo, difficult. 18. *in fine*, alium sui temporis Medicum, grauius notauit ea ex causa. Non ita pridem Paulus Comitulus l. 1. respons. moral. q. 14.

Argumentum.

rixam sibi non leuem fuisse cum Medico septuagenario huiusmodi sectionibus patrocinate, prodidit.

Res digna visa est, de qua adhibito non indiligenti examine pronunciareretur: eoque pronius & gratus ad hanc operam descendi, quod videam per occasionem sectionis Cæsareæ, de omnibus propè dubitationibus quæ circa prægnantes & fœtus materna aluo conclusos agitari possunt apud nodorum conscientia tractatores, statuendum esse; nec paucas scholasticas difficultates, & aliquas etiam inter Iuriconsultos iuris ambigui quæstiones, cum hac controuersia complicari. Quorum omnium discussio & illustratio, vt ob varietatem amœna, sic ob non leues difficultates exercendo ingenio idonea, & ob frequentem vsum, non parum commoda appareat, præsertim ad infantium quibus ortus naturalis negatur, æternam salutem locandam in tuto; & misellos, (vt Prosper alicubi nominat,) *paucorum dierum homines*, perpetuo exitio subducendos.

Ortum naturalem quem illis negari dico, & ob quem negatum, aio discrimen æternæ salutis ab eis adiri, non oppono illis non naturalibus ortibus quos enumerat

Mercur.

Mercur. l. 2. de morb. mul. cap. 1. & fusiùs
 Iacobus Ruffius toto l. 4. muliebr. ac no-
 minatim accessui illi ad hanc lucem qui
 proprius est Agripparum. Ita vocant eos,
 qui præpostero natali, & contra naturam
 ob causas à Laurentio discussas 8. Anatom.
 quæst. 29. in pedes procedunt naicentes,
 Agrippæ dicti, quod *agrè parti* sint; ait
 Plinius l. 7. cap. 8. addens eum nascendi
 modum, Marco Agrippæ, parenti amba-
 rum Agrippinarum quæ Caium & Domi-
 tium Neronem principes genuere, ac
 etiam Neroni ominosum fuisse. Vterque
 enim, præposterum illum & naturæ con-
 trarium ortum sortitus scribitur. At *ritu na-
 tura*, (inquit,) *capite hominem gigni, mos est,
 pedibus efferrì.* Nec dissimiliter apud Agel-
 lium l. 16. c. itē 16. Varro, qui ei partui cōtra
 naturam procurando, & deprecando tan-
 to infantis periculo, duabus Carmentibus
 aras statutas prodit: vnique *Postuerta*, al-
 teri *Prosa*, à recto peruersoque & naturæ
 aduerso partu, inditum nomen. Est igitur
 hic Agripparum ortus, aliquatenus con-
 tra naturam, diuersus tamen ab eo, cuius
 negatione adiri ab infantibus æternum
 exitium admonebam. Imo ortus Agrip-
 parum, præ eo ad quem aggredimur, non

Argumentum.

est contra naturam ; quia Agrippæ tametsi præpostero membrorum ordine, tamen per consuetam viam ad lucem veniunt. At ij de quibus agendum proponimus, qua data per artem porta, educuntur è conceptus loco. Quare ortus eorum, antonomasticè & absolutè **ORTVS INFANTIVM CONTRA NATVRAM**, videtur denominandus, vt à nobis factum est in huius Opellæ titulo.

APPROBATIO

APPROBATIO.

DILIGENTER euoluimus librum, cui titulus est, *De ortu infantium contra naturam*, &c. conscriptum à R. P. THEOPHILO RAYNAUDO, Societatis nostræ Theologo: Nec modò omnia, quæ eo continentur, doctrinæ Catholicæ & bonis moribus congruentia, sed etiam insigni eruditione referta, atque adeò digna prælo censuimus. Lugduni 11. Augusti, 1637.

IOSEPHVS GIBALINVS,
LAVRENTIVS GRANON.
PETRVS LABBÉ.

Facultas Prouincialis.

CLAVDIVS BONIELLVS Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi iuxta Priuilegium eidem Societ. à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij, 1583. Henrico IV. 20. Decembris, 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante.

ē 2 gnante.

gnante, 14. Februarij, 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant: Permittit GABRIELI BOISSAT, & Sociis, ut librum, cui inscriptio est: *De ortu infantium contra naturam*, &c. Autore P. THEOPHILO RAYNAUDO, Societatis IESV, ad sex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere possit. Datum Lugduni, 15. Maij, 1637.

CLAVDIVS BONIELLVS.

Facultas Ordinarij.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE, S. Theologiæ Doctor, in S. Crucis æde sacra Custos, & Eminentissimi ac Reuerendissimi D. D. Cardinalis & Archiepiscopi Lugdunensis Vicarius Generalis Substitutus: Librum R. P. THEOPHILI RAYNAUDI Societatis IESV, cui titulus est: *De ortu infantium contra naturam*, &c. à Doctoribus approbatū, tanquàm sana doctrina refertum, & eruditione Autoris dignum, in lucem edi facultatem concedimus. Lugduni 13. Augusti, 1637.

DEVILLE, V. G. S.

CONSENSVS.

LIBRVM, cui titulus est: *De ortu infantium contra naturam, &c.* Autore R. P. THEOPHILO RAYNAUDO, Societatis IESV Theologo, typis mandari publicis, ac in lucem exponi à GABRIELE BOISSAT, & Sociis, ego Regis in Præfectura Lugdunensi Consiliarius & Procurator non impedio. Die 14. Augusti, 1637.

P V G E T.

PERMISSIO.

VISO Procuratoris Regis consensu, Librum hunc typis mandari à GABRIELE BOISSAT, Bibliopola Lugdunensi, & Sociis; concedimus; & ne quis ultra concessam facultatem denuò excudat, defendimus. Datum Lugduni, die 14. Augusti, 1637.

S E V E.

INDICVLVS CAPITVM.

ARGVMENTVM.

- CAP. I. **Q**UID & quotuplex sit sectio
Casarea, de cuius honestate
agendum est. pag. 1
- II. De sectione matris demortuae ut fœtus
superstes eximatur. 18
- III. De sectione matris superstitis infan-
te item superstite, variantes sen-
tentia. 35
- IV. Præsuppositio ad diiudicationem con-
trouersia proposita; Sectionem ma-
tris viuentis quacunque tandem ex
causa fiat, extremum remedium
esse oportere. 45
- V. Quid statuendum de sectione matris
viuentis, fœtu item superstite; si
sectio neutri mortem illatura proba-
biliter speretur. 53
- VI. An in euentu de quo proximè, sectio
Casarea non modò licita sit, sed
etiam

etiam necessaria, & ex obligatione cum subeunda, tum adhibenda. 76

VII. *Quid statuendum de sectione Casarea, cum certum moraliter est, ea adhibita inferendum esse matri aut fœtui interitum vi sectionis.* III

VIII. *In dubio an sectio mortem innocenti sit illatura, quid statuendum.* 137

IX. *Si matris vel prolis salus per sectionem sit moraliter certa, sed cum alterius certo vel dubio exitio coniuncta, an alterutrius, & cuius vita preferenda.* 154

X. *Corollarium primum, aduersus scrophas sobolis animata suffocatrices, & animanda præfocatrices.* 186

XI. *Corollarium secundum. Obligationes alia pregnantium ad abstinendum certis quibusdam actionibus, aliasve nonnullas proli concepta necessarias præstandas, ex antedictis inferuntur.* 254

XII. *Quid statuendum de honestate sectionis Casarea matre & fœtu superstitionibus, urgente graui necessitate extrinseca, qua seclusa illicita esset sectio: siue mater innoxia sit, siue noxia,*

*noxia, & mortem ob scelus iure com-
merita.* 274

XIII. *De sectione matris superstitis, mortuo
intra uterum fœtu.* 292

XIV. *Embolum iuridicum. Iurisperitorum
de sectione Casarea, & exempto per
eam fœtu, controuersia indicata, &
diiudicata ex antedictis.* 300

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex, sit sectio Cæsarea, de cuius honestate agendum est.

I. **N**OMINE *sectionis Cæsareæ*, intelligo artificiosam diuisionem, qua fœtus, è matris, siue superstitis siue iam demortuæ vtero, per viam non naturalem educitur, ob deficientem matri virtutem enitendi, & fœtum naturali modo foras mittendi; vel certè ob anteoccupatum iusta de causa legitimum tempus pariendi, & adhibitam ante illud, exemptionem fœtus.

Sectiones fabulosa, ablegata.

2. Vides alienas esse ab hoc loco, fabulosas illas sectiones, quibus olim Ethnici commenti sunt aliquos ad lucem venisse. *Apud Gymnosophistas India*, (inquit S. Hieronymus lib. 1. in Iouinianum. 69.) *quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, quod Buddam, principem dogmatis eorum, è latere suo Virgo generarit. Vtique è latere perfosso, vt pateret fœtui exitus citra penetrationem, cuius nulla apud seculi sapientes mentio, multo*

A minùs

mirus fides. Sed pergit S. Hieronymus. *Nec hoc mirum de Barbaris, cum Mineruam quoque de capite Iouis, & Liberum Patrem de femore eius procreatos, doctissima finxerit Græcia.* Etiam Mineruam filio Iouis capite editam, habebat fabula. Itaque in eo item natali, creditum est interuenisse sectionem, æquè ac in Bacchi ortu ex Patris femore. Nota est fabula ex 3. Metamorph. passimque ex Mythologis, qui referunt, fulminata matre Semele, puerum Bacchum è materno vtero viuum fuisse eductum, & vt foetus ille immaturus, debitam humano foetui maturitatem consequeretur, Iouis femori immissum esse, indéque velut ex secundo vtero iteratò eductum & natum, vnde *Dithyrambus & bimater* est dictus, quod ei Iouis femur, materni vteri vice fuisset in ortu secundo. Igitur hîc quoque, sectionem in Iouis femore ad educendum in lucem Bacchum, imaginatos esse Ethnicos, perspicuum est. Sunt tamen (vt præmissi,) omnes hæ sectiones, alienæ ab hoc loco: tum quia non dicuntur fuisse sectiones vteri materni, sed lateris, aut cerebri, vel femoris: Tum quia apertè sunt fabulosæ, nec nisi partus Græcanicæ nugacitatis.

3. Nec refert quod S. Hieronymus ad Virginitatis commendationem prædictas sectiones retulerit: Aut quod Ruffinus ad tertium symboli articulum, Mineruæ ac Bacchi generationes ex Patris cerebro ac femore Ethnicis obiecerit, vt demonstraret conceptum & editum Christum absque maris & foeminæ copulatione, quod illi vt monstruosum figmentum auersabantur. Non inquam refert, quod hi Patres, & si qui alij, inter disputandum cum Ethnicis, ortus prædictos adduxerint, sintque ex illis

Quid, & quotuplex, sit sectio Casarea. 3

illis argumentati pro Christiana Veritate, aduersus Ethnicos eidem obstrepentes. Quod enim eas fabulas adduxerint, argumento non est quod pro veris narrationibus illas habuerint: sed iure disputatoribus concessio cum possunt, ex aduersarij armamentario tela quibus eum faucient depromendi; assumpserunt quod Ethnici in prædictis fabulis vt verum iactabant: idque in ipsorum capita retorserunt, ostendentes longè verisimiliorem videri debere ortum Christi ex matre Virgine seclusa prorsus viri opera, quàm ortus prædictos è latere matris, vel è patris cerebro, aut femore: nec qui ista censent vera, posse Christi ortum ex sola matre semper imperuia, pronunciare absurdum, ac ne Deo quidem possibilem, quod iidem Ethnici quibus fabulosi ortus prædicti habebantur pro veris, malignè & inconsequenter aduersus Christianum mysterium effutiebant.

4. Non multum absimili modo, Patres, ipsaque Scriptura, fabulosas narrationes, cum ædificationi seruire possunt & ad morum informationem commodare, non dedignantur. V. g. narratio de Pelicano post triduum luctus pullos suos proprij sanguinis superfusione ad vitam reuocante, fabulosa est, vt satis significat S. Augustinus in Psalm. 101. qui tamen egregiè inde eruit, quantus erga nos fuerit Christi Domini affectus, cuius perspersi sanguine ad vitam rediimus. Narratio de Phœnice rediuiuo, innumeris scætet fabulositatibus: de quibus plenè Delrius Adag. 16. vet. Testam. & Fernand. à Corduba in Didasc. multipl. c. 7. Neminem tamen latet, quàm multi Patres, exemplum Phœnicis quod Ethnici admittebāt, aduersus eosdem resurrectioni

carnis infestos, vrgeant. Videndus nominatim Clemens Rom. 5. Constit. c. 6. Tertullianus l. de resurr. car. cap. 13. Ambros. l. de fide resurr. Epiphanius in Anchorato, Cyrillus Hieros. catech. 18. Ruffinus ad XI. symboli articulum, passimque cæteri, qui hoc telum è pharetra Ethnicorum depromptum, securè in illos intorquent, tametsi simul insinuent se id fabulis annumerare. Ipsa Scriptura quod notauit Nyss. homil. 9. in Cant. non refugit fabulas externorum, cum possunt ad pietatem conducere, quod idem confirmat exemplo fabularum de cinnamomo iactatarum, quas tamen à Scriptura vsurpatas obseruat & latè explicat, tum concludit. *Nemo verò, aspiciens quod non sint probabilia quæ dicuntur de cinnamomo, Verbum reprehendat, vt quod ex iis quæ non sunt vera, sponsæ laudem tribuat. Scit enim sepè sancta Scriptura, etiam ab externis fabulas accipere, ad opem scopo suo ferendam. Quod igitur Patres aliquando aduersus Ethnicos, Buddæ, Liberi, Mineruæ procreationes vrgeant, vt probent posse hominis generationem aliunde existere quàm ex maris & fœminæ complexu; non probat Patres illos habuisse pro veris, generationes prædictas; sed tantùm monstrat prudentiam Patrum, ex fabulis apud Ethnicos receptis, pro Christiana veritate aduersus eius hostes argumentantium.*

sectio Cæsarea, absurdè partus, dicta.

5. Sic explosis & ab hoc instituto sepositis fabulamentis illis sectionum quibus Ethnici commenti sunt aliquos ad lucem venisse, hærendum est in sectione Cæsarea, quæ non paterni capitis,
aut

Quid, & quotuplex, sit sectio Cæsarea. 5
aut femoris, nec materni lateris ridicula dissectio
est; sed vteri materni quo fœtus ante ortum con-
cluditur, indèque artificio eximitur, quia naturali
modo prodire non potest. Hæc causa est, cur hu-
iusmodi ortum dixerim fieri *per sectionem Cæsa-*
ream, non autem quod aliquos facere video, *per*
partum Cæsareum. Sic locuti præter cæteros Fran-
ciscus Rousselus, libro de partu Cæsareo, Roderi-
cus à Castro l. 4. de morb. mul. c. 5. Iacobus Duual-
lius l. de Hermaphroditis & partibus cap. 24. &
alij de Medicorum præsertim ac Chirurgorum
cœtu.

6. Hæc tamen locutio nec est idonea, nec ad-
mittenda. Qui enim ex vtero matris merè passivè
se habentis extrahuntur; nec ab ea pariuntur, nec
ex ea nascuntur, propriè & accuratè loquendo.
Nam vox *partus*, siue pro actu pariendi, siue pro
termino talis actus, id est, prole sic edita accipia-
tur; maternam aliquam efficientiam in fœtus emis-
sionem præfert, vt optimè exposuit Aureolus in 3.
d. 4. q. vnica, artic. 5. *sub finem*; annuuntque Tolet-
tus in c. 2. Lucæ annot. 7. & Suares t. 2. 3. p. d. 13.
sect. 1. Et ita disertè statuitur l. *Anniculus amittitur*
132. ff. de Verb. signif. verbis illis, *Falsum est eam*
peperisse, cui mortuæ, filius exsectus est. Idem statu-
dum est de voce *nati* & *natiuitatis*; neque enim
filius matri mortuæ exsectus, dicendus est ex ea
natus, vt apertè traditur l. *si ego* 11. ff. de publicia-
na in rem actione, §. 5. verbis illis. *Idem est, & si ex*
partu, partus est; & si non natus, sed post mortem ma-
tris, exsecto ventre eius, extractus est. Qui locus, pue-
ris matri mortuæ exsectis, apertè abrogat & par-
um, & natiuitate m.

7. Ratio autem est perspicua ; nimirum quia hæ voces, (vt præmissi,) planè sonant efficientiam aliquam, & matris & prolis, in eius emissionem è loco conceptus : ita vt exitus prolis non sit mera extractio facta ab extrinseco, matre ac foetu purè passiuè se habentibus ; sed sit extrusio & profultus ab intrinseco causatus. Vnde Theologi , ex eo quod B. Virgo dicatur *peperisse filium suum*, & ipse Christus *ex ea natus* legatur , inferunt aduentum Christi in hanc lucem fuisse per portam communem, nec absque materna & sua aliqua efficientia : miròrque Baptistam Mantuanum tract. de loco conceptionis Christi, contendere, potuisse Christum dici natum ex B. Maria , tametsi ex ea aliunde prodiisset, quàm naturali & communi via ; eo quod quomocunque foetus ad vitam veniat, dicatur nasci. Quod cum aliis quibusdam planè vanis ratiunculis confirmat ibi Mantuanus , tum nominatim exemplo eorum qui cæso matrum utero extrahuntur in lucem , & tamen dicuntur ex illis nasci. Sed hæc est manifesta vocis abusio, cui non suffragantur Iurisperiti apud Alciatum l. *etiam* 141. ff. de verbo. signif. cum agnoscunt liberos mulieri mortuæ exsectos , verè esse filios illius mulieris, & ipsam esse matrem eorum. Nam ad fundandas dénominaciones *matris* & *filij*, sufficit conceptio ex substantia matris.

8. Video posse aliquem tritari , negando esse absolutè matres, quæ non tantundem conferunt ad esse filiorum , quantum eæ quæ prolem non modò concipiunt , & per aliquot menses intra se alunt ac fouent, sed etiam enituntur : sicut ob similem proportionem defectum , Phauorinus apud Agellium

Quid, & quotuplex, sit sectio Casarea. 7

Agellium l. 12. c. 1. pronunciat, non esse simpliciter dicendas matres, sed tantum dimidiatas, quæ filios non lactant ipsæ, quia non conferunt tantundem ad esse filiorum, quantum cæteræ à quibus proles iam utero fusa lactatur & alitur; ac continuata beneficentia procreatur. Fateor aliquem posse ad hunc modum tritari. Tamen absolute loquendo, & rem ad viuum refecando, sicut non habetur ratio lactationis, ut foemina dicatur mater, ita denominatio matris optime fundari potest in sola collatione primi esse, continuata ad tempus usque educationis ex utero, etiamsi defuerit enixus per vim nativam matris prolem naturaliter fundentis ac extrudentis. At nomen *partus*, respectu matris; & nomina *natiuitatis*, ac *nati*, respectu filij, aperte ferunt *enixum* illum maternum, vel *connixum*: Utraque quippe vox usurpatur in eo negotio, & posterior (ut Mantuanus opusculo citato recte notavit, post Glossam quandam ad Verba Ulpiani l. 141. ff. de Verb. signif.) aperte præfert actiuitatem, qua foetus quoque matri collaborat & connititur, in sua ex utero educatione; ut euidenter paruit in ortu Gorgiæ Epirotæ, de quo mox, ex Valerio. Rectè id agnoscit Andreas Laurétius l. 8. anatom. quæst. 29. & Martinus Akakias l. 2. de morb. mul. c. 15.

9. Quia igitur mater cui foetus negato naturali enixu per uterum sectum eximitur, se habet ad ortum proles merè passivè, propterea refugio illum Medicorum quorundam loquendi modum, *partus Casareus*. Martialis quidem l. de spectac. epigram. 13. describens suis gravidæ solutionem ex vulnere in arena accepto, eum loquendi modum usurpavit, cum dixit.

*Inter Casarea discrimina saeva Diane,
Fixisset grauidam cum leuis hasta suem:
Exiliit partus, misera de vulnere matris.*

O Lucina ferox; hoc peperisse fuit?

Rursus inferius epigr. 15.

*Sus fera iam grauior maturi pignore ventris,
Emisit fœtum, vulnere facta parens.*

Nec iacuit partus, sed matre cadente cucurrit:

O quantum est subitis casibus ingenium!

En utrobique *partum*; tametsi scrophæ solutio, ex vulnere & dissectione vteri per hastam facta esset, matre non connitente, aut enitente. Similiter Valerius Maximus l. 1. c. 8. n. 14. sic scribit. *Gorgia Epirota, fortis viri, clara fuit origo: qui in funere matris utero elapsus, inopinato vagitu suo, lectum ferentes consistere coëgit, nouumque spectaculum patriæ præbuit, ex ipso genitricis rogo lucem & cunas assecutus. Eodem enim momento temporis; altera iam fato functa parit, alter ante elatus quàm natus est. Viden' fato functa parit.* Verùm Martialis, metri necessitate astrictus, *partum* dixit, qui reuera partus non erat. Valerius quoque dum argutiolam consectatur, & ingenti nouitate matrem post obitum parientem ostentat, impropriè & contra legitimam vocis notionem locutus est.

Num appellanda natiuitas.

10. Minùs reprehensioni patet, quod Gorgiam natum dicit, postquàm elatus esset. Qua etiam ratione Martialis in calce epigrammatis prioris, concludit, Bacchi natales ex eo exemplo firmans,

Sic genitum numen credite; nata fera est.

Hæc

Quid, & quotuplex, sit sectio Cæsarea. 9

Hæc inquam minùs patent criminationi. Nam quia connisus prolis, inadæquatè integrat concursum necessarium ad eius natiuitatem, aliquatenus quoque fundat *nati* denominationem. Vnde fœtus, matre præmortua profiliens vi sua, & nisu ex vtero, minùs absurdè dici potest natus ex matre, cuius efficiencia circa emissionem est desiderata, vt Gorgiæ illi Epirotæ contigit, & tergeminis illis pignoribus de quibus est Græcum epigramma perelegans, *εις γυναικας* lib. 3. anthol. quod Latinè sic habet.

Optet si qua volet sobolem, conquesta Polyxo est;

Dirupto natis perdita ventre tribus.

Et ruit in manibus trepidæ obstetricis; at illi

Protinùs ex aluo profiliere foras,

E matre extincta viui: sic flebile fatum,

Huic vita munus dempsit, & hisce dedit.

Natis tribus, τριτων γενων dixit Poëta, agens de tribus è mortua matre profilientibus, per consuetum lucis ostium. Sic enim rem contigisse, suadet cum similis Gorgiæ ortus, tum quod de profultu per aliam viam siue extrinsecùs datam, siue ab ipsis cœco impetu & effractis vteri ac epigastrij claustris factam, prorsus tacetur. Itaque voces *nati* & *natiuitatis*, non adedò absurdè vsurpantur de ortu pueri absque matris connixu. At partus matre non enitente, ne intelligi quidem potest, rectèque affirmanti talis sobolis matrem peperisse, occinere liceat illud Poëtæ iam supra laudatum,

O Lucina ferox, hoc peperisse fuit?

Cur dicatur Cæsarea.

11. Satis de causa cur abiecto multorum Medi-

corum loquendi modo, noluerim dicere *partum Cæsareum*, qui reuera partus non est, sed vocauerim sectionem; nec qualemcunque, sed Cæsaream, quæ scilicet est fissio materni vteri ad educendam prolem, vt circa illum factum est, qui inde primus dictus est *Cæsar*, iuxta receptissimam vocis notionem traditam ab Accursio ad initium institut. & digestorum, ac vt peritiores Latinitatis Magistros proferamus, Plinio quoque probatam l. 7. c. 9. & Solino cap. 4. ac Festo V. *Cæsones*. Consultò dixi, ex huiusmodi sectione denominatum esse *Cæsarem*, illum ex Romanis qui primus nomen Cæsaris tulit. Nam qui dixerunt, Iulium Cæsarem cui cæteri deinceps Romani Imperatores Monarchiæ initium debent, cæso matris vtero ad lucem eductum indeque Cæsarem dictum, vt S. Isidorus l. 3. Orig. c. 3. Cedrenus, Suidas, Magnum Etymologicum & passim Iurisperiti in proœmio Instit. inde refelluntur à Beroaldo annotationibus in Seruium §. 9. & à Cuspiniano initio historiæ Cæsarium, quod Iulius Cæsar, matrem iam grandis natu, & in Gallia pugnans amiserit. Et quanquam iuxta ea quæ inferius dicentur, Cæsaris mater secto licet vtero, & inde educto filio, potuisset ad multos annos superstes esse; tamen quod ita extracti è matris ventre Iulij nulla sit mentio apud antiquos, vltro do, falsò iactari, Iulium ex eo euentu dictum esse Cæsarem: id quod admisi de illo qui primus dictus est Cæsar.

Hunc fuisse Scipionem Africanum, scribere videtur Plinius l. 7. c. 9. cuius tamen verba ancipitem sensum faciunt: sic enim habent. *Auspiciatus, enecta parente gignuntur: sicut Scipio Africanus prior natus;*

Quid, & quotuplex, sit sectio Cæsarea. II
natus; primusque Cæsarium à cæso matris utero dictus.
Videtur sensus esse, illum qui primus omnium à cæso matris utero dictus est Cæsar, fuisse Scipionem, eoque pacto Plinium accepit Beroaldus annot. in Seruium §. 9. & idem habet Plinij Simiolus, Solinus cap. 4. polyhistor. Tamen Hermolaus Barbarus Castigat. in Plinium, monstrat eum locum debere alium sensum facere; qui ferat talem ortum contigisse & Scipioni Africano priori, (duo quippe fuere Scipiones Africani;) & illi alteri qui primus ab eo euentu cognomentum Cæsaris in suam familiam intulit, fuitque Scipione longè anterior, vt Hermolaus probat ex antiquissima tabula quam profert. Quare non primus Iulius, Cæsaris cognomen tulit, eo quod cæso matris utero prodiiisset in lucem; Nec primus in gente Iulia cognominatus est Cæsar, quæ est multorum hallucinatio manifesta, vt Casaubonus ad Suetonium in Iulio cap. 2. annotauit. Et multo fœdior est lapsus Accursij in Glossis ante relatis, ac Pauli Castrensis ad l. *quod dicitur*. ff. de lib. & posthum. qui contra omnium antiquorum fidem, de Octauiano idipsum dixerunt. Sed quod verè de Iulio dicitur, illud est, nomen Cæsarium ab ipso ad reliquos deinceps Imperatores Romanos manasse, vt ex multis iuribus monstrat Brisson. ff. de Verb. signif. V. *Cæsar*. Quanquam postea Cæsaris nomen, ad Imperatores tantum designatos fuisse restrictum, docet Bulergerius l. 1. de Rom. Imper. c. 4. Id primò factum in L. *Ælio Vero*, tradit his verbis Spartianus in *Ælij Veri vita*. *Huic naturalis pater fuit L. Ælius Verus, qui ab Adriano adoptatus, primus Cæsar est dictus.* Non igitur à Iulio Cæsare, sectionem de
qua

qua agimus, dixi *Cæsaream*, sed ab eo qui primus inter Romanos id cognomen retulit, & in gentem Iuliam intulit.

Sed quid si iste, non à cæso matris utero, ut supponit tracta ab eo appellatio Cæsareæ sectionis, verum aliunde dictus sit Cæsar? Variant sanè ea in parte sententiæ, ut refert Spartianus initio vitæ Ælij Veri. *Cæsarem* (inquit) *vel ab elephanto (qui lingua Maurorum Cæsa dicitur) in prælio cæso, eum qui primus sic appellatus est, doctissimi viri & eruditissimi, putant dictum; vel quia mortua matre ventre cæso sit natus; vel quod cum magnis crinibus siue cæsarie, sit utero parentis effusus; vel quod oculis cæsis & ultra humanum morem vigerit.* Eadem habet Constantinus Manasses in Annalibus n. 71. Quam Spartianus dixit esse sententiam eruditissimorum ac doctissimorum virorum, nomen Cæsaris ab elephanto Mauricè siue ut Manasses ait, Punicè *Cæsa* dicto repetentium, est qui solam veram arbitretur; idque confirmet ex nummis antiquis quorum altera parte elephas anguem calcans subiecta inscriptione. *Cæsar*, altera verò parte varia instrumenta exhibentur, quorum usum censet fuisse ad elephantorum peremptionem. Ita refert nummis etiam appictis, Sigonius l. de nom. Rom. titulo *de nominibus ab aliis euentibus*, V. *Cæsar*. Sed hæc est perspicua hallucinatio. Nec in confirmationem propositæ sententiæ quicquam facere nummos illos, inspectione instrumentorum quæ in altera eorum parte visuntur, patere poterat. Illa quippe instrumenta, sunt, albogalerus seu tutulus, secespita, aspersorium, & vas sacrificale, siue id sit simpulum siue capedo: ad utrumque enim referri potest eius forma. Quid verò

Quid, & quotuplex, sit sectio Cæsarea. 13
 verò hæc, ad elephantos cædendos? Liuius sanè, fa-
 brile scalprum cum malleo ad id adhibitum autor
 est, non quæ in altera nummorum illorum parte
 visuntur. Reuera itaque, nummi illi in Cæsaris apo-
 theosi percussi sunt; designantque diuinos honores
 Cæsari decretos. Elephantem ad illos significandos
 vsurpari solitum, habetur ex Suetonio in Claudio,
 cum de diuinis Liuiæ honoribus. De angue ad hoc
 ipsum vsurato, videndus Seruius in 5. Æneidos,
 vbi doctus Poëta, Anchisæ apotheosim per anguem
 tumulo eius appositum insinuat. Nam quod anguis
 opera ad implanandum hominem, & Deo veluti in-
 sultandum optimè in orbis initiis Satanæ cessisset,
 angues diuinis honoribus adiungere solemne Sa-
 tanæ fuit, vt notauit Bosius l. 1. de signis, c. 4. &
 Baron. anno 315. aliàs 324. à num. 98. Exempla pro-
 tuli in Natur. Theol. dist. 7. n. 42. Instrumenta ergo
 in nummis prædictis proposita, necnon elephanti
 & anguis effigies, ad Cæsaris consecrationem per-
 tinebant, non ad cæsos elephantos, vt autor ille exi-
 stimauit, qui primam sententiam ex Spartiano ad-
 ductam, inde validè confirmari censuit. Est tamen
 aliunde, primæ isti sententiæ sua probabilitas; nec
 reliquæ colore aliquo verisimilitudinis destituun-
 tur. Leue quippe videtur, quod aduersus tertiam
 vrget Meursius in Glossario Græcobarbaro V.
 Καὶ ἄριστος, & Alfonso Carranza in opere de partu
 cap. 6. sect. 1. num. 13. nempe in ea sententia, cæ-
 sariem cum coma confundi. At hoc non infrequens
 est, vt constat ex Adriano Iunio l. de Coma cap. 1.
 quod totum est de variis comæ nominibus: nec
 rarò habet exempla, quibus cæsaries laxiùs loquen-
 do, cum coma confunditur.

Si igitur qui primò dictus est Cæsar, vt est non improbableè, aliunde dictus est Cæsar, quàm ex ortu per cæsum matris vterum, corruiat quod constitui-
 mus, de sectione materni vteri ad eximendam pro-
 lem, denominanda Cæsarea, quod qui primus ap-
 pellatus est Cæsar, secto matris vtero lucem aspe-
 xerit. Fateor argumentum non esse imbelle. Neque
 tamen deest probabilis responsio. Nimirum, cum
 sententia quæ illum qui primò Cæsar dictus est, à
 cæso matris vtero sic denominatum statuit, sit satis
 probabilis: non posse iure explodi denominatio-
 nem Cæsareæ sectionis, ad eam vteri diuisionem
 significandam. Quinimò tametsi ea notatio nomi-
 nis *Cæsar*, esset prorsus falsa, planèque reuicta
 figmenti, cum tamen apud vulgus inualuerit, & om-
 nium ore circumferatur, haud incongruè vsurpa-
 tur nomen ex ea notatione petitum, & in eodem
 vulgatissimo sensu accipitur; cum par sit loqui vt
 plures. Habemus exemplum ipsiusmet Scripturæ
 sacræ, imò ipsius Dei in Scriptura loquentis, de
 quo optimè S. Gregorius 9. moral. c. 6. circa illud,
*qui facit Arcturum, & Orionas, & hyadas, & inte-
 riora Austrum.* Tradit eo loco S. P. Scripturam, no-
 mina illa stellarum fabulositatis plena vsurpasse;
 non insistendo vestigiis Hesiodi, & Arati, atque Cal-
 limachi, sed vt res quas insinuare appetit, notitia vsi-
 tata appellationis exprimantur. Nam si astra quæ
 vellet, per ignota nobis nomina diceret; homo pro quo
 hæc eadem Scriptura facta est, nesciret procul dubio
 quid audiret. Sic igitur in sacro eloquio, sapientes Dei
 sermonem trahunt à sapientibus seculi: sicut in eo pro
 utilitate hominis, vocem in se humana passionis ipse
 conditor hominum sumit Deus, vt videlicet dicat,
 pœnitet

Quid, & quotuplex, sit sectio Cæsarea. 15
 pœnitent me fecisse hominem super terram, cum profectò constet, quia is qui cuncta prius quàm veniant conspicit; nequaquam postquam aliquid fecerit, pœnitendo resipiscat. Accommodat se igitur Deus vsui humano, & siue per se, siue per Canonicum scriptorem loquatur, eas voces vsurpat quæ communi vsu receptæ sunt, tamen si improprium quid, nec Deo satis dignum, spectato extimo cortice sonent, redoleântque admistam alicunde fabulositatem. Idem igitur nobis fas esse debet, cum vox aliqua conficto sensu fœta, increbuit in vulgus. Atque ita denominatio *sectionis Cæsarea*, à primo Cæsare per dissectum matris vterum ad lucem extracto, quia is passim sensus inualuit, vsurpari absque labe posset, quamuis suppositio illa de primo Cæsare, fabulosa esset.

Nulla hîc battologia.

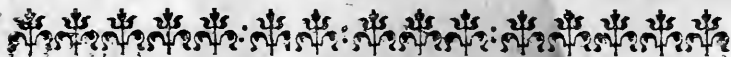
Restat eximendus scrupulus circa eandem denominationem. Videtur enim laborare battologia, cum idipsum quod voce *sectionis* significatur, includatur denuò, itereturque in adiuncto attributo *Cæsarea*: atque ita perinde esse videtur, dicere *sectionem Cæsaream*, ac dicere, *cæsuram cæsonis*: quod est patere eidem criminationi cui Ludouicus Viues ad l. 3. de Ciuit. Dei c. 15. obnoxios censuit eos qui se dicunt Canonicos Regulares: nam cum aliis maculis illos inspergit, tum nominatim battologiæ; quæ eo etiam insulsior in re præsentis videtur, quod nulla hîc adhibeatur idiomatum diuersitas; vt ab iis factum est quos Viues reprehendit. Interdum enim, absque labe battologiæ, vsurpatis diuersi
 idiomatis

idiomatis vocibus idem significantibus, aliquid exprimitur. Qua ratione Christus Dominus, inter orandum dixit, *Abba Pater*, magno mysterio, ut docet S. Augustinus lib. 3. de conf. Euang. cap. 4. & autor Commentarij Diuo Hieronymo adscripti ad c. 14. Marci v. 36. Et Apostolus Rom. 8. ad designationem ingentis Sacramenti quo Iudæi & Græci vnum in Christo censentur, eadem congeminatio- ne absque vitio vsus est, ut S. Augustinus admonuit l. de spir. & litera c. 32. & creditus Anselmus, pas- sîmque cæteri Rom. 8. At in re nostra, intra idem idioma fit congeminatio. Igitur modus ille lo- quendi *sectio Casarea*, laborat battologia. Sed non est difficile hunc scrupulum reuellere, dimissis iis quæ Nauarr. comment. 1. de regular. num. 2. & 3. Ioan. Trullus l. 1. de Ord. Canon. Regul. c. 7. & Couarr. in Clem. *si furiosus* 1. p. num. 1. accumu- lant, ut battologiæ notam repellant ab iis qui se Ca- nonicos regulares appellant. Cur enim battolo- giæ iure infimuletur, vel si cæsuram Cæsaream di- xerit, qui communem & ad plures parentem se- ctionis siue cæsuræ rationem, arctat ad illam spe- cialem qua fisso materno utero eximitur fœtus? Ea restrictio sectionis generaliter acceptæ, & plurimas diuersissimâsque sectiones comprehendentis, com- modè fit adiunctione differentiæ quam exprimit vox *Casarea*; iterans quidem utcunque rationem genericam huius operationis, voce *sectionis* iam expressam, sed absque inutilitate, imo cum com- modo & declinatione longi anfractus verborum, qui alioqui adhibendus esset ad differentiam pro- positam exprimendam. Sed de his nominalibus tricis, plus satis.

Multiplicitas sectionis Cæsarea.

Sectionem Cæsaream sic expositam, distinguere licet multiplicem. Vel enim matris præmortuæ uterus secatur ut educatur proles superstes. Vel utroque superstite aperitur matris uterus, ut foetus cui alius exitus interclusus supponitur, foras prodeat, benèque vel ipsi, vel parenti, vel utrique esse possit. Vel mortuo foetu, mater superstes secatur, ut damnofo illo onere liberetur. Dimisi quartam sectionem quæ scilicet esset matris demortuæ, intra quam foetus quoque iam mortuus lateret. Huius enim sectionis, vix alius potest esse usus, quam ad comparandam peritiam anatomicam, præsertim cum insolitum quid circa matrem ac foetum conrigisse deprehenditur. Quale illud quod Ioannes Albosius accuratè descripsit, de embryone petrefacto, quem mulier Senonensis annos 28. gestauerat utero conclusum. Albosij libellum suis in Hippocratem de muliebr. commentariis ad calcem attexit Cordæus. Itémque illud, quod Medicus quidam Friburgensis scriptis prodidit: nempe reperisse se anno 1595. mulieris uterum lapideum pondere librarum septem, vesicam item lapideam, & peritonæum cui vix nouacula immitti poterat. Et exegerat misera in eo statu, annos totos triginta septem. Hæc aut similia, cum contingunt, vel contigisse suspicio est, interest communis boni, mulierem demortuam secari, quod inde multa addisci possint ad aliarum mulierum foelicem enixum, & foetuum indemnitate conductura. Verùm quod alius sit hoc loco scopus noster, non est quod ea sectio nos distineat, sed ad tres reliquas progre-

dierdum est, quas omnes extensa voce ob affinitatem, & conformem eas exequendi modum vocauit sectiones Cæsareas: quamuis sola prima, attento vocis rigore sit Cæsarea, quia beneficio talis sectionis, extractus & seruatus creditur, qui primus *Cæsaris* vocabulo est appellatus.

C A P V T I I.

De sectione matris demortuae, ut foetus superstes eximatur.

I. **N**ihil vspiam est adeò fixū ac firmum, quod aliquorū audacia & ingenij effrænatio, improuidè tentare, ac pro viribus quaterere & labefactare refugiat. Non is quidem ego sum, cui omnis planè circa disciplinas nouatio, piaculis annumeranda videatur: Idque pigrorum (vt ait) ingeniorum vitium, meritò sugillat Fabius l. 10. instit. cap. 2. & 5. quod item faciunt Seneca epist. 33. & 64. Themistius orat. 15. Lactantius 12. instit. c. 8. & alij quos profero in opere de iusta confixione librorum, partit. 1. erotem. 20. Tamen nemo non videt, si prudentiæ legibus regamur, eam vetustati deberi reuerentiam, vt cum potens ac ineluctabilis ratio non vrget ad nouandum, abstinemus conuulsione eorum quæ communi sapientum sensu probata fuerint, etiam circa humanas disciplinas; præsertim quoad ea placita, quorum disiectio Catholicæ fidei dogmatibus,

De sect. matris mortua, foetu superst. 19
tibus, aut animarum saluti, directè vel indirectè incommodare quoquo modo potest. Hunc prudentiæ canonem, improuidè à quibusdam refigi, experimur subinde. Et vt alia taceam, est in hac ipsa sectionis Cæsareæ materia, luculentum huius improuidentiae exemplum, quod propositum & discussum eo.

Aperiendam esse matrem demortuam, vt foetus superstes eximatur, omnium retrò sapientum sententia, experientis firmata.

Adhibendam esse hanc sectionem confestim à matris morte, vt proli si illhuc vsque viuere deprehensa est, consulatur, sapientum omnium calculo ad nostra vsque tempora firmatum fuerat. Ita disertè S. Thom. 3. p. q. 68. art. 3. & ibi omnes ad vnum interpretes, nemine discrepante. Item Palud. in 4. d. 6. q. 1. art. 1. conclus. 3. Soto ibid. dist. 5. q. vnica, articulo 11. conclus. 3. circa tertium, Gabr. dist. 4. dub. 2. Angles q. 2. de baptis. art. 3. concl. 5. Astesanus 1. p. summæ lib. 4. tit. 6. artic. 2. quæst. 6. Angelus V. *baptismus* 6. num. 2. Fumus V. *baptismus* num. 39. De Graffis p. 2. decis. l. 1. c. 4. n. 33. & passim Summistæ. In plerisque iuribus idem supponitur, vel factum traditur. Videndus Vlpianus l. *posthumus*, versic. *simili modo*. ff. de inofficioso Testam. & l. *si ego*, versic. *idem est*. ff. de Publiciana in rem actio. & l. *quod dicitur*, ff. de liberis & posthumis. & l. *Etiam ea*. ff. de verb. signif. & Paulus l. *anniculus amittitur*. ff. eodem. Ad quæ loca, Iurisperiti omnes suffragantur. Et alios præterea dabo

inferiùs , sub huius opellæ finem , discutiens controuersias apud Iurisperitos agitatae circa Cæsaream sectionem. Grammatici quoque , hos (vt ipsi vocant) Cæsones , agnoscunt, Festus, Probus , alij. Medicis omnibus, si vnum & alterum è recentioribus demas, idem visum est,

2. Accedunt experimenta & antiqua & noua, quibus vtilitas sectionis matris demortuæ patefacta est, foetu extracto incolumi. Bacchum ac Scipionem , in exemplum Cæsonum profert Tertullianus l. de Anima c. 25. verbis illis. *Possimus illos quoque recogitare , qui execto matris utero vini aërem hausserunt , Liberi aliqui , & Scipiones.* De Scipione consentit Plinius l. 7. c. 9. & pulchrè in ipsius Scipionis persona Silius Italicus lib. 13. De Libero seu Baccho , cuius ortum plerisque fabulamentis de-honestatum supra vidimus , non occurrit qui idem cum Tertulliano apertè dixerit. Imò Dalechampius ad illud c. 9. libri septimi Plinij , suspicatur mendum irrepisse in Tertulliani Codices , & pro *Libero* , legendum *Laberium*. Sed hæc est voluntaria & merè gratis inuecta reiectio Codicum omnium , in quibus constanter habetur lectio proposita , quæ per meram suspicionem conuellenda non fuit ; præsertim cum nullus proferatur à Dalechampsio Laberius Cæso, pro quo Liberum, apud Tertullianum irrepisse, causari queat. Quare non videtur negandum , quin Bacchus vt apud Tertullianum legimus, execto matris utero ad lucem venerit: Tertullianus enim qui disertè id affirmat, potuit ex antiquioribus de Baccho scriptoribus qui ad nos minimè deuenerint , id addiscere. Et fauet non adeò obscurè Martialis l. de spectac. epigr. 13. cum

De sect. matris mortuae, foetu superst. 21

cum enim descripsisset suam gravidam, qua ex vulnere mortua, foetus de vulnere exiit, concludit;

Quis negat esse satum materno funere Bacchum?

Sic genitum numen credite, nata fera est.

3. Æsculapium inter Cæsones numerat Seruius ad 7. & 10. Æneid. Ideoque ait, Apollinis filium dici, quod Apollo medicinæ Deus sit: Cæsones autem Medicinæ beneficio veniant ad lucem, sintque eam ob causam, omnes Phœbo sacri, iuxta illud de Lyca 10. Æneid.

*Inde Lycam ferit, exectum iam matre perempta,
Et tibi Phœbe sacrum.*

Ad quem locum interpretes passim, notant, ideò Cæsarem familiam sacra Apollinis retinuisse, quod qui princeps in ea familia fuerat, exciso matris utero vidisset lucem, unde primus Cæsaris nomen tulerat; & beneficium ab Apolline medicinæ præside acceptum, sacris illis agnoscendum instituerat. Cæterum ut ad Æsculapium redeam, venisse illum ad lucem exfecto matris utero, negat Tiraquellus l. de iure primig. q. 18. num. 2. prolato Pausania qui Æsculapium confestim ac editus est, expositum à matre scribit, quod non cohæret cum eius extractione ex aperto medica arte, matris utero.

4. Manlium, qui Carthaginem cum exercitu intravit, Cæsonibus annumerat Plinius lib. 7. c. 9. Hispanici plerique scriptores prodidere anno Christi 923. Sancium Abarcam, postea Vasconum Regem, trucidato per Arabes Garcia Eneco patre, & vxore eius Vrraca eodem casu & incurfu hostili perempta, per vulnus quod mater in utero acceperat, brachium extulisse. A Sanctio autem Guevara qui fortè interuenit, ostentati brachij indicio,

deprehensam in matris cadauere vitam puelli:quem inde extractum, & ad iustam ætatem domi suæ summa cura nutritum, post annos demum vndeuginti, disceptantibus de Regis electione proceribus, legitimum Garcix Patris successorem esse, cum fidem fecisset idem Gueuara, promptissima omnium voluntate Regem renunciatum, à peronibus quos in priuata vita gestarat, Abarcam (nomen id rusticani calcei in ea ora,) appellatum scripsere. Quanquam Rodericus Toletanus l. 5. de rebus Hispan. cap. 22. Vrracam viuam, per vulnus Arabica lancea in vtero acceptum, infantem Sanctium emisisse affirmat. Vniuersam autem narrationem mendacij suspectam habet Mariana lib. 8. de rebus Hispan. cap. 4. Haud ita multo post, anno scilicet Christi 959. Burchardus Comes, inde *Ingeniti* nomen tulit, quod cæsa matre præmorta, venisset ad lucem. Simili aditu in lucem prodiit anno 1001. Gerardus postea Constantiensis Episcopus, vt scribit Bruschius. Dux Albanus superiore seculo bellica gloria in Belgio & Lusitania clarus, eundem ortum habuit, vt scribit Molina tract. 2. de Iust. disp. 624. num. 1. Exemisse se è matre mortua infantem viuum, manibus & oculis sursum elatis, (rem profectò admirabilitatis plenissimam,) scribit Paræus l. 24. c. 14. *in fine*. His igitur aliisque huiusmodi exemplis, persuasum hæcenus fuerat, matris mortuæ vterum vtiliter secari confestim ab eius obitu, vt proli extractæ benè esset.

Contraria nouitas, reiicitur.

5. Nuper tamen aliqui Medici receptissima persuasione

De sect. matris mortuæ, fœtu superst. 23

suasione conuulsa, asseruerunt impossibile esse infantem præmortua matre, vel ad momentum in eius utero hætere superstitem. Ita Rodericus à Castro lib. 4. de morbis mulier. c. 3. in *scholiis*: Eius argumentum est, quod motu & vita puerperæ cessante, cesset etiam in infante cordis motus qui pendet ex contractione & distensione duarum arteriarum umbilicalium, qui motus cum primum in matre cessat, è vestigio etiam cessat in infante: ac proinde infans, interclusa per matris obitum respirazione, necessariò moritur; quia in utero non respirat per os, nec per illud ante sectum umbilicum haurire spiritum potest, obstante inuolucro secundinarum, & uteri pariete, totque mucoribus circumfusis. Quare quotquot feruntur cæso matris utero educti, contendit prædictus autor, eos superstite adhuc matre, tametsi agente animam, & extremos spiritus trahente, ex uteri conceptaculo fuisse extractos; alioqui enim negat fuisse vita incolumi extrahendos. Subscribit eidem sententiæ Varandæus lib. 2. de morbis mulierum c. 7. æquè enim affirmat, de mortuæ matris sectionem esse fœtus inutilem. Idque ea ratione probat, quod fœtui materno utero conclusus, non alia quàm materna vita subsistat: ac proinde necessarium prorsus sit, moriente matre, fœtum quoque extinguere, ac ne vel ad breuem morulam qua sectio materni uteri peragi possit, esse superstitem. Fœtum porrò qui viuus eximitur, è matre non nisi in speciem defuncta eximi, confirmat narratio mulieris quæ à peritissimo anatomico mortua habita ad secundam nouaculæ impactionem ex qua postea obiit, deprehensa est passione hysterica laborasse, vt refert Paræus l. 24. c. 54.

6. Hæc noua doctrina, repudianda est, aut etiam cum omni auersatione repellenda. Nam vel ad fœdam matrum adhuc spirantium lanienam sollicitat improuidos, vel ad æternum exitium fœtui creandum, neglecta prompta eius extractione confestim à morte matris, quandoquidem contendit, extractionem matre præmortua fore prorsus inutilem. Itaque proles quæ confestim à morte matris foras eduçta, posset baptismi beneficium consequi, vnâque æternam salutem; miserè immoriètur materno cadaueri, & cum vita corporis, vitæ perpetuæ dispendium subibit; quod ne accadat, omni studio cauendum est. Conuellamus igitur hanc nouitatem, primùm directè; deinde solutione eorum quæ in contrarium sunt adduçta.

Est fanè voluntaria obfirmatio in concepta gratis sententia, qua hi autores diffitentur, vllos Cæsiones mortuis iam matribus superstites, fuisse eduçtos. Nam pleraque iura superiùs adduçta, & alia quæ insuper adducit Tiraquellus, l. de primog. q. 18. num. 1. manifestè supponunt sæpè contigisse, vt mortuæ parentis fœtus, sit extractus incolumis: talique euentu supposito vt certo ac indubitato, statuunt quid illis ex paterna vel materna hæreditate debeat obtingere. Historici præterea, & autores omni exceptione maiores, quos supra produximus, exempla signant eorum qui ex mortuarum matrum vtero sint eduçti: nec dicunt matres adhuc palpitasse, vel ad vitæ limbum & mortis confinia adduçtas fuisse; sed disertè & apertè testantur, fuisse præmortuas. Nec si vnus aliquis aliquando cœcuiuit, & hystericam pro defuncta habuit, sequitur alios vbiuis innumeros, similiter esse hallucinatos,

quos

quos iam olim secus sensisse vidimus. Idem confirmare licet aliis recentioribus exemplis idipsum patentissimè ferentibus. Ac præter alia quæ collegit Schenchius l. 4. obseruat. medicarum pag. 664. testatur Cornelius Gemma l. 2. Cyclogn. c. 6. se foetus sex vitales è mortuis matribus promptè incisis eduxisse. Sua item similia experimenta profert Carolus Stephanus l. 3. de dissect. part. corp. hum. cap. 1. Et vterque explicatissimè tradit, matres perspicuè mortuas fuisse cum adhibita est sectio. Horatius item Augenius l. 5. epist. 2. c. 11. puerum à se è matre haud ambiguè defuncta eductum scribit, cui super sacrum lauacrum Fortunati nomen à felici euentu sit inditum. Exemplum quod mihi ista exaranti, à fidei tametsi domestico teste suggestum est, præterire non placet. Degit hîc Lugduni è Societate nostra Chirurgus, qui priusquàm religiosæ militiæ adscriberetur, manuariæ illius medicinæ opifex annos complures fuerat non illaudatus. Is sanctè mihi confirmauit, Heluetiam fœminam præfidiarij militis vxorem abs se Auenione statim ab eius indubia morte dissectam vtero, & puerum illi viuum, móxque baptismi compotem factum, diuino beneficio extractum esse.

7. Tot tàmque idoneis testibus qui de certa fœminæ morte pronunciare absque ambiguitate possunt, liquidò & disertè affirmantibus, matres verè mortuas vteri sectionem subiisse, & foetus eductos esse viuos; quæ ista siue temeritas, siue capositas, aut exoculatio est, negare verè mortuas fuisse, quibus sic exemptus sit foetus? Plúsnè vnus & alter qui aberant, quàm tot alij oculati testes, rei Medicæ peritia & longo vsu clari, perspexisse

credendi sunt, ut ausint oculos tot cornicum configere, & contendere impositum ipsis esse, nec verè obiisse quas se illi planè mortuas vidisse confirmant? Sapienter Philo initio libri de Iudice, quantum esse debeat in oculato teste momentum, iudicem admonet. Apage igitur inconsultam præfidentiam, hominum tot oculatis testibus omni exceptione maioribus, mentitionem aut barditatem impingentium. Quid quod infantes intra vterum matris aliquanto antè perspicuè defunctæ, subsultare sunt deprehensi, ut rectè in hanc rem argumentatur Daniel Sennertus lib. 4. p. 2. sect. 6. c. 8? Alij verò è matre iam confossa, & trucidata, ac certò exanimi profiluerunt; siue toti, ut trigemini Polyxus, & Gorgias Epirota; siue ex parte, ut Sanctius Vasconum postea & Nauarræ Rex. Indubitatum igitur videtur, infantes intra matris recens demortuæ cadauer, perstare aliquandiu viuos posse, nec simul cum matre necessariò emori.

Vita fœtus principia, non tolli moriente matre, contra nouum figmentum, monstratur.

8. His ita positis, perspicuè sequitur, argumenta quibus aduersarij nituntur, meros paralogismos esse: stante enim propositorum experimentorum veritate, concidere ea argumenta necesse est, ut per se liquet. Respondendum tamen ad ea est singillatim. Rodericus à Castro vrgebat interclusam in fœtu respirationem per matris obitum; & cessantem deficiente vita matris, motum cordis in fœtu, quippe pendentem ex contractione, & distensione duarum arteriarum vmbilicalium, quæ cessant cieri,
 mortua

mortua matre. Aut ergo fœtum absque motu cordis & respiratione perstare necesse est; aut si id fieri non potest, (vt sanè est naturaliter impossibile,) concludit Rodericus, emori fœtum vnà cum matre, nec ei vel ad modicam moram esse superstitem.

Hoc argumentum, est telum imbellè sine ictu. Supponit enim aduersarius, cor, & pulmones in fœtu cieri, cum tamen neutrum verè dicatur, vt multis argumentis confirmat Andreas Laurentius l. 8. Anat. cap. 7. q. 26. & 27. Breuitérque perspici potest ex fine vtriusque illius motus. Respiratio enim spectat refrigerationem copiosi caloris: vnde hysterica mulieres, ob caloris languorem, adèò respiratione non vtuntur, vt plerunque efferantur ante mortem, fallente respirationis defectu. Insecta item, & quæ hyeme in latibulis degunt, sola transpiratione vtuntur, non respiratione, ob caloris parcitatem. Similiter ergo fœtus, ob exiguitatem caloris, sola transpiratione contentus est, nec eget respiratione. Cordis quoque motum, necessarium non habet, siue ad proliciendam in cor spirituum materiam, siue ad spiritus vitales in cordis officina confectos, fumidorum vaporum & recrementorum admistione liberandos, siue ad eosdem dispellendos è corde in aortæ tubos, vt in iam natis contingit. Nihil horum cernitur in fœtu, qui spiritus vitales accipit à matre per vmbilicales arterias. Quamuis autem hæc erga fœtum beneficentia materna, cesset per matris obitum, tamen non est operosum agnoscere, posse vitam fœtui ad aliquod tempus perstare, vi subsidiorum per matrem adhuc viuentem collatorum. Neque enim tanta tam subitò fit exinanitio spirituum

spirituum iam in foetum transmissorum, ut non possit foetus ad aliquam moram, sine appulsu nouorum spirituum, continuare vitam, & morte prohiberi.

Foetus in utero, alia quam matris vita, subsistit.

9. Argumentum alterum, quo sollicitam aiebam receptissimam persuasionem de utili matris mortuae sectione, ut foetus extrahatur, erat Varandæi: qui inde probabat foetum ne ad morulam quidem quantulamcunque posse esse matri superstitem, quod foetus in materno utero, non alia quam materna vita, subsistat.

Verum hæc probatio aut laborat aperta petitione principij, aut sordet errore pridem antiquato. Dupliciter enim accipi potest quod in ea dicitur, foetum in utero non alia quam materna vita subsistere. Nimirum primò, ita ut sensus sit, foetum illico emori moriente matre. Id enim populariter, & neglecto vocum rigore, exprimi posse videtur eo loquendi modo, *foetus non alia in utero quam matris vita subsistit*. Et hoc pacto sumpta aduersarij probatio, continet manifestam principij petitionem: Assumit enim tanquam rationem, id ipsum de quo quaeritur. Nam cum in controuersia sit, an foetus matri demortuae possit intra uterum superstes esse, ut illeque esse queat, matrem mortuam secare, ut foetus intra eam abditus non moriatur: pars negans, per probationem propositam in hoc primo sensu acceptam, inde stabilitur, quod foetus non possit matri esse superstes, sed matre moriente, illico moriatur

moriatur ipse quoque: quod est probare idem per idem, & ridiculè principium petere.

Secundò sensus probationis aduersarij esse potest, idcirco emori foetum moriente matre, quia eademmet est vita matris, & foetus intra eam conclusi. Nam si eadem numero est vtriusque vita, non debet mirum videri quod simul morte defungantur. Hoc si voluit aduersarius, vt cortex verborum præ se fert, incidit in errorem illum quorundam Philosophorum, qui animam à materna distinctam foetui induci dixerunt, post partum duntaxat, vt refert Lactantius l. de opif. Dei c. 17. & fusè Tertullianus l. de anima c. 25. & 26. qui id tribuit Platoni: tametsi Marsil. Ficinus l. 18. Theol. Platon. c. 3. & Carpentarius in c. 17. Alcinoi digress. 9. post Plotinum l. 1. de dubiis animæ c. 19. & 33. ita Platonem acceperint, vt non de foetus animatione, sed de respiratione egerit. Tribuit quoque Tertullianus placitum propositum Hicesio Medico, qui laudatur ab Athenæo sub libri septimi initium, & *non parvæ autoritatis medicus*, vocatur à Plinio l. 27. c. 4. eundem alibi persæpè allegante. Denique Ænesidemo ac Stoicis id ipsum tribuit Tertullianus, post Plutarchum l. 5. de placitis, cap. 15.

10. Est autem placitum, non modò apertè erroneum, quippe è diametro pugnans cum Scripturis quas Tertullianus c. illo 26. appendit, & cum capacitate æterni exitij infantium intra vterum absque baptismo obeuntium, quam Ecclesia semper agnovit: sed etiam perspicuè delirum, & ipsomet sensu reuictum falsitatis, iudicio præsertim prægnantium ad quas prouocat Tertullianus illo capite 25. quo sic vrget aduersarios. *Puduit opinor illos, hoc statuere*

statuere quod fœminæ agnoscerent. At quanto roboratior exitus, à fœminis reuinci, quàm probari? In ista namque specie nemo tam idoneus magister, arbiter, testis, quàm sexus ipsius. Respondete matres vósque pregnantés, vósque puerperæ; steriles & masculi, taceant: Vestra natura veritas queritur, vestra passionis fides conuenitur. An aliquam sentiatis in foetu viuacitatem alienam de vestro: de quo palpitent ilia, micent latera, tota ventris ambitio pulsetur, ubique ponderis regio mutetur? An hi motus, gaudia vestra sint, & certa securitas, quod ita infantem & viuere confidatis & ludere? an si deserit iniquies eius, illi prius pertimescatis, an & audiat iam in vobis cum ad nouum sonum excutitur. Addere poterat, & clamores puerorum in matrum utero quandoque exauditos, vt peculiari lucubratione profecutus est Andreas Libanius. Estque eius rei insigne exemplum in vita S. Geraldii Comitis Auriliacensis, quem S. Odo vitæ illius scriptor, lib. 1. cap. 3. testatur ter in utero matris clamasse. Addit post nonnulla Tertullianus. Si alimonia, inedia, cremata, decremента, pauor, motus, tractatio est anima; his qui fungitur, viuit: denique desinit viuere, qui desinit fungi. Denique & mortui eduntur, quomodo nisi & viui? qui autem & mortui, nisi qui prius viui? Atqui & in ipso adhuc utero, infans trucidatur necessaria crudelitate, cum in exitu obliquatus denegat partum, matricida ni moriturus. Tandemque inferiùs. Possumus illos quoque recogitare qui execto matris utero viui aërem hausserunt, Liberi aliqui & Scipiones.

Pertinent quoque ad hunc locum, omnia argumenta quibus Gregorius Nyss, l. de hom. procreat. à cap. 29.

De sect. matris mortuæ, fœtu superst. 31
cap. 29. & l. de anima & resurr. fusè confirmat, animam esse corpori ritè disposito coæuam, nec post illud creari. Quæ adducere superfedeo, quod iam fastidiam hanc qualemcunque insulsissimi placiti depulsionem, ad quam me adegit iustus timor, ne verba Scriptoris à Catholica fide alieni; cui pro more Sectariorum & cauteriatæ conscientiaæ Medicorum, (bonos & Medici nomine dignos semper excipio,) quidlibet sentire liberum est, id ipsum reuera ex autoris mente contineant quod sonant & extimo cortice præferunt: nimirum eandem esse fœtus vtero abditi, & matris aluo gerentis vitam.

Concluditur utilitas sectionis matris demortuæ; suggestis ad eam cautionibus.

II. Quare ratum & fixum esto, infantes matris vtero adhuc conclusos, non emori necessariò vna cum matre: atque adeò verissimè censuisse antiquos omnes, cum sectionem matris demortuæ faciendam præscripserunt, vt fœtus retineatur incolumis, & ad baptismi initiationem perueniat. Est autem hac in re opus celeritate, quia periculum est in mora, tum ob congeminatum carceris illius pædorem, tum ob defectum alimenti, & indigentiam refrigerationis ab externo aère attracto, ac etiam fomentorum quibus corpusculum tenerrimum, siue suo vitio & morbositate, siue matris ægritudine, aut etiam colluctatione & nisu inter tentandam eruptionem, malè affectum, refici & summo-ueri ab extremo vitæ periculo queat. Prædictas enim ob causas, infantem intra vterum, vix vltra horam defunctæ matri esse superstitem, de Medicorum

corum valdè peritorum sententia , affirmat Possuinus l. de Officio Curati, cap. 6. num. 9. Imo addit , obstetrices octogenarias muneris illius valdè peritas, liquidò confirmasse, infantem post matrem mortuam , non nisi ad modicum tempus abditum vtero viuere. Nec iuuari posse immisso ori matris epistomio, quasi sic subiturus sit aër ad foetum, notat Paræus l. 24. c. 38. etiamsi contrarium affirmet Lud. Mercatus l. 4. de mul. affect. c. 3. *in fine*. Quare optimum consilium est , cum mater eniti non valet, nec ea dispositione est vt possit viuenti adhiberi sectio , habere paratum chirurgum , qui confestim ac mater obiisse deprehensa fuerit, si de infantis morte ante non constet, matrem aperiat, & foetum extrahat, lauacro baptismi illico intingendum.

12. Sectionis porrò matri in eo euentu adhibendæ , & quidem absque mora , grauis necessitas iniicitur idoneo administro ; ita vt si operam suam vel neget , vel absque conuenienti causa differat, peccet mortaliter : quia abiicit proximum in extrema sua necessitate spiritali , cui subuenire ne æterna beatitudine ob baptismi defectum excidat, grauiter tenebatur. Alij item quorum interest , vt pater, propinqui, ac similes, vel in eorum defectum publicæ rei spiritalis aut temporariæ curatores, graui obligatione obstringuntur , ad hoc beneficium cuius fructus per totam æternitatem fundetur, promptè infanti curandum , per matris dissectionem , cum primùm de eius morte constiterit. Indicia verò obitus matris, facilè deprehendent Medici, aliive periti ægrorum administri, aut etiam obstetrices exercitatæ ; quibus frequens est, ad indubiæ mortis explorationem , spiculum lumen ori iacentis

iacentis admouere, & obseruare num flamma deiciatur. Vel bombycis aut lanæ carptæ tantillum, ibidem locare, attentéque inspicere num leuissima illa materia, succutiunculam aliquam subeat ab ægri corporis halitu. Nam si flamma nullo modo deicitur, aut pauillum illud villosæ materiæ perstat prorsus immotum, argumêto est excessisse matrem. Quod alij æquè certò explorare se dicunt, si cyathus aqua plenus ad suprema vsque labra, super os ventris ponatur, & aqua planè immota permaneat. An verò secanda sit mater, si dubitetur an verè sit mortua, nec possit moralis saltem certitudo haberi de eius obitu, pendet ex infra dicendis de sectione matris moribundæ, vbi patebit in tali dubio abstinendum esse matris sectione.

C A P V T III.

De sectione matris superstitis, infante item superstite, variantes sententia.

I. TRIPlici sectione Cæsarea, ad primi capitis calcem proposita, expediuimus primam, quæ erat matris demortuæ, ad extrahendum foetum in ea superstitem. Nunc pergo ad sectionem matris viuentis, foetu item intra eam adhuc viuente, sed desperata naturali eius emissionem. Quanquam autem primæ sectioni, subiicienda congruè videbatur sectio matris viuentis, mortuo intra eam infante, tamen

C consultò

consultò differo discussionem huius sectionis ; quia nullo negotio expedietur post tractatam eam sectionem quam proposui. Et quia circa hanc maxime sectionem matris viuentis, quæ uiuo item foetu grauatur, feruet contentio dissidentium sententiarum, placet ab ea contentione auspicari : referendo quid in hoc puncto variis & Medicis & Theologis sit visum, & singulorum fundamenta perstringendo. Quibus auditis, quid de hac re vniuersa sit statuendum, ex propria sententia trademus.

Secari non posse matrem viuam, doctrina olim communissima.

2. Theologi qui hoc punctum attigerunt, in ea omnes videntur fuisse sententia, vt matrem viuam aperire, aliud non sit quàm eam trucidare : Ideoque, cum iuxta pronunciatum Apostoli Rom. 3. non sint facienda mala, vt eueniant bona, inferunt, tamen infans esset intra matris non discissæ vterum periturus absque baptismo, non esse tamen aperiendam matrem viuam : quia quod infans absque baptismo in euentu illo pereat, nulla nostra culpa continget : Matris autem viuæ discissio, nequit ab immani homicidio excusari, ideoque nullo modo facienda est. Ita S. Thomas in 4. d. 6. q. 1. artic. 1. quæst. 1. ad 4. & 3. p. q. 68. art. 11. Alensis 4. p. q. 8. memb. 7. art. 1. §. 4. Paludanus in 4. d. 6. q. 1. art. 1. Gabr. dist. 4. q. 2. art. 3. dub. 2. Maior eadem dist. q. 2. §. *contra has*. Soto dist. 5. q. vnica, art. XI. versic. *tertiò arguitur*. Viguërius in Theol. instit. cap. 16. §. 1. v. 8. Angles in 4. q. de recipientibus baptismum art. 3. conclus. 4. Ægid. 3. p. q. 66. art. 7. dub. 1.

De sect. matre & prole superst. sent. 35

dub. 1. num. 75. Malderus de Iust. tract. 3. cap. 1. dub. 16. Chapeauille de casibus in peste c. 2. q. 10. *sub finem*. Idem passim tradunt Summistæ. S. Antoninus 3. p. summæ tit. 14. c. 13. §. 1. Astesanus in summa 1. p. l. 4. tit. 6. art. 2. q. 6. Angelus V. *baptismus* 6. num. 2. Tabienna V. *baptismus* 5. num. 5. Syluester *baptismus* 4. num. 2. Rosella eod. num. 1. Armilla V. *baptismus* num. 38. Victoria de Sacram. q. 33. Lopes 1. p. instruct. c. 63. §. *sed in casu*. Grafis parte 2. decis. l. 1. c. 4. num. 20. Villalobos t. 2. tract. 12. diffic. 13. *in fine*. Henriq. l. de baptism. cap. 21. num. 5. Rodericus in summa 1. p. cap. 5. num. 3. Diana 2. p. tract. 1. miscell. resol. 44. Bonac. disp. 2. de Sacram. q. 2. p. 6. num. 9. Fernandus de Moure p. 4. c. 12. §. 2. n. 4. Omnium acerrimè Comitulus l. 1. respons. q. 14. & lib. 4. q. 13. Ex Iuris Canonici peritis idem constanter tradunt Nauarr. Consil. 1. de homicid. Franc. Marcus p. 2. decis. 951. num. 15. Alphonfus Carranza in opere de partu natur. & legit. c. 6. sect. 2. *in fine*.

3. Minus mirum esset, Theologos & Iuris Canonici peritos, consentire in hanc sententiam, nisi etiam Medicorum doctissimorum, lanienam aliis quibusdam Medicis probatam auersantium, suffragium accederet. Certè Alexander Massaria lib. 4. rei Medicæ cap. 12. *in fine*, testatur se per annos 40. non plus quàm ter vidisse secari viuas mulieres in naturalis partus desperatione, & omnes periisse. Itaque ea sectio fuit matrum occisio, quæ intrinsicè mala est, & scelus horrendum. Ioachimus Fortius referente Mizaldo centur. 1. memorab. aphorism. 100. indubitatum habet, perimi matrem cum ei secatur vterus: & fabulis annumerat narrationes

contrarium ferentes. Idem tradit Ambrosius Paræus l. de hom. generat. cap. 38. aliàs 31. negans mirari se satis posse, eos qui matrem posse sectioni esse superstitem, atque adeò per eam non interimì existimabant, cum ingens magnitudo vulneris ad fœtum extrahendum inferendi substantiæ vteri & musculis epigastrij, ingentem hæmorrhagiam planèque lethalem necessariò sit inuectura, tot vndique vasis multo sanguine distentis vtero implantatis. Qui verò etiam iteratò, superstitem matrem secari potuisse retulerant, eos Paræus incredibilia commentos non dubitat; quandoquidè consolidato vteri vulnere, haudquaquam permissura sit obducta cicatrix, vterum denuò dilatari ad nouæ prolis gestationem. Eandem ob causam Ludouicus Guionus l. 5. de pulchritud. & sanit. corpor. c. 25. mentionem impingit Scriptoribus qui abs se visas superstites Cæsareæ sectioni mulieres ac post eam quoque, matres, prodiderunt. Videtur idem velle Varandæus lib. 2. de morbis mulierum cap. 7. Quæ attigisse placuit, quod quamuis ad cardinem præsentis controuersiæ non spectent; (aliud quippe est, non posse mulierem dissectam iteratò concipere, aut in perpetuum naturali partu prohiberi, aliud perire per sectionem, de quo est lis;) Tamen ex hoc grauissimorum Neotericorum iudicio, de narrationibus per quas ab aduersariis honestas sectionis Cæsareæ, maximè stabilitur, eneruatur planè robur contrariæ factiõis. Et qua ratione evertitur fides narrationum, quibus fabulini quidam visas sibi mulieres prodiderunt, quæ post sectionem fœtum conceperint, & naturaliter fuderint; eadem quatiuntur & concidunt tot narrationes, (an com-
mentaria;)

De sect. matre & prole superst. sent. 37
menta;) de cæsis utero, vita superstitite, mulieribus;
quod tamen est primarium partis aduersariæ firma-
mentum.

4. Non modò igitur Doctores sacri, sed etiam
inter Medicos plerique, sectionem matri viuenti
adhibitam improbant, agnoscentes eam esse veram
cædem matris: & qui mitiùs agunt, hocque pro-
brum declinari utcunque posse annuunt, tamen à
præcluso in æternum conceptu, sectionem matris
viuentis, constanter infamant. Sunt tamen ex sa-
cris Doctoribus, qui omnia incommoda proposita,
locum duntaxat habere censeant, quoad matrem
non criminofam. Nam eam quæ mortem comme-
rita esset, quia iure cædi potest, fatentur posse ape-
riri ante partus naturalis periodum, si periculum
sit in mora, & prospiciatur salutì corporeæ infan-
tis: quod fieri posse non ambigunt, si peritus se-
ctor adhibeatur, & foetus sit maturus, ita vt saltem
sit septimestris. Ita Suarez t. 3. 3. p. q. 68. ad articu-
lum 11. Ægidius ibidem num. 92. Præpositus 3. p.
q. 66. num. 93. Diana 2. p. tract. 1. miscell. resol. 44.
Filliucius tract. 2. num. 139. At alij, ne in hoc qui-
dem euentu quo mater noxia sit & capitale suppli-
cium cõmmerita, admittunt posse viuam secari,
idque S. Antoninus 3. p. tit. 14. c. 13. §. 1. & Tabien-
na V. *Baptismus* 5. num. 6. ac Henriques l. de bapt.
cap. 21. num. 5. ad eum quoque euentum extendunt,
quo timeretur ne foetus utero matris immoriatur
ante partum: nam ne tunc quidem sinunt illum ex-
trahi per vitæ matris sectionem, quod non dubitent
hanc esse foetus trucidationem; vt clariùs expressit
Lopes 1. p. instruct. cap. 63. §. *sed in casu*. ac Malde-
rus 2. 2. tract. 3. c. 1. dub. 16.

5. Et hoc est alterum caput, penes quod nonnulli ex Doctoribus adductis, damnant sectionem Cæsaream matris viuentis. Quæcunque enim hætenus prolata sunt, matrem dumtaxat spectarunt. At iuxta nonnullos ex Doctoribus supra adductis, vrgenda est contra sectionem Cæsaream, etiam cædes prolis, quam certum habent maternæ per hanc sectionem trucidationi adiungi. Neque pariuntur obtendi æternum exitium proli certò impendens, nisi sic extrahatur, quippe baptismo carituræ; cum de multorum sententia, baptismus quia est renatorum, non possit nisi natis conferri. Hoc enim damnant falsitatis, censentque validè omnino baptizari posse infantem in maternis visceribus prorsus abditum, si ad illum vel ad secundinam qua obuoluitur pertingat aqua, per manum madidam obstetricis, aut aliter. Et quamuis hæc via iuuandi infantem præcluderetur, non censent esse prorsus conclamata Gerisonis, & Caietani sententiam, quæ asserit foetum in tanta necessitate mundari posse à labe parentali, & sanctificantem gratiam adipisci, per fidem parentum; hoc est, per externam protestationem & oblationem à parentibus factam: quod erat remedium puerorum in lege naturæ, itémque puerorum Hebræorum, si ante vitæ octiduum expletum, mortis discrimen ingrueret. Quod si ne hac quidem ratione, æterna puerorum salus videatur in tuto locari, verèque fatendum sit, infantem ni adhibeatur matris viuentis dissectio, versari in extrema necessitate & corporea & spiritali, permittendum potiùs arbitrantur, eius & vitæ corporeæ & spiritalis exitium, quàm peccandum, matrem simul & infantem cædendo.

De sect. matre & prole superst. sent. 39
Contraria sententia, nunc apud Medicos
receptissima.

6. In contraria planè sententia sunt recentiorum Medicorum plerique. Dissectionem quippe vteri matris viuentis in partus naturalis desperatione, non modò honestam & licitam, cum ex parte matris, tum ex parte fœtus, sed etiam necessariam & ex obligatione adhibendam contendunt. Et quamuis inter eos multi de hac obligatione sileant, tamen non potest ea obligatio non consequi honestatem sectionis Cæsareæ, adhibitæ matri viuenti; quam honestatem vtilitas sectionis ab his Medicis acerrimè & constantissimè defensa, apertè infert. Quomodo enim non iniiceretur obligatio vsurpandi hoc remedium in desperatione partus naturalis, si per illud vita & matri & fœtui retinenda est, & fœtui quoque æterna salus per baptismum curanda; neglecto autem illo remedio, & mater & fœtus vita corporis priuabuntur, fœtusque insuper non recipiet vitam animæ, & æterno exitio inuoluetur? Itaque clauus clauo truditur in hoc negotio. Peccatum inquam, cuius intentato timore Theologi à sectione matris viuentis absterrebant, prætermissione sectionis incurrendum opponitur: indèque stimuli admouentur ad vsurpandam sectionem.

Hæc omnia voluntur iis quos dixi cardinibus, vtilitatis & honestatis sectionis Cæsareæ matris viuentis, pro qua omnium plenissimè pugnat Franciscus Roussetus toto opusculo de partu Cæsareo. Subscripsitque Gaspar Bahuinus appendice ad librum Rousseti, referens in eandem sententiam

Ioannem Albosium, & Franciscum Saguerium, doctos eiusdem temporis Medicos. Idem tradunt Mauritius Cordæus comment. 1. ad 1. lib. Hippocratis de morbis mulieb. text. 11. Iacobus Duuallius l. de Hermaphrod. & partibus cap. 24. Laurentius lib.8. Anatom. q. 32. Veichardus l. de morbis mulier. c. 19. Ioannes Marinellus l. 3. de morbis mul. c. 50. Ioannes Scherichius in opere Observationum Medicarum l. 4. fol. mihi 665. & seqq. Rodericus à Castro l. 4. de morb. mulier. cap. 3. Mizaldus Centur. 1. memorabil. aphoris. 100. Franc. Ranchinus l. 7. qq. Chirurgic. q. 14. Daniel Sennertus l. 4. Medic. practicæ p. 2. f. 6. c. 8. casu 3.

7. Itaque hæc sententia, communissima nunc est inter Medicos, quamuis dissidium inter hos ipsos quos protuli, nonnullum sit quoad aliqua adiuncta sectionis eamque consequentia: nempe possitne mulier sic dissecta, denuo concipere, & parere modo naturali. Id enim & fieri posse, & sæpè accidisse, affirmat Rousselus, nominatim tota sect. 6. & Duuallius c. illo 24. At hoc esse impossibile, censent aliqui, & nominatim quoad partum naturalem sectione posteriorem, Rodericus à Castro dicto c. 3. *in scholiis*. Argumentum eius est, quia tamen si vterus post vulnus consolidatum, possit concipere, tamen in partu post ingentem cicatricem dilatari satis non poterit, nisi vulnus recrudescat, & cicatrix denuo hiscat: qua ratione vis vteri expultrix dispergetur, & infirmior fiet quàm vt possit prolem naturaliter excludere. Verùm hæc nihil officiant cardinibus huius controuersix. Nam quamuis sectio matris viuientis, conceptum deinceps excluderet, ac etiam partum naturalem, tamen

dummodò

De sect. matre & prole superst. sent. 41

dummodò in desperatione partus naturalis & vitæ matris & infantis commodet, vsurpanda erit, alioqui intercedet mors, & fœtus & matris, per quam æquè impediatur iteratus conceptus & partus, ac per sectionem Cæsaream. Longè igitur eligibilior est sectio Cæsarea, quæ ita illa qualiacunque incommoda inuehet, vt tamen incolumitatem conferat. Itaque satis in præsentia est, quod ad matris & fœtus vitam retinendam, sectio Cæsarea commodare posse concedatur, de quo solo præsertim contendunt autores vtrinque hætenus propositi, maiore recentiorum Medicorum parte in hanc sententiam consentiente, quod ad finem prædictum, utilis atque adeò licita sit hæc viuæ matris dissectio, quidquid sit de illis aliis adiunctis.

Potiora eius firmamenta, obiter tacta.

8. Nituntur in DD. multiplici experimento quod postea attingemus cap. 5. adduntque etiam rationem ex eo petitam, quod contingere possit vt materni vteri porta iusto angustior sit, nec possit per eam educi infans, præsertim si nimium crassus sit, siue à naturali conformatione ob vbertatem materiæ, siue à tumore vitioso. Esse autem aliquando, etiam ex natiua dispositione, & seclusa nimia infantis obesitate, tantam phymosim atque occlusionem naturalis ostij quo fœtui ad lucem veniendum esset, vt non possit per illud emitti, notauit Moschio & Theodorus Priscianus in excerptis p. 2. cap. 15. quod est de atretis, & Auicenna 21. tertij, tract. 4. cap. 1. Et frequentissimè idem contingit ob deprauatam ossium ischij ac pubis cõformationem,

vel luxatum os femoris versus internam partem, & comprimens vterum, qua parte exeundum fœtui esset, vt accidit in exemplo quod recitat Moxius l. 3. de venæ sect. in morb. acut. c. 3. Idem contingere potest ob affectus illos accidentarios de quibus plenè Mart. Akakia toto l. 1. de morb. mul. vt ob callum, cicatricem, lupiam, scirrhum, calculum, molam carneam, similésve tumores, aliquando etiam ob gangrænam, & cancrum, quæ ea in parte quandoque contingere ibidem Moschio c. 33. & experientia docuit. Quomocunque autem contingat, vt fœtus educi nequeat viuus per naturalem viam & communem portam, non superest alia ratio consulendi vitæ eius, quam si adhibeatur sectio Cæsarea. Nam si diutiùs hæreat intra matris viscera, suffocabitur à nimio æstû cordis supra modum concalefacti, quem mater temperare nequibit: Deficiet etiam præ inopia alimenti, quod necessarium illi est in maiore copia, quam priùs: à squalore denique & pædore carceris quo distinetur, incurret breui in mortem certam & ineuitabilem; & quod longè tetrius est, cum morte corporis subibit æternam mortem animæ, quippe exors baptismi, qui non aperto matris vtero conferri non potest. Quomodo enim in eas latebras immittetur aqua, fiétque infantis ablutio, interiacentibus tot inuolucris? Aut quomodò renascetur denuò, qui non est natus primò, & intra matris viscera abditus nõdum lucem conspexit? Hinc demonstrari videtur, attendendo summam verèque extremam necessitatem fœtus, tam spiritualè quàm corpoream, fas esse matris viuentis vtero adhibere sectionem ad educendum fœtum in desperatione partus naturalis.

Nec minus ad idem valida ratio eruitur, attendendo necessitatem matris, cui nisi sectio in eo euentu adhibeatur, vel moriendum erit, vel subeunda obtritio fœtus intra vterum, planè horrenda, & crudelitatis ac sceleris plena: aut si hæc declinentur, ineuitabilis tamen erit extractio fœtus facta frustillatim, quæ non minùs matri atrox, & plena grauissimorum discriminum, summorum item cruciatuum ferax haberi debet, quàm sectio Cæsarea, à qua nequaquam mors matris timenda est, si adsit peritus artifex, & seponantur extrinseca incommoda accidentaria, quæ etiam absque sectione, matrem perderent. Affundetur his omnibus lux plenior inferiùs. Nunc enim fundamenta huius sententiæ perstringimus duntaxat, & per summum veluti verticem crispamus, quæ honestati sectionis Cæsareæ matris viuentis suffragantur, de sententia magnæ partis recentiorum Medicorum.

Media quadam sententia, refertur.

9. Audiuit ista non nemo, & consideratis inde, quæ Theologi & Doctores Medici anteriores vno propè ore tradiderant, tantoperè auersati hanc sectionem; hinc, quæ nuper Medici experimentis quàm plurimis adiuti docuerunt: quoddam vt putauit sententiæ temperamentum adamauit; dicens, Medicis quidem qui nunc tam atrox & periculosæ plenum alex remedium vsurpant, posse alicui solatio & remissioni remorsus esse experientiam anteriorem, indéque conceptam spem similis euentus boni. Tamen eum qui primus id opus vix ante seculum aggressus est, immaniter peccasse, etiamsi desperata

desperata videretur , corporea matris , & vtraque prolis salus. Detestanda quippe est audacia proiecta Medicorum illorum, qui in ægrotis , etiamsi desperatis , experimentum sumunt remedij cuius hactenus ignota vis fuerit , tentantes sítne ægro profuturum aut nociturum , vt rectè tradunt Corduba l. 3. quæstionarij q. 5. §. *secundò probatur.* Azor. t. 1. l. 2. c. 17. q. 11. Vasques 1. 2. disp. 64. c. 4. Sayrus in Clauil. 1. c. 10. num. 6. Casto Palaü tract. de conscientia disp. 2. p. 9. num. 3. & alios adducens Sanches l. 1. in decal. c. 9. n. 38. Et ratio est perspicua; quia Medicus ad eum modum se gerens , quantum est ex se influit in mortem , vel mortis accelerationem ; quam ex nullo hactenus experimento compertum fuit , minimè consecuturam ex tali actu. Grauißimi igitur peccati insimulari meritò potuit, quisquis fragili trucem commisit pelago ratem primus , cum tanto gemini naufragij alieni , & exitij duorum corporum discrimine, cuius aditionem temerariam, fortuitus euentus bonus non honestauit. Esto , nunc prætextu spei ex iactatis bonis euentibus conceptæ , tolerabilius vel etiam labis expers videri possit, in euentu de quo agimus, secare viam prægnantem. Ita visum condimentario, quem dixi pugnantium sententiarum ante adductarum temperationem quandam adamasse, auditis quæ vtrunque proferebantur.

C A P V T . I V .

Præſuppoſitio ad diiudicationem controuerſiæ propoſitæ; Sectionem matris viuentis quacunque tandem ex cauſa fiat, extremum remedium eſſe oportere.

1. **D** I S C U S S I O ſententiarum ſuperiori capite propoſitarum, complurium & ſanè grauium difficultatum enodationem continebit, ad quam vnus certi principij per omnes resolutiones ſubiiciendas vagantis, & ab omnibus neceſſariò admittendi, explicatione proludendum eſt: Inde ad extremarum ſententiarum quas compendio hæctenus retulimus, veritatem diſquirendam progrediemur, quod in ſingulis veriſimilius occurret ſeligentes, & pro extremis ſectantes media, quod iuxta Nouatiani pronunciatum l. de Trinit. c. 30. non ſecùs veritas inter extremos errores media ſtet, quàm Chriſtus æterna veritas, inter extremos latrones pependit medius.

Supponitur, ſectionem matris viuentis extremum remedium eſſe oportere.

2. Principium quod iaciendum aiebam, eſt huiusmodi. Extra ineluctabilem, planèque ſummam & extremam neceſſitatem; ſectionis Cæſareæ matri
viuenti

viuenti adhibendæ, nullum esse vsum debere. Non intendo hîc definire, penes quam personam attendenda sit extrema illa necessitas; nimirum an penes matrem, cui alioqui mors immineat, nisi fœtu superstite ad eum modum liberetur, ob angustias & malam dispositionem viæ ordinariæ, aliâmvē similem causam: An penes prolem cui vtriusque vitæ dispendium impendet, per necessariam crudelitatem, vt loquitur Tertullianus l. de anima cap. 25. hoc est per obtritionem intra vterum, aut lacerationem, eductionemque ex eo per frustra: Aut certè penes vtrumque simul, cum aliquando, aut etiam semper contingat, vt nexa sint & matris & prolis summa pericula, nisi extrinseco isto remedio subueniatur vtrique: An denique penes publicum bonum, quod aliquando ferat vt mater fœtu maturo grauata, priusquam naturaliter enitatur, & plenum naturaliter pariendi tempus aduenerit, viua secetur. Penes quod inquam horum capitum definienda sit extrema necessitas, nunc non decido. Nec illud item pronuncio, posito vno aliquo extremæ huiusmodi necessitatis articulo, aut simul concurrentibus eorum pluribus, vel etiam omnibus, fas esse adhibere matri viuenti sectionem Cæsaream. Id enim pedetentim postea discutiendum erit. Tantum itaque dico, nisi interueniat talis aliqua extrema necessitas, sectionis Cæsareæ matris viuentis, vsum esse nullum debere. Qua de re nullam puto esse posse dubitationem; videturque certum, non modò Theologos, sed ne Medicos quidem vllos refragaturos: etiam illos qui in aliquo euentu vsum sectionis Cæsareæ marris viuentis ratum habent, & labis expertem. Neque enim in alium finem approbant sectionem

sectionem prædictam, quàm vt corporeæ vitæ matris aut vtrique fœtus salutem, vel bono publico consulatur: quos omnes fines supponunt aliter obtineri non posse, quàm interuentu sectionis matri adhibitæ. Est igitur hæc sectio extremum remedium, quod non nisi extremis malis est admouendum. Et ita Medicos contestatur Rodericus à Castro lib. 4. de morbis mul. c. 3. *in scholio*, & Ioannes Marinellus lib. 3. eiusdem argumenti cap. 50.

Vsus contrarius, esset tacita Dei accusatio.

3. Nemo sanè non videt, vsum sectionis Cæsareæ extra summam & extremam necessitatem, fore tacitam Dei accusationem, & humanæ fabricæ criminationem. Deus enim humani corporis opifex, ita generis nostri conseruationi & propagationi per sexuum diuersitatem consultum voluit, vt fœtus intra matris vterum conceptus, ibique ad tempus vsque congruum aptè ad cumentum necessarium conseruatus, tali via & modo naturali, ex illo occulto & terræ inferioribus educeretur. Omnino siquidem oportuit, prospici à naturæ autore medium quo fœtus ex materni vteri conceptaculo prodire in lucem naturaliter posset; alioqui natura defecisset in necessariis, præstitissetque deesse concipiendi vim & rationem, quàm meatum naturalem ad exitum: quo negato, pereundum miserè esset fœtui concepto, è suis illis latebris obstetricante natura nunquam educendo. Quare Deus naturæ autor qui naturam non vult in necessariis deficere, medium naturale fœtui prouidit, quo venire ad lucem posset: ita vt quamuis aliquando præcludatur
medij

medij illius vsus ob materiæ indispositionem, (qua ratione plerisque omnibus naturalibus partium quarumcunque functionibus & vsibus à simili materiæ malè affectæ indispositione obex iniicitur;) tamen id sit per accidens. At per se loquendo, suppetit naturale medium ab opifice naturæ Deo prouisum, quo fœtus conceptus & debitam maturitatem affecutus ad lucis vsuram deducatur; quod abiicere, quamdiu nihil per accidens interuenit ad abiiciendum compellens & planè cogens, tacita esset Dei naturæ autoris accusatio, tanquam ortui animalis pretiosissimi vel prospicere neglexerit, vel non valuerit; quod vel cogitare blasphemum sit, nec minori suppliciorum atrocitati obnoxium, quàm sacrilega licentia Alphonsi 10. Castellæ Regis, cuius sunt Alphonsinæ tabulæ. Eum enim Rodericus Sanctius p. 4. histor. Hispan. c. 5. ob improbatum diuinum opificium, quod diceret ordinatius meliùsq; edi emendatis aliquibus potuisse, in grauem numinis iram incurrisse, & licet tandem resipiscentem, leuere à Deo ultore fuisse castigatum, scriptis prodidit.

4. Cum autem diuina manus in vniuersi corporis humani structura verè sit mirabilis, quod in scalis à visibili creatura ad Deum gradu 11. memini expendere, in opificio tamen partium quibus immortalitati generis nostri seruitur, & fœtus vitam ac lucem accipit, eo pleniùs effusa est diuinæ sapientiæ vbertas, quo sunt partes illæ excellentiores, & fini addictæ sublimiori: quæ est præclara in hanc rem Gregorij Nysseni consideratio in orat. magna catechet. cap. 28. demonstrantis excellentiam illarum partium quæ sunt ortus nostri principia, longè ampliorem

ampliores esse quàm oculorum, aurium, & linguarum alteriusve cuiusvis corporei organi in quo maxime micare videatur summi Opificis industria & sapientia. Qua in re, nihil supra verum statui à Nyseno, agnosceret quisquis Theophili Protospatarij de hominis fabrica librum 5. & Meletium sub finem operis de structura hominis, legerit. Inde & eximiam, omnique laude superiorem Dei artem in compactione partium ortui nostro addictarum deprehendet apertissime, & qui Lactantij l. de opif. Dei c. 13. post hæc perpensa sensus fuit, non poterit non queri, *homines impios ac profanos, summum nefas admittere, qui diuinum & admirabile Dei opus ad propagandam successionem inexcogitabili ratione prouisum & effectum, vel ad turpissimos quæstus, vel ad obscæna libidinis pudenda opera conuertunt, ut iam nihil aliud ex re sanctissima petant, quàm inanem & sterilem voluptatem.* Nec nostri duntaxat, structuram partium per quas ortus noster peragitur, inemendabilem & omni præconio cumulandam dixerunt, nominatim cum disputant aduersus spurcos Manichæos, quibus incredibile visa est Dei corporati commoratio in virginis utero, & deductio ad hanc lucem per communem viam; ut S. Cyrillus Hierosol. catech. 12. Tertullianus l. de carne Christi c. 4. Theodotus Ancyranus homilia illa in Natal. Saluat. quæ habetur in append. 5. ad tom. 6. Conc. Ephes. edit. Peltani, & S. August. orat. de 5. hæres. c. 5. sed etiam Ethnici; interque eos Galenus, ad tantum artificium autoris naturæ stupuerunt. Nec dubitauit hic ipse Medicorum antesignanus, miraculum non vnum in huiusmodi opificio agnoscere ac celebrare; eam præsertim ob causam, quod

uterus qui post exceptam conformandæ prolis materiam tantopere occluditur, vt eius orificium ne aciem quidem acus præ constrictione admitteat; (dempto raro aliquo euentu ob peculiare causas vnde existit superfœtatio, de quibus alibi post Hippocratem libro de ea) tamen cum fœtus maturuit, & in lucem fundendus est, idemmet vteri osculum adedò dehiscat, vt fœtui per illud exitus pateat. Hoc Galenus l. 15. de vsu partium, mirabilis prouidentix argumentum, admirabilitatis plenum censuit, & sanè meritò. Ab iis tamen qui extra vrgentissimam & ineluctabilem necessitatem, alias vias educendo fœtui tentare vellent, perspicuum est, tam exquisitum opificium perinde ac imperfectum & maioris per nos commodi ac vsus capax, emendationi subiiciendum, imò abiiciendum esse.

5. Hoc verò quantumuis fœtus eductio fieret, illa alia via, non minori absurditate sorderet, quam si quis noller per os & œsophagum cibos in stomachum demittere, eo quod succis immixtis per clysmata, aut per emplasmata nutrientia apposita umbilico, suppleri aliquando possit vsus viæ naturalis ciborum ad ventriculum, vt obseruat Valeſius 8. controu. c. 3. sicut ergo seclusa grauiſſima necessitate, præposterus ille alimenti remoti ductus ad stomachum, aliter quam per fistulam cibalem, (provt Lactantius appellat l. de opif. Dei c. 11.) absurdus esset, & tacitam reprehensionem continens diuini opificij circa commolendos & concoquendos cibos, ad cuius imitationem humana solertia molendinum & clibanum excogitauit, vt Seneca epist. 90. ex Possidonio disputat. Ita extractio fœtus per viam ab ea diuersam quam Deus naturæ
 autor

autor instituit, nisi ad id grauissima & indeclinabilis necessitas adigat, non vacaret Dei sugillatione per hominem: cui illud Ruperti lib. de volunt. Dei c.6. haud iniuria occineretur. *Hodie natus rudis homuncio, docere vult antiquum dierum cani & maturi capitis, qualiter debuisset operari; qui tunc operari coepit, quando nullus nostrum adesse potuit, ut illi operis normam ostenderet, & digitos operantis, in quamlibet partem duceret aut reuocaret.*

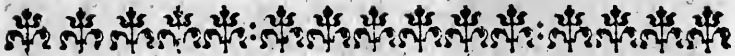
Temeritas summa, vsus eiusdem contrarij.

6. Quid quòd tentatio illa extraordinariæ educationis foetus, cum ordinaria non negatur, plenissima est temeritatis: quia ad auertenda pleraque grauissima damna quæ tot partium diuisione inferri possunt, peritus admodum artifex exigitur, qui non est adeò obuius. Et vt scientissimus medicinæ manuariæ opifex non deesset, vix licet ambigere, quin per vteri sectionem à quantumuis perita & felici manu peractam, & mater & foetus non vulgari mortis discrimini obiciantur; quod temerarium planè sit vltro adire, si declinari possit. Nec licet causari acetbissimos & interdum satis diuturnos naturalis partus dolores, interuentu sectionis commutari breuioribus ac leuioribus, indeque elui posse notam temeritatis, cuius insimulabamus ineuntes nouam hanc extrahèdi foetus viam, dimissa naturali quæ non præcludatur. Non inquam licet istud obtendere ad probrum impactum auertendum. Vix enim credibile est, ex diuisione non exigua tam multarum partium sensu acerrimo vigentium; abdominis scilicet, peritonæi, ac vteri,

non existere dolorem naturalis partus dolores æquantem, vel etiam superantem; præsertim cum horror ex insolita laniena, dolorum acerbicatem cumulet, faciâtque atrociolem. Vt propterea sint qui scribant, mulieres quæ prius naturali partu per accidens prohibitæ, ad sectionem Cæsaream compulsæ summa necessitate fuerant: postea concepto iterum fœtu, non tentasse illi eundem exitum, si naturali via proditurum spes affulgeret; sed sublatis impedimentis ortus naturalis, vt eum fœtus denuò conceptus assequeretur, fatigasse feruntur; & sibi summooperè gratulatas esse partum naturalem. Et tamen perspicuum est, in illis, alteram fœtus educationem per sectionem Cæsaream, minùs acerbam & horrendam futuram fuisse, quàm educationem primam. Nam rescisso priore hiatu qui vix vnquam benè coalescit, posset leuiore mulieris excruciatione, & absque eo horrore quem insolita sectio intulerat, scopus intentus attingi.

7. Itaque nota remeritatis grauißimæ, cuius arguebamus neglectum ortus naturalis, & voluntariam eius commutationem in sectionem Cæsaream matris viuentis, non potest depelli prætextu leuiorum & breuiorum dolorum, matris vltro subeuntis sectionem Cæsaream. Essêtque etiam in eo prætextu, quod ad Dei dedecus pertineret. Deus enim vt liquet ex Genes. 3. naturalis partus difficultates quas status innocentia auertisset, interueniente peccato vertit in mulieris excruciationem, iustumque supplicium; non quidem adiectione aliqua in hoc statu facta ad eam doloris mensuram quæ partui naturaliter iungitur, vt malè suspicatur Deltio in c. 3. Genes. num. 41. id enim æquè fundamento

damento caret circa hanc mulieris pœnam, ac circa subiectionem ad viri imperium, vel circa obnoxietatem moriendi contractam post peccatum: Non igitur ob eam causam, inter pœnas mulieri à Deo ob peccatum inflictas, numeratur dolor inter pariendum: sed quia post peccatum, adempta est prærogatiua immunitatis à dolore quam fœmina diuino beneficio nacta esset, nisi abiiecisset innocentiam; & quod naturale est, sublato gratiæ beneficio per quod fuisset emendatum, mansit quale ex se est, & eatenus in pœnam transit. Igitur etiamsi (quod non puto,) per sectionem Cæsaream obtineretur declinatio dolorum partui naturali comitantium; tamen seclusa vrgentissima necessitate, adhibitio sectionis esset delusio Dei vltoris, & efugium à facie arcus; ne dicam exprobratio, quod minæ quibus Deus primam mulierem post peccatum terruit, vanæ fuerint, & multa quam irrogauit, abierit in fenum.

C A P V T V.

Quid statuendum de sectione matris viuentis fœtu item superstite, si sectio neutri mortem illatura, probabiliter speretur.

AGGREDIOR ad diiudicationem difficultatum quarum semētis facta est in superioribus.

ribus, ducto initio à capitali quæstione circa quam maximè feruet dissidentium contentio. Aio igitur, si ad extremam necessitatem & omnimodam partus naturalis desperationem deuentum sit, affulgeatque probabilis spes felicitis euentus, licere adhibere sectionem Cæsaream, & eo modo foetum extrahere è matris viuentis utero.

Status controuersia.

Vt ratio ordinis sit manifesta, obseruandum est, posse multiplicem excitari controuersiam de honestate sectionis Cæsareæ matris viuentis, foetu item superstite. Nimirum primò, quærendo sitne ea sectio honesta, supposito probabili iudicio, indeque concepta rationabili spe vitæ matri & foetui conseruandæ. Secundò idem quæri potest, supposita certitudine morali mali euentus; ex parte quidem matris, quia nimium debilis est, nec par ferendæ excruciationi per sectionem: Ex parte verò prolis, ob imperitiam sectoris, quæ etiam iusta esse causa potest timendi materni exitij. Potestque moralis certitudo mali euentus haberi tam ex parte matris quàm foetus; vel certè ex parte tantùm alterutrius, vnde subnascitur quæstio comparatiua, matrisne an foetus potior habenda sit ratio, si alterutri tantùm possit consuli, nec nisi vnius vita retineri. Tertio controuersia esse potest, quid facto sit opus, in dubio prosperumne & felicem, an calamitosum exitum sit habitura sectio. Nunc ad primam quæstionem accingor, in qua mentionem duntaxat feci iudicij probabilis, & rationabilis spei; quia certitudo omnimoda boni euentus dari non potest,

fed

sed duntaxat aliqua, quæ ad ferendum probabile iudicium, & prudenter operandum sit satis: quando autem superet, infra attingetur.

Desperato partu naturali, licitum est matrem aperire, affulgente spe boni eventus.

2. Quod igitur sectio Cæsarea matris viventis in desperatione partus naturalis, licita sit & honesta, si spes probabilis & rationabilis, boni eventus affulgeat; habeo persuasissimum; & hac in parte subscribo sententiæ multorum recentiorum Medicorum; nec puto aduersaturos Theologos. Imo plerique apertè annuunt. Nam tamen apud eos, sectio Cæsarea idem esse videtur quod matris trucidatio, ideoque passim sectionem huiusmodi damnant, saltem quoad matrem innoxiam, de qua sola nunc agimus: Tamen in eam sententiam concesserunt, quia videbant Medicos negare talem sectionem posse absque matris cæde perfici. Vix enim ante annos septuaginta vel octoginta, inualuit inter Medicos opinio utilitatis sectionis Cæsareæ, incolumi matre. Si tamen Theologi audiissent, sectionem uteri cum spe probabili vitæ matris ac prolis usurpari posse, & usurpatam non semel reipsa esse; nequaquam inficiari essent honestatem talis sectionis, in partus naturalis desperatione.

Et ita apertè habetur ex Alensi 4. p. q. 17. membro 4. vbi cum negasset, mulierem prægnantem cuius salus corporea & naturalis partus desperatur, secari posse ut proles baptizetur; rationemque negationis inde petiisset, quod ea sectio matri interitum eiusve accelerationem sit certò illatura; nec

foetus incolumitas & per baptismum initiatio possit certa esse; Nefarium autem sit facere malum certum, ut eueniat bonum incertum; Cum inquam hæc præmisisset Alensis, subdit licitum omnino fore matris uterum in tali euentu aperire, si id præstari posset absque cæde matris & foetus. Quo nihil potuit commodius dici in rem præsentem. Nam quamuis Alensis, defectu experimentorum supponat, mortem matris cui uterus aperitur esse indeclinabilem; tamen agnoscit, si per impossibile mors matris declinari posset, omnino secundam fore honestè ac licitè. Quod autem ipse impossibile duxit, prolatis nouis experimentis agnitum est possibile. Quare haud dubiè Alensis, in euentu proposito subscriberet iis quæ diximus, si recentiorum Medicorum experimenta & rationes audisset. Disertè idem cum Alensi habent nonnulli alij Theologi, qui propterea censendi quoque sunt suffragari, ut Pelbartus rosario 4. tract. de baptismo cap. 5. casu 5. & Briansonis in 4. q. 4. corollario 2. *litera K.*

Rationes ex magnis bonis sectionis, in predictis circumstantiis.

3. Probatio sententiæ à nobis positæ, ducenda est ex eo quod per sectionem Cæsaream mater alioqui ferè certò mortem opetitura, putrescente intra eam foetu, seruanda sit incolumis: vel saltem liberanda immani illa laniena quam describit Tertulianus l. de Anima c. 25. dum foetus emortuus, frustillarim extrahitur, *violento* (ut ille appellat) *puerperio*. Per eandem sectionem, foetus emerget è materno

materno utero incolumis, nec fraudabitur Christiana initiatione per baptismum, qui in lege noua, quoad infantes extra martyrij priuilegium est planè insupplebilis, nec potest delitescenti intra materna viscera conferri, tot veluti parietibus intergerinis ac septis carneis impredientibus appulsum aquæ ad ipsum fœtum, cuius immediata ablucione peragitur baptismi Sacramentum. Cum ergo per sectionem Cæsaream, & matris vita corporea in euentu de quo agimus locetur in tuto, & vtraque prolis salus Deo benè propitio obtineatur, dubitare non licet, quin talis sectio in circumstantiis quas supponimus, licita sit & honesta. Hæc probatio planè conuincit, si constet de eo quod in illa assumitur, nempe quod matre incolumi possit adhiberi sectio. Nam de prolis incolumitate, vix erit qui neget eam posse probabilissimè sperari, atque adeò per hoc medium prudenter quæri, si mors matris non obstaret, quam multorum veterum Cæsonum experimenta adiunctam fuisse apertioni materni uteri, docuerunt. Tota ergo difficultas est, vt ostendatur sectionem matris viuentis, posse absque eius cæde peragi. Id verò & à posteriori per effectus & euenta, & à priori optima ratione demonstratum eo.

Matrem posse sectioni esse superstitem, demonstratur.

4. Ad primum caput, pertinent imprimis varia exempla, quæ testes locupletes partim à se visa, partim à grauibus & omni fide dignis autoribus prodita, retulerunt. Quos omnes commenti redarguere, tametsi personas, & tempus ceteraque

adiuncta accuratè consignent, illisque ipsis locis scribant, vbi reuinci haud difficile possent, ob temporum & locorum viciniam; illiberale omnino & indignum videtur, & à Fortio aliisque perpauca in hoc negotio factum demiror. Contra quos in-
torquere par sit illam Ennodij contestationem initio vitæ S. Epiphaniij, qua confirmat se vera dicturum, quia vulgata & præsentia de viro sancto erat scripturus. *Nihil (inquit) de laboribus eius tam mediocre vel humile inueniam, ut necessariis illud bullis ut plerique solent, viuidi sermonis amplificem. Testes enim calentium citabo negotiorum, & trophæa illius adhuc fumantia & exornata de manubus Diabolica nuditatis ostendam. Nemo enim sub oculis præsentia penè & nimium nota commemorat, nisi, qui de veritate confidit, ut quos forsitan ficta dicturus velut impudentiæ meæ conscius euitarem, eorum auribus relegam illa quæ cognouit adspectus.* Cum igitur similiter, autores quos mox producemus, exempla referant iis locis in quibus scribebant peruulgata; & vrbes, tempora, personas per quas & circa quas sectio Cæsarea matre & foetu incolumibus administrata est, diligenter consignent, censendi profectò sunt vera dicere; nec nisi ab indocilibus & illiberalibus ingeniis repulsam in testificando ferent; maximè cum non sint testes singulares, nec priuatam suam causam agant, vel audita tantum referant, quibus ex capitibus multorum longinqua narrantium autoritas frequenter ruit, etiam eorum qui historici audiunt; quandoquidem Seneca l. 7. natur. qq. c. 15. aliàs 16. ad detrahendam Ephoro auctoritatem, negat magna molitione opus esse, eo quod *historicus sit* procul posita scribens, cui hominum generi

generi solemne est *incredibilium relatu commenda-
tionem parare*, & *lectorem aliud acturum si per quo-
tidiana duceretur, miraculo excitare*. Præterquàm
quod, *quidam inter eos creduli, quidam negligentes
sunt; quibusdam mendacium obrepit, quibusdam pla-
set: Illi non evitant, hi appetunt. Et hoc in commu-
ne de tota natione, que approbare opus suum, & fieri
populare non putat posse, nisi illud mendacio aspersit.*
Nihil horum in re nostra obtendi potest. Nam nec
de Historicis, scenæ plerunque ac tempori seruien-
tibus agitur, nec de citò credentibus & corde leui-
bus, vel oscitanter in hac causa versatis: sed de
grauibus autoribus, qui visa sibi & diligenter per-
specta, in re quæ nec gratiæ nec lucri ferax esse po-
test, apud eos quibus narrata explorare & reuincere
facile erat, scriptis prodiderunt.

Videbor profusione aliqua verborum uti, in
concilianda fide autoribus mox adducendis. Ver-
rùm extorsit à me hanc præmunitionem potentis-
simi pro nostra sententia argumenti ab experimen-
tis petiti, capitositas & obfirmatio, (an etiam in-
fulsitas atque rusticitas?) paucorum quorundam
inurbani & agrestis ingenij scriptorum qui non
habentes vnde sectionem Cæsaream in euentu de
quo agimus contra perspicua experimenta repelle-
rent, omnes eiusmodi narrationes, quibus facta fe-
liciter & matre ac foetu incolumi sectio Cæsarea
proditur, ad Deum Fabulinum ablegarunt, & auto-
res ut mendaciorum artifices atque propolas, per
ora hominum traduxerunt.

Exempla varia.

5. Superiore itaque seculo, & hoc ipso quod
nunc

nunc voluitur, plerique omni exceptione maiores testes, sectionem Cæsaream saluis fœtu & matre peractam, se optimè consciis, non semel esse, disertè prodiderunt. Mizaldus centur. 1. memorab. Aphoris. 100. ait rem esse indubitatum, & multis experimentis firmatam. Decem prosperos euentus sectionis de qua agimus retulit Franciscus Roussetus, partim à se visos, partim ex testibus fide dignissimis cõpertos, quos legere licebit laudato superius opere à cap. 5. Gallo scriptori Rousseto astipulator accessit ex Germania Gaspar Bahuinus, qui ad librum Rousseti addidit appendicem, cuius c. 1. septem præterea alias narrationes, sectionis Cæsareæ matri & fœtui commodantis exhibuit, vel à se coram perspectas, vel ab oculatis testibus quorum fides nullo modo vacillaret, ad se conscriptas. Ex tanta apud vtrumque exemplorum vbertate, vnum duntaxat ab vtroque delibo.

Illustrissimum ergo videtur exemplum mulieris secties ictæ, quod Roussetus recitat. Hæc Mesnilij in Vastinerensi agro degebat, quæ ora est Galliæ haud ita procul Lutetia. Cum autem alio modo parere non posset, sexies illi eductus est à Nicolao Guillemo Chirurgo oppidano, fœtus viuus. Mortuo deinde Guillemo, cum septimùm grauida facta esset, frustra quæsito Chirurgo qui sectionem Cæsaream adhibere vellet, septimum illum fœtum præ angustia naturalis ostij nullo modo excludere valuit: atque ita cum fœtu miserè perit.

6. Iam Bahuinus, scribit de sectore Germano, (& sectorem intelligo, non huius de qua agimus sectionis opificem ex arte operantem & Chirurgiæ peritum, sed quod Latina vox fert, *castratorem*, heu qualem

qualem artificem sectionis Cæsareæ!) cum vxorem cuius primus partus desperabatur, indubiæ mortis nisi subueniretur damnatam, domi iacentem haberet, eam annuentem facta per Magistratum potestate ne vxoricidij tentati argueretur, intrepidè aperuisse. Modus autem aperiendi is fuit qui imperitissimo artifice congrueret, & tamen optimè cessit. Vxorem ægram adhibitis perpauca testibus ex iis quas ægra habebat maximè amicas & fideles, mensæ imposuit; eiúsque abdomini non secus ac scrofx inflixit vulnus, aded altè & tamen feliciter, vt ad primum illum ictum exiluerit infans, ac illæsus planè & prorsus incolumis, exemptus sit, salua matre, cui felicior quàm peritior artifex, veterinario more vulnus confuit: & nihilominus postmodum probè coaluit, ita vt postea, hæc ipsa mulier primum gemellos, & quidem naturali partu sit enixa; deinde singulatim alios quatuor liberos, tandem autem plusquàm sexagenaria obierit, seculo superiore.

Ex literis D. Pellaire apud Maurianenses Medici ad R. P. Amedeum à Portu, Ordinis D. Augustini strictioris disciplinæ alumnum, comperi in Oppido Auçois Comitatus Maurianensis, mulierem nuper fuisse, cui sectio Cæsarea sexies adhibita fuerit, suo & fœtus commodo: additurque ibidem, *id ipsū accidisse in Civitate S. Ioannis Maurianensis, mulieri nomine Maupa.* Quid illud, *id ipsum?* An sensus est, hanc quoque sexies cæsam fœliciter fuisse? An duntaxat significare voluit, eam quoque mulierem sectione Cæsarea subleuatam esse, tacito sectionum numero, ac fortassis absque numero, quod semel tantum ita contrigerit? Subiungitur denique in
iisdem

iisdem literis, peruulgatam & omni fide testatam rem esse, eximium Chirurgum cui nomen Ludouico, ante annos perpauca, Aquis in Sabaudia, matre ac foetu saluis, obiuisse Cæsaream sectionem, cum naturalis partus esset desperatus.

7. De Vrsula quadam VVitembergensi scribit Daniel Sennertus testis oculatus l. 4. Medic. pract. p. 1. sect. 2. cap. 17. cum prægnans inaudito prorsus euentu, vterum in fascia pendulum extra abdomen gestasset, eumque pro vt res ferebant, nunc in femore, nunc alia in parte localset, tandem & ipsa matre & foetu incolumi, se autore & sectioni inuigilante, liberatam esse ea sarcina anno 1610. Vix occurrere possit quippiam circa mulierem aluo gestantem admiratione dignius.

8. Testimonio Chirurgi scientissimi Ludouici Panthot, cuius peritiæ cum humanitate certanti, hæc lucubratio non parum debet, compertum habeo, anno 1627. Aprili mense in Lugdunensis oræ pago cui nomen *Meiffemy*, Ioannam Matheuiere, Matthæi Fournelli vxorem, post acerbissimam plurium dierum excruciationem, cum partus naturalis prorsus desperaretur; leuatam denique esse adhibita sectione Cæsarea, qua & mater incolumis seruata est, & foetus baptismi beneficium adeptus. Id ipsum confirmauit eiusdem manuatæ Medicinæ professor egregius, Ioannes Feret.

Visam sibi Flexiæ apud Andegauos, mulierem quæ se ter cæsam saluo foetu profiteretur, narrauit homo de Societate nostra qui Chirurgum in seculo egit, annos complures, & rem esse extra dubium, sanctè confirmauit.

Obiter infertur; sectione Cæsarea, nec conceptum, nec naturalem partum excludi.

9. Habemus exemplorum & experimentorum satis. Inter hæc verò pauca quæ ex innumeris seligi, obseruata velim ea præsertim, quibus iterata proditur sectio Cæsarea. Inde enim manifestè reuincuntur, qui dixerunt, sectione Cæsarea inuehi sterilitatem, ita vt fœmina deinceps nequeat concipere, & alio gestare, eo quod obductum vteri vulnus, per cicatricem residuam obstiturum sit nouæ vteri dilatationi, qualis ad fœtus gestationem est necessaria; quod erat Paræi, Guionij, & Varandæi argumentum superius propositum cap. 3. ad probandum, non posse mulierem post sectionem, iteratò matrem esse. Eodémque argumento Rodericus à Castro ibidem adductus, demonstrari censet, per sectionem præcludi deinceps partum naturalem: eo quod tametsi vterus post vulnus obductum poterit concipere, tamen in partu dilatari satis non poterit, quin cicatrix denuò hiscat, & vis vteri expultrix dispergatur, fiatque infirmior, quàm vt possit ad excludendum naturaliter fœtum sufficere. Et id quoque falsitatis reuincitur, cum aliis exemplis quæ apud Roussetum legere est sect. 1. c. 5. narratione 3. & cap. 6. narratione 2. & 5. tum maxime experimento illo sectoris Germani quod Bahuinus suppeditauit.

Quamquam verò ad controuersiam, quam hoc capite excutimus, non refert, an sectio Cæsarea iteratos conceptus & naturales partus impediatur, nobisque

bisque abundè sit, quod matris & fœtus incolumitas obtineri per eam possit; (est sanè id multo optabilius quàm denuò concipere, & conceptum fundere naturaliter:) Tamen non est difficile, rationem ex neganda vtero dilatatione ad conceptum, gestationem fœtus, & naturalem partum necessaria, ita retundere, vt planè hebescat. Ex quo enim vulnus vteri ritè consolidatum & exactè obductum fuerit, (quod non est aded operosum,) nihil proliuius est, quàm dilatari vterum cum res feret; cum tanta sit partis illius ad distensionem aptitudo; vt monstrat triplicis interdum fœtus, insuperque molæ, intra eum gestatio per menses non paucos. Nec per quantamcunque vteri distensionem, ad naturalem partum requisitam, necesse est denuo hiscere cicatricem, cum possit tanta inter partes prius diuisas intercessisse cohæsiō, vt planè excludatur noua disruptio, vulnerisque reclusio.

Secabilitas absque cade matris, aliarum sectionum exemplo, monstratur.

10. Primæ probationi hæctenus propositæ, ductæque ex effectibus, quibus monstratum est, matre incolumi, aperiri posse vterum, si naturalis partus desperetur, adiungenda est non leuis confirmatio, ex affinibus sectionibus æquè vel etiam magis periculosis, quas tamen cum ex arte obeuntur, feliciter cedere, & honestè tentari, extra controuersiam est. Quidni enim multo magis fas sit, cum id fert extrema necessitas, & spes bona felicitis euentus affulget, aperire vterum mulieris, vnde non eius modò incolumitas corporea, sed vtraque etiam prolis salus possit

possit existere? Nam in illis aliis sectionibus, de vnus aëri salute corporea agitur: In hac, vertitur æterna salus prolis, vnà cum eiusdem & matris incolumitate corporea. Et quamuis hæc non sit directa ostensio honestatis sectionis Cæsareæ pro qua satagimus, est tamen indirecta, & apud cordatum prudentemque æstimatorem admodum efficax, si sectionem sectioni, & vtriusque vsum & adiuncta atque pericula, rectè componat.

II. Eiusmodi est sectio membri syderati, cum ab eo exitium reliquo corpori imminet. Parti enim adhuc viuenti ferrum admouetur ad os vsque depressum, & nerui, tendones, venæ, arteriæ, secantur, sistendoque sanguini admouentur candentes laminae. Hæc præcisio non peragitur absque horrenda carnificina, & magnis corporum sic laceratorum vel ambustorum conuulsionibus. Experientia tamen docet, eam posse ægro commodare; & idcirco licitè ac honestè adhiberi, cum de consilio prudentis Medici, bona spes affulget, omnes nemine discrepante consentiunt.

Parachentesim hydrope laborantium, ex Hippocratis decreto l. 6. epidem. s. 3. multa experimenta quæ Schenchijs collegit l. 3. obseruat. & præclara Andreae Laurentij disputatio l. 6. anatom. q. 9. securè ac licitè administrari posse confirmant, cum morbi pertinacia quoduis aliud remedium excludit. Peragitur autem immisso (horrendum vel cogitatu,) per musculos transversales abdominis ad peritonæum vsque ferro, vel compunctione medij vmbilici immisso præacuto ferro qua parte vasa dehiscunt: sicque via aperitur, qua stagnans illa aqua & cum corporis perniciæ putrescens, foras

E

exiliat.

exiliat. Quod ex arte in his ascitibus hydropicis tentatur, fortuito euentu, salute ex inimico profecta obtigit. Aurelianensi baiulo de quo Rouffetus f. 3. c. 3. Ei ex hydrope pessimè habenti, cum nebulo in rixa impacto validè cultro perforasset abdomen ac peritonæum, riuus putridæ aquæ illicò profluxit: & desperata sanitas per sectionem fortuitam, Deo inimicam voluntatem in bonum vertente, est restituta. Euentus ei geminus quem refert Plutarchus l. de vilit. ex inimicis.

12 Laryngotomia, sectio est anginæ interioris siue musculorum laryngis, quos acrimonia vitiosi defluxus ad eò tumefecerit, vt aëris & potus cuiuscunque, aditus planè omnis intercludatur. Vnde certa suffocatio & mors existeret, nisi prouideretur. Vt ergo aëri admittendo paretur via, secundus faucium orbiculus cartilagineus, adhibita sectione à tertio seiungitur. Sic partam salutem certo exitio expositam, gratulari frequenter contigit. Illustre est exemplum quod refert Alexander Benedictus lib. 8. de Chirurg. curat. de quodam qui seruatus est in conclamata strangulatione trachæarteriæ, dissecta membrana inter anulum & anulum sub epiglottide. Similia exempla passim prostant.

Æquè rata & frequentibus experimentis testata habetur apud Schenckium l. 2. obseruat. & ex Cócilio quodam Vesalij pro Duce Terræ nouæ edito inter Ingrassiæ opuscula, perfossio ac discissio pectoris, vt purulentia ibi collecta educatur. Eaque ratione ante annos aliquot, Chirurgus præstans in paucis Brondellus, militem cui nomen *Bonna*, cuius pectoris sinum ex vulnere in humeros inflicto multus sanguis oppleuerat, restituit exoptatæ sanitati,

nitati, cæso latere dextro, & pure copioso ac foetentissimo ex vomica per fossa, industrie educto.

13. Non est semper lethifera, ut quotidiana experimenta testatum faciunt, vesicæ in perinæo sectio ad calculi exemptionem: & tamen longè ope-rosior & periculosior est, sectione vteri ad extrahendum foetum: quia in perinæo occurrunt plures insignes venæ, arteriæ, nervi, muscoli, tendones, ac ligamenta: & idem est de sphinctere & vicinis vas-ibus spermaticis, quæ per illam sectionem, veriùs lacerationem vesicæ, facillimè contingit lædi. Ipsa vesica priusquam incidatur, ut plurimum est exulcerata, ideoque sectionis incapacior. Symptomata inde passim consequentia, vixque evitabilia, longè sunt teterrima: nominatim perpetuum urinæ stilli- cidium per vulnus ægerrimè coalescens, adiunctis doloribus ac foetoribus vix ferendis. Horum nihil in vteri sectione de qua agimus metuendum est; cum & vterus ante sectionem supponatur valens ac sanus, & eam partium siue internarum siue ad- iunctarum facile lædendarum copiam non habeat, à qua circa vesicam timebatur.

14. Suppetunt aliæ item sectiones, ei pro qua satagimus viciniore, ac propè geminæ, quas ex- tremâ necessitas, cum bona spes affulget, licitè ac honestè adhiberi suadet, & frequenti experimento deprehensum est, non esse semper lethales. Eiusmo- di est sectio vesicalis, & extractio calculi per epi- gastrium, ut in sectione Cæsarea. Liqueet eam se- ctionem ad calculi exemptionem, longè periculo- sio-rem esse altera proximè tacta, quæ in perinæo perficitur: Et tamen si accidentaria incommoda secludantur, lethalem esse negat, & probabiliter

licitam esse affirmat Rouffetus sect. 3. c. 6. 7. 8. & 9. Scribit Villanouanus Valreacensis apud Cauares Medicus, notissimæ eruditionis ac experientiæ, admotum à se Montiliensi mulieri actuale cauterium, fisso epigastrio ad interiorem vsque vteri partem; vnde magna puris vbertas profluxit: Post trimestre verò redditam sanitati mulierem, nec ita multo post concepisse, & quater peperisse. Narrante Ioanne Albosio Regio Medico constat aliquibus aliis mulieribus abdomen actuali cauterio feliciter fuisse apertum profundè ac latè impresso vulnere, ita vt per illud in vna quadam muliere, secundina fœtus emortui & priùs ferro extracti educeretur, muliere salua & denuo ac sæpiùs matre facta.

15. Non ausim planè affirmare, an vteri incisio ad sterilitatem mulieri inducendam, quæ olim in vsu erat, fieret extrinsecùs & secto simul epigastrio ac peritonæo, (vt est certè verisimillimum,) an verò absque partium illarum diuisione vt in *ἐμβριε λχεία* Factam quidem fuisse, ostendit Brodæus lib. 5. miscellan. c. 3. ex Athenæo lib. XII. qui id inuentum fuisse Lydorum, & Regis eorum Adramytis, testatur. Ibidem tamen Casaubonus, ex Herodoto & Hesychio illustri l. de sapientibus, Gygem statuit incisionis illius autorem. Suspicio est, à suisbus translatum eius vsum ad mulieres. Nam porcarum vterum, vt gratius vniuersa caro saperet, traici ferro solitum, & suam factam non genitalem, alij obseruarunt; meminítque etiam Columella l. 7. c. 9. tametsi id aliò refert. Sed Galenus l. 1. de semine *sub finem*, tradit quod dixi; & addit, muliebres didymos ad vtrumque vteri cornu finientes, excindi solitos vtroque vteri latere diffisso; quæ causa est,
cur

cur dixerim verisimillimum esse talem incisionem peractam fuisse scisso extrinsecus epigastrio & subiectis partibus: eaque ratione hæc incisio gemina erat sectionis Cæsareæ, & sicut illa non erat lethalis, ita nec sectio Cæsarea habenda esset mortifera. Si verò illo alio modo quem attingebam, peragebatur; commodat quoque ad ostendendum sectionem Cæsaream non esse eadem ac trucidationem matris, cum tanta vteri incisio & quidem gemina, letho non daret mulierem. Qua etiam ratione argumentari proportionem possumus ex Eunuchis maribus, iis præsertim quos Turcæ in sui Imperatoris cubicularios euirant. Non enim (quod ferè vnum olim fiebat,) solis didymis vel attritis vel abscissis mulctantur; sed insuper membrum totum cum scroto, resecatur. Idque etiam à paucis quibusdam olim patratum, scribit S. Basilius l. de vera virginit. *sub finem.* Sic demessos, propriè dici Eunuchos notat Brodæus l. 4. miscell. cap. 21. secernens ab eis Thlasias quibus tantum rupti didymi; Spadones quibus auulsi; Thlibias quibus collisi attritique; Ectomias quibus amputati atque resecti. Eunuchorum ergo sectio eo periculosior est, quo acriori sensu pollent partes quæ per eam excinduntur. Nam scrotum vtero inuerso est persimile, membrum verò adiunctum affine est collo vteri, quod in sectione Cæsarea nequaquam inciditur, sed aliæ tantum partes minùs exquisiti sensus & minùs periculosæ.

Excluduntur omnia, quæ semper lethali matris sectioni, obtendi possunt.

16. Potentissima ergo ratione, ex effectibus cum

geminis tum affinibus petita, demonstratum videtur, sectionem Cæsaream non semper esse matri mortiferam, atque aded posse affulgente boni euentus spe, honestam esse. Nunc subiicienda est probatio alia per causam, declarata & firmata partium quæ in sectione Cæsarea aperiendæ sunt, non lethali secabilitate; & symptomatum omnium sectioni adiunctorum vel subiunctorum declinabilitate, citra matris & foetus mortem. Quæ erit optima simul veritatis propositæ stabilitio, simul depulsio omnium quæ ab aduersariis intorqueri aduersus eam solent, aut possunt. Sic igitur argumentari licet. Si mors matris per sectionem Cæsaream inueheretur, oporteret id fieri, vel 1. ob epigastrij siue abdominis sectionem, consequentemque ex ea hæmorrhagiam. Vel 2. ob sectionem membranæ musculis abdominis subtensæ, id est, peritonæi, quod cum sit substantiæ membranosæ, non videtur absque spasmo incidi posse. Vel 3. ob ipsius vteri diuisionem. Atqui ex nullo horum capitum mors matris iure timenda est adhibita sectione Cæsarea, dummodò in iis circumstantiis adhibeatur quas initio postulauimus, & seponantur incommoda accidentaria, & affectus mali qui etiam absque sectione matrem discrimini obicerent, & perdere possent. Igitur sectio Cæsarea, urgente extremæ necessitatis articulo, licita est & honesta. Sola minor eget probatione, quam particulatim exhibeo percursis breuiter tribus illis capitibus, per quæ sola dixi posse mortem matri inferri, si adhibeatur sectio Cæsarea. Ostendo ergo penes nullum ex dictis capitibus, matrem vi sectionis Cæsareæ letho dandam.

17. Ac primùm musculos epigastrij posse citra mortem incidi, magno etiam hiatu facto, docet Galenus lib. 6. methodi med. c. 4. quo loco artificiosæ gastroraphiæ modum ad vulnera huiusmodi muscutorum consuenda & curanda proponit. Nec vlla huic incisioni hæmorrhagia adiungitur, quæ mortis timorem meritò faciat. Pauca enim insignes venæ diffunduntur eo loco quo muscutorum incisionis peragitur. Venæ autem mammariæ ascendentes, à quibus maximè timeri posset hæmorrhagia, secundum rectorum muscutorum longitudinē descendunt. Tandem puluisculi astringentes, & alia sanguinis effluxui cohibendo opportuna, qualia congeffit permulta Trincauellius consilio vltimo, obuia sunt & semper ad manum.

Iam peritonæum posse salva vita incidi, aperte liquet ex iis quæ præcellentēs Medici Galenus, Celsus, Ægineta, aliique tradiderunt de curatione peritonæi, etiam vulnerati & amplo hiatu patentis. Quid quod nonnullis, citra vitæ noxam, computruisse deprehensum est peritonæum? Potest ergo vita superstitè incidi. Et cum fibræ eius non sint exquisitè nervosæ; finisque extremitatum partis anterioris, sit multo laxior facilèque cedens; nequaquam ex eius vulneratione aut incisione timendum est à spasmo, qui tum demum timendus accidit, cum fibræ exquisitè nervosæ pari robore circa extrema firmatæ, ad suum principium cum violenta distensione contrahuntur. Multò minùs timendum est ab hernia quæ nec post curatum peritonæi vulnus necessariò remanet, nec si semper remaneret, esset malum graue, aut difficulter leuabile, vel vlla ratione conferendum cum malo quod sectione

Cæsarea declinatur; nempe cum certa morte matris vel fœtus extractione per frustra, ad quorum alterum est necessariò veniendum, in circumstantiis in quibus versamur ni mater secetur.

18. Uteri denique incisio, nullo modo est lethalis, quantumuis amplum vulnus inferatur, & fœtui educendo par. Quomodò verò lethale esset secari uterum; cum ne omnimoda quidem eius abscissio mortem aduehat, vt deprehensum est in nonnullis puerperis, quæ validissimo impetu enixæ, vnà cum fœtu uterum radicitùs euulsum emisserunt, absque vitæ dispendio, vt à se visum scribit Fernelius l. 7. physiologiæ cap. 11? Exempla aliarum quibus uterus ob gangrænam similémve causam excisus mortem non intulit, signant Christophorus à Vega tract. de procidentia uteri, Carpus in sua Anatome, Langius lib. 2. epist. Medic. in 39. Paræus lib. 24. cap. 48. Mercur. lib. 4. de morb. mul. c. 21. Rousseus sect. 4. cap. 5. & 6. ac Bahuinus in appendice ad eum §. 4. Idem agnouerant antiqui. Nam Paulus Ægineta l. 6. c. 88. sic scribit. *Constat tota ablata matrice, nec mortem inde subsequi.* Similia repetit l. 3. c. 72. Sorani quoque hæc sunt verba l. de locis muliebr. *Minimè existimandum est, uterum principatum ad vitam obtinere: quia is non solum procidit, sed etiam in quibusdam præciditur, nec tamen mortem affert, vt Themiso. literarum monumentis commendauit. Præterea in Gallia, sues, habitiores & ualentioris alimenti fieri aiunt, postquam uterus abscisus fuerit.* Apud Aëtium idem explicatissimè traditur lib. 16. c. 76. Et Auicenna ac Auenzoar referente Paræo l. 24. cap. 48. idem affirmant.

Fortissima confirmatio omnium quæ hîc præmissa

missa sunt, de non lethali epigastrij, peritonæi, & vteri incisione, peti potest ex aliis huiusmodi partium perfossionibus, quas fieri contigit matre superstite. Scribit Langius l. 2. epist. medicin. in 39. impium quendam ciuem suum, (Andræ Remptero nomen erat,) æstro percitum, ilia vxoris sextum iam mensem aluo gerentis, cultro dextra capulo tenus immissa traiecisse. Aduocatus peritus Chirurgus, intestina elapsa reposuit, vulnus epigastrij conluit. Triduo post illatum vulnus, mater puerum occisum emisit, cuius dextra suprema caluaria pars adhuc cartilaginosa, ab immani & truculento infanticida, ad sinistri vsque oculi supercilium vulnerata apparuit. Mater conualuit, & diu superstes fuit. Quid clarius, vt liquidò deprehendatur vulnera abdominis, peritonæi, & vteri non esse lethalia? Alia item à sectione Cæsarea fuit ea vteri, peritonæi, ac epigastrij perfossio, quam suo tempore accidisse Lutetiæ, scribit Hollerius sub finem libri primi de morbis internis. Mulieris vtero gerentis, decimo quinto die priusquam pareret, fœtus viuens ac vegetus brachium foras propulit, extenditque per vmbilicum matris: quod absque vteri, ac peritonæi, & abdominis materni traiectu, fieri non potuit. Et tamen superstes mater cum fœtu fuit. Imo statò tempore, fœtum incolumem, incolumis ipsa, per naturale ostium emisit. Quam longè horridiorem sectione Cæsarea, vteri, peritonæi & abdominis perfossionem, matris vitæ innoxiam, quisquis Hollerio teste grauissimo, sibi perspecta narrante compererit, non poterit prudenter ambigere, quin incisio illarum partium ex arte facta, possit citra mulieris interitum adhiberi.

*Honestas sectionis Cæsarea in circumstantiis
propositis, concluditur, & muta naturæ
voce firmatur.*

19. Validissimè itaque euictum est, penes nul-
lum è tribus supra propositis capitibus quibus mors
matri per sectionem Cæsaream inferri posse vide-
batur, timendam reuera esse mortis irrogationem.
Atque adeò, cum id vnum obstare posset, quominus
sectio Cæsarea in euentu de quo disceptamus, ho-
nesta & licita haberetur, fatendum ingenuè est, eam
licitam esse. Id quod muta naturæ ipsius oratione,
argumentis omnibus & ratiunculis nostris robu-
stiore, doceri putat Iacobus Duuallius l. de her-
maphrod. & partibus cap. 24. *in fine*. Plerumque
igitur natura, infantem in vtero mortuum, cum
per communem portam extrudi non potest, ten-
tat abigere per latera, vnde existunt in ventre
tumores contra naturam, quos vegetæ naturæ im-
petu disrumpi, indeque semiputridum cadauer
educi non semel contigit, vt docent narrationes à
Paræo, libro 25. cap. 16. aliisque adductæ. Refert
ex Albucasi l. 2. c. 76. Marsilius Cagnatus l. 4. ob-
seruat. c. 9. mortui foetus ossa, ab ipso Albucasi, per
matris vmbilicum exempta fuisse, matre superstite;
quod connitente natura & illhuc miseras reliquias
propellente; ob negatum illis conuenientem exitum,
accidere oportuit. Hic ergo naturæ connisus
ad eum innaturalem exitum mortuo foetui conce-
dendum, argumento euidenti est, cum fert extrema
necessitas, negaturque foetui viuo naturalis exitus,
fas esse naturam imitari, & foetum per latera edu-
cere,

cere adhibita sectione de qua agimus; dummodò & nihil vitæ fœtus timeatur, quod facilè est cauere si peritus sit artifex; & ex parte matris bona spes felicitis euentus affulgeat, ita vt vita matris auferenda non sit vi sectionis, saltem vt causæ partialis, de quo postea.

Vnde, & per quem, de spe boni euentus statuendum.

Exponendum hîc superest, quando sufficienter constare queat de spe probabili boni euentus, & cuius sit de ea spe pronunciare. Dicendum ergo breuiter est, iudicium de ea probabilitate ad Medicum peritum & minimè præcipitem spectare. Sunt enim interdum impij Medici, qui ea occidendi impunitate nixi, quam in eis Philemon apud Stobæum, & Plinius l. 29. c. 1. deplorant, *discunt periculis nostris*, (reddo Plinij verba,) & *experimenta per mortes agunt*. Tales cæco impetu, in vilibus præsertim capitibus, vt experimentum capiant artis suæ, vel nomen sibi ex ea faciant, prouunt facillimè in insignem aliquam nouitatem. His non plus committenda est ægrorum curatio, quam laniis & carnificibus; nec securius eorum iudiciis statuitur, quam agyrtarum & impostorum circumforaneorum. At qui sunt digni ea professione quam Scriptura ipsa honorandam decernit, Origenes homil. 22. in Num. scientiam Deo ipsi maximè propriam censuit, & omnis antiquitas vt diuinum munus suspexit, quod Tiraquellus l. de nobilit. c. 3. i. fufissimè persequitur, hi prudenter & ritè pensatis omnibus nec nisi delphino anchoræ alligato, vt ferebat

fererat Octauiani & postea Titi symbolum, id est, non ignauo, sed tamen suspenso gradu, & iusto timore interueniente, pronunciant quæ cuique curatio sit opportuna. Talis igitur Medicus, attenta dispositione ac viribus mulieris, & fœtus conditione; idoneus est ad ferendum iudicium, sitne spes probabilis, quod mater quæ ex circumstantiis apparet omnino impotens ad naturalem partum, non sit letho danda per sectionem Cæsaream, seclusis accidentariis incommodis improuisis, quæ possunt præter artis prænotationem contingere; vnde non variant iudicium de probabilitate boni euentus, quod diximus prælucere debere, vt fas sit adhibere sectionem Cæsaream in euentu de quo agimus. De iudiciis huiusmodi, præcognoscendis huic operationi, vidēdus Rouffetus in parænesi ad Chirurgoſ, & Martinus Akakias l. 2. de motb. mul. c. 15. ac ex Auicenna Ludou. Mercatus l. 4. de mulier. affect. c. 5.

C A P U T VI.

An in euentu de quo proximè, sectio Cæsarea non modò licita sit, sed etiam necessaria, & ex obligatione cum subeunda, tum adhibenda.

I. **C**ONSTITVTVM hæctenus est, in desperatione partus naturalis cum affulget spes boni euentus, fas esse sectionem Cæsaream

faream adhibere. Nunc discutiendum sequitur, an in illis circumstantiis, tale remedium non modò licitum sit, sed etiam ex obligatione, cum excipiendum à matre, tum ab aliis adhibendum, aut curandum. Qua in parte, aliter statuendum esset si haberetur ratio solius matris, quàm statuendum re ipsa sit, ad matrem simul ac fœtum (vt par est) attendendo. Quia enim vtriusque illius personæ res agitur in hoc negotio, idcirco vt benè ac ex integra causa de huius operationis necessitate morali, siue obligatione pronuncietur, neutrius respectus prætereundus est, sed vtraque coniunctim consideranda, si plenum iudicium sit ferendum.

Spectato solius matris bono, nulla ei est subeunda sectionis obligatio.

2. Si igitur haberetur ratio solius matris in circumstantiis in quibus versamur, vix vnquam iniiceretur obligatio admittendi hanc sectionem, & multo minùs eam adhibendi. Nam obligatio aliorum ad sectionem adhibendam, supponit obligationem mulieris ad eam subeundam. Si autem mulier non teneatur, ideòque tenuat sectionem excipere; non est dubium quin per se loquendo, alij exoluantur obligatione adhibendi sectionem, vt notum est ex proportione ad obligationem sumendi vel præbendi alia remedia in aliis quibusuis ægritudinibus. Matris ergo obligationem ad subeundam sectionem, quantumuis bona spe affulgente, vix agnoscerem, si res penes eam solam spectaretur, quia posset respuere remedium adedò asperum, & malle de vitæ statione decedere, quàm tanto tormento

tormento subiici. Receptum quippe est apud Doctores, si remedium ægritudinis graues cruciatus sit ægro inuecturum, V. g. si truncatio brachij syderati sit facienda, liberum esse ægro, illam remedij atrocitatem vel vitæ periculo redimere: ita vt neque in debitam vitæ custodiam, neque in charitatem propriam, aliamve vllam virtutem peccet, si adeò asperum retinendæ vitæ medium respuat; quandoquidem nemo secundum rectam rationem astringi potest, vt vitæ suæ consultum in præsentia velit, per tantos cruciatus: præsertim quorum fructus nunquam possit esse planè certus, nec fortassis sit futurus admodum diuturnus, vel liber à grauibus incommodis, remedij illius vsurpationem per reliquam deinceps vitam consecuturis. Quæ omnia, recta ratio dictat, posse abiectiorem studij, de vita per remedium atrox & asperum retinenda, honestare. Ita præter cæteros Bannes 2. 2. q. 65. art. 1. & ibidem Salon. Controu. 2. Torres t. 2. in 2. 2. d. 29. dub. 1. num. 13. Lessius l. de Iust. cap. 9. num. 96. Bonac. disp. 2. de restit. q. vltima, sect. 1. p. 6. qui addit, ne religiosum quidem, cuius voluntas Superiorum arbitrio maximè deuincta est, adigi per Superiores posse ad huiusmodi remedium admittendum; tantum abest, vt persona quæ planè sui iuris est, ex aliquo naturali præcepto ad id teneatur.

3. Imo, (quod non parum conducit ad intelligendum fas esse declinare immanitatem cruciatuum remedio asperrimo adiunctorum; nec tantam esse homini tuendæ vitæ suæ obligationem, vt ad quæcunque fini illi necessaria adigi sit censendus;) nemo æger vi curæ quam vitæ suæ debet, tenetur

tenetur facultates omnes earumve bonam partem effundere in remedium aliquod cuius admotione sanandus credatur: quia præterquam quod remedium aliàs efficax, pro varia ægri dispositione sæpè inutile redditur; clarum videtur, profusionem illam impensarum per quam reliqua vita incommodè tranligeretur, tam cari remedij prætermissionem honestare, vt rectè statuit Victoria relect. de homicid. num. 35. & Ægidius Coninck 2. 2. d. 27. num. 135. Denique (vt id quoque non omittam, quod ad molliendum apparentem rigorem in neglectu asperrimorum remediorum iuuat permultum;) etiam vulgariū pharmacorum, quæ & modicæ sint impensæ; & vacua cruciatibus, ægro libera est prætermissio, si sibi persuadeat expugnari posse morbum viribus naturæ sibi relictae, vt sæpè præter expectationem contingit: vel si (quod interdum vsuuenit & ex variis exemplis induci sibi in animum ab ægro potest,) maiorem naturæ exacerbationem ex pharmaci vel remedij vsurpatione vereatur; ita vt natura eo adhibito impar sit futura violentiæ ægritudinis.

*Cuiusuis remedij neglectus, aliquando
innoxius.*

4. Nec desunt qui neglectum & repudiationem quorumuis remediorum, ad exercitationem spei in Deum & resignationem testandam, vacare vitio velint, ita vt possit æger absque culpa, præstolari diuinum auxilium in tali articulo & medicinam carnalem corpori suo adhibere tenuat, permittens cursui naturæ & Dei prouidentiae exitum ægritudinis.

dinis suæ. Damnant id quidem nonnulli, vt Na-
 uarrus in summa cap. 11. num. 40. Suares tract. 3.
 de relig. l. 1. cap. 3. num. 1. Lessius lib. de Iustit.
 cap. 45. num. 4. Sanches l. 2. in decalog. cap. 34.
 num. 4. quia putant id esse tentare Deum, atque
 adeò graui labe sordere. Tamen alij, eam Dei ten-
 tationem in tali remediorum prætermissione mini-
 mè agnoscunt: quia qui se gerit ad modum quem
 dixi, non expectat salutem à Deo per miraculum,
 quod esset tentare Deum; sed diuinæ prouidentia
 & arbitrio committit vitam suam; vt quod è sua
 potius gloria & bono nostro fore perspexerit, id
 permittat. In quo esse magnam disparitatem, inter
 reiectionem pharmacorum pro depellenda ægri-
 tudine, & reiectionem cuiusuis alimentii pro vita
 sustentanda ad quod natura ordinauit cibos, latè
 profequitur Victoria relect. de Temper. num. 1. qui
 ibidem *sub finem*, eam reiectionem cuiusuis reme-
 dij ad morbi depulsionem videtur simpliciter ad-
 mittere, tanquam innoxiam & honestam, cum di-
 cat id planè fas esse, dummodò desit certitudo mo-
 ralis recuperandæ eo remedio sanitatis; móxque
 addat, eam moralem certitudinem vix posse haberi.
 Quinetiam argumentum quo probat, remedium
 si ea certitudo adsit, non posse absque graui culpa
 reiici, est planè enerue. Ait enim, qui in simili
 euentu, proximo ægrotanti remedium negaret,
 grauiter peccaturum; igitur grauiter quoque pec-
 cabit, si sibi eo remedio vsurpato opitulari renuat.
 Verùm eam consecutionem non esse validam, tradit
 ipse Victoria relect. de homicid. n. 25. Neque enim
 quoties teneor vitæ proximi opitulari, æquè teneor
 opitulari meæ: cū possim quoad me, cedere iuribus,
 quibus

quibus non possum cedere quoad alios.

5. Ut ut verò res habeat, cum affulget illa propè paratu impossibilis certitudo moralis, depellendæ ægritudinis; ea deficiente admittit Victoria repudiationem remediorum omnium posse labe vacare. Atque ita viri plerique sanctissimi, reiectionem hanc omnium humanorum remediorum ex motiuo quod proponebam, habuere ratam & licitam. Nominatim S. Macarius homil. 48. *in fine*, S. Diadochus l. de perfect. spir. c. 53. S. Bernardus epistol. 321. S. Ephrem tomo 1. tract. de fide, ubi Vossius alios adducit. Fauet S. Chrysostomus homil. 14. in 1. ad Timoth. *sub finem partis moralis*, agens de ægris in cœnobiis. Viguisse eam praxim in quodam sanctarum Virginum monasterio, habetur in Actis S. Euphrasie cap. 6. Et idem seruasse S. Fulgentium moribundum, scribit autor vitæ eius cap. 30. & firmatum esse miraculo in sorore sua S. Macrina, narrat in eius vita Gregorius Nyssenus, cum agit de sancto eius cadauere. Quæ omnia intelligenda sunt per se loquendo, & seclusis extrinsecis causis quibus quis ob alienam communem aut priuatam necessitatem, teneatur conseruandæ vitæ suæ inuigilare, quocunque licito modo, aut nisi ex conscientia errante putet se obligari vitam conseruare per medicamenta. In quibus euentibus locum habent quæ de vocatione & obedientia erga Medicum sub obligationem cadente, tradit Codronchus l. 2. de Christ. med. ratio. c. 1. & 2. Et idem extendit Molin. tract. 3. disp. 1. *in fine*, ad constitutos sub alterius obedientia.

*Mater sectionem renuens non esset causa
mortis suæ.*

Ex his apertissimè concluditur, vix vnquam adigendam matrem, si res per se loquendo & ex parte eius duntaxat, spectaretur; admittere sectionem Cæsaream, quæ & summos cruciatus adiunctos habet, & omnimodam certitudinem seruandæ vitæ præbere nunquam potest. At neque charitas propria, neque fortitudo, nec alia vlla virtus, obligationem iniicit vitæ cum tantis cruciatibus retinendæ. Perperam verò ea reiectio sectionis Cæsareæ per matrem, insimularetur influxus moralis, vel qualiscunque cooperationis, in mortem suam. Nam cooperatio physica perspicuè deest. Moralis autem absque debito operandi interuenire non potest. Itaque probādum prius esset, teneri matrem admittere huiusmodi remedium. At hoc est de quo disceptamus. Itaque probare, teneri matrem in euentu proposito admittere sectionem Cæsaream, quia aliqui cooperabitur moraliter in mortem suam, est petere principium. Accedit quod ex non extracto per hunc modum fœtu, non sequitur necessariò mors matris: quia quamvis fœtus, secluso partu naturali nisi per sectionem eximatur, sit matri immortiturus: tamen vel aliis magis ordinariis operationibus eximi poterit per naturale ostium, vel naturæ solius viribus excerni, vt sæpè accidisse, dicemus cap. 13. Quare si res penes matrem solam attendatur, ægrè continget iniici illi necessitatem admittendi sectionem Cæsaream in euentu proposito, si velit grauis peccati exsors esse.

*Vnde eleuanda sectionis in matre obligatio,
si doloris atrocitate non elidatur.*

6. Video opponi posse, declinationem cruciatuum non posse honestare neglectum sectionis. Neque enim reuera mater declinabit immanes dolores, cum non minùs atroces ei subeundi sint à prole non exempta. In quo est latum discrimen inter rem præsentem, & truncationem brachij, alteriusve membri adeò malè affecti, vt nisi rescetur, sit futurum corpori exitiale. Tunc enim æger declinat atroces dolores sectionis, nec subiacet aliis vel æqualibus vel maioribus, repudiationem sectionis consecuturis. At in præsentî negotio, mater retento fœtu non minùs immaniter excrucietur: siue quamdiu fœtus intra vterum superstes erit, & ad exitum conitetur, siue post fœtus interitum à tabefacto eius cadauere & fœda illa mortui corporis cum viuo coniunctione, aut violenta extractione per lanienam ab artis auxilio. Cadaueris verò illius exclusionem, naturæ cursui velle permittere, perinde esse videtur, ac vitam meditatò prodigere, in tanta exclusionis illius per naturæ vires incertitudine, & certa mortis inuectione, ni fœtus matri immortalus alicunde excernatur è matris vtero, imò sepulcro.

Respondendum est, hanc incertitudinem exclusionis, tantam non esse, vt obligare possit mulierem ad subeundam sectionem Cæsaream, cum non rarò contigerit aliter excludi solis naturæ viribus fœtum vtero immortalum, vt suo loco monstrabitur. Quod verò ad dolorum æqualitatem attinet, siue admittatur siue repudietur sectio Cæsarea, viderint

alij quid statuant. Nam ego quidem pronunciare de ea æqualitate non possum. Sed licet eam gratis agnoscere lubeat; ac etiam licet perfugium illud de permittenda ægritudine cursui naturæ, intutum esse velimus; adhuc superest vnde mater eximi queat obligatione admittendi sectionem Cæsaream, si res penes eam solam spectetur in euentu de quo agimus. Nimirum magnus horror tam insolentis remedij, satis superque esse potest, vt mulier solum eius bonum attendendo, illa obligatione liberetur. Quotiescunque enim, etiam absque immanibus doloribus idcirco subeundis, magnus horror remedij cuiuspiam occupat ægrum, non tenetur horrorem illum vincere, vt vitæ suæ consulat, & ægritudinem depellat. Hac ratione, nemo in extrema fame tenetur cibare se carnibus hominis, siue naturaliter mortui, siue alia iam ex causa occisi; quia scilicet homo non tenetur vitam conseruare tam horrifico medio à quo natura tantoperè abhorret, vt rectè affirmat Sanches lib. 1. in decalog. c. 18. num. 14. & Lessius l. de Temper. num. 12. Quamquam enim non peccaret qui in tanta necessitate carnibus illis vesceretur, vt rectè iidem autores tradunt, Lessius num. 10. & Sanches num. 12. malè repugnante Victoria relect. de Temper. num. 6. & Valentia 2. 2. d. 9. q. 3. p. 1. problematicè autem rem agitante Maldero de Iustitia tract. 3. c. 1. dub. 1. Tamen summus horror illius pabuli, exoluit hominem obligatione se ita cibandi, & vitam sustentandi eo ritu belluino. Id quod æquè ad vsurpationem felium, canum, murium, calceorum, & similibus in cibum extendo, quamuis aliqui in summa necessitate talia comederint, nec comedendo peccarint.

7. Quia igitur facillimè potest accidere, vt sexus fragilis & imaginofus, ad sectionis Cæsareæ propositionem insigni horrore percèllatur; meritò liberandus esset obligatione illam subeundi, etiamsi dolores acerbiores iis quos perfert, vel etiam pares minimè timeret, quantum quidem est ex parte solius charitatis propriæ, & studij ab vnoquoque debiti vitæ suæ, vt sit custos eius fidelis. Si tamen dolores præconciperentur mitiores à sectione quàm à retentione fœtus, & deesset horror sectionis, vt fortassis posset accidere post experimentum sectionis aliàs exceptæ, per eandem fœminam; nec placeret approbare principium superiùs adductum de morbis licitè permittendis cursui naturæ: Tunc fatendum esset, prægnantem affulgente probabili spe boni euentus, obligandam esse ad subeundam sectionem, etiam ratione suimet solius. Quia tamen hæc obligatio non nisi cum tot temperamentis enasci potest, idcirco dixi, mulierem in euentu de quo agebamus, rem spectando penes ipsam solam, vix vnquam teneri admittere sectionem Cæsaream, sed posse ferè semper absque peccato, illam respuere.

Spectato prolis bono, mater in circumstantiis propositis, sectionem subire tenetur, ex charitate, vel vitam propriam salutem aternam alterius præferente,

8. Iam verò si hoc negotium non modo penes matrem spectetur, sed etiam (vt sanè par est,) penes fœtum, cuius & vita temporaria & salus æterna pendere ex sectione matris supponitur; sic

fateor, matrem ex charitate erga foetum teneri admittere sectionem Cæsaream. Quod in euentu quem nunc excutimus, in quo scilicet affulget bona spes, eo validius euincitur, quod vel si vita nostra corporalis exponenda esset manifesto discrimini, non licere tamen periculum illud declinare, vt spirituale bonum alicuius extrema necessitate pressi locaretur in tuto, sententia est grauissimorum Theologorum omni acceptione digna. Ita D. Thomas 2.2. q. 26. art. 5. & ibi interpretes, nominatim Malderus assert. 1. qui notat Scholasticos communiter consentire in 3. d. 27. vel 29. Corduba l. 1. q. 26. in 2. puncto. Lopes 1. p. instruct. c. 67. Idem habet Tolletus in summa l. 4. c. 10. num. 2. Azor. t. 2. l. 12. cap. 4. §. *tertio loco*. Nauarrus in summa cap. 24. n. 9. & fusè in cap. *non inferenda* 23. q. 3. à num. 10. sparsim ad 47. Abul. in c. 18. Matth. q. 95. Gabriel lect. 74. in Canon. *litera O*. Castro de charit. disp. 1. p. 9. Esse quoque communem omnium Doctorum sententiã, docet Lorca 2.2. sect. 3. disp. 28. membr. 2. & Ægid. Coninck disp. 25. de actibus supern. n. 86. qui alios multos proferunt. Et quamuis dissidium est inter DD. hincne aut ille euentus è plurimis quos proponunt, contineat extremam proximi necessitatem spiritualem, quæ meritò præferenda sit saluti nostræ corporeæ; tamen posito quod sit verè extrema necessitas spiritualis, qua proximus laborat; possitque nostra opera etiam cum vitæ corporeæ dispendio & obiectione in patens discrimen subleuari; omnes æquè consentiunt, obligationem cuique iniici proximum subleuandi, cum proprio discrimine prædicto: iuxta illud 1. Ioan. 3. quod aut nunquam obligat, aut saltem in tali euentu:

Christus

Christus *animam suam*, id est vitam, *pro nobis posuit*; & nos debemus *pro fratribus animas ponere*. Ratio D. Thomæ ad hunc charitatis ordinem confirmandum, inde ducitur, quod in ea prælatione extremæ necessitatis spiritualis alienæ supra salutem nostram corpoream, atque adeò in tali bono proximi, magis eluceat ratio motiua charitatis, cum maius Dei externum bonum, id est, auctior gloria inde redundet.

9. Ex hoc principio, inferunt non pauci, quos refert & sequitur Philibertus Marchinus de bello diuino p. 1. c. 9. si verè sit extrema necessitas spiritualis alicubi tempore pestis, & desit alius qui eam subleuet, ego autem subleuare possim, docendo quod præcisè necessarium est ad æternam salutem, vel sacramentum necessarium ministrando, teneri me abiicere hac ex parte studium meæ conseruationis, & adire discrimen vitæ corporeæ, ne aliis anima in æternum pereat. Et quamuis quoad adultos tritari aliquatenus liceat, eo quod non sit ita obuium quis sit quoad eos supremæ egestatis spiritualis articulus: Tamen quoad infantes absque baptismo morituros nisi ego subueniam, saltem si sint infantes Christianorum, longè communissima doctrina est, infantes illos laborare extrema necessitate spirituali, ideòque per me & vnumquemque qui fortè solus possit, opitulandum illis esse, ex graui obligatione charitatis: etiamsi opitulatoris vita corporea, in apertum discrimen ventura esset. Ita Syluester V. *bellum* 2. q. 4. Corduba lib. 1. q. 26. in 2. parte quæstionis, §. *sed aliter*, Maior in 4. d. 15. q. 22. Fumus V. *homicidium*, num. 7. Nauarrus in *summa* cap. 24. num. 9. Lopes (tametsi non nihil

anceps) 1. p. instr. c. 67. Filliuc. tract. 28. num. 35. Lorca 2. 2. l. 3. d. 28. membro 2. num. 32. Ægidius disp. 25. de actibus supern. num. 88. & passim alij: qui consequenter debent concedere, matrem prægnantem, si probabilis spes affulgeat salutis suæ corporeæ, ita vt sectio eius non sit trucidatio innoxia, teneri admittere sectionem Cæsaream, vt foetus in extrema necessitate spirituali constituto subueniatur, collatione baptismi quo alioqui cariturus esset, vnâque æternæ salutis iacturam faceret: quia *nisi quis renatus fuerit ex aqua,* (saltem in voto, id est, in actu perfectæ charitatis, cuius foetus non est capax,) *non potest introire in regnum Dei.*

*Nova conuulsio obligationis prædictæ,
iniecta à charitate.*

10. Contrarium tradit Ioannes Sanches disp. 10. selecta num. 9. vbi & principium generale ex D. Thoma positum, de necessaria vitæ propriæ corporalis expositione, vt salus animæ proximi in extremum discrimen vocata locetur in tuto, conuellendum suscipit, & æquè impetit inde erutam doctrinam de obligatione baptizandi infantem sine baptismo moriturum; ac etiam de obligatione matris in tali euentu, ad sectionem Cæsaream affulgentē spe boni exitus admittendam. Ne autem cum D. Thoma pugnare videatur, quem diximus affirmare secundum obligationem charitatis ordinatæ, vitam nostram corpoream postponendam esse saluti spirituali proximorum, ait Sanches D. Thomam ita accipi debere, vt tantum velit *quod quis amore vitæ suæ conseruanda, non præstet consilium proximo patrandi*

trandi scelus: siue quod posituè ad necem spiritua-
lem ipsius non concurrat, quia tunc amans vitam cor-
poralem suam, æternam perdit, peccato deprauati
consilij intercedente. At quod non omittat prouidero
animæ proximi, ob conseruandam propriam vitam,
non affirmat D. Thomas: nisi fortè in casu quo pa-
ctum intercessisset de non omittenda cura animæ pro-
ximi, etiam cum periculo propriæ vitæ. Addit idem
autor, Doctores illos qui absolutè dixerunt obli-
gari hominem vitam suam spiritualem posthabere
spirituali vitæ proximi in extremum discrimen ad-
ductæ, aberrare sanè, & quod ipsi nequaquam exe-
querentur, ceteros exequi esse obnoxios docere.

Improbatur.

II. Hæc conuulsio communis doctrinæ, nullo modo est probanda. Quod enim communiter DD. agnoscant obligationem secundum charitatem ordinatam postponendi propriam vitam corpoream spirituali vitæ aliorum ad extrema deductæ, is tantum diffiteri potest, qui vltro vult oculos occludere, aut quæ in oculos incurrunt non vult perspicere. Nominatimque ridiculum est, S. Thomæ mentem tam conceptis verbis proditam, & ipsis (vt ita dicam) Solis radiis expressam, contorquere ad solam exclusionem inuitationis ad peccandum, ne inuitantis vita corporea excindatur; vel certè ad solum euentum obligationis ex pacto oneroso de non omittenda cura spiritualis salutis proximorum, etiam cum periculo propriæ vitæ corporeæ: cuiusmodi obligatione posset etiam quis deuinciri ratione acceptæ in eum finem pecuniæ. Eas quidem

obligationes dari, nemo diffitetur. Nam quis ferat eum qui alium velit anima & corpore perdere ac trudere in gehennam, vt carni suæ benè sit, & vitam aliquando finiendam, paulo citiùs non abrumpat? Itaque tenetur quilibet mori potiùs, quàm vt corpore viuat, fieri alteri laqueus æternæ perditionis. Altera item obligatio præferendæ salutis spiritualis alienæ saluti propriæ corporeæ, non est ambigua. Eaque obstringi Parochos & alios qui ex officio iuuare plebem in spiritualibus debent, vt perstent grassante lue, etiamsi de vita sint periclitaturi, fusè exponunt Suares. t. 4. 3. p. d. 44. s. 3. num. 8. Rutilius Benzoni in speculo Episcoporum l. 1. disp. 1. q. 1. Marchinus de bello diuino p. 1. c. 2. qui num. 4. allegat in hanc rem omnino multos, monstrâtque esse omnium Theologorum sententiam vnanimem. Verùm hæc secunda obligatio non est charitatis, de qua sola agebat D. Thomas, sed iustitiæ. Prior autem, est ipsamet obligatio cauendi scandali actiui, quæ vt plurimum non est obligatio charitatis, sed alterius virtutis. Nam quamuis scandalum speciale, quod cum ea obligatione specialiter colliditur, sit peccatum contra charitatem, ideòque ex obligatione charitatis auerterentis malum proximi, vitandum sit: Tamen scandalum illud est infrequentissimum, quia pauci sunt ad eò efferatæ impietatis, vt directè intendant spirituales proximi cladem, quæ est notio scandali specialis, charitati aduersantis. At scandalum generaliter dictum, quod in vsu plurimorum est, nec nisi indirecta volitione spiritualis miseræ alienæ constituitur, non est speciale peccatum, distinctum ab eo ad quod proximus verbo aut exemplo pellicitur; vnde

vnde obligatio illud vitandi, plerunque est aliarum virtutum quàm charitatis: earum nimirum ad quarum violationem per actus contrarios fit inductio. Quam esse perspicuam D. Thomæ sententiam, liquet ex 2. 2. q. 43. art. 3. & latè euincunt Vasques 1. 2. d. 102. cap. 4. & Torres t. 1. in 2. 2. d. 95. dub. 3. Vt quid ergo D. Thomas, tractans ordinem charitatis & præcepta illa connexa, præposterè ac extra locum auertisset disputationem ad præceptum cuius obseruatio aliis potiùs virtutibus incumbit, quàm charitati? Quid quod locus D. Augustini ex 1. de doct. Christ. cap. 27. quem D. Thomas adducit, & ratio quam pro sua sententia profert, apertè clamant, mentem D. Thomæ fuisse, quam diximus?

12. Quare præstitisset reuerenter S. Doctorem abiicere, quàm adeò distorta interpretatione ei illudere. Iudicium verò, quo autor cum quo agimus, ex se metiens cæteros, grauat Doctores communissimæ doctrinæ astipulatos, pronuncians eos alligare in humeros hominum onus graue, quod ipsi in tali euentu detrectarent, hoc inquam iudicium probrosum, veriùs conuicium, non est quod repellatur: cum non quærat quid quisque facturus esset secundum ordinem charitatis, si in tali occasione constitueretur, sed quid facere astringeretur. Et per Dei gratiam & benignitatem, abundamus exemplis antiquis & nuperis, eorum qui tradiderunt animas suas, (vitæ inquam studium abiecerunt,) vt aliorum animas extrema necessitate pressas iuuarèt. Nec enim dedidimus Christi pugiles, qui grassante annis superioribus lue, vt plerisque per Sacramenta certam facerent spem salutis de qua

qua alioqui extremè periclitabantur, generosè abiecerè animas suas, & dilapidatione (vt sic dicam) corporeæ vitæ suæ, æternam vitam aliis curarunt. Quare fixum & ratum esto, dari obligationem charitatis ad postponendam propriam vitam corpoream, spiritali salutis alienæ extrema necessitate laboranti.

Infantem desperato partu naturali, non laborare extrema necessitate qua suadeant.

13. Eam verò necessitatem, cerni cum in quouis puero qui alioqui sit destituendus baptismo, tum nominatim in fœtu matris visceribus concluso, cuius eductio per naturalem partum non sit speranda, existimo perspicuum. Quanquam ne matris obligatio ad sectionem admittendam affulgente spe exitus boni, aliqua ex parte vacillet, placet eam necessitatem extremam fœtus, superiùs duntaxat indicatam, stabilire diligentius. Videtur enim posse cum aliquo verisimilitudinis colore negari: quia tota ratio necessitatem extremam spiritualement in puero de quo agimus agnoscendi; ducenda est ex defectu baptismi, sine quo nemini patet cœlum. At hoc fundamentum non videtur vsque adeò solidum, cum & puer baptizari possit intra vterum, & possit dari supplementum aliquod baptismi pro his pueris, quod meritò dici possit baptismus in voto, quale Gerso & Caietanus locis postea notandis inuexerunt: quorum sententia non est conclamata, quamuis nonnulli recentiores censuratum nunquam parci, rigidissimè de ea censuerint. Et quanquam illud aliud remedium quod primum suggestimus,

simus, nempe baptismus intra vterum administratus aliquibus displicuerit, eo fundamento nixis, quod nemo possit renasci priusquam natus sit, atque adeò fufus ex vtero; vel quia nondum est notus Ecclesiæ; aliámve talem ob causam; Ita Mayronis in 4. d. 4. q. 1. §. *sed occurrit*. Richardus in 4. d. 6. art. 2. q. 1. Astefanus 1. p. summæ l. 4. tit. 6. art. 2. q. 5. Henriques l. de baptismo cap. 21. num. 3. *litera M*. Comitulus l. 1. q. 13. Angles in 4. q. 2. de baptism. art. 3. conclus. 1. Graffis p. 2. decis. l. 1. c. 4. num. 31. Tamen ea sententia, iam pridem antiquata est, posseque verè infantem intra matris vterum baptizari, dummodò ad eum saltem interiecta tantùm secundina pertingat ablutio, communissima est doctrina, cui subscribunt Valentia 3. p. d. 4. q. 1. p. 2. adducens Victoriam, & Gabrielem, Suares 3. p. q. 68. art. 11. in commentario. Chapeauille de casibus in peste cap. 2. quæst. 10. *sub finem*. Sanè nisi vel per baptismum re ipsa susceptum, vel per illud eius votum quod referebam, posset prospici salutis æternæ infantium in matrum vteris abditorum, incusaretur Deus improvidentiæ, tanquam qui defecisset in necessariis, nec huiusmodi infantium salutis verè consulisset: cum tamen Scriptura conceptis verbis testetur, velle DEVM omnes homines saluos fieri, atque adeò etiam hos paucorum dierum homines, vt festiuè dixit Prosper lib. 2. de vocat. gentium cap. 23. Concludi igitur ex his videtur, infantes quorum naturalis partus desperatur, non laborare extrema necessitate spiritali.

*Astruitur ea necessitas ob negatam fœtū
intra vterum, baptismi copiam.*

14. Mihi contrarium videtur omnino verum. Nam tametsi haud grauatè concedo, fore vt posset verus baptismus peragi fœtu intra matris vterum constituto, nec aperto vtero, si aqua ad eum posset pertingere, (nihil enim ibi deest ad baptismi veritatem necessarium, cum adsit materia, & forma, & intentio debita, ac subiectum initiationis capax:) Tamen quomodò possit perfici pueri vtero abditi ablutio saltem plerunque, & quomodo aqua vtero non fisso, possit ad fœtum tot inuolucris ac septis circumdatum pertingere, non puto ostendi posse. Nam & ipse vterus est admodum abditus, ac exquisitè occlusus à momento conceptionis vsque ad tempus partus: & intra ipsius vteri latebras fœtus tot vndique secundinis circumsepitur, vt nesciam qua ratione dici possit aquam ita esse applicabilem vt ad fœtum immediatè possit pertingere. Imo ob eandem secundinarum circumpositionem, non existimo puerum etiam recluso iam vtero sub tempus partus posse intra vterum baptizari, quia quousque fœtus expeditus sit inuolucris secundinarum, (quod non fit nisi in exclusione ab vtero) aqua quæ immitti posset, non nisi secundinas perfunderet, quod non potest ad verum fœtus baptismum sufficere.

Scio Aureolum in 4. d.4. q.1. art. vnico, arbitrari ad baptismum infantis sufficere abluionem secundinarum, dummodò puer iam sit extra vterum; nam puerum prorsus vtero abditum censet baptismi incapacem. Idem habet Syluester V.

baptismus

baptismus 4. q. 1. & Angelus V. *baptismus* 6. q. 4. Nonnulli item recentiores verum pueri baptismum intra secundinam, sola secundina ablutionem excipiente agnouerunt, vt Vasques 3. p. d. 145. c. 4. & Præpositus 3. p. q. 66. num. 91. Hoc tamen non existimo verisimile, vt Valentiaë quoque visum 3. p. d. 4. q. 1. p. 2. coroll. 5. Nemo sanè iure censuerit, puerum sacco coriaceo inclusum verè baptizatum iri, si aqua soli corio affunderetur, nec ablutio ad puerum immediatè pertingeret: sicut facile eueniret, si corij immissio intra aquas esset subita & perbreuis, corium autem validum nec facilè permeabile ab aqua, meritoque Richardus in 4. dist. 6. art. 2. q. 1. & Gabriel in 4. d. 4. q. 2. art. 3. dub. 2. *litera* N. negant eam corij puero circumfusi intinctionem, fore verum pueri baptismum. Nemo item iure admiserit, hominem vestitum, ritè esse baptizatum, si eius solæ vestes aqua maduissent. At secundina aliud non est, quàm corium quo fœtus intra vterum vestitur, vt foueatur & crescat in mensuram idoneam ad fruendum lucis vsura.

Quare rectè videor negasse, fœtum intra materni vteri non diffissi latebras abditum, posse verè baptizari, cum aqua penetrare nequeat, saltem septum secundinarum: quod tamen necessarium est ad validum fœtus baptismum & legitimam initiationem. Imo quamuis re ipsa contingere fortassis posset, vt aqua ad puerum immediatè peruaderet; tamen id semper incertum esset, nec vnquam constare posset quod puer esset extra summam & extremam necessitatem spiritualem. Vnde in re è qua salus animæ æterna pendet, non sufficeret admotio remedij quoad nos incerti, prætermisso certo si superat,

supperat, nempe manifesta infantis ablutione, interuentu sectionis Cæsareæ : sed quousque clarè constaret, infantem esse ablutum, & immediatè perfusum aqua, censendus esset laborare extrema necessitate spirituali.

Qui baptismi supplementa quoad infantes inuexerunt.

15. Suggerebatur via alia elidendæ necessitatis extremæ spiritualis, in fœtu materni vteri latebris concluso, etiamsi reipsa perfundi baptismo nequeat : Nimirum per aliquod baptismi supplementum quale inuexit Caietanus 3. p. q. 68. art. 2. contendens in ea summa realis baptismi administrandi difficultate, veriùs impossibilitate, baptismi locum tenere posse parentum preces, & fœtus oblationem, vt fiebat in lege naturæ & Mosaica. Nam sacramentum quo infantes in lege naturæ à peccato originis mundabantur, aliud non fuit quàm talis aliqua precatória oblatio, vt Hugo Victorinus tract. de sacramento legis naturæ rectè docuit. Nec aliter iustificabantur infantes post institutam circuncisionem, si ante octiduum vitæ quo Circuncisio conferebatur, è vita excederent. Imo ne illo quidem octiduo aliter iustificabantur, siue fœminæ, (vt notum est, cum in eis circuncisio locum apud Hebræos non haberet, quicquid fabulatus sit Strabo l. 15.) siue mares, respectu quorum circuncisio erat tantùm signaculum iustitiæ fidei, & nota corporea ad secernendum populum Dei. Et cum in ea conferebatur infanti sanctitas, nequaquam conferebatur in circuncisione, præcisè vt circuncisio erat, sed

sed prout adiunctam vel consortam habebat oblationem prædictam, & ex ea mente peragebatur illa infantis truncatio, qua de re alibi diligentius. Visum ergo est Caietano, hoc baptismi supplementum posse infanti prodesse in prædicta impossibilitate administrandi ei reipsa baptismum. Caietani sententiam tueri & suffulcire conatus est ex eadem familia suppar. Caietano Theologus, Tilmannus Segebergensis libro de septem Sacramentis cap. de baptismo à pag. 16. ad 21.

Affine erat, quod ante Caietanum dixerant aliqui, orandum esse pro huiusmodi paruulis, si fortè conuertatur & ignoscat, id est, non imputet eis Deus baptismi defectum. Ita Gerſo tomo 3. serm. de Natiu. Deip. consider. 2. Nec displicet Gabrieli in 4. d. 4. q. 2. *litera O.* Et simile quid habetur ex Vincentio Victore apud Augustinum l. 3. de Orig. animæ cap. 9. Sanè cum in aliis quibusdam euentibus nonnulli graues Doctores vt Sylueſter V. *baptismus* 1. num. 5. & 7. suffragante Valentia 3. p. d. 3. q. 5. p. 3. arbitrati sint Deum supplere defectum baptismi reipsa irriti, nec nisi in speciem validi ob malignitatem ministri intentionem necessariam non adhibentis; multo magis videri poterit eadem benignitate vti voluisse erga paruulum immedicabiliter laboranrem, & planè prohibitum necessario salutis remedio.

Reiiciuntur; nec inde elidi potest extrema infantium in matris utero obeuntium;

spiritualis necessitas.

16. Ita quidem autores prædicti; Extremam

tamen necessitatem spirituales paruuli intra vterum abditu reuera non elidunt. Nam nullus ex propositis dicendi modis, est solidus vel admittendus. Caietani placitum improbavit Pius 5. & expungi iussit ex Romana Commentariorum Caietani editione, quam cæteræ deinceps sunt æmulatæ, vnde in eis nunc non cõparet illa Caietani doctrina. Castro V. *baptismus* hæres. 9. hæresim uocat. Vasques 3. p. d. 15. 1. c. 2. notat erroris. Suares 1. 3. 3. p. d. 27. s. 2. conclus. 1. ait esse placitum temerarium & errori proximum. Prolixè in Caietanum hac ex causa inuehuntur Soto l. 2. de natura & grat. c. 10. & in 4. d. 5. q. vnica, art. 1. 1. ac Palacius in 4. dist. 5. disp. item 5. Ioannes Hessels lib. 4. Catechismi cap. 9. *sub finem*. Catharinus l. 5. contra Caietanum pag. mihi 390. & seqq. & Opusculo de hac re contra Tilmannum Segebergensem, Angles in 4. q. 2. de baptism. art. 3. concl. 2. Petrus à S. Ioseph p. 2. de Sacram. disp. 2. sect. 3. assert. 3. Sed breuiter ratio est, quia verba Christi sunt absoluta; & per negationem quæ malignantis naturæ est, præcidunt non renatis omnem spem gloriæ. In qua ergo potestate Caietanus supplementum aliquod Baptismi excogitat, diuersum à perfecta in Deum conuersione actuali, cuius infantes non sunt capaces?

17. Eodem modo vrgendi sunt alij, qui diuinant fortè Deum in tali necessitate ad preces parentum infundere infanti gratiam, & supplere baptismum. Posset hoc sanè Deus si luberet, vt rectè pronunciauit Adrianus in 4. q. 5. de baptismo *ad tertium*. Tamen quod ita faciat, absurdè iactatur, cum proster peremptorium Christi edictum, arcens infantes quoscūque aditu gloriæ, nisi baptismo perfundatur.

Æquè

Æquè explodendi sunt qui existimantur, non priuari fructu baptismi eos quos sola ministri peruersitas & malignitas, exortes baptismi fecerit. Hos meritò refellit Alanus l. de Sacram. in genere c. 55. & Sayrus l. 2. de Sacram. c. 4. q. 3. quia vndecunque proueniat defectus medij ad gratiam præcisè necessarij, occluditur via ad gloriam, & salus fit desperata.

Imposuit profectò omnibus his Doctoribus, species miserationis erga paruulos vero baptismo destitutos in maternis visceribus, vel ob ministrorum iniquitatem. Visum quippe eis est admodum durum, admittere relinqui à Deo absque vnico salutis remedio, tot peccati actualis expertes animulas. Verùm non debent nobis Dei consilia dura videri, quantumuis sint inscrutabilia; sed dimissis diuini illius consilij causis, quarum aliquas proponit D. Augustinus l. 1. ad Simplic. q. 2. à medio, dicendum est cum eodem D. Augustino epist. 105. & lib. de grat. & lib. arbit. c. 23. & lib. 1. de peccat. merit. cap. 21. nimix vanitatis & cœcitatatis esse, velle iudicare cur in vna eadèmq; paruulorum causa, super alium veniat misericordia eius, super alium veniat ira eius. Cur inquam vnus præcisè necessarium gratiæ & æternæ salutis medium absque vlla difficultate assequatur, alius extremæ necessitati spiritali subiaceat, nec sit ad manum vnde ei subueniatur, cuiusmodi nominatim est qui delitescit intra vterum matris, vbi baptismum recipere non potest sine quo est periturus.

*Media salutis sufficientia, quomodo proli-
intra matrem morienti prouisa.*

18. Quid ergo? Admitteremus huiusmodi infan-
tes, desereri à Deo in extrema illa necessitate spiri-
tuali? Apostolus disertè pronunciat, velle Deum
omnes homines saluos fieri, quæ verba D. Augusti-
nus l. 4. contra Iulian. ad paruulos quoque maternis
vteris abditos pertinere docet. Et verè negari non
potest, eos ad finem supernaturalem ordinari: alio-
qui non haberent peccatum originis, essentque in
statu puræ naturæ. Illa autem ordinatio, nihil aliud
est quàm intentio, qua Deus illis gloriam naturæ
ipsorum indebitam voluit. At ea volitio & inten-
tio finis, si vera fuit, habuit necessariò adiunctam
volitionem prouidendi media fini illi consequen-
do idonea, & saltem sufficientia, cuiusmodi dixi-
mus esse baptismum, qui tamen his infantibus
vtero conclusis adhiberi non potest. Res est pro-
fectò, non parum implexa: & vt ait Iunilius l. 2.
de part. diu. legis cap. 13. de talium abortiuorum
statu, meritò causa subtilis, dubiùsque tractatus est.
Nec aliter Prosper l. 2. de vocat. gent. cap. 20. & 21.
Sunt certè qui hastam abiiciant, & difficultati suc-
cumbentes negent prouisa istiusmodi infantibus
qui intra maternum vterum inexplati obeunt, suf-
ficientia salutis media. Ita Gregor. in 1. d. 46. q. 1.
Vasques 1. p. d. 96. c. 2. Becanus tract. 1. c. 15. q. 8.
aliique nonnulli cum recentiorum tum antiquo-
rum Theologorum, quibus in speciem fauent
S. August. epist. 107. *sub finem*, Prosper carm. de In-
gratis cap. 20. & Fulgen. l. 1. de verit. præd.

Sed præstat dicere cum Vega l. 5. in Conc. cap. 6.

Bellarmino

Bellarmino l. 2. de grat. & lib. arb. cap. 5. Suare l. 4. de prædest. cap. 4. num. 4. Trigoso q. 18. artic. 8. dub. 5. Deum paruulos istos non dereliquisse vsquequaque : sed verè sicut eis gloriam voluit, quantum est ex se, ita iisdem salutis media sufficientia prouidisse, quantum est ex se; & saltem in causis vniuersalibus, & quantum est ex se, mediorum illorum applicationem neque impediuisse, neque vt per alios impediretur effecisse vel intendisse, sed potius habuisse volitionem veram vt applicarentur; etiamsi ob dispositionem & cursum causarum naturalium quem inuertere non tenetur, vel ob peruersitatem Ministri quem vult illibatis libertatis suæ iuribus frui, contingat media illa omnibus paruulis prouisa, in vno aliquo speciali euentu aliunde quàm ex Dei intentione deficere, eumque defectum & non applicationem, Deus alia secundum nostrum concipiendi modum concomitante volitione permittat. Non enim volitio vt suppetant his paruulis media ad salutem sufficientia, pugnat cum volitione permittendi non applicationem siue defectum eorum, qui ex aliis causis præuidetur euenturus, & cum morali impossibilitate applicationis consecuturus, supposito cursu rerum quem Deus vt generalis duntaxat prouisor supernaturalis, non tenetur immutare vi intentionis illius, veræ quidem ac non eumentæ, sed tamen non nisi inefficacis, quam de omnium planè, etiam paruulorum salute habet. Eaque ratione incolumis retinetur ordo perfectæ prouidentia in Deo gratiæ autore. Et verum quidem est, adultis extrema salutis necessitate laborantibus, in naturali impossibilitate perueniendi ad baptismum, subueniri à Deo

per miraculum: quod exempla permulta testatum faciunt, (vnum perillustre profert Franciscus Picus Theorem. 1. de fide,) & Theologi vno ore confirmant: qui modus extraordinariæ prouidentia non solet adhiberi erga paruulos, in simili naturali impossibilitate percipiendi baptismi. Disparitatis causam assignat Suares l. 4. de prædest. cap. 3. à num. 14. quod sicut adulti per propriam cooperationem saluari debent, ita dignum ac iustum sit, eos non perire nisi interueniente proprio demerito, quo carere supponuntur, cum eis Deus ex machina per miraculum opitulatur. Quæ extraordinariæ prouidentia ratio, cessat in infantibus vt est perspicuum.

Concluditur prolem utero immorturam, extrema spirituali necessitate laborare.

Matris obligatio ad subeundam tunc sectionem, infertur.

19. Itaque certum & indubitatum esto, paruulos conclusos maternis uteris, non posse salutem adipisci absque reali susceptione baptismi. Audiat Caietanus, audiat Gerso, audiat quisquis commētitia vnici illius medij diuinitus præstituti supplementa putat non improbanda, intortū æquē in ipsum ac in Vincentium Victorem hac ipsa in causa, illud Augustini telum l. 3. de Orig. animæ cap. 9. *Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur morte præuentos peruenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* Ex quo manifestissimè concluditur quod probandum susceperamus,

susceperamus, infantes in matrum utero detentos naturali partu prohibitos, premi extrema necessitate spirituali; sita in carentia baptismi, qui illis quoad in eo statu sunt, nec aperitur maternus uterus, administrari non potest.

20. His ita constitutis, habemus unde solidè & validè stabiliamus obligationem matris ad subeundam sectionem Cæsaream in desperatione partus naturalis, affulgente bona spe sectionis. Nam unusquisque tenetur vitam suam corpoream postponere æternæ salutis alterius, eique vel cum vitæ suæ periculo subuenire in extrema necessitate spirituali; quæ ut benè considerat Molina tract. 3. de Iust. disp. 13. voluntariam nequitiam personæ tali necessitate laborantis excludit, & certum animæ exitium, absolutè irreparabile adiunctum habebit nisi subueniatur. Et quia talis est status infantis sine baptismo perituri, idcirco DD. passim contra Sotum relect. de Secreto, membr. 2. q. 2. post 6. conclusionem, *sub finem questionis*, asserunt iniici cuique obligationem etiam cum propriæ vitæ non obscuro discrimine, baptizandi infantem Christiani hominis filium, in articulo mortis positum inter infideles baptismo cariturum, si supponatur deesse alius qui possit ac velit baptizare. Hoc non nisi probabile censet Sa, V. *charitas* num. 4. Imo simpliciter id negat Soto, saltem quando periculum est ab extrinseco, puta ex malitia Tyranni prohibentis baptizare puerum. Sed contrarium rectè affirmant Syluester V. *bellum* 2. q. 4. Nauarr. in summa c. 24. n. 9. Maior in 4. d. 15. q. 22. Corduba l. 1. q. 26. §. *sed aliter*. Val. 2. 2. d. 3. q. 4. p. 2. *in fine*, Lorca disp. 28. de charit. membro 2. num. 32.

Azor t. 2. l. 12. c. 4. q. 3. Ægidius Coninck de actibus supern. disp. 25. dub. 7. num. 88. qui id meritò extendit ad similem necessitatem infantis ex parentibus infidelibus progeneri, cum absque eorum iniuriâ & iniusta perturbatione potest baptizari. Négantque meritò horum Doctorum plerique, ad exoluendum tali obligatione, referre quod causa per quam infans in extremam illam spiritualem necessitatem coniicitur, sit extrinseca; quia ad iniiciendam obligationem de qua agimus, sufficit causam illam verè talem esse, vt hominem sibi adesse non valentem, nec culpa sua laborantem, exclusura sit cœlo. Imo quod aliena malitia ægerimè domabilis, cuiusmodi est Tyranni à rebus Christianis abhorrentis, tanta necessitate spirituali puerum premat; pertinere potius videtur ad necessitatis cumulum, & miseriarum infantis superpondium, quod potentiùs stimulare debeat Christiana pectora misericordiæ referta; ad opitulandum: cum videant multo grauiorem esse infantis necessitatem in ea occasione, & tam malignis circumstantiis. Si ergo extraneus quisque hoc debet infanti extrema necessitate spirituali grauato præ baptismi inopia, nec potest vitam suam corpoream exitij periculo subducere, vt tanta paruuli necessitas baptismi collatione depellatur; quanto magis mater non debet defugere sectionem planè necessariam; vt proles quam in peccatis concepit, emundetur à tam tetra labe, possitque cœlo inferri, certò alioqui peritura in æternum, nisi adhibita sectione, quæ in hoc euentu ob affulgentem boni exitus spem, adhiberi absque peccato potest, fiat proximè capax baptismi; & ritu Christiano initietur? Sicut de maiore

matris necessitudine cum infante quàm caterorum, non est ambigendi locus, ita perspicuum esse debet, multo magis deuinciri matrem consulere æternæ salutis infantis in tanta necessitate spiritali, & sectionem non respuere, quod vnicum est baptismi certò conferendi & tantæ necessitatis leuandæ medium. Videtur annuere Torres 2. 2. tomo 2. disp. 26. dub. 2. num. 37. dummodò mater se putet esse in statu gratiæ, & soboles censeatur baptizanda, quæ duo rarò existimat contingere. Sed perperam ita censeat, & malè nutat in sententia.

*Obligatur item, curare & urgere
sectionem.*

21. Eadem porrò ratio, quæ probat, mulierem in euentu de quo agimus, teneri Cæsaream sectionem admittere; demonstrare insuper videtur, non sufficere quod contèta sit passiuè ad hoc remedium se habere, id est, quod sectionem patienter exceptura sit si adhibeatur, sed etiam teneri si necesse sit, illam poscere, & curare, ac urgere vt adhibeatur, vt satisfiat necessitati ex qua manat obligatio admit-
tendi hanc sectionem. Nimirum finis & illius consequendi vnicum medium cadunt sub eandem obligationem. Sicut obligatio vitæ per cibos sustentandi, non tantùm postulat vt homo comedat, si cibi aliunde offerantur, sed etiam vt cibos quærat, & poscat ab iis qui suppeditare illos possunt. Quia igitur mater obligatur nihil prætermittere, ac quantum absque Dei offensa licuerit, vitam ipsam suam periculo exponere, vt proles baptismi beneficium consequatur; vnicum autem huius obliga-

tionis explendæ medium est sectio Cæsarea ; tene-
tur profectò , non tantùm eam excipere, nec reniti
si ab aliis adhibeatur , sed etiam positiuè eam velle,
& poscere , ac curare vt alij illam adhibeant. Nec
enim hîc agitur de sola matris vita corporea, vt
possit excusare vel atrocitatem dolorum per se-
ctionem inferendorum , vel nimium sectionis hor-
rorem, aut vt possit se permittere Deo, & cursui na-
turæ ægritudinem fortassis expugnaturæ per spe-
cialem aliquam Dei prouidentiam citra miracu-
lum , vt aliis plerisque contigit graui morbo di-
stentis, nec tamen pharmaca admittentibus ; penes
quæ excusationum capita honestari posse remedio-
rum nostratium admotionem , sunt qui affirmant,
vt supra vidimus. Non inquam possunt huiusmodi
excusationes circa matrem in hoc negotio locum
habere. Nam quisque cum de sua sola vita agitur,
potest cedere iuri quod habet ad talia media, de-
clinando proprio periculo accommodata , præfer-
tim si adiunctum habeant horrorem insignem vel
immanem carnificinam. At mater non potest simi-
liter abiicere obligationem qua astringitur curare
infanti vnicum salutis æternæ remedium , cuius
admotio cum sectione complicatur, ita vt absque ea
infans sit periturus in æternum. Tenetur ergo se-
ctionem curare & vrgere.

*Periti quoque artifices , obligantur matrem
secare , in circumstantiis propositis.*

22. Indidem verò sequitur , peritum secandi
artificem , qui probabiliter speret fœlicem sectio-
nis euentum , teneri prægnantem ad articulum in
quo

quo versamur deductam, secare : & extremæ fœtus necessitati spirituali, misericorditer adesse. Deus enim mandauit unicuique de proximo suo, & quisquis alium extrema necessitate, etiam corporis solius, pressum leuare potest, aliquid præstando absque suo graui incommodo, cuius adhibitione tanta alterius necessitas depellatur, tenetur id illi non negare, vt habetur ex S. Gregorio homil. 9. in Euang. *sub finem*. Eámque ob causam Codronchus l. 1. de Christ. & tuta medendi ratione c. 33. & Lessius lib. de Iust. cap. 31. dub. 7. rectè statuunt, Medicos & Chirugos, cum absque graui suo incommodo id possunt, teneri adesse ægris extrema corporali necessitate pressis, & quidem gratis, si contingat tales ægros non habere vnde stipendium operæ præstitæ persoluant. At in re præsentí, non modò est necessitas extrema corporea, saltem prolis certò morituræ nisi sectio adhibeatur, sed etiam est necessitas extrema spiritualis eiusdem prolis, baptismo carituræ : quæ necessitas multò est vrgentior, quandoquidem præ ea Medicus & Chirurgus tenentur etiam cum vitæ suæ periculo opitulari tali infanti si res ferat, vt supra diximus. Igitur multò magis non debent, nec possunt operam suam negare, cum nullum eis notabile incommodum inde est obuenturum, vt constat ordinariè accidere.

Ex quo colligo, grauius peccasse duos illos Chirugos quorum meminit Roussetus sect. 1. cap. 6. narratione 4. cum rogati & precibus vrgentissimis fatigati à muliere prægnante, quæ sectionis Cæsareæ commodum in alia simili partus naturalis desperatione experta erat, obfirmatè renuerunt illam
secare:

secare : vnde factum est , vt misera mulier , cum neque virium prostratio , neque vllius symptomatis iustus timor sectione prohiberet ; tamen ob meram pusillanimitatem Chirurgorum , miserrimè vnà cum foetu perierit. Hoc graue in eis peccatum fuisse , negari non potest , nisi imperitiæ suæ conscientia deterriti , periculosa rudibus plenum opus alexæ , consulto detrectarint. Alioqui enim , rogati , operam suam tenebantur non negare in eo euentu.

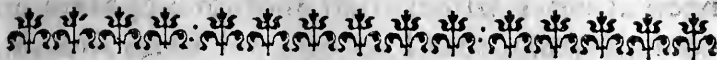
Ac etiam vltro ad secandum deferre operam.

23. Quinimo eadem ratio quæ probat non esse in tali euentu negandam operam , probat quoque esse vltro deferendam ab artifice perito & idoneo , quamuis non rogetur , siue quia ignoratur eius peritia , siue quia ignoratur dari remedium aliquod quo eatur obuiam tantis malis. Tunc ergo , obligatio subueniendi extremæ necessitati foetus præsertim spirituali , vrget peritum sectorem vt se ingerat. Sanè ex doctrina D. Thomæ 2. 2. q. 61. art. 1. Soti l. 5. de Iust. q. 8. art. 1. Roderici in summa , p. 1. cap. 4. num. 6. cum aliquis miser extrema necessitate premitur , puta quia alioqui est capite minuendus , nec tamen aduertit firmamenta causæ suæ quibus à se auertere extremam illam calamitatem queat , Aduocatus nullo inde graui incommodo afficiendus , nisi agnoscat alium ad id idoneum accursurum ad miseri subsidium , tenetur aperire os suum muto iuxta sapientis oraculum Prouerb. 31. & quod à Daniele suscitante Deo factum

factum est, vltro accurrere ad miseri causam suscipiendam, ac ingesto patrocinio suo pereuntem subducere exitio: idque prætermittere, grandem culpam vocat S. Ambros. 1. offic. cap. 30. Igitur multo magis in hoc negotio, in quo salus æterna infantis vertitur, cum ægra non est conscia facultatis ipsius sectoris, vel remedij efficaciam, ignorat, vel aliam ob causam, neque ab ipsa prægnante, neque ab aliis ei astantibus rogatur; tenetur deferre vltro suam operam ad sectionis ministerium.

24. Neque satis est si istis omnibus obfirmatis non rogare, tametsi probè consciis & peritiæ ipsius artificis, & necessitatis ac vtilitatis remedij, Medicus & Chirurgus hæreant, renuentes seingere, parati autem iuare & secare matrem si interpellentur. Hoc inquam satis non est, vt intelligitur ex recepta dissolutione alterius difficultatis proportionalis, qua quæritur an tenearis stipem obtrudere pauperi extrema necessitate laboranti, sed nolenti implorare alienum subsidium quod esset ad manum, siue pudore ab implorando retraheretur, siue neglectu aut odio vitæ. Quemadmodum ergo etiamsi nemo tenetur anxie quærere egenos quibus beneficiat, tenetur tamen egeno ad extremam necessitatem redacto, sibi occurrenti, tametsi stipem non roget, aut sui curam negligat, vltro accurrere, & elargiri quod cum liberare extrema necessitate queat, æquè ac si stuperet, vel se egere nesciret; ita idem statuendum esset in re præsentis: præsertim cum taciturnitas fœtus cuius præsertim causa agitur, non possit ei adscribi; nec sit iustum vt subiaceat æterno exitio spiritali,

rituali, ac etiam morti temporariæ, ob pertinaciam illorum qui renuunt precari pro ætatem non habente, nec valente pro se loqui. Sed & miseria agræ quæ vt minimum grauis est, non minuitur per eius malitiam qua negligit sibi ac fœtui prospicere, poscendo necessarium remedium. Imo inde non parum cumulaturs eius calamitas. Quod item cernitur in paupere dedignantem implorationem opis alienæ. At in graui proximi necessitate, cum vacat in id incumbere, post operas ad status conseruationem necessarias iam locatas, iuandus est proximus ex obligatione, etiam gratis si non habeat vnde persoluat mercedem, & charitas valde inclinatur ad vltro deferendam hanc liberalis operæ eleemosynam à S. Ambrosio commendatam l. 2. offic. cap. 15. Itaque prægnantis quoque propria necessitas, in re nostra, necessitatem iniiceret Chirurgo, sin minus vltro deferendi operam suam & industriam in secanda muliere, at saltem eam non negandi, si absque suo notabili incommodo eam conferre possit, vltra necessitatem quam diximus iniici à fœtu; ad vltro ferendam opem per matris sectionem, vel si Chirurgi vita vocaretur in discrimen.

C A P V T VII.

Quid statuendum de sectione Cæsarea, cum certum moraliter est, ea adhibita inferendum matri aut foetui interitum, vi sectionis.

I. X P O S U I M V S quomodo sectio Cæsarea affulgente spe euentus boni, licita sit & necessaria. Nunc considerandum est quid de eadem sectione sit statuendum; cum ea spes, siue per imperitiam artificis, siue per virium prostrationem in matre, planè succiditur: ita vt iudicio prudentum ac peritorum, indubitatum sit, vi sectionis inferendam esse aut matri aut foetui mortem: siue sectio sola, sit fortassis futura causa totalis & adæquata, mortis consequentis: siue iuncta præiacenti indispositioni, creatura sit indubiè interitum, per modum causæ partialis efficacis, & certò habituræ malum exitum, qui causæ illi planè respondeat, quoad accelerationem.

Matrem vi sectionis perituram secari posse, si certò aliunde sit moritura, qui senserint.

2. In hoc puncto, non pauci Medici existimant usum sectionis Cæsareæ licitum esse, aut etiam necessarium

necessarium, si saltem alteri duorum suppositorum coniuكتورum, matri inquam vel foetui diuifim, poffit commodare feftio. Et quia cum artifex eft peritus, vix à feftione timendum eft foetui fuperftiti, fed tantum matri, propterea ferè duntaxat meminerunt matris in hoc negotio: ftatuunt autem, vbi compertum erit actum eſſe de vita matris, priuſquam planè ad extrema deueniat & efflet animam, ſecari in agone poſitam oportere: eo quod ſi feftio differatur poſt obitum matris, quantumcunque ſubito peragatur, vel inutilis, vel vix vtilis futura fit proli, quæ proſus intercluſa matris vita confeſtim imo ſimul viuere deſinit iuxta hos Medicos. Saltèmq; ſecurius proſpicitur vtrique ſaluti foetus, quæ tantum tamque eximium bonum eſt, vt merito præ illa negligi poſſit aliquanta acciſio vitæ arumnofiffimæ in matre, præſertim annuente, & leuiculum hoc malum tot bonis dilutum & elutum, circa ſe admitti conſentiente. Ad ſummum namque, eſt minus malum, quod graues Theologi in maxima & inexpedibili difficultate ſuadent eligi, relicto malo maiore. Quare intrepidè prægnantem adhuc viuentem, in prædictis circumſtantiis eſſe ſecandam docent Rodericus à Caſtro l. 4. de morbis mulierum cap. 3. *in ſcholiis*, Iacobus Duuallius l. de Hermaphrod. & partibus cap. 24. Matthias Cornax inter obſeruaciones Schenchij lib. 4. titulo de foetibus pag. mihi 658. Franciſcus Ranchinus l. 7. qq. Chirurg. q. 14. Ioannes Varandæus l. 2. de morbis mulierum c. 7.

Inter Theologos videri poſſit idem tradidiſſe Iacobus de Graſſis parte 2. deciſ. cap. 4. de baptiſmo n. 32. vbi cum dixiſſet paruulum intra vterum eſſe

esse baptismi validi incapacem, subdit: *Nec etiam debet extrahi è matre adhuc viuente, sed agonizante vel moriente.* Verùm ex consequentibus, perspicuum esse vel cœcutientibus potest, hanc non tam esse huius Theologi sententiam, quàm librarij oscitantiam, vel imperiti mendorum Typographicorum emaculatoris flagitium. Cum enim Autor scripsisset, seu agonizante, lusciosus librarius legit, *sed agonizante*; aut eodem modo textum correxit emaculator; manifestissima sensus autoris peruersione. Iustius videri possit, in ea mente quam Graffio affectam diximus, esse Naldus V. *mulier* num. 2. Cum enim proposuisset sententiam Nauarri, qua instante mortis periculo (atque aded in euentu de quo agimus,) negauit fas esse scindere vterum matris vt puer eximatur & baptizetur; addit Naldus. *Sed quamuis probabilis videatur hæc opinio; ab ea tamen facilè recedemus ob rationem ab omnibus receptam, de qua V. Vita vers. 6. & 9. ubi ad virtutem obtinendam, potest quis propriam vitam prodigere, inxta illud, maiorem charitatem nemo habet, &c.* Hæc sonare videntur, in euentu de quo agimus, fas esse secare matrem, vt puer eximatur & viuat, saltémque baptizetur.

Oppositum placet, & ratione probatur.

3. Contraria sententia, quæ in euentu proposito negat fas esse adhibere sectionem Cæsaream, est omnium planè Doctorum, vt notat Ægidius Coninck 3. p. q. 66. num. 75. vt proinde non sit opus longo autorum ei suffragantium syllabo chartas implere. Illi sanè quos superius cap. 3. retulimus,

H

indistinctè

indistinctè & vniuersaliter negantes, fas esse vsurpare sectionem Cæsaream, hoc vt minimum volunt. Imo vt ibidem obseruabam, vix aliud voluerunt. Idcirco enim absolutè dixerunt, non posse vquam locum dari sectioni Cæsareæ, quia putarunt huiusmodi operationem non posse exerceri absque cæde innocentis, quod quidem falsum est, vt satis superque euicimus cap. 5. Tamen si sectio Cæsarea aliter perfici non posset, quàm cædem inferendo innocenti, vt illi DD. supponebant, meritò negassent eam esse licitam. Itaque in circumstantiis de quibus nunc agimus, quia sectio Cæsarea inferret mortem, sententia cui subscribimus, quæ negat vsurpationem illius licitam esse, astipulatores habet omnes illos Doctores, hoc est omnes ad vnum Theologos, siue Scholasticos, siue Summistas, quoties in hoc punctum incidunt: siue de baptismo, siue de homicidio differant. Nonnulli duntaxat Medici, sed vel Sectarij, vel à pietate non nimis benè constituti, aut rudes doctrinæ sacræ, & falsa miseratione delusi, vt postea patebit; in contrarium abierunt, digni qui sectores prægnantium audiant, eumque ominosum titulum præferant qui in ipsamet Scriptura diuina 4. Reg. 8. & Amos 1. atrocissimæ damnationi subiicitur.

Ratio veritatis propositæ, manifesta est. Nam directæ occisio innocentis, est aliquid per se loquendo prorsus illicitum. Vita enim humana nullius dominio subest præterquàm Dei, atque ad eum à nemine eripi potest nisi à Deo, vel eo cui Deus id commiserit. At Deus nemini planè id commisit, nisi publicæ potestati, in pœnam scelerum quæ ad eum tetra sint, vt meritò qui ea patrauit, dignus sit

fit qui excindatur, & ex hominum numero eliminetur. Igitur innocentis occisio, à quocunque hominum fiat, & ex quocunque fine peragatur, semper illicita est per se loquendo, id est seclusis nonnullis euentibus per accidens, cuiusmodi sunt necessitas prosequendi ius proprium, & debitam nocentibus vindictam inferendi in bello iusto, vel certè propriam vitam, & bona, vel honorem ab iniusto inuasore qui aliter repelli nequeat & sese obiecto innocente munit, protegendi; & si qui sunt alij euentus tales quibus occisio innocentis omnino per accidens adiungatur; quandoquidem actiones quæ tunc directè intenduntur, possent ex sua natura eadem numero fieri si innocens abesset, quare de re plenius in tractatione de homicidio. In præsentem autem negotio, occisio innocentis patranda per matris apertionem, non esset per accidens, quandoquidem directè in eam ferretur operans. Igitur est prorsus illicita, iuxta communissimam & certissimam doctrinam de nunquam per se licita morte innocentis, quam stabilit D. Thomas 2. 2. q. 64. artic. 6. & ibi omnes ad vnum interpretes, ac Summistæ V. *homicidium*, confirmant, consentaneè ad illud Exodi 23. *Insontem & iustum non interficies.*

Consensus matris in cadem suam, non honestaret sectionem.

4. Nec potest ista innocētis interfectio, honestari vllò ex illis modis qui ab aduersariis obrenditur sceleri; puta consensus à prægnante præstiti, vel salutis æternæ per baptismum cum vita temporaria

proli conciliandæ. Nam consensus quidem prægnantis, nullo modo purgat occisionem eius, quia dominium propriæ vitæ nemini competit, sed quamvis quisque sit propriæ vitæ custos, & fructuum eius siue actionum dominus, tamen dominium vitæ humanæ est penes solum Deum, qui solus potest absque iniustitia de ea disponere pro libito. Sicut ergo ob eam causam, nemo potest sibi vitam eripere iniussu Dei, ita nemo consentire potest, ut sibi vita eripiatur ab alio. Vel si per ignorantiam aut vitæ fastidium consentiat vel etiam expetat manus sibi violentas inferri ab alio, qui eas intulerit, non erit liber à scelere homicidij. Sanè Saül consentit in mortem suam ab Amalecite patratam, ut ipse quidem Amalecites professus est. 2. Reg. 1. & consentit Iosephus l. 6. Antiq. cap. ultimo: nec pauci Rabbini idem tradunt, ac etiam ex nostris nonnulli. Et tamen Dauid, tanquam homicidij ex ore suo reuictum Amalecitem morti addixit. Agnouit igitur Dauid, nihil referre ad labem homicidij declinandam, quòd is qui peremptus erat, consensisset in necem suam: ac proinde cum ignoraret infelicem Amalecitem ad emergendam ipsius Dauidis gratiam mentiri, ut plerique sacri interpretes affirmant, meritò morte plectendum edixit quem censebat, ut eius ferebat oratio, interfecisse Saülem, tametsi annuentem, imo ut interficeretur vrgentem. Vanus ergo est prætextus quo in circumstantiis de quibus hoc capite agimus mater aperto ventre trucidari licitè creditur, quia ipsa consentit. Nec potest obtendi, quòd mater id faciens, vitam suam corpoream postponat vitæ spirituali prolis, ideòque laudabiliter annuat suæ sectioni,

sectioni, in hoc quoque euentu, quod erat Naldi argumentum. Hoc inquam, vt benè monstrat Nauarrus consil. 1. de homicid. obtendi nequit: quia tunc tantum laudabiliter postponitur vita nostra alienæ saluti, cum ea postpositio vacat peccato. At hîc mater annuens, peccaret mortaliter.

Nec cuiuscunque boni consecratio, ex ea sectione.

5. Alter quoque prætextus qui obtendebatur sceleri, inanis est; nimirum quod huiusmodi cædem ingentia bona sint consecutura, præsertimque æterna salus pueri, qui poterit baptismatis sacramento initiari, alioqui autem morietur inexpiatus. Hic inquam prætextus est planè vanus, & ab ipso Apostolo dissectus Rom. 3. cum negauit esse faciendâ mala vt eueniant bona, deque sibi imposita contraria falsitate expostulauit. Itaque non potest admitti vel exiguissimum peccatum, (dummodò peccatum verè sit,) quantacunque boni spes ostentetur: Et licet omnes deinceps mortales prohibendi essent damnatione, & omnes hætenus detrusi in Tartarum, essent inde eximendi, ac cælo inferendi, & donandi beatitate, interuentu minimæ labe culæ venialis, permittendum potius esset omnium retrò damnatorum perpetuum exitium, & vniuersorum qui consequentur mortalium æterna ruina, quàm ruendum in qualecunque peccatum veniale, cuius admissio tantis malis occursura, & tot bona tantaque, quanta concipere possit humanus animus, conciliatura supponeretur: quæ est præclara & omnium consensu firmata, D. Anselmi doctrina.

Igitur vt infans suscepto baptismo quo alioqui cariturus est, euadat æternam mortem, & cœlitibus adscribatur, non licet admittere eadem innocentis.

Sicut ob similem prætextum baptizandi pueri, non liceret eum mox moriturum proiicere in flumen, si alia ratio illum baptizandi deesset, quod est in hanc rem argumentum Maioris in 4. d. 4. q. 2. §. *contra has*. Esset quidem baptismus ille infantis sic proiecti verus baptismus, vt rectè probant Suares t. 3. 3. p. d. 20. f. 3. Ægidius Coninck 3. p. q. 66. num. 68. Layman tract. de baptis. cap. 3. num. 5. malè reclamantibus Toletus lib. 2. cap. 18. *sub finem*, Molano lib. 4. Theol. pract. c. 3. num. 45. & Henrique lib. 2. cap. 7. num. 3. post Richardum in 4. distinct. 4. art. 4. casu 2. Tamen nemine discrepante projectio illa infantis mox morituri, in flumen vt ibi baptizetur, non honestat occisionem illam infantis; & qui in tali necessitate constituti puerum aliquando sic proiecerunt, vt baptismo initiaretur, quod reuera contigisse, testatur Syluester V. *baptismus* 4. q. 10. ab omnibus improbantur tanquam homicidæ, quia non sunt facienda mala, vt eueniant bona.

Eandem ob causam si ad conferendum infanti baptismum non suppeteret alia aqua quàm pestifera aut venenata, cuius affusione infans postea moriturus vi morbi quo laborat, esset illico extinguendus, non liceret eum baptizare adhibita tali aqua, etiamsi ad baptismum validum idonea, vt puer per mortem temporalem vitam consequatur æternam, quod rectè docet Suares .3. 3. p. d. 31. f. 3. & Ægidius qui in hoc excutiendo multus est
3. part.

3. part. q. 66. num. 75. Et ratio ineluctabilis ac unica est, quia non sunt facienda mala, ut eueniant bona, iuxta Apostoli oraculum.

*Argumentum in contrarium, ex licita
minoris mali electione, pro maiori.*

6. Miseret verò me infirmationis, quæ ad huiusmodi argumentationem adhibebatur, inter proponendum fundamenta contrariæ sententiæ. Nimirum quod licitum sit eligere minus malum relicto maiori, ut habet recepta doctrina: ideoque licitum videatur, matrem annuentem, vel etiam id vrgentem secare, tametsi vi sectionis obituram, eo quod istud aliquale malum quod mulieris mox interituræ occisione admittitur, compensetur tam multiplici bono inde exorituro, sed maximè æterna infantis salute, propter quam obtinendam præscribitur baptizandum esse infantem paulo post moriturum, etiamsi tanta sit eius debilitas, ut minima aquæ affusione iudicetur necandus, & moriturus aliquanto ante tempus quo vi morbi auferendus fuisset è viuis: quia in eo euentu momentaneum illud vitæ præsentis quod infanti succiditur per aquæ affusionem, pro nihilo ducitur, præ beata æternitate quæ infanti cum baptismo paratur. Sic Sotus in 4. d. 3. q. vnica, art. 8. propositione 5. Item Ioannes Chapeauille l. de necessitate & modo administrandi sacramenta tempore pestis cap. 2. q. 12. Nec multum abest ab eo dicendi modo Ægidius 3. part. q. 66. num. 76. post Vasquem 3. p. d. 145. num. 25.

7. Hæc eneruatio argumenti per nos propositi, quam ab vno ex aduersariis scripto comprehensam memini legere, miserationem reuera mouet. Nulla siquidem ratione ferri potest, vt Christianus malum aliquod morale quantumuis tenue, licitè suscipi posse affirmet, eo quod magno aliquo bono compensetur; vel aliquod ingens malum excludat. Id enim est expressè contra Apostoli pronunciatum. Nec isti stultilogiæ patrocinator, vel S. Gregorius 32. moral. cap. 20. cum ait, *Dum mens inter minora & maxima peccata constringitur, si nullus omnino sine peccato euadendi aditus pateat, minora semper eligantur*: Vel sensus Doctorum, qui referebantur sensisse, posse suaderi minus malum vt vitetur grauius. Hæc inquam non patrocinantur insulitati quam refellimus. Nam S. Gregorius, agit de perplexo, qui ex erronea conscientia putat se adigi ad alterutrum è duobus malis admittendum. Haud dubiè enim qui angustiis illis arctatur, melius faciet eligendo minus malum: id est minus delinquet quam si rueret in malum grauius, quamuis seclusa conscientia erronea nullus vnquam sit status talis. Vide Sanchez l. 1. in decalog. cap. 11. n. 13. & Cordubam l. 3. q. 4. ad 3. At in re præsentī nulla est perplexitas vt notum est.

8. Illi verò alij Doctores qui tradiderunt licitum esse suadere minus malum morale siue minus peccatum, ei qui obfirmatus est in patrando maiore, quamuis non placeant omnibus, & nominatim eos refellant Valentia 2. 2. d. 5. q. 21. punct. 4. Sa V. *peccatum* num. 8. Azor t. 2. l. 12. c. 16. q. 8. tamen in

in optimo sensu sunt locuti: Neque enim voluerunt fas esse minus peccatum admittere vt euitetur maius, qui sensus illis affingitur ab iis quos impugnamus: sed tantum voluerunt, satius esse admittere peccatum minus quam maius, posito quod alterutrum obfirmaueris admittere. Vel certe fas esse tales improbos docere, quod minus peccabunt patrando noxam leuiorem: itemque illis etiamsi forte de solo maiore malo cogitent, suggeri posse obiectum minore malitia sordens, & autorem fieri vt in illud potius ferantur, quam in alterum tetrius. Hoc autem non est approbare malum, nec est ferri in peccati electionem, sed tantum est inducere ad minus malum, supposito quod fixum & ratum sit, alterutrum admittere, vel certe illud quod tetrius est. Tunc enim consilium patrandi minus peccatum, est honestum & bonum, sicut euitatio peccati maioris, est bonum quoddam, vt Aristoteles etiam notauit 5. Ethic. cap. 3. Sanè talis suasor, non dicit peccatori, *fac hoc malum*; sed tantum dicit, *posito quod omnino statueris peccare graniter, vel quod è duobus inaequalibus malis tibi occurrentibus decreneris illud patrare quod maius est, abstine potius à maiore, & fac istud quod est minus*; quæ est mali approbatio, non absoluta quæ semper est illicita, sed tantum comparatiua & conditionalis, tendens scilicet in minus malum, desistendo à maiore, posito quod operans nolit ab utroque desistere.

9. Ita sententiam illam de licita minoris mali suasionem exponunt, qui ei subscribunt, Sanches l. 7. de Matrim. disp. 11. num. 15. Mol. tract. 2. de Iust. disp. 335. Rebellus 1. p. operis de Iustit. l. 1. q. 14. s. 7. num. 54. Salas tract. de vsuris dub. 49. &

Sayrus l. 2. de sacram. c. 8. q. 1. articulo 4. quorum nonnulli rectè obseruant, æquè honestum fore consilium prædictum ; etiamsi peccatum minus ad quod peccator inducitur, potiùs quàm ad alterum è duobus quæ obfirmavit facere, sit coniunctum cum damno tertij. Nihilominus enim adhuc consilium minoris mali honestum est, dummodò suasor non teneatur potiùs prospicere illi tertio quàm alteri cui grauius malum à malitia peccatoris potest ingruere : Tunc enim conditio personæ minùs lædendæ, vetat autorem fieri mali moralis minoris. V. g. volenti adulterio polluere extraneam, non potes autor esse, vt potiùs fornicetur cum sorore tua ; quia plus teneris prospicere pudori sororis, etiamsi minore scelere violando, quàm nitore extraneæ coniugatæ, cum qua tetrius esset fœdum commercium. Vnde suggestio qua Loth vt propudiosos peccatores ab hospitibus dehonestandis auerteret, prouocauit ad abutendum filiabus, vel inhonesta fuit & improbanda, quod indicat autor altercationis synagogæ & Ecclesiæ cap. 7. pag. mihi 39. & aperte facit Pererius in cap. 19. Genes. disp. 1. vel non fuit verè suggestio, profecta ab animo dehonestationis filiarum extra coniugium ; sed tantùm fuit hyperbolica expressio doloris, quo vir iustus ob meditationem sceleris nefandissimi inhospites, discruciabatur, vt Molina disp. illa 335. pronunciauit. Sicut autem longè aliud est suadere minus malum, quàm facere illud ; ita quamuis ille qui consilium præbet minoris mali patrandi, sit liber à culpa, dummodò obseruet quæ præmissimus, is tamen qui minus illud malum patrat, non est à culpa immunis ; quia eius actus non est conditio-

nalis

nalis & comparatiuus, supponensque malam voluntatem alienam in nequitia obfirmatam; quæ sunt capita honestandi consilium de quo egimus: sed est actus absolutus ex libera voluntate malitiæ minoris, abiecta grauiore, ob interpositam à viro bono suasionem.

Quare doctrina prædictorum Theologorum à quibus consilium mali minoris est approbatum, ineptè profertur ad purgandam à culpa interfectionem prægnantis quasi minùs malam, & ideo iure præelectam. Non enim duo mala moralia inæqualia hîc comparantur, vt fit à prædictis Theologis, sed malum pœnæ confertur cum malo culpæ: Mors inquam infantis sine baptismo quæ nullius culpa continget, comparatur cum cæde matris, & istud vltorium malum, vt cum Tertulliano loquar, dicitur maius malo peccatorio, quod admittetur matrem necando per sectionem. At hæc est profunda ignoratio sacrae doctrinæ, quæ nunquam admittet peccati quantumuis exigui contentionem cum quantumuis malo purè pœnali: nec vnquam suadebit vt admittatur aliquod leue peccatum, ad auertendum quantumcunque incommodum nulli culpæ coniunctum.

Quod si in negotio de quo agimus, aliqua institueretur comparatio inter duo mala moralia inæqualia, quorum vnum, quippe minus, suaderi posset homini pertinaciter obfirmato ad patrandum alterutrum non alia profectò esse posset, quàm cædis illatæ prægnanti ex bono fine, (V. g. baptizandi infantem,) cum cæde illata eidem ex solo iniquo motiuo. Nam non est dubium, quin cædes illa ex pio fine patrata, tametsi mala & iniqua, tamen

men minùs mala sit quàm quæ ex fine iniquo patrat. Tametsi enim praua actio non expurgatur appositione boni finis, quia bonum debet ex integra causa existere; tamen vtcunquè diluitur malitia quæ ex fine bono suscipitur, vt benè affirmat Ægid. Coninck disp. 3. de actio. supern. num. 148. nec aliud voluit autor imperfecti operis in Matth. homil. 19. cum contendit propositum bonum, id est, intentionem bonam, excusare opus quod est malum. Itaque si aduersarij voluissent loqui ad rem, & rectè applicare doctrinam Theologorum de licito minoris mali consilio, non debuissent agere nisi de cæde ex bono fine, collata cum cæde ex fine malo. Et tunc haud grauatè dedissemus non malè operaturum qui ipsis in patrandâ prægnantis cæde obfirmatis, consilium præbebit, vt ex bono potiùs fine illam cædant: V. g. conferendi puero baptismi, quàm ex fine malo, & ex se detestando: quamuis ipsi matris interfectores ex quocunquè fine eam interficiant, sint futuri culpæ obnoxij & sceleris rei, tetricioris tamen si ex fine malo cædem admittant.

Moribundum infantem vi baptismi occidendum, licitè baptizari, falsò obtenditur.

11. Satis supérque depulsa videtur infirmitas ex aduersariis prolata ad eneruandam argumentationem per nos adhibitam, contra prætextum qui purgandæ cædi innocentis obtendebatur, ex bono fine initiandi baptismi infantem, alioqui non perfundendum sacris laticibus. Non debet tamen præ-

terminari

termitti indiscussum, quod in calce discursus talem infirmationem continentis, adductum obiter est, ad monstrandum quanti apud doctos sit baptizare infantem: nimirum quod velint baptismum infanti conferri, etiamsi aquæ affusio ob morbum quo malè afficitur, esset illum letho datura: negligantque & pro nihilo ducant, breuem illam vitæ moram quæ infanti intercitur per aquæ affusionem. Hæc doctrina non satis cohæret cum veritate pro qua hoc capite pugnamus. Ægrè enim ostendetur, quare non possit prægnans paulo post cum fœtu moritura, paulo ocyùs letho dari per sectionem vt fœtus baptismum certò suscipiat, si ipse fœtus ex eo sine potest paulo citius quàm morbi grauitas ferret, letho dedi ac interfici per aquæ affusionem.

Itaque nego; doctos edicere baptismum ex quo puer sit occidendus, etiamsi non multo antequàm esset moriturus vi ægritudinis qua laborat. Sed quod viri docti de eo euentu statuunt, illud est. In primis impossibile moraliter esse & potius metaphysicè cogitatum, quàm verè vnquam gerendum, vt affusio aquæ quanta necessaria est ad baptismi valorem, inferre possit puero necem. Sufficit enim aqua permodica, & quidem si res ferat tepefacta: qualem nemo iure existimet, vitæ infantis incommodaturam. Ita Scotus in 4. d. 5. q. 3. *litera B.* & Gabriel dist. 4. q. 2. art. 3. dub. 4. Addunt deinde alij, periculum cui infans exigua illa aspersione obiicitur, si reuera est aliquod, tam tenue esse, imo tam rarum tamque incertum, vt meritò præ certo discrimine, imo omnimoda certitudine immanis mali quod imminet infanti nisi nunc baptizetur, occludantur ad illud oculi, nullaque illius habeatur ratio,

ratio, tanquam non cadentis sub æstimationem prudentem, & considerationem humanam. Quod voluerunt Vasques & Ægidius qui videbantur suffragari doctrinæ proximè reiectæ in Chapeauillæo. At longè alia ratio esse debet sectionis, qua innocenti certum moraliter vitæ exitium infertur: proindeque meritò negamus, esse tunc posse sectioni locum; quamuis exigua illa ablutio quæ aduersus hanc veritatem vrgebatur, in euentu proposito prætermittenda non esset, ob ingentem abluitionis illius & huius sectionis disparitatem, nunc assignatam.

*Nota contra sententiam nostram difficultas,
ex eo quod sectio matris in propositis
circumstantiis, sit tantum vitæ
abbreviatio.*

12. Sic discussa falsa sententia nonnullorum Medicorum, occisionem matris mox naturaliter morituræ, sectione adhibita patrandam, approbantium; vt veritas contraria cui subscripsimus, multipliciùs appetita, stet firmiùs solidiùsque subsistat, placet vnum & alterum arietem à Medicis illis in quorum scripta incidimus non admotum, aduersus eam intentare, atque discicere. Amicus ergo extra Medicorum chorum, cui tamen principio Medicorum sententia hæctenus contrita arriserat, opposuit in primis, sectionem in euentu de quo agimus, non esse occisionem innocentis quæ reuera non esset licita, sed tantum esse accisionem nonnullam, siue abbreviationem vitæ eius: quæ
abbreviatio

abbreviatio ex fine bono sancta esse potest, imo ad tollendam summam miseriam spiritualem propriam vel alienam, esset personæ abbreviationem subituræ non modò licita, sed etiam necessaria: cum vnusquisque teneatur vitam suam corpoream postponere alienæ saluti spirituali extrema necessitate laboranti, & multo magis idem sibi in seipso debeat. Quidni ergo eam vitæ abbreviationem, quam persona in summum suum vel alterius spirituale bonum tenetur sibi velle, poterit alius pro explendis eius obligationibus satagens illi curare, & de eius consensu perficere? Ne res generatim duntaxat expressa, sit subobscurior, dicamus in particulari. Mater tenetur propriam vitam pro summa sua vel aliena spirituali necessitate tollenda, posthabere; atque adeò in eum finem, si opus sit, tenetur vitam suam abbreviare, quod multo minus est quam vitam prodigere, ac exponere certo exitij periculo. Igitur si in eundem finem tollendi summam eius vel alterius necessitatem spiritualem, aliquis ei præsertim consentienti ad vitæ abbreviationem coope-retur, illámve efficiat, labe vacabit. At qui matrem secatur, per breui secundum naturæ cursum obituram, vt foetus eximatur, & baptismi fonte lustretur, aliud non facit, quam vitam matris accidere, & abbreviare tantisper, vt benè foetui sit in æternum. Igitur sectio matris, tametsi circumstantiæ sint quales proposui, non debet ei vitio verti.

Dissoluitur.

13. Hæc difficultas, non difficilè expediatur. Admitto igitur fas esse, studio spiritualis commodi,

& multo magis ad leuationem summæ spiritualis necessitatis propriæ aut alienæ, aliquid facere vel omittere, vnde vitæ longioris dispendium, & abbreviatio nonnulla consequatur. Nec tantum fas est ita se gerere, sed aliquando quoque est necessarium. Sic S. Bonauentura in 4. d. 38. artic. 2. q. vltima, & Bellarm. l. de Monachis c. 32. ad 4. Ioan. Medina C. de ieiun. q. 13. *in fine*. Filliuc. tract. 29. num. 77. meritò negant fas esse ei qui continentiam vouit, inire coniugium, etiamsi contingeret, eum corripì morbo quem solus coniugij vsus de Medicorum sententia sanare posset. Gratis enim demus, quod Marsilius Cagnatus 1. var. cap. 1. Septalius sect. 4. probl. q. 17. & anteriores Medici apud S. Ambrosium epistola ad Paternum, contendunt; nimirum vsum Veneris quibusdam morbis & saluti corporis esse opportunum, ita vt alia ratione declinari nequeant: quod falsitatis redarguunt Scaliger exercit. 269. & Michael Medina l. 4. de contin. controu. 4. c. 17. 18. & 23. ac Codronchus l. 1. de Christ. & tuta medendi rat. cap. 20. Contraria tamen suppositione gratis admissa, statuendum est, illam aliqualem, reuera semper incertam, vitæ prorogationem vsum coniugij consecuturam, non esse bono seruandi voti anteponendam. Ac ne bono quidem liberæ continentiaæ præferri ex obligatione deberet: vt propterea æterna cum laude aliqui à Spinello recensiti tract. de Virginitibus n. 29. illibatam corporis puritatem nexibus omnibus exsolutam, prætulerint temerationi eius intra conubij leges, per quam Medici, curationem à morbis, aliter (vt aiebant) immedicabilibus, pollicebantur. Illa quoque vitæ abbreviatio quæ reductionem

corporis

corporis in seruitutem per asperitates & imbonitates affectatur, improbari nec potest nec debet, cum viri sanctissimi vsu suo illam firmarint: quidam assumptis cibis vitæ prorogandæ minùs commodis, & abiectis in perpetuum iis dapibus è quibus melior corporis habitus, atque adedè longior vita futura erat: alij castigatione corporis exemplo Apostoli, & quâ flagellis, quâ cilicio cõtusa carne & ad rationis ductum subacta: alij denique chameuniis & humicationibus; tanto pœnitentiæ studio, vt sub mortem de molliore strato deiici & super cineribus collocari voluerint, non sine aliquo vitæ dispendio, atque compendio. Et tamen nemo sanus, & sapiens quæ Dei sunt, ista improbat, quin potiùs valdè commendat & lubens vsurpat. Soli molles ac voluptarij, vt Petrus Cerebrosus à Petro Damiani sapè ea ex causâ castigatus, vel certè Sectarij cum quibus in hac re confligit Gretserus in opere de disciplinis, sanctum illum vsum ex illata per eum vitæ abbreviatione impugnant, exhibilandi potiùs quàm refellendi. Imo nisi tales aliquæ abbreviationes vitæ ex fine commodi temporalis labe vacarent, repudiandæ essent pleræque artes operosissimæ, vt ex Gersone argumentatur Nider. parte 3. consolat. cap. 7.

14. Quamuis igitur prædictas ac similes vitæ abbreviationes, admittam esse innoxias, tamen longè alia est ratio abbreviationis vitæ, quæ inferitur per sectionem Cæsaream in euentu de quo agimus. Hæc enim non est reuera abbreviatio duntaxat, sed etiam ademptio vitæ. Sicut cum quis secundùm cursum naturæ vitam ad decennium prorogaturus, hodie occiditur, ea occisio est vitæ ab-

breuiatio, sed talis quæ vitam tollat. Eas igitur vitæ innocentis abbreviationes, quæ duntaxat abbreviationes sunt, honestare licet per finem bonum ex quo suscipiuntur, dummodò nec sint notabiles, nec sensibiles: quas binas limitationes adhibet & late versat Ioannes Medina Cod. de Ieiunio q. 13. docens, quoties vita sensibiliter aut notabiliter breuiatur per ieiunia aliâsve asperitates, vsum illum esse illicitum, & pertinentem ad eas corporis castigaciones iusto auctiores, & vt vocant indiscretas, quas Patres sæpè auersantur. Quanquam Patres excessum hac in parte damnantes, aliò ferè spectant, quam vt ex illicita vitæ abbreviatione nimietates illas coërceant. Videbis S. Basilium in constitut. monast. cap. 4. n. 5. & reg. 90. ac 128. breu. & l. de virginit. *sub initium*, Cassianum collat. 1. c. 10. & collat. 2. cap. 16. & coll. 5. à c. 19. & l. 3. de instit. renunc. cap. 8. ac lib. 11. cap. 6. Richardum Victorinum de exterm. mali tract. 2. cap. 7. & in Beniamino minore cap. 57. & 58. S. Bonauenturam c. 5. vitæ S. Francisci, & Asceticos passim.

Tum demum igitur ob illicitam vitæ abbreviationem damnantur ieiunia, aliâque asperitates iuxta Medinam, cum ægritudinem non leuem inferunt, aut sensibiliter vitam decurtant. Nimirum tunc asperitates illæ petunt directè & immediatè vitam, eamque proximè lædunt, quod est illicitum, Nam quamuis non veremur remotè & indirectè vitam lædere, ob læsione aliqua dispositionum inducta; quia hæc non est applicatio causarum mortis, sed tantum aliquorum corporis incommodorum quibus sæpè contrarius naturæ nisus obsistit; nec imprudenter præsumimus auctiores in hoc negotio

gotio esse naturæ vires, quàm genio sibi abblan-
diente, & subdolè in rationis fraudem intento, sua-
deamur. Vetamur tamen, directè & immediatè in
vitam ipsam & eius conseruationem ac proroga-
tionem insurgere: quod non faciunt qui studio pœ-
nitentiæ vel præbendi boni exempli molliora re-
fugiunt, etiam ad extrema deducti, vt Vasques 1. 2.
d. 162. num. 25. & 26. rectè statuit: faciunt autem,
qui per asperitates nimias vitam sibi sensibilibiter &
notabiliter accidunt, & prorogatione impediunt:
idémque multo magis circa fœminam prægnan-
tem faciunt, qui eam secant, cum non affulget spes
boni exitus; sed certum moraliter est interitum illi
accelerandum, aut inferendum vi sectionis: vnde
nec debet, nec potest, ad leuandam summam neces-
sitatem spiritualem prolis, vel virgere vel consen-
tire, vt cum tali peccato fecetur, quia charitas non
potest obligare ad peccatum.

*Difficultas alia, ex eo quod mors matris vi-
deatur esse per accidens.*

15. Alter aries, quem admotum quatiendæ
sententiæ nostræ, ab amico non de Medicorum
pueris, referebam, hic fuit. Esto, sectio Cæsarea sit
directa & sensibilis impeditio vitæ innocentis, id-
circo tamen labe vacat, quod per se tantum inten-
datur salus temporaria, vel etiam aterna eius cui
sectione prospicitur V. g. fœtus: per accidens verò
sit quod inter sic quærendam vnius salutem, inno-
cens pereat præter quærentium intentionem: Sicut
in bello iusto, fas est lædere innocentem præter
intentionem, vt plectatur nocens, de quo nemo

ambigit. Fas item esse, ad declinandum hostem insequentem vrgere equum cui infideas, tametsi obuius in via infans iam baptizatus, indeclinabiliter proterendus sit, vel de ponte in subiectum flumen deturbandus, asserit Lessius l. de Iust. c. 9. num. 59. licet refragentur Malderus tract. 3. de Iust. cap. 1. dub. 12. Sayrus in Clauis Regia l. 7. cap. 12. num. 17. Corduba l. 1. q. 38. dub. 2. Torres t. 2. in 2. 2. disp. 26. dub. 2. num. 27. & quoad non dormientem in media via (sic enim distinguit) Rodericus 1. part. cap. 135. num. 5. Similiter innoxium censetur, & labe vacans, si miles generosus ad suffodiendam turrem hostilem, pulueri tormentario copiose admoto ignem iniiciat, certus se ruente turre opprimendum, vel ignis impetu perdendum. Milites quoque aut classarij, desilientes in mare incensa naui, ne in potestatem hostium veniat, ibique pereuntes, liberantur à culpa; sicut & is qui grassante incendio per altam fenestram se deiicit, & ne viui-comburio deflagret, casu & allisione obteri deligit. Purgant hæc omnia Lessius cap. illo 9. à num. 32. Bonac. disp. 2. de rest. q. vlt. s. 1. p. 5. num. 8. & Filiucius tract. 29. cap. 4. Non videntur autem aliter melius purgari posse, quam quia qui talia agunt, intendunt finem honestum: V. g. hostium subtractionem, aut impeditionem ne ditescant & nauibus instruantur cum damno nostro, vel indemnitate à conflagratione imminente; quæ omnia ab eis honestè intenduntur ac iustè; per accidens autem est, quod cum ea iuris sui prosecutione, interitus innocentis coniungatur, à quo maximè abhorret sic operantis intentio.

At videtur esse planè par ratio, secātium matrem

in euentu de quo agimus. Intendunt enim duntaxat, corporis & animæ salutem, vel in matre, vel in prole, qui finis est valdè honestus, & qui eum prosequuntur matrem secando, non plus influunt in mortem innocentis, quam præuisum est ex sectione secuturam, quàm miles turrim suffodiens, influat in suam oppressionem, de cuius consecutione non dubitat; vel quam classarius nauem incendens, influat in suam concremationem ab igne, quam habet satis exploratam. Sicut ergo hæ ac similes actiones, excusantur à culpæ sæuitia in seipsum, quia mors propria inde consequitur per accidens, & præter intentionem; ita idem dici posse videtur de sectione prægnantis, quam innocentis mors per accidens consecutura præuidetur.

Enodatur.

16. Ad hanc difficultatem, respondendum in primis est, occisionem innocentis cum sectio Cæsarea adhibetur in circumstantiis de quibus agimus, non se habere per accidens ad sectionem, sed planè per se: quandoquidem in eo euentu, sectio est directè occisio innocentis. In exemplis autem quæ adducebantur, quatenus veritatem continent, (nec enim est quod vrgeat nos ad præstandam omnium illorum exemplorum veritatem, quomodocunque proponantur,) occisio consequens, eatenus se habet per accidens ad actionem per se intentam, quatenus sunt duo actus concomitantes, qui non sunt adedò intrinsecè nexi, quin suapte natura possint disiungi; quamuis in his circumstantiis, magnum ac graue periculum sit, ne coniungantur. Granditas

tamen ac dignitas boni quod per se quæritur, tanta esse potest in exemplis quibus vita propria, insigni periculo exponitur, vt honestam reddere valeat aditionem illius discriminis, propè certi interitus inde per accidens consecuturi. Cum enim sit duntaxat periculum, non potest dari omnimoda certitudo interitus illud adeuntium: præsertim cum non pauci, ex discriminibus non disparibus, modo insperato emerferint. Vel si detur omnimoda certitudo exitij consecuturi, operatio illa non erit duntaxat aditio discriminis, quæ sola conceditur; sed etiam directa in seipsum grassatio, quæ planè vetatur. Similitérque in illis aliis exemplis quibus mors absque culpa inferebatur innocenti distincto ab operante, hæc occisio coniungitur planè per accidens cum operatione quæ exercetur; quia si innocens abesset, posset eadem operatio fieri. Æquè enim plecterentur noxij & stringerentur in eos arma ac disploderentur machinæ, si nulli cum eis essent innoxij. Et idcirco est planè per accidens quod noxij intermiscuantur innoxiiis, & in vtrosque indistinctè incurratur, dum satagitur pro indemnitate propriij iuris, quod supponitur tale esse, vt non sit obligatio abstinendi eius prosecutione ob interuenturum per accidens damnum innocentium. Sic igitur res habet in propositis exemplis occisionis innocentium, liberæ à peccato, eo quod per accidens iungatur cum actione per se intenta.

At in euentu de quo disputamus, interfectio innocentis non iungitur per accidens cum sectione Cæsarea, sed est vna & eadem actio; quæ si dicatur vacare culpa quia malitia eius non intenditur; sed tantùm finis actui substrato appositus, næ ad hunc modum

modum fas erit omnia peccata purgare. Nullum quippe erit opus malum, quod non liceat patrare, eo prætextu nequitiae obducto, quod malitia se habeat per accidens ad intentionem agentis, quæ tantum fertur in bonitatem actus substrati malitiæ, & extrinsecum finem illi appictum. Qui hoc diceret, ineptum omnino perfugium captaret, meritoque irrideretur: quia malitia tam intimè nexa cum opere directè volito, non potest censi se habere per accidens ad illud opus, nec est necesse illam directè intendi, cum sufficiat directa volitio actus, cui impræcisibiliter adiungitur in talibus circumstantiis, in quibus actio vetabatur. Itaque malitia sectionis Cæsareæ, in euetu de quo disceptamus, non se habet per accidens ad sectionem in genere moris spectatam; nec inde potest honestari talis sectio, quod bene etiam monuit *Ægidius Coninck* 3. p. q. 66. n. 75. *in fine.*

17. Nec discrepat *Præpositus* 3. p. q. 66. n. 99. falsus non licere matrem adhuc viuam secare prætextu baptizandi fœtum, vel alterius cuiuscunque boni finis, eo quod talis sectio, (vtique in circumstantiis de quibus agimus,) esset directa innocentis occisio; ac proinde censet culpam homicidij non fore per accidens ad sectionem, meritoque esse imputandam, quia non se haberet vt præuisa tantum, & merè permessa, sed verè vt approbata & volita. Hoc benè. Sed addit idem autor, aliquid cum hac doctrina minus cohærens. Ait enim, infantem vtero matris conclusum, si aqua ad illum immitti quoquomodo valeat, esse sacro lauacro perfundendum, etiamsi ex ea aquæ immisione quantulacunque, præuideatur secutura mors matris, & reipsa

consequatur. Nihilominus enim fas putat baptismum conferre infanti, quia tūc actiō ministri non respicit matris interitum tanquam terminum, sed ablutionem prolis: quæ ablutio in ratione actionis materialis est aliquid indifferens, in ratione autem ritus sacri, est sancta & honesta. At mors matris subsequens, est solūm permissa, vnde se habet per accidens ad ablutionem quæ exercetur, nec imputatur ad culpam. Hæc dico non cohærere cum antedictis. Si enim supponamus constare, matrem ex attractu aquæ ad baptizandum fœtum immixtæ, esse necandam, ea immixtio tam erit directæ occisio matris, quàm sectio in circumstantiis de quibus hoc capite agimus: ac proinde æquè vtraque verabitur, & culpa homicidij æquè se habebit, non per accidens, sed per se ad vtramque actionem. Fateor suppositionem illam de matre attractu qualiscunque aquæ ad baptismum sufficientis necanda, esse suppositionem Metaphysicam, & quæ vel nunquam, vel perrarò possit accidere. Tamen si admittatur, non video quomodò aquæ immixtio in hoc euentu possit purgari, ita vt ad culpam non imputetur, sitque adhibenda: sectio autem matris in circumstantiis propositis, censeatur sordens inexpurgabiliter, & omitti sub graui culpa debeat.

C A P V T V I I I.

*In dubio an sectio mortem innocenti sit
illatura, quid de eius usurpa-
tione statuendum.*

1. **G** I M V S de sectione matris viuentis cum spes affulget boni euentus ; itémque cum spes illa est præclusa. Et posito quod spes illa affulgeat , vidimus sectionem & honestam & necessariam esse : posito autem quod sit præclusa spes omnis ; sed vi sectionis inferenda sit mors innocenti , statuimus illicitam esse sectionem & non adhibendam. Nunc discutiendum sequitur , quid statuendum sit , posito quod spes boni euentus sit dubia, ita vt ne probabiliter quidem iudicare liceat , quò cessura , & quem exitum habitura sit sectio si adhibeatur.

*Suppositio necessaria ; Possitne agro desperato
adhiberi remedium , anceps ad
fructum vel damnum.*

Vt solidè procedamus , & resolutio difficultatis propositæ ex suis principiis radicitùs eruat , præmittenda est discussio difficultatis generalioris , ex qua istius enodatio pendet ; nimirum sitne fas ægris aut medicis , per se loquendo & seclusa ignorantia inuincibili, usurpare remedium, de quo planè ambi-

gatur sitne profuturum an nociturum. Qui enim necessarium esse affirmant ad licitam remedij vsurpationem, vt vel probabiliter speretur remedium profuturum, etiamsi id iudicetur minus probabile: vel saltem exigunt, vt certum appareat, remedium non esse obfuturum; aliter pronunciabunt de honestate sectionis: cum spes boni exitus dubia est, quàm qui aliud sentiunt circa eam vsurpationem remedij de cuius felici exitu non liquet; ac ne probabiliter quidem statui potest, sitne profuturum vel obfuturum. Quare iure prius de ea generaliore difficultate pronunciabimus.

Pars negans.

2. Non pauci ergo quos profert & sequitur Castro Palau tract. de conscientia disp. 2. punct. 9. num. 5. & Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. acut. eap. 13. itémque Codronchus l. 1. de Christ. med. rat. c. 6. ac Naldus V. *Medicus* num 8. omnino negant fas esse ægro aut Medico vsurpare remedium, de quo aliqua saltem, licet minori probabilitate, non constet quod sit profuturum, vel saltem quod certò non sciatur non obfuturum. Adducit Castro in eam sententiam è Iurisperitis Abbatem & Innocentium; è Summistis ac Moralibus Theologis Antoninum, Angelum, Syluestrum, Villalobum, Rodericum, Sayrum, Azorium. E scholasticis, Vasquem, Salam, Cordubam, Antonium Peres. Firmat id quoque rationibus, quia nisi seruetur quod dictum est, adhibeatúrque remedium de quo nulla habeatur probabilitas quod sit profuturum, sed potius dubitetur an sit nociturum, manifestum est applicari

plicari causam efficientem mortis; quantum est ex parte applicantis: At hoc non potest vacare culpa. Deinde omnium iudicio improbantur, qui experimentum capiunt medicamentorum in ægris desperatis, eo quod per huiusmodi experientiam ægri exponantur manifesto periculo accelerandæ mortis: quod ipsum cernitur in re præsentis. Nam qui adhibet remedium, dubius an sit nociturum an profuturum, hæret animo circa medicamenti vim, ac proinde illud applicat ad capiendum experimentum, quod omnes negant fas esse Medico, atque adeò etiam ægro. Igitur ut licitum sit, remedium aliquod applicare, necesse est, ut aliqua tandem ratione quantumcunque tenui, constet illud esse ægro profuturum, vel saltem ut constet non esse obfuturum. Si autem æquè ambiguum sit, an nociturum sit an profuturum, abstinendum est eius applicatione, quicumque sit status ægri, ac etiam si supponeretur actum de eo, nisi subueniatur valido aliquo remedio; quorum nullum exploratum & liquidò profuturum, sit ad manum.

Eligitur affirmans.

3. In contraria sententia, est Adrianus, tametsi subtimidè in 4. q. de correct. fraterna art. 3. §. *ex quo ad secundum*. Idem censet Valentia 2. 2. d. 3. q. 10. p. 2. & Sanches l. 9. de Matrim. d. 20. num. 19. & l. 1. in decal. cap. 9. num. 39. Fernandus de Moure p. 4. exam. cap. 12. §. 2. num. 4. nec improbabile id iudicat Filliucius tract. 21. num. 151. Huic sententiæ subscribo, videnturque fuisse in ea permulti ex iis qui allegantur pro contraria, cum dicunt
vsurpationem

vsurpationem remedij dubij honestari per aliquam probabilitatem boni euentus. Vocant enim *probabilitatem*, tenues illas spei non prorsus succisæ reliquias fortuitas, quæ semper interueniunt quando vsurpatur remedium dubium in summa desperatione, & imminente aliunde infallibili interitu. Quæ ratione, Sanches cui adhæsimus liberatur à contradictione quam illi impingit Castro, cum c. illo 9. num. 42. *in fine*, negat licere adhibere remedium dubium, quo adhibito vel omisso ingruat per mortis periculum, nisi adsit probabilitas aliqua fore vt proficit: contra quam docuerat num. 39. vbi tradiderat, fas esse vsurpare medicamentum dubium, de quo nullatenus constet an sit mortem illaturum, an vitæ alioqui iam desperatæ commodaturum. Hæc inquam apparens contradictio, depellitur. Nam hoc secundo loco, Sanches nomine *probabilitatis alicuius*, intelligit spem aliqualem, vel saltem non omnimodam spei exclusionem, quæ semper interuenit in dubio de quo disceptamus. Si enim prorsus exularet spes commodi remedium adhibitum consecuturi, absurdè adhiberetur: vnde fieri non potest, quin is qui illud adhibet, iudicet non esse prorsus succisam spem commodi ex medicamento adhibito reportandi. Et hanc non exclusionem omnimodam spei, Sanches secundo loco, & plerique alij è Doctoribus pro contraria sententia prolatis, vocant *probabilitatem aliquam* vtilitatis, vsurpationem remedij consecuturæ. Atque ad eò plerique ex iis qui pro contraria sententia sunt adducti, istam ipsam cui subscripsimus tradiderunt. Et quod magis mireris, idemmet Castro qui Thomæ Sancio obiiciebat immemoriam, eidem criminationi se obnoxium

obnoxium fecit. Nam tract. 6. eiusdem operis disp. 3. p. 5. num. 6. totidem verbis tradit, quod hîc in speciem negat; licere scilicet in desperatis ægri rebus, adhibere remedium dubium, de quo ambigatur an sit nociturum an profuturum; & in eam rem adducit illos autores quos puncto illo 9. allegat contra sententiam cui adhæsimus.

Galenî pro ea suffragium; & hoc quantum.

4. Profertur pro ea Galenus Medicorum Princeps, qui in summa morbi lethalis desperatione, informat Medicum ut intrepidè vsurpet remedium planè anceps, his illum verbis compellans, *interfice audacter*. Nolim tamen multum inniti Galenocum de culpa vitanda agitur, & de pronunciando an aliquid rectè & sanctè faciendum sit circa ægrum desperatum. Nam homo in solam corporis tuendi, & à morte quomodolibet subducendi curam intentus, non multum sollicitus esse solet, quid ferant conscientia iura. Vnde videmus, plerosque Medicos nonnulla præscripsisse ad sanitatem reparandam aut retinendam, quæ naturale lumen auersanda & detestanda docet. Leges Moxium l. 2. de venæ sect. in morbis acutis cap. 15. & Codronchum toto propè lib. 1. de Christiana & tuta medendi ratione. Videmus item addictos præscriptis quorumvis Medicorum, multa sæpè in Deum admittere, ut non dubitarit id attendens S. Ambros. serm. 22. in psalm. 118. vers. 6. pronunciare, *contraria esse divina cognitioni, præcepta Medicinæ*, nempe Medicinæ legis, qualem profitentur impij quidam Medici.

Quid

Quid ergo mirum esset, si Galenus culpam in usurpatione remedij dubij admittendam neglexisset, quem peritiæ Medicæ, quàm sanctimonix studiofio-rem fuisse, monstrat non vna apud eum vellicatio, & Mosis, & Christianorum? Nam lib. 11. de usu partium, subsannat Mosem ob tributam Deo infinitatem potentix in productione rerum. Et libro 2. de differ. pulsuum, scholæ Christi & Mosis simplicitatem asininam, quidlibet sibi absque demonstrationibus persuaderi patientem, irridet. Rursusque lib. 3. eiusdem operis, Mosis & Christi asseclarum firmitatem in retinenda fide percepta, confert cum pertinaci capiositate, addictorum sectis suis Philosophorum quorundam, ac Medicorum. Alibi quoque, Mundi ex nihilo creationem à Mose traditam, mordet. Itaque quid mirum foret, si homo impius & blasphemus, nodum conscientix minùs conuenienter dissoluisset; idque præscripsisset faciendum in euentu implexo & obscuro, quod ad amussim Christianæ Theologiæ exactum, deprehenderetur à recta iustitiæ aut charitatis linea, malè deflexum atque distortum? Valeat tamen in hac re iudicium Galeni, quantum per æquum & facilem lectorem licebit.

Et idem esto de Celso, cuius illa sunt sanè in hanc rem luculenta l. 2. de re Medica, cap. 10. cum agit de periculosa sanguinis detractione. *Si nulum aliud apparet auxilium, periturusque sit qui laborat, nisi temeraria via fuerit adiutus; in hoc statu, boni Medici est ostendere, quàm nulla spes sine sanguinis detractione sit, faterique quantus in hac re metus sit, & tum demum si exigetur, sanguinem mittere. De quo dubitari in eiusmodi re non oportet.*

oportet. Satius est enim anceps auxilium experiri, quam nullum.

Rationes pro eadem sententia.

5. Insinuant vel continent hæc Celsi verba, rationem optimam pro nostra sententia. Nimirum quod in eo euentu, inter duo mala quæ sunt necessariò incurrenda, præferendum sit quod est minus. Atqui longè minus malum est mors dubia, vel potiùs acceleratio dubia mortis, quàm certus mortis incurfus. Qui enim adhibet medicamentum planè anceps rebus ægri iam aliunde desperatis, non erit reuera causa mortis, si contingat medicamentum officere: quia mors supponitur necessariò euentura vi alterius causæ iam operantis, etiamsi paulo se-gniùs eueniret. Est igitur causa duntaxat accelerationis mortis. Imo rem attendendo secundùm modum operandi humanum, qui est ex prænotione ac electione, ne acceleratio quidem mortis dicenda est causari ab applicante huiusmodi medicamentum, sed tantùm dicendum est, eum exponere ægrum periculo accelerandæ mortis. At longè conformius est recto iudicio, & charitati in ægrum, vt exponatur ei periculo accelerandæ mortis in illis angustiis, quàm vt dedatur certæ morti iam iam instanti. Quid si enim aditio intrepida periculi benè cedat, & Deus de illis tenebris lucem splendescere faciat? Fortè remedium quod nescitur an sit profuturum an obfuturum, proderit plurimum, & auertet certam mortem quæ est in foribus, & statim aderit.

Planè ex prudentiæ legibus, præstat non abiicere aliqualem

aliqualem illam spem, seu potius non exclusionem spei, quæ vna superest in alioqui certo ægri exitio. Sicut nemo negarit, fas esse ei quem leo rugiens insequitur, laceraturus & voraturus apprehensum, deicere se è loco sublimi vt euadat certam mortem horribilem, voluntario incurso periculi mortis ex deiectione. Dubium quippe est, an ex deiectione sit mortem incurfurus, quia fortassis duntaxat collidetur crure aut brachiis: vel si contingat vt ex deiectione mortem oppetat quam per leonem appetiturus certò erat; deiectio, physicè quidem dici poterit inuexisse accelerationem nonnullam mortis æquè per leonem inferendæ; moraliter autem & secundum prudentem æstimationem, aliud non fuerit quàm aditio grauis periculi anticipandæ aliquatenus mortis. Atqui longè satius est, anticipationis illius periculo se committere, non exclusa prorsus spe vitæ retinendæ; quàm vitam ad pauca momenta prorogare, cum certitudine mortis immanis illicò incurrendæ. Similiter ergo, rectè rem æstimanti perspicuum esse debet, longè prudentiùs agere eum qui in summa desperatione retinendæ vitæ, committit se periculo mortis aliquantulum anticipandæ vsurpatione pharmaci dubij, vt euadat mortem certam iam iam impendentem; quàm eum qui tantulæ prorogationis desiderio, respueret medelam dubiam, succiderétque prorsus sibi spem incolumitatis, quam fortassis adipiscetur adhibito illo ambiguo remedio.

6. Habemus proportionale argumentum, ex curatione morborum lethalium animæ, & æternæ mortis certò mox incurrendæ declinatione. Si igitur aliquis laboret extrema necessitate spiritali, moxque

moxque etiam si correctio fraterna obsit, iam imminente morte æquè sit damnandus; recepta à permultis Adriani in 4. tract. de correctione fraterna art. 3. §. *ex quo*, & aliorum sententia fert, licitum esse adhibere correctionem fraternam, quamvis fructus correctionis æquè sit ambiguus ac eius nocumentum. Imò Castro Palaii, (quem circa corporis curationem per remedium anceps in desperata ægritudine habemus aduersarium,) pro certo statuit adhibendam esse ex obligatione correctionem; in quam sententiam profert Lorcam, Suarezem, Bonacinam, Bannem, Valentiam, Villalobum, Ægidium: additque rationem, quia nocumentum, si correctio prætermittatur, est certum, & grauissimum, planèque irreparabile; nimirum æterna damnatio. Nocumentum verò ex correctione timendum, non est ita graue, quin abundè compensetur aliquali spe, tamen si dubia, tantum damnum auerendi. Æquè igitur Medicis corporum, (apodosis est quam ipsiusmet aduersarij verbis attexo,) fas est ægro salutis corporeæ desperatæ, applicare dubiam medicinam, *quia nocumentum quod per illam medicine applicationem timetur addendum, nullius est considerationis, & fructus potest esse maximus.* Quid si enim vis remedij præualeat aduersus morbi contumaciam & illam subigat?

Ad fundamenta partis negantis.

7. Quæ Castro initio adductus in contrarium proposuit, non magni sunt momenti. Iam enim monstratum est, non esse intrinsecè malum exponere aliquem periculo accelerationis mortis, cum

aliunde non modò par mortis periculum, sed etiam certa mors indubiè impendet. Monstratum insuper est, id non esse mortem efficere, vel mortis causam quantum in medente est adhibere; imo moraliter & secundùm prudentem æstimationem rem spectando, ne mortis quidem accelerationem ea ratione causari; sed tantùm exponi ægrum periculo mortis aliquatenus accelerandæ: cui discrimini præponderat conatus declinandæ mortis, certò aliunde obuenturæ, ni hac via auertatur. Nec verò Medicus, qui in ægro desperato tentat experiri, si fortè remedium de quo per anteriores experientias non constat esse profuturum, illi prodesse poterit, & morbum depellere, ac vitam abeuntem retinere; improbandus est, quia reuera in angustiis illis non agit temerè, cum non sit prorsus præcisa spes quod tale remedium sit profuturum, nec planè constet esse nociturum. Si enim liquidò constaret esse duntaxat nociturum, malè vsurparetur, & mors cum culpa acceleraretur. At nõ ita accidit in circumstantiis de quibus disputamus. Quod autem Codronchus l. i. de Christ. & tuta medendi ratione c. 13. & apud eum communis sententia, damnat in Medicis experimenta sumentibus; spectat ad illos truculentos corporum lanios, veriùs quàm Medicos, qui suppetentibus idoneis remediis exploratæ efficacitatis, adhibent dubia, experiundi tantùm causa; vt cum ægrorum periculis, præsertim si vilia sint capita, scientiam comparent: quod est nefarium, vt rectè multis allegatis statuit Layman tract. 1. cap. 5. num. 15. Longè verò ab his absunt, qui experimentum capiunt remedij ancipitis quod vnicum superest, studentes eo adhibito seruare ægrum;

certò,

certò, ni hæc via succedat, per morbi contumaciam elidendum, intra tempus breuissimum. Itaque non modò licitum est tale experimentum capere, sed etiam necessarium, & ex obligatione, iuxta Sanchez l. 9. de matr. disp. 20. num. 19. & Castrum Palaii disp. 3. de charit. p. 5. num. 6.

*Resolutio de usu sectionis in dubio
desperatis omnibus.*

8. Sic expedita generali illa difficultate, quam decisioni specialis huius controuersie circa dubiam utilitatem vel damnositatem sectionis Cæsareæ, præmittendam esse initio diximus, descendendum est ad sectionem Cæsaream, videndumque, an cum dubia est eius utilitas atque damnositas, quia nõ liquet an mortem sit illatura aut foetui aut matri, licitum sit eam adhibere. Quanquam enim non multum sit timendum vitæ foetus ex sectione, si artifex sit peritus secandi, totaque ferè moles discriminis in matrem ruat; tamen siue ob imperitiam sectoris, siue ob debilitatem proles variis indiciis proditam, & ad primum aëris extrinseci incursum grauius fortè concutiendam, vel etiam conrerendam; periclitari quoque potest proles, & esse ambiguum an ex parte illius expectandus sit felix exitus sectionis maternæ. Est porrò multo operosius, declinare matris exitium corporeum adhibita sectione, quàm simile exitium foetus.

Dicendum est, si mater sit conclamata nisi secetur, ambiguum autem sit num sectio sit eam leuatura, id tamen vnicum anceps perfugium, sit reliquum retinendæ vitæ matris; licitum esse eam

secare, si & mater & proles simul sint certò aliqui subituræ mortem, & ambigatur an sectio si adhibeatur, sit habitura bonum vel malum exitum. Idem quoque statuendum est, si sola ambiguitas fructus, aut nocementi circa matrem ex sectione causandi, difficultatem faciat. Et similiter dicendum est, si soboles sit conclamata nisi hoc remedio subleuetur, licitum esse illud adhibere, si tantum habeatur ratio discriminis quod foetui impendere ex sectione supponitur. Ago seorsim de ambiguitate vsus aut damni sectionis ex parte matris, quia non liquet an sit moritura vi sectionis: itémque seorsim de ancipiti bono vel malo sectionis ex parte prolis, quamuis & mater si de ea sola sit difficultas, certò supponatur moritura aliunde, nisi fortè interuentu sectionis, certæ morti subducatur; & proles item si eius solius causa disceptetur, supponatur mortem alioqui non euitatura. Hic inquam est status difficultatis in qua nunc versamur, eamque nunc in hoc sensu expedimus, quamuis manifestum sit & postea discutiendum, aliud dubium posse intercedere. Nimirum quid faciendum sit, si ambiguitas damni vel fructus, sit tantum ex parte alterutrius, (puta matris tantum, vel certè tantum ex parte foetus;) ex parte autem alterius affulgeat moralis certitudo boni euentus, sed cum discrimine summo alterius, apprimè dubio. Nam contingere potest, vt si mater non secetur viua, moriatur, & foetui consulatur per promptam matris dissectionem post mortem. Vicissimque potest contingere, vt si mater non secetur, euadat, moriente intra eam foetu, & postea naturaliter extruso, vel frustillatim arte seu potius laniena chirurgica exempto. Hanc

comparationem

comparationem nunc non moramur, infra eam
discussuri.

9. Sistendo autem in controuersia huius capi-
tis propria, rectè constitutum est, in eo ambiguo
aut salutis vtriusque, aut salutis maternæ seorsim,
vel salutis prolis seorsim, si difficultas ex parte al-
terutrius alioqui certò aliam ob causam perituri
agitetur, quia ambiguum est an sectio ei penes
quem difficultas exurgit sit profutura vel obfutura:
sic inquam difficultatem proponendo, rectè dictum
est, omnino licitum esse, adhibere sectionem. Hæc
resolutio est ex ante dictis perspicua. Constitutum
quippe est, fas esse in ægro desperato tentare reme-
dium anceps. Ergo si & mater & soboles ad extre-
ma deuenerint, vnicúmque hoc remedium tamen
ambiguum, sit reliquû: fas omnino erit illud adhi-
bere. Quæ ratio idem probat de matre seorsim, & de
prole seorsim, si de altero duntaxat agitetur difficul-
tas, & status quæstionis sit is què diximus. Nomina-
tîmque circa sobolè, vrgenda est necessitas summa
spiritualis, qua laborat in ea suppositione. Peribit
enim corpore simul & anima, nisi eximatur per se-
ctionem Cæsaream. At salus animæ, cum quantouis
periculo salutis corporeæ locanda est in tuto, si am-
bæ in discrimen vocentur, & per vnius violationem
alteri sit prospiciendum. Igitur in tali statu prolis,
vt de eius & temporali & æterna salute actum om-
nino sit nisi corpus exponatur periculo per sectio-
nem, licitum est ei periculo prolem committere,
quia prudentissimè geritur eius negotium.

10. Quoad matrem, difficultatem nonnullam
facit quod supra in calce capitis secundi diximus, si
ambiguum sit an verè sit mortua, non esse secandam

vt foetus intra eam superstes, educi & baptizari possit. Id quod habet etiam Posseuinus l. de Officio Curati cap. 6. num. 19. *quia (inquit) peccatum mortale est, & occidere & exponere se periculo occidendi.* Atqui idem videtur contingere in hoc euentu: exponit enim se periculo occidendi matrem, qui eam secat, anceps an sit moritura vi sectionis. Verum ex ante dictis liquet, in hoc euentu aditionem illam discriminis vacare labe, ob certò imminens aliunde exitium, & subluentem spem salutis ex hoc ancipiti remedio, saltémque non prorsus exclusam. Itaque in tanta desperatione præstat tentare dubium remedium, quod non planè constat nociturum, & fortè prodesse poterit. At in illo alio euentu quo dubitabatur de morte matris, sectio non est remedium ambiguum; quia certum est non posse prodesse matri ad eum statum deductæ, vt dubitetur an vita sit illi superstes. Certum inquam est, si non attendamus quid fortuito posset euenire, sed quid prudens & non temerè suscepta agendi ratio ferat, sectionem in illo euentu, quoad matrem adhiberi tantùm vt obfuturam, si fortè viuat: non autem vt profuturam, quod constat cum desperato eius statu in quo de morte ipsa ambigitur, non cohærere. Sed iam vidimus illicitum esse, ægro quantumuis desperato adhibere remedium quod duntaxat constet posse nocere, præclusa prorsus spe utilitatis ex eius usurpatione. Igitur in eo dubio de vita superstite matri, rectè negatum est adhibendâ esse sectionem; quamuis in euentu de quo nunc disputamus, contrarium sit affirmandum; nimirum fas esse secare matrem, iam aliunde desperatam, quia fortassis subleuabitur interuétu sectionis.

11. Nec tantum admittendum est, fas esse in eo euentu adhibere sectionem, sed etiam addendum est, adhibendam esse à Medico ex obligatione. Nimirum Medicus, vt supra ex Sanche & Castro diximus, in statu conclamatae vitae aëri, tenetur remedium anceps quod vnicum superlit, experiri; tentareque num ea via possit aërum certæ alioqui morti subducere. Ex officio enim illi incumbit, adiuuere remedia quæ prudentia dictat esse adiuuenda, & legibus disciplinæ Medicæ præscribuntur. At prudentia docet, legesque Medicæ ferunt, præstare experiri auxilium ambiguum, quàm absque omni auxilio aëgram abiicere. Itaque iniicitur Medico obligatio, adhibendi sectionem. De matre, si eius solius salus agatur, alia ratio est, vt bene censuit Corduba l. 1. q. 38. quia mater cum de eius vnus vita agitur, non tenetur ad cruciatum vel horrorem tam asperi remedij subeundum. An verò teneatur, si per sectionem subueniendum sit proli, dicetur sequenti capite, tractando quæstionem comparatiuam.

Corollarium de honestate primi experimenti sectionis.

12. Porrò ex disputatis toto hoc capite, ac nominatim ex proximè dictis circa Medici obligationem in adhibenda aliquando sectione Cæsarea, eruendum est, iurène aliqui, sectionis Cæsareæ usum sint criminati, in eo qui primus experimentum eius cepit, in desperatione partus naturalis, vt retulimus cap. 3. *in fine*: quamuis admiserint, eum ipsum usum, nunc in iisdem circumstantiis, ob præuia

experimenta & compertum sectionis commodum, labe vacare. Verum eam reprehensionem iniustam esse; eruitur ex dictis. Tantum enim abest, vt Medicus ille impegerit sic agendo, & criminationi iure patuerit, vt potius laudem sit commeritus, exequendo id ad quod ex officio tenebatur; & sternendo viam cæteris, vt deinceps in pari causa, re prudenter æstimata, vtile remedium non refugerent. Quod autem talis Medicus, re accuratissime perpensa, & attenta vrgentissima necessitate, primus agnouerit, remedium huiusmodi antea insolitum posse prodesse, felicitis ingenij decus est, nec potest vitio verti. Nec puto prudenti cuiquam in mentem venire posse, vt improbatum in summa necessitate velit, vsum rei de qua prius captum non fuerit experimentum, quamuis ratio valida euincat illius vtilitatem ad morbum depellendum & conciliandam sanitatem.

13. Quinimo extra summam quoque necessitatem, vsum illorum remediorum quæ ratio valida euicerit posse prodesse, non est eo solo titulo damnandus, quod nullum eorum præcesserit experimentum; alioqui occluderetur via parandæ meditatò nouæ peritiæ. Quod si anteriores fuissent ita meticulosi, nunc nullam haberemus Medicinæ cognitionem. Nam quæ nunc extat, vniuersa experimentis est parta, quibus periculum factum est, quid prodesset, quid ve noceret; vt S. Gregorius Nyssenus animaduertit l. de vera virginit. cap. 23. Idem sanè ius debet esse rei Medicæ studiosis circa negotia artis suæ, quod aliarum disciplinarum professoribus conceditur circa suas materias. At istis, sine probro, cum valida ratio vrget, nec placitis sanæ doctrinæ

doctrinæ incommodatur, fas est, imo laudabile nouare aliqua: Et qui contrarium existimant, miseriam seruitutem inuehunt in disciplinas, vt ait Alfonso de Castro l. 1. aduersus hæres. cap. 7. Ab ingenij angustia prodire huiusmodi iudicium, pronunciat Picus initio Apologiæ, & consonat illud Philonis l. 1. de vita Mosis, *præclara ingenia, multa nouant circa scientias.* Durandus denique, (vt alios taceam,) in prologo ad Magistrum, sic arctare ingenia ad vetustatem, ita vt nihil liceat nouum pro-
cudere, ait esse *insipientiam bestialem, præcludentem viam inquisitioni veritatis, præstantem sciendi impedimentum, & violenter opprimentem lumen rationis.* Habent ergo disciplinarum omnium professores, cum temperamento proposito, ius nouandi nonnulla, vt plenè prosequor in opere de iusta confixione librorum partitione 1. erotem. 20. Neque igitur Medicis simile ius negandum est; & cum vniuersa Medicinæ doctrina ad praxim referatur, non est dubium, quin remedium certa ratione recens adinuenta comprobatum, & in ægrorum bonum cedens, possint vsurpare, & redigere inuenta sua ad praxim.

14. Tantum habeant præ oculis illud sapienter prolatum ab Areteo l. 1. de morb. acut. curat. 2. *Omnium bonarum artium magistram esse experientiam; ipsam verò periculi faciendi rationem, imperitiãque, timoris & cautionis causam esse oportere.* Sapienter omnino. Neque enim facile & incunctanter veniendum est ad noua experimenta, in re plena periculi, & in qua de vita hominis agitur. Vnde cæteris paribus, cum suppetunt comprobata longo vsu remedia, præstat ea vsurpare, vt prudenter ex

Galeno & Auicenna monuit Codronchus l. 1. de
Christ. & tuta medendi ratio. cap. 13. Sed aliud est,
monere in re tam graui esse lentè festinandum, &
cum omnia sunt paria, multisque experimentis
perspecta remedia suppetunt, præstare illis insiste-
re, nec noua planèque incomperta vsurpare; quod
meritò hi Medicorum proceres commendant: aliud
verò est, contendere recens excogitatum reme-
dium, quod efficaci ratione probatur fore vtilius,
non posse adhiberi ægro; quod à veritate prorsus
abhorret, & præsertim si summa ægri necessitas
qui alio quouis remedio destituatur, ad istud ex-
periendum compellat. Itaque cum summa necessi-
tas, & corporea & spiritalis, adegerit ad vsurpan-
dam sectionem Cæsaream, quam potens ratio in
desperatione partus naturalis vtilem fore suadebat,
parum refert, quod nullum eius experimentum an-
tecessisset.

C A P V T I X.

*Si matris vel prolis salus per sectionem sit
moraliter certa, sed cum alterius certo
vel dubio exitio coniuncta, an alteru-
trius, & cuius vita præferenda.*

I. **C**ONTINGIT interdum eam esse dispo-
sitionem corpoream alterius è duabus per-
sonis ad hoc negotium interuenientibus; matris
inquam

inquam aut prolis, vt adhibita sectione possit vnus bono prospici, sed cum damno alterius. Seruabitur enim proles, sed cum exitio matris; vel è contrario proles immatura, aut ab imperito sectore malè affecta, peribit, matre incolumi. Quid in ea implexitate factò sit opus, discutiendum est. Hæc enim vnica lis superest de sectione, matre & prole superstitionibus adhibenda, ex sola necessitate intrinseca; id est spectato solo bono matris, aut prolis, vel vtriusque, nec attenda necessitate extrinseca boni communis.

Matre vel prole peritura, neutram iuuandam, quorundam sententia.

2. Sunt qui in hac difficultate comparatiua neutri opitulandum censeant, atque aded statuant non esse vsurpandam sectionem. Rationem petunt ex illis D. Ambrosij verbis 3. offic. cap. 9. quæ Gratianus descripsit 14. q. 5. cap. denique. *Si non potest alteri subueniri nisi alter laedatur, commodius est neutrum iuuari; quam granari alterum.* Et agit quidem D. Ambrosius de causis præsertim pecuniariis; negatque, Sacerdotes cum Testamento condendo interueniunt, debere compendia aliis vel debita vel parata auertere, vt aliis benè sit, cum potius Sacerdotum sit prædesse velle omnibus, obesse nemini. Tamen fundamentum ex quo D. Ambrosius ita statuit de causis pecuniariis, generale est, multoque magis vrget circa bona corporis quæ pretiosiora sunt, & maiore dispendio violantur. Proinde paulo post, ipse S. Ambrosius, ex eodem principio philosophatur in causa sanguinis, grauitè vetans ne sacerdos

facerdos cuius officiat; utique etiam si bene alteri futurum esset ex ea unius læsione. Itaque varij DD. huic doctrinæ S. Ambrosij innitentes, cum agitur de pharmacis aut matri prægnanti incommodaturis cum bono sobolis, aut è contrario soboli nocituris cum matris utilitate, statuunt neutri opitulandum esse cum alterius damno. Ita Lopes 1. p. instructor. c. 63. §. *si autem* dicens in hoc concordare communiter Doctores. Idem videtur velle Ludou. Mercatus lib. 4. de mulier. affectionibus cap. 3. *sub finem*. Similiter igitur statuendum esse in speciali difficultate de sectione Cæsarea, dicturi videntur iidem autores. Est enim ipsa quoque remedium aliquod.

Reiicitur.

3. Verùm hæc doctrina, nimis dura videtur. Ut quid enim duos ruere in exitium sinas, cum alterum possis eripere? Quam in rem valet quod S. Augustinus epist. 50. per aliam occasionem dixit de duobus in domo ruitura conclusis, quorum alter renuat educi & eximi oppressione. Præstat enim vnum saltem liberare iuxta D. Augustini eo loco sententiam, quàm vtrunque eadem ruina inuolui sinere. Quid quod potest dari obligatio iuuandi vnum, quantumcunque alteri præter intentionem inferatur damnum? Tunc igitur monemur neutrum iuuare, cum alterum læsuri sumus; si læsio sit culpabilis, & coniuncta cum iniuria in læsum admissa. At si obligatio sit iuuandi vnum è duobus, & desit iniuria erga alterum, (quod in re nostra contingere postea patebit;) à ratione alienissimum est feriari,

feriati, ac neutri subuenire. Diuus verò Ambrosius in eo veluti effato quod relatum est, cum mandat vtrumque dimittendum si alter sit lædendus, non agit nisi de causa pecuniaria, nec nisi quoad sacerdotes, quos par est non se immiscere laicorum dissiidiis circa huiusmodi materias cum partis alterutrius offensione. Postea autem cum venit ad causam sanguinis, tantum ait grauem noxam fore, si sacerdos qui iuuare solum debet, aliquem cruento iudicio subiiciat, & neci dedendum curet, quod non pertinet ad rem præsentem.

Quare meritò dixisse videmur, doctrinam illam qua in euentu de quo disputamus, & mater & soboles dicuntur dimittendæ, ne dum vni prospicitur, alia lædatur, nimis duram esse. Nec reticendum est, DD. in simili difficultate comparatiua, patris & matris æquè laborantium, vel patris & vxoris, aut patris & filij ad extrema deductorum, cui potius subueniendum sit si ambobus subueniri non possit; nunquam recurrere ad proportionalem resolutionem: id est nunquam dicere neutri opitulandum, ne alter cum alterius damno iuuetur: sed scrutari rationes maioris alicuius coniunctionis cum vno, vt statuant ei potius esse subueniendum, dimisso altero qui simul iuuari non potest. Satius enim est mala minuere quàm multiplicare, quod fieret vtroque dimisso. Idem ergo dicendum est in re præsentem.

Si alterutri pereundum sit, matris salutem videri præferendam, quæ suadeant.

4. His ita constitutis, & secluso euentu in quo bonum

bonum publicum proli potius opitulandum ferat, (de quo euentu nunc non agimus,) fuerunt qui præferendam potius matris vitam censerent. Videntur enim potiora esse matris iura, quippe causæ à qua proles habet vt sit. At par non est, beneficentiam in alium, conferenti noxiam fieri: & vt effectus seruetur, causam perire. Ipse sanè effectus si rationis vsu polleret, non posset absque insigni ingratitude indemnitate suam cum causæ ruina captare. Eoque nomine pessimè audit viperæ foetus, quod in exitu ad hanc lucem, parenti inferat exitium. Vnde ingratos & bruti genij homines, mala pro bonis rependentes, genimina viperarum vocari solent. Non præsto huius exempli veritatem. Nam contrarium tradit apud Philostratum Apollonius, & Brodæus l. 3. miscell. cap. 28. ac Dalechampius in 10. Plinij cap. 62. qui alios præterea adducit. Sed quicquid sit de exempli veritate, vsu receptum est, ita loqui & sentire vt dixi. Quod ergo foetui præeligendum esset, si ratione vteretur, & in sua esset potestate situm; si per alios fiat, cur improbetur? Ac proinde si matri aut foetui sit necessariò pereundum ni sectio adhibeatur, ea verò adhibita foetus extinguendus sit vi sectionis, mater autem sit euasura incolumis; pereat sanè foetus, & ad matrem summo discrimine eximendam, adhibeatur sectio. Ita aliqui.

5. Sùntque haud dubiè in ea sententia Medici illi, qui ad vitam matri seruandam autores sunt, vt foetus intra vterum obteratur, si aliter prodire, & matrem indemnem seruare nequeat. Ita Nicolaus Rocherus l. de morbis mulier. cur. cap. 28. *in fine*, vbi ait, si foetus habeat nimis grande caput, ita vt
non

non possit consueto modo exire salua matre, veniendum esse ad ἐμβρυολκίαν, id est ad obtritionem infantis viui, vt mater sit salua. Similiter Rodericus à Castro libro 4. de morbis mulier. c. 3. cum dixisset sectionem Cæsaream vsurpandam esse ex parte infantis, si infans aded ex morbo intumuerit, vt exitus ei per locum consuetum non pateat, subdit; *tametsi hoc casu, forcipe potius conterendus est, vt ore uteri per partes exeat.* Et quanquam eodem libro cap. 6. ad finem, videtur ab hoc placito suo alienus, tamen adducit pro eo Aëtium, Moschionem, & Auicennam; qui in partu difficili & aduersus omnem Medicorum & obstetricum operam pertinaci; autores sunt, vt ad matris vitam retinendam, obteratur intra vterum & disseccetur foetus viuus. Id quod etiam propter bonam famam retinendam, vel ad fortunæ bonæ vsuram, licitum censuisse Aëtium, & Abenscenum, testatur Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. acut. c. 15.

6. Alios Medicos idem pro tuenda matris vita opinatos, refert isdémque subscribere videtur Tertullianus l. de anima cap. 25. sic enim scribit. *Atquin & in ipso adhuc utero, infans trucidatur necessaria crudelitate, cum in exitu obliquatus denegat partum, matricida ni moriturus.* Itaque & inter arma Medicorum & organa est, quo prius patescere secreta coguntur tortili temperamento, cum annulo cultrato quo intus membra caduntur anxio arbitrio, cum hebetè unco, quo totum pecus attrahitur violento puerperio. Est etiam aneum spiculum, quo ingulatio ipsa dirigitur cæco latrocinio: ἐμβρυοπέκην appellant, de infantidij officio, utique viuentis infantis peremptorium. Hoc & Hippocrates habuit, & Aesclepiades,

& Erasistratus, & maiorum quoque profector Herophilus, & mitior ipse Soranus; certi animal esse conceptum, atque ita miserati infœlicissima huiusmodi infantia ut prius occidatur ne viua lanietur. De qua sceleris necessitate, nec dubitabit credo Hicesius.

Quamquam vna & altera vox subindicare videatur, Tertullianum ab hac infantis obtritione abhorre ex mente sua, (vocat enim cœcum latrocinium & scelus, hanc infantis obtritionem:) ideóque Pamelius ibi num. 331. contendat, Tertullianum ex illorum duntaxat Ethnicorum Medicorum sententia, non ex sua locutum: Tamen suspicionem contrarij in Tertulliano sensus, mouet quod eam dicat esse crudelitatem necessariam: & quod addat, hoc scelus ex necessitate suscipi. Neque enim si verè scelus esset, posset ex vlla necessitate patrari: sed nomen sceleris adhibuit, quod tanta matris necessitate ingruente, necessariò atque adè absque culpa, fiat quod alioqui scelus esset, & quidem horrendum. Nam nouum non est, vt eidem materialiter actioni, tametsi mutatis circumstantiis culpa vacanti, eadem appellatio remaneat. Sicut Oseas iussus est à Deo facere filios fornicationum, quia ex vxore quondam fornicaria, liberos suscipere iubebatur, non quidem per fornicationem, sed ex muliere aliàs fornicaria, & eodem materialiter opere.

7. Non est igitur inuerisimile, Tertullianum ex suamet sententia loquentem, placito proposito pro quo tot Medicos retulit esse suffragatum. Medicis illis antiquis quos Tertullianus referebat, annumerandus est Theodorus Priscianus, cuius hæc sunt verba in opere Gynæciorum. *Abortiuum dare,*
nulli

nulli fas est. Vt enim Hippocrates attestatur, tam duri reatus conscientia, Medicorum innocens officium non decet maculari. Sed quando matricis vitio, aut atatis propria, frequenter partus euenire foemina periclitentur, expedit pregnantibus in vita discrimine constitutis, unius partus saepe iactura, salutem mercari certissimam: sicut arboribus arescentium ramorum accommodatur abscissio, & naues pressae onere, cum graui tempestate iactantur, solum habent ex damno remedium.

Idem tradiderunt Marianus Socinus in cap. *si aliquis*. de homicid. & Simon de Brixia ad Clement. 1. de homicid. Sunt etiam qui id tribuant Felino ad illud cap. *si aliquis*. Ibi tamen, aduucto Mariano, qui id asserit, affirmans *se hoc disputasse*, Felinus non subscribit sententiae Mariani; quin potius contrarium sibi arridere inuit, addens haec verba, *sed tu cogita*. Marianus ergo & Simon de Brixia, existimarunt si matri praegnantis mors a foetu immineat, fas esse illum hausto poculo ad foetus caedem idoneo vita spoliare, atque abigere, *vel certe aliter*. At quomodo *aliter*, nisi per foetus obtritionem, ut matris vita sit salua? Ac proinde si sectio, esset vnus ex illis aliis modis quibus vita foetus aduersans vitae matris posset elidi, non ambigerent posse secari matrem, ut extracto ea ratione foetu, vi licet sectionis emortituro, matris saluti prospiceretur. Quamuis autem solius poculi interitum proli aduehentis mentionem fecissent Marianus & Simon de Brixia, non dubium quin censendi essent amplexari placitum illud de licito vsu obtritionis foetus & sectionis maternae, ad creandum foetui exitium & saluandam matrem. Quid enim in genere moris &

ad infanticidij diuersitatem specificam moralem refert, ferro an poculo eneces, dummodò eneces? Itaque qui genus vnum mortis infanti irroganda honestum ducit, æquè alterum ratum habet, & crimine purgat.

Limitationes quadam.

8. Autorum tamen maxima pars aliò concedit, & eam prolis lanienam vel interemptionem, quocunque modo ex directa intentione patratam auersata; concedit duntaxat, fas esse vsurpare remedia directè & per se tendentia ad matris salutem tuendam, præcognito quidem prolis exitio, sed non nisi indirectè & per accidens voluto. Ita Layman l. 3. s. 5. tract. 3. p. 3. cap. 4. num. 4. Comitolus l. 4. respons. q. 13. num. 6. Naldus V. *abortus* num. 3. Diana p. 3. tract. 5. resolut. 11. Azor tomo 3. l. 2. cap. 3. q. 22. Fernandus de Moure p. 4. cap. 12. §. 2. num. 4. Sanches l. 9. de Marr. disp. 20. num. 14. à quo allegantur Corduba, Petrus à Nauarra, Rodericus, Lopes, Vega, Bannes, Henriques, Benzonius, Sa, Aragonius. Inter Medicos idem latè tradit Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. acut. cap. 13. Ex horum Doctorum sententia, sectio Cæsarea repudianda videtur in illis euentibus, in quibus commodare potest matri cum præcognito infantis exitio, quia tunc sectio tendere videtur per se & directè ad infantis cladem, nec esse per se curatiua matris solius.

9. Sunt tamen alij autores, qui hæc ipsa remedia assumi posse à matre negent, sed tantum ei concedant vsum phlebotomiæ, quæ sola cibi abstinentia

nentia multabit prolem: nam quæcunque eam positivè malè afficiunt, vsurpari posse à matre negant. Ratio disparitatis assignatur, quod sanguis cum sit alimentum, per se primò spectet ad matrem, quæ quamvis tenetur filium alere ex eius superfluo, tamen si illud sibimet nocivum esse agnoscat, non tenetur illud superfluum retinere. Ita Basilius Ponticius l. 10. de Matr. cap. 13. num. 6. professus redigere se in compendium fusioem ea de re disputationem Gabrielis Vasques Opusc. de restit. cap. 2. §. 1. dub. 7. num. 28. & c. 3. §. 6. dub. 6. & c. 5. §. 2. dub. 6. à n. 33. annuitque Ioannes Sanches disp. 21. selecta num. 33. allegato Petro à Navarra l. 2. de restitut. cap. 3. num. 132. Ab his autoribus, multo certius quàm à prioribus, repudianda videtur sectio Cæsarea, in euentu de quo agimus: hoc est cum prævidetur foetum sectione adhibita esse moriturum vi illius, quia intelligi vix potest, quomodo id posset contingere, nisi per positivam alterationem & actionem circa foetum, quam hi auctores prorsus repudiant cum illi adiungitur foetus exitium.

Tandem alij autores, ita censent cum primis, licitum esse prægnanti remedia ad solam sui curationem per se facientia vsurpare, vt tamen negent fas esse reliquis illa adhibere, v. g. Medico, Chirurgo, Obstetrici. Ita aliqui referente Corduba l. 1. q. 38. dub. 3. qui apertissimè in ea erunt sententia, vt sectio in euentu de quo agimus, prætermittenda sit: quia non potest adhiberi matri, nisi ab alio. Hæc igitur sunt, quæ varij autores pronunciarunt in quæstione comparatiua quam agitamus, partim potiora ducentes iura matris, partim iura foetus præferentes.

præferentes. Nunc quid nobis ea in re probabilius videatur, aperiendum est.

Resolutio sub distinctione.

10. Ut autem solidè & perspicuè rem exequamur, adhibenda est distinctio. Potest enim attendi, vel quid ferat iustitia, vel quid ferat charitas. Nam plerunque multa licitè admitterentur si haberetur ratio solius iustitiæ, quæ tamen illicita fiunt, quia inde violatur charitas, cuius præceptum simul cum iustitiæ præcepto concurrat. V. g. nemo iustitiam violat, si rem suam apud iniustum possessorem fortè repertam, accipiat, præsertim si præuia Iudicis autoritate id faciat. Habet enim ius in rem illam, quo iure non est exturbatus per iniquam possessionem; & tamen tanta potest esse egestas eius apud quem rem suam reperit, ut ea vendicata, misero extremam calamitatem sit inuecturus. In quo euentu, dummodò ipse pari aut valdè graui necessitate vrgendus non sit ob rei suæ ademptionem, tenetur eam relinquere, & eam resumens, peccat: non quidem contra iustitiam, quia resumens rem suam nihil facit alieno iuri dissentaneum, sed contra charitatem quæ obligat ad miserendum proximi in tanta necessitate. Similia exempla passim sunt obuia. Iuxta hæc, bimembri responsione satisfacio propositæ quæstioni comparatiuæ,

Possit præferri mater, etiam obtrito ad eam saluandam fœtu, absque iniustitia.

11. Ac primùm si habeatur duntaxat ratio prioris obligationis

obligationis quam iniicit iustitia, existimo licitum esse matri sine proli iniuria, & salua quacunque obligatione iustitiæ, vitam suam certò alioqui perdendam, conseruare per remedia quæ proli interitum sint allatura; vnde si sectio iudicaretur esse necessaria ad matris vitam conseruandam, non esset contra iustitiam adhibere sectionem, tametsi fœtus ob eam adhibitam esset periturus. Neque distingo de remediis per se tendentibus ad solam matris curationem, & de impetentibus directè prolem: quasi priora vsurpari possint, non item posteriora. Vtrorumque enim vsurpationem, censeo vacare iniustitia in prolem. Item non distingo de intentione directâ, & indirectâ; quasi liceat vsurpare remedia matri seruandæ idonea, non intendendo necem proli; illicitum autem sit eam directè intendere. Nam verum existimo, etiam directè quæri & intendi posse proli interitum vt mater sit salua, nec idcirco violari iustitiam. Denique non distingo de applicante remedia, vt fecerunt qui censuerunt fas esse matri cum certo proli exitio assumere quædam remedia, quæ negarunt posse à Medico aliisve matri applicari. Sed siue mater ea sibi applicet, siue adhibeantur ab aliis; æquè arbitror illæsam manere iustitiam. Absque his ergo distinctionibus & limitationibus quas varij Auctores adhibuerunt; existimo, & sectionis Cæsareæ, & aliorum quorumcunque remediorum ad matris salutem necessariorum, vsurpationem à quocunque, & siue indirecta siue directâ intentione factam, vacaturam iniustitia, atque adedò licitam fore, quâtum est ex eo capite, & nisi aliud obstaret, quàm iustitia. Non erit difficile hæc omnia cõfirmare singillatim.

Quia fetus matrem inuadit, ideóque iuste repelleretur.

12. Quod ergo mater, salua iustitia possit vitam suam tueri cum damno, imo exitio vitæ prolis, perspicuum videtur: quia vnique ius est vitam suam conseruandi. Tametsi enim homo non est propriæ vitæ dominus, sed Deus duntaxat, ideóque ne annuente quidem ipso homine, fas sit eum morti tradere iniussu Dei, qui suam hac in parte potestatem soli publicæ potestati ad noxios plectendos commisit: Tamen ex Dei concessione, homo custos est & administrator ac tutor vitæ suæ, quod ius custodiæ aded pretiosum est, vt præcellat iuri quod quisque habet in proprios actus, quod est ius plenum & veri dominij. Vnde sicut violatur ius hominis, cum absque causa impeditur exercitio actionum quas naturæ autor eius dispositioni subiecit; ita. multo magis violatur ius hominis, cum impetitur eius vita, & conuellitur ius illud custodiæ ac tutelæ quo pro vita sua debet satagere.

Hinc fit, vt cum iniustus inuasor imminet vitæ alicuius, licitum sit eum repellere vsurparis mediis omnibus ad efficacem repulsam necessariis, etiam ipsius inuasoris cædem patrando, si ita opus sit ad conseruandam vitam propriam. Id enim labe iniustitiæ vacare, præcisè spectando damnum quod inuasori infertur, concors omnium sententia est, siue Theologorum cum S. Thoma 2. 2. q. 64. art. 7. siue Philosophorum apud Carbonem l. de pacificat. inimicorum cap. 21. conclus. 1. siue Iurisperitorum ad l. 1. & 2. C. ad l. Cernel. de sicariis, iuncta.

l. 1. C. unde vi. & l. sed etsi quicumque ff. ad l. Aquil. Imo interfectionem iniusti inuasoris propriæ vitæ, nulli esse irregularitati obnoxiam, quod ferè non habent aliæ cædes, quæ absque iniustitia patrantur, fusè disputat Comitulus l. 6. respons. mor. q. 54. Nimirum & ciuilia & Ecclesiastica iura satis perspexerunt, prorsus innoxiam cuique esse debere vitæ suæ tutelam; idque non modò ad maiorum malorum euitationem permiserunt, (vt D. Augustinus l. 1. de lib. arbitr. cap. 5. significare visus est, cum nondum ei per ætatem maturiorem & longiorem sacræ doctrinæ disquisitionem, vbertas illa sapientiæ qua postea claruit, aduenisset!) sed etiam vt rem absolutè iustam & licitam concesserunt.

13. Atqui foetus, in euentu de quo agimus, non secus se habere videtur ad matrem prægnantem, quam inuasor ad eum qui inuaditur. Qui autem dicunt non foetum inuadere matrem, sed morbum per foetum; perinde loqui videntur, ac si dicerent; cum latro stricto gladio enses vibrat in viatorem, non latronis opus esse inuasionem, sed ensis per latronem, quod est ludere in vocibus, & gratis tritari. Igitur foetus absque iniustitia potest à matre repellì; ac si moderamen tutelæ inculpatæ in tuenda vita propria tenendum id ferat; hoc est si aliter non possit seruari vita propria, quam interemptione infantis, non erit contra iustitiam, vt illi interitum creet ad seruandam vitam suam, & ad repulsam inuasionis qua impetitur.

14. Vt autem certior, & minùs cauillis obnoxia sit proportio exempli quod protuli cum re de qua agitur; statuamus illum qui inuadit vitam alterius, non peccare inuadendo: vt contingeret si

homo insanus vitam alienam impeteret, nec aliud violentiæ effugium pateret præter obtruncationem inuadentis. Eam quippe obtruncationem culpa vacaturam, agnoscunt graues DD. vt Corduba l. 1. q. 38. §. *sed vt semel*. Petrus à Nauarra l. 2. de restit. cap. 3. num. 347. Sayrus in Clauis lib. 7. cap. 10. num. 23. passimque alij. Igitur tametsi fœtus absque culpa imminet vitæ matris; imminet tamen, ac proinde non secus ac inuasor ille insanus, repelli potest absque iniustitia; etiamsi repelli nequeat nisi vitam ei eripiendo. Adhuc aptius & expeditius erit exemplum infantis baptizati, qui in angusto ponte obstat equiti, fugienti insequentem hostem; à quo confodiendus absque dubio sit, nisi pergat equum vrgere, quod tamen faciens, vel infantem equinis pedibus obteret, vel deturbabit in subiectum flumen. Quamuis enim talis infans non possit propriè dici inuadere equitem, quod ipsum aliqui de infante asserunt in euentu de quo disputamus; tamen quia occupando viam seruandæ equitis vitæ necessariam, ponit obicem vi cuius actum erit de vita equitis nisi infantem perdat; admonent graues DD. posse equitem absque iniustitia fugam continuare, infante si res ferat, obtrito, vel deiecto in flumen. Ita Lessius l. de Iust. cap. 9. num. 59. adducens Cordubam, l. 1. qq. q. 38. dub. 2. & Caietanum 2. 2. q. 67. art. 2. Atqui puer quo superstite moriendum est matri, vt minimum ponit obicem conseruandæ vitæ matris. Igitur vt mater sit salua, non minùs absque iniustitia priuabitur vita, quam infans præpediens fugam vitæ conseruandæ necessariam. Nec ipsa duntaxat mater sibi consulens, priuare vita infantem ipsi infestum posset; sed aliis

aliis quoque fas esset matrem innocentem iuuare ne inuasioni succumberet, & in eius bonum, perdere infantem absque iniustitia, vt in simili dicitur de iuuante inuasum à latrone, & in eum finem eripiente vitam latroni. Videndus Victoria relect. de homic. num. 25. & Mol. tract. 3. de Iust. disp. 18. num. 6.

Et quidem mediis quibusuis idoneis.

15. Negabam autem distinguendum esse de remediis quibus mors foetui accersitur ad seruandam matrem, quia quæcunque adhibeantur ad vitæ tutelam remedia, aberit prorsus iniustitia. Et sanè quid interest ferro an poculo vitam alteri eripias, dummodò eripias? quid siue inedia siue præfocatione consumas? Quod autem ferrum vel pharmaca, positiuè alterent afficiantve infantem, parum refert: Nam etiam inuasus ab insano inter inuadendum non peccante, atque adeò innocente, malè afficit illum positiuè, cum ensem adigit in eius viscera, nec tamen idcirco violat iustitiam: Et idem est de equite infantem obterente inter fugiendum vt vitam suam certo exitio subducat. Igitur innocentis vita potest actu positiuo malè affici, absque iniustitia: sicque euertitur fundamentum vnicum cui Vasques, & Basilius, aliique supra adducti superiùs hoc ipso capite, inædificabant distinctionem quam nunc reiicimus. Ac proinde in re nostra meritò dicitur, remedium sectionis materni vteri, quamuis infans per sectionem malè afficiendus esset positiuè, nullam erga eum iniustitiam continere.

Ac etiam ex directa intentione.

16. Insuper negabam, distinguendum esse de intentione directa & indirecta: quasi verum sit intentionem indirectam interitus proli creandi ad saluandam vitam matris, vacare labe iniustitiæ, non item intentionem directam. Hanc distinctionem nego esse admittendam. Nam ex receptissima doctrina, ad maximam partem peccatorum sufficit voluntarium indirectum; quo scilicet voluntas prælucente intellectu, & omnia actus adiuncta præmonstrante, etiamsi non fertur directè in quidpiam, eiusve omissionem, tamen non obstat positioni eius, cum posset, & illud secuturum non dubitaret. Itaque vt actio sordeat ab adiuncto effectu malo, non est opus intentione directa: sed sufficit indirecta, quæ effectus præuisionem & potestatem eum præcludendi affectatur: idque valere etiamsi actus consumetur exterius, obseruant Vasques 1. 2. disp. 102. cap. 4. num. 5. & Basil. Poncius l. 10. de Matr. cap. 13. num. 7. Si igitur interueniente ea indirecta & interpretatiua voluntate, deest culpa; signum est, actionem ne si directè quidem volita esset prout est effectus alicuius principium, contaminandam fore per talem principiationem. Ac proinde qui admittunt licitum esse sumere poculum seruandæ vitæ matris necessarium, etiamsi fœtus præuideatur inde necandus; tenentur æquè fateri, licitum esse haurire huiusmodi poculum ex directa intentione necandi fœtum ob matris salutem. Et idem est de quocunque alio remedio tuendæ vitæ matris necessario, ac proinde etiam de sectione matris prægnantis, vi cuius secutu-

ram

ram foetus mortem, clarè prænoscatür.

Nimirum cùm quis iustè operatur, non prohibetur directè intendere & actum suum, & eius adiuncta. Proptereaque passim reiicitur Metaphysica Caietani 2. 2. q. 64. artic. 7. & nonnullorum aliorum, vt Victoriæ relect. de homic. num. 19. Cordubæ l. 1. qq. q. 38. Salonij & Aragonij 2. 2. q. 64. art. 7. Carbonis l. de pacif. inimic. cap. 21. conclusione 3. ac Comitoli l. 4. respons. q. 10. num. 11. qui fauente in speciem D. Thoma, negant eum qui sub moderamine inculpatæ tutelæ occidit inuasorem, posse occisionem illam directè intendere: tantùmque concedunt inuaso, intentionem directam actus ad sui defensionem necessarij, ex quo actu secururam cognoscat mortem inuasoris. Hanc (vt dixi,) Metaphysicam refellunt passim cæteri, & nominatim Soto l. 5. de Iust. q. 1. art. 7. Couarr. in Clem. *si furiosus*. p. 3. §. vnico. Mol. tract. 3. de Iust. disp. 11. num. 4. Sayrus in Clauis l. 7. cap. 10. n. 19. Petrus Tolet. l. 2. de restit. cap. 3. num. 339. Valentia 2. 2. disp. 5. q. 8. p. 4. Lessius l. de Iust. cap. 9. num. 53. Philiarcus p. 2. l. 4. cap. 9. Lopes 1. p. instructor. cap. 62. initio. Quorum ratio est, quia interfectio inuasoris ex fine tuendæ vitæ propriæ, bona est & honesta: ac proinde potest licitè intendi, tanquam medium necessarium finis boni.

17. Si igitur sectio matris, aliudve quodlibet remedium tuendæ eius vitæ necessarium, potest sine iniustitia vsurpari; dummodò non intendatur mors prolis quæ inde secutura prænoscutur, æquè poterit vsurpari sine iustitiæ violatione, quamuis mors prolis per se ac directè intendatur ex eo fine seruandæ matris. Quod addo, quia constat, mortem innocentis

innocentis non posse per se ac directè intendi , absolutè, & nullo alio fine iusto (qualis est tuitio vitæ propriæ) præfixo tali intentioni. Idque vnum voluisse videntur plerique autores , cum absolutè & simpliciter negant , mortem innocentis posse per se & directè intendi : quamuis concedant fas esse occidere inuasorem etiamsi insanum , & propositam ex Caietano Metaphysicam respuant. Hæc enim non cohærent, nisi sensus esset, non intendi in eo euentu mortem alterius per se , siue aliter quàm prout est medium necessarium ad tuendam vitam propriam. Idem igitur statuendum est in re præsentī, negandūque sectionem matris ex intentione necis infantis , vt matris vita sit salua , esse contra iustitiam.

Nec minus per alios , quàm per matrem.

18. Tandem negabam quoque , distinguendum esse de applicante remedium matris vitæ tuendæ necessarium, & siue ipsa illud per se assumeret, siue alius illi applicaret, perinde esse dicebam ad immunitatem à labe iniustitiæ. Quorsum enim damnbimus in Medico vel obstetrice , actionem quæ in matre vacat iniuria ? Aut cur cooperatio erit noxia & vitiosa contra iustitiam , si operatio iusta est , & nitens vndecunque ? Medicus enim , & quicumque alius de assensu prægnantis aliquod ei remedium applicat ad tuendam vitam necessarium , se habet moraliter vt cooperarius duntaxat ; & adiutor tuendi iuris vitæ propriæ , quod est principaliter in matre.

Possumus ergo haud abs re huc trahere communem

nem doctrinam, qua asseritur, cum quis absque iure inuaditur, fas esse tertio qui neque procurator eius sit, neque ei peculiariter obstrictus, interficere talem aggressorem vitæ alienæ vel alienorum insignium bonorum adiuuando inuasum. Ita Caietanus in summa V. *homicidium*, & Couarru. Clem. *si furiosus*. p. 3. §. vnico, num. 5. Lessius l. de Iust. c. 9. num. 87. Petrus à Nauarra l. 2. de restit. c. 3. n. 419. Sa V. *homicidium* num. 16. videturque asseri ab Innocentio 4. cap. *delecto*. de sent. excom. in 6. qui imitatus est alia iura quæ habentur cap. *fortitudo*, & cap. *non inferenda*, & cap. *qui potest* 23. q. 3. Annuunt Ethnici apud Carbonem l. de pacificat. inimicorum cap. 23. conclus. vltima. Et rationem huius pronunciati afferunt doctores prædicti, quæ æquè facit ad rem nostram: Nempe quod, inuasorem in tali euentu occidere aliud non sit, quàm cooperari ad iustam defensionem. Vnde sicut licetè suscipiuntur partes Reipublicæ iustum bellum mouentis, ita quoque iustè suscipitur pars inuasi absque iure, vt violentiæ & oppressioni subducatur. Imo quoad vitam, potest innocens defendi etiamsi nollet, quia non est vitæ suæ dominus: nec potest eam inuadenti cedere, & aliis ius defensionis adimere.

19. Cum ergo Medicus aut quiuis alius, remedium matris vitæ tuendæ necessarium applicat, nullam admittit iniustitiam. Et ita disertè contra inutilem & planè vanam quorundam distinctionem supra propositam, agnoscunt, (de solis tamen pharmacis ad matris curationem per se ordinatis agentes,) benè multi autores quos profert & sequitur Sanches l. 9. de Matr. disp. 20. n. 15, & Malderus 2. 2. tract. 3.

tract. 3. cap. 1. dub. 16. qui addunt, cum Corduba l. 1. q. 38. maiorem Medico & aliis quibus id ex officio incumbit, necessitatem iniici adhibendi remedia prægnantis vitæ necessaria, quamuis in prolis exitium cessura, quàm ipsimet matri ea vsurpandi, vel sibi curandi: eo quod mater possit iuri suo cedere in bonum prolis, vt facit qui sibi moraliter conscius integræ vitæ ac sceleris puræ, offert vitam suam Domino in holocaustum; & ad exercitium patientiæ & Christianæ fortitudinis, ac charitatis, præsertimque ne animam mortali inuasionis iniquæ scelere fœdatam æternis ignibus obiciat, sinit se confodi, potius quàm inuasorem interimat, quod omni culpa rectè liberat Victoria relect. de homic. num. 34. & Toletus in summa l. 5. cap. 6. num. 6. ac Sa V. *homicidium*, num. 17. reiecta contraria sententia Abulensis in cap. 11. Iosue q. 11. Similiter ergo mater, potest iuri suo cedere, quoad assumptionem remediorum vitæ suæ necessariorum, malens consulere vitæ prolis: Medicus autem ex officio tenetur consulere vitæ matris, & ei adhibere remedia ad finem illum necessaria, quamuis præuideat secuturum prolis exitium, quod secluso eo fine deuitaret; sed ex suppositione necessitatis talis finis, fertur in hoc medium absque peccato iniustitiæ.

20. At qui Medicus non est, nec alio titulo adigitur ad inuigilandum ex officio vitæ matris conseruandæ, perinde videtur se habere in euentu proposito, quoad applicationem remedij matrem seruaturi ab interitu; vt se habet tertius circa inuadentem iniustum, cum inuasus patienter excipere mortem mauult, quàm se defendere, & inuasorem

morte

morte mulctare. Quamuis enim tunc aliqui DD. obligant tertium ad interfectionem inuasoris, vt Victoria relect. de homic. num. 25. Nauarr. cap. non inferenda 23. q. 3. num. 23. Molina tract. 3. de iust. disp. 18. num. 6. ac Bonac. disp. 2. de restitut. q. vltima, s. 1. p. 10. num. 5. addens num. 8. id valere etiam si inuasus renuat aliter defendi, quàm salua vita inuasoris: Tamen mitior sententia cui adhæreo, traditurque ab Almaino in 3. d. 29. q. 1. & à Lessio l. de iust. cap. 9. num. 92. affirmat, neminem priuatum, quia ei ex officio non incumbit, teneri ex iustitia in pari vtrunque malo, præsto esse renuenti, & inuasorem occidere, cum tanto suo horrore, vt tegatur qui sic tegi renuit. Ad hunc inquam modum se habet circa prægnantem, quisquis ad eius vitæ tutelam ex officio non tenetur. Quare exfors culpæ erit, si renuente matre, & vitam suam postponente vitæ prolis, temperet ab adhibendis remediis per quorum applicationem curari potuisset mater, neglecto foetus interitu.

Verùm quoad sectionem, de qua est præsens controuersia, quia non potest nisi à Medico applicari; (comprehensis eo nomine Medicis manuariis, siue Chirurgis,) liquet ex antedictis, obligationem fore Medico eam adhibendi quantum in ipso erit, si iudicetur ad matris, quam tuendam susceperit, salutem necessaria; dummodò mater si sui compos sit, secari annuat; (neque enim ad violentiam renuenti inferendam tenetur;) aut in eo sit statu, vt virtualis eius consensus qualem persona sui impos exhibet, debeat ad id sufficere.

Ex charitate, vita fœtus præferenda est materna, in circumstantiis propositis.

21. Satis de priore membro responsionis nostræ ad quæstionem comparatiuam propositam, quod spectauit obligationem iustitiæ. Monstratum enim hætenus est, si tantum haberetur ratio iustitiæ, fore ut mater posset vitam suam anteponeere vitæ fœtus, posito quod alterutri esset pereundum vi sectionis, altero duntaxat incolumi. At si (ut par sanè est,) habeatur ratio obligationis iniectæ à charitate; aio matrem in euentu de quo agimus, hoc est posito quod adhibita sectione, matris incolumitas esset consecutura, extincto fœtu qui alioqui ad baptismum peruenturus speraretur extincta matre; in eo inquam euentu aio, matrem teneri abstinere sectione curanda, & alios item ea conferenda abstinere debere ex eadem charitatis obligatione, qua necessitas iniicitur præferendi æternam prolis salutem temporali vitæ matris. Et idem è contrario statuerem de adhibenda sectione, si proles per eam peruentura esset ad baptismum, eo alioqui caritura, in circumstantiis propositis. In hac resolutione, consentient omnes qui negant fas esse matri assumere remedia, etiam ad solam eius curationem facientia, si inde prænoscatur secutura mors prolis baptismo carituræ, ad quem alioqui speraretur peruentura. Tradit hoc Sanchez l.9. de Matr. disp.20. num. 17. Lessius l. de iust. cap.9. num. 63. Sayrus in Clau Regia l.7. c.12. num.22. Filliuc. tract.29. num. 104. Victorellus ad librum 5. summæ Toleti cap. 8. §. *at potest mater*, Pamelius ad Tertulliani librum

librum de anima num. 331. Bonac. disp. 2. de restit. q. vltima, s. 1. p. 7. num. 3. aliique passim. Ut videas, non benè Emanuelem Sa V. *charitas*, num. 4. tanquam aliquid inopinabile & à nemine dicendum statuere, quod mater prægnans ad baptismum alioqui defuturum, proli curandum, teneatur admittere sectionem. Id enim autores prædicti, consequenter ad sua principia omnino dicent, in circumstantiis propositis.

22. Rationem iam supra protuli, petitam ex receptissima D. Thomæ doctrina 2. 2. q. 26. artic. 5. qua traditur, leges charitatis ferre, vt salus spiritualis proximi præferatur propriæ vitæ corporeæ. Et hanc esse fixam & ratam magnæ Theologorum parti doctrinam, monstratum est cap. 6. contritis iis quæ in contrarium de nouo obiiciebantur, à Ioanne Sanche disp. 10. selecta num. 9. Accedunt varia exempla à Sayro supra conglobata, in quibus de sententia Theologorum, ordo charitatis obligat ad postponendam propriam vitam temporalem, alienæ vitæ spirituali in extrema necessitate constitutæ: quibus exemplis hîc appendendis supersedeo, quod referri passim soleant ab iis qui de ordine charitatis eiusque nexibus & obligationibus disputant, nec hîc extra locum videatur in eis immorandum. Cum igitur fœtus absque baptismo sit periturus in æternum, ac proinde si deueniat ad statum in quò baptismo sit cariturus, laboret extrema necessitate spirituali, non est dubitandum, quin si mater abstinendo aliquo remedio vitam suam corpoream alioqui perdendam conseruaturò, possit spem baptismi reliquam fœtui facere, teneatur ad abstinendum tali remedio ex charitate, quamuis

non peccaret contra iustitiam, abiiciendo curam temporalis vitæ fœtus, vt suæ parceret, nec in interitum rueret. Et è contrariò ambigendum non est, quin mater teneatur ad vsurpandum remedium fœtui necessarium vt ad baptismum perueniat, quamuis timeretur vitæ matris ex vsu talis remedij, dummodò non esset matris occisio.

Itaque quomodocunque Medici de sectione Cæsarea statuant; id est siue eam dicant adhibendam esse, vt pereunte licet fœtu & à baptismi gratia ad quam peruenturus fuisset excluso, mater sit salua; siue pronuncient prætermittendam esse sectionem in eum finem saluandæ matris, neglecto fœtus in prædictis adiunctis exitio; regula huius remedij adhibendi aut prætermittendi esse debet salus æterna prolis, cuius vnicum medium est baptismus re ipsa collatus: ac proinde omne illud medium tuendæ vitæ maternæ, quod fœtum prohiberet baptismi ad quem alioqui peruerturus speraretur, quamuis absque eo medio mors matris indubitata habeatur, repudiandum est, ex obligatione graui charitatis, & matrem & quoscunque alios obstringente.

Difficultas prior in contrarium, ex eo quod charitas non obliget vitam nostram perdere, ne eius inuasor damnetur.

23. Video opponi primò in contrarium posse, falsò à nobis tanquam fundamentum resolutionis positæ statui, æternam proximi salutem esse vitæ nostræ corporeæ anteponendam. Ex eo enim fundamento Gerso tract. de Euchar. Augustinus de Ancona latè adductus & discussus ab Abulensi in cap. 5.

cap. 5. Matth. q. 109. & paucialij, intulerunt, ne proximus in peccato mortali pereat, nefas esse ei qui per scelus inuaditur, occidere inuasorem sub moderamine inculpatæ tutelæ; quod tamen communis Theologorum doctrina à Petro Toletano l. 2. de restit. c. 3. num. 1; 2. rectè exposita, meritò improbat, cum S. Thoma 2. 2. q. 64. artic. 7. vbi Caietanus, Salon. Aragonius, aliique id confirmant. Alensem quoque & alios Theologos, cum Scholasticos tum Morales, in eam sententiam addensat Sayrus in Clauis Regia l. 7. cap. 10. dub. 4. Quod si falsum est, hominem teneri vitam suam corpoream postponere alterius spirituali saluti extrema necessitate laboranti, vt monstrat hominis iniustè inuasi & inuasorem ad æternos cruciatus ruiturum interficientis exemplum; euertitur profectò fundamentum, cui soli inædificata est obligatio quam prægnanti inieciimus, vt præeligat exponi certæ morti, quàm puerum prohibere baptismo, à quo si illum vellet exclusum, salua perstare & retinere vitam posset.

Expeditur.

24. Hæc difficultas haud ægrè expediri potest. Dicendum enim est, tum demum iniici obligationem charitatis ad postponendam vitam propriam corpoream saluti æternæ alterius, cum verum est, proximum laborare extrema necessitate spirituali; qualis certè est in infante si baptismo prohibeatur per remedium quo solo seruari possit corporea vita matris; quæ idcirco sanctè prodigenda est, ne infans in æternum pereat. At in exemplo illo iniusti

inuasoris, non est verum quod spiritualis eius salus labore extrema necessitate : & quod corporea vita illius quem cum scelere inuadit, sit ei necessaria ad conseruationem vitæ suæ spiritualis, & euitationem æterni exitij. Non enim sicarius verè est in extrema spiritali necessitate, sed in extrema & voluntaria iniquitate, à qua desistere, si velit, potest. Quod si hominem sic in nequitia obfirmatum, non liceret occidere, ne in æternum pereat, nemo non videt quantum in omnes malorum seminium, & quam auctias spiritali detrimentum impiis hominibus per eam in alios grassandi licentiam esset inferendum, vt optimè in hanc rem notauit Molina tract. 3. de Iust. disp. 13. rectè addens, hac ratione condemnanda fore omnia bella iusta, etiam defensiva : Illicitum enim foret, aduersarios cum lethali peccato in nos bellantes, letho dare, quod nemo non videt esse ridiculum. Et ob eandem causam, ne malefactores fingant impœnitentiam & nouis peccatis mortalibus cumulentur; Iudices sine culpa iubent carnificem ferire criminosos obstinatos, nolentes confiteri, vt idem Molina rectè docet ibid. disp. 5. num. 6. post Sorum l. 5. de Iust. q. 1. art. 2. ad 2.

Taceo responsum Abulensis in cap. 5. Matth. q. 109. existimantis idcirco tantum esse licitam obtruncationem aggressoris iniqui, quia poterit contereri ante mortem. Nam si præuideretur moriturus in peccato mortali, planè fatetur Abulensis §. *cum autem dicitur*, illicitum fore illum occidere, etiam sub moderamine inculpatæ tutelæ, dūmodò qui inuaditur, agnoscat solam sibi vitam corporis ab inuasore eripiendam. Hoc inquam Abulensis responsum
premere

premere malui ; quia etiam interueniente circumstantia æternæ ruinæ inuasoris iniqui , licitum est inuaso , sub inculparæ tutelæ moderamine, inuasorem occidere ; quia reuera non laborat extrema necessitate spiritali, ob quam solam exponenda est vita nostra corporea. At infans de quo agimus, verè laborat summa spiritali necessitate , nec est in nequitia voluntaria ; supponiturque non posse leuari à tanta necessitate , nisi matre-remedium detrectante , quo vsurpato posset incolumis corpore euadere , foetu pereunte. Vt igitur infans summa spiritali necessitate pressus , & longè aliter à sicario si occidatur damnando , se habens ; eximatur tanto malo ; & liber fiat ab æterno exitio ; præli-genda est matri , vitæ suæ corporeæ iactura , iuxta regulas charitatis.

*Posterior difficultas , ex incertitudine
maternæ gratiæ.*

25. Opponi deinde in sententiam nostram potest , euanescere obligationem postponendi vitam propriam corpoream , spiritali alterius saluti extrema necessitate laboranti , si moraliter non liqueat de bono statu spiritali proprio. Fatuum enim sit , consulendo alienæ saluti spiritali , propriam negligere. Nec S. Augustinus l. de mendacio cap. 6. S. Thomas , aliique DD. qui vitam nostram postponendam docent æternæ saluti proximorum , comparant salutem nostram spiritualem , cum salute spiritali proximi ; quia sic nemo dubitaret primam charitatem (vt habet parcemia ,) ab ipso homine accepturam. Comparant igitur

duntaxat, propriam salutem corpoream, cum aliena salute spiritali irreparabiliter peritura, nisi interueniat expositio propriæ vitæ corporeæ; boni profectò despiciatoris atque adeò postponendi. At nemini vnquam citra reuelationem liquere potest, quod sit in bono statu. V. g. mater dubitare semper potest, an sit in gratia. Igitur ordo charitatis eam non vrget ad exponendam propriam vitam pro sobole; ne cum vita corporea quam perdet consulens fœtui, simul perdat æternam, si fortè non esset in gratia. Ita argumentatur Basilius Poncius l. 10. de Matr. c. 13. num. 6. vt eneruet argumentum quo mater vrgeri videtur ad abstinendum scissione venæ, sine qua moritura supponitur, cum fœtus per eam Medicinam matri factam, baptisimi expers futurus supponitur; in quam etiam sententiam, Basilius Vasquem adducit.

Dissoluitur.

26. Non est operosum ista elidere. Neque enim vt mater vitam pro æterna fœtus salute certo discrimini exponat, necesse est nullum ipsi subesse dubium quod sit in gratia; sed satis est moralis certitudo sui boni status, qualem certitudinem vsus syncerus sacramentorum, vel actus contritionis non fictè conceptus, spondent: quæ non est quidem certitudo fidei, aut diuinæ reuelationis cui nequeat subesse falsum: est tamen sufficiens animi firmatio, arcens anxietatem de contrario statu, & sobriam securitatem de diuina erga nos beneuolentia concilians.

Sanè nisi hæc certitudo boni status proprii sufficeret

ficeret ad postponendam vitam nostram salutem æternam proximorum; vix vnquam, imo (seclusa diuina speciali reuelatione iustificationis nostræ,) nunquam planè fas nobis esset exponere vitam ne alius in æternum pereat. V. g. is qui inuaditur iniuste, potest si velit, ne impius aggressor quem in flagranti delicto possit confodere, salute æterna excidat, mortem ab eo patienter pati, & parcere vitæ eius cum dispendio vitæ suæ, vt supra cum Victoria dixi contra Abulensem, confirmantque Corduba l. 1. q. 38. in fine. Mol. tract. 3. de Iust. disput. 14. concl. 3. & cum Soto, Salonio, Aragonio, Petro à Nauarra, Caietano, Victoria, Syluestro, Toletio, Sayrus in Clauis l. 7. cap. 9. num. 19. Similes aliquot euentus in quibus communis sententia concedit inuaso facultatem se non defendendi, proponit Filliuc. tract. 29. num. 43. Nemo tamen ab eo deponit certitudinem physicam, aut reuelationem diuinam de bono ipsius statu: sed satis illi esse censetur; quod fruatur ea in parte, mentis tranquillitate, & exclusione dubitationis de statu opposito, piis hominibus ordinaria. Et ita Carbo l. de pacific. inimicor. cap. 23. conclus. 7. Æque vrgeri potest exemplum eius qui ex charitate se exponit certo mortis discrimini, vt eripiat è Tartari faucibus puerum sine baptismo, vel adultum non contritum absque Sacramento necessario moriturum: vel vt amicum insignem, aut benefactorem eximium, ex affectu Christianæ charitatis aut gratitudinis, eximat præsentissimo periculo in quo esset vitam amissurus: quod graues DD. adducti in tractatione de virtutibus l. 4. num. 52. agnoscunt labe vacare.

Cum in his aliisque exemplis quibus vita propria corporea æternæ alterius saluti postponitur, nemo exigat certitudinem cuiusvis dubij etiam Metaphysici exclusivam circa propriam sanctitatem, sed omnes contenti sint ea temperata certitudine quam descripsi; quorsum maior exigetur à prægnante, ut æternæ saluti fœtus sui, posthabere velit vitam propriam, si ita ferat ineluctabilis necessitas?

Obligatio matris, ad vitam suam, vita fœtus postponendam, concluditur.

27. Fixum igitur & ratum esto, in eo euentu in quo alterutri moriendum sit, & matre certum mortis discrimen adeunte fœtus superstes esse possit, ac consecuturus baptismum speretur quo alioqui sit cariturus, potiores esse partes fœtus: ita ut quamvis mater posset absque iniustitia in prole & alium quemcunque, indemnitati vitæ suæ prospicere, curata morte sobolis per aliquod remediũ positivum aut negativum, etiam per sectionem si ad id accommodata peritorum iudicio censeretur: tamen ex graui charitatis obligatione, adigatur proli potius quàm sibi prospicere.

Nec dici potest, per se tantum intendi matris incolumitatem, per accidens verò esse quod innocens pereat, præter intentionem & matris & curantium eam: sicut in bello iusto, fas est lædere innocentem præter intentionem, ut plectantur nocentes admisti. Hoc inquam, in hoc negotio dici non potest: quia quamvis mors fœtus esset per accidens ad præceptum Iustitiæ, tamen non esset per

per accidens ad præceptum charitatis, quod in hac materia cum iustitiæ præcepto concurrat, ut est monstratum. Extra dubium verò est, ut operatio vndecunque sit innoxia, necesse esse, nullius alterius virtutis prohibitorium edictum interuenire. Neque enim ad moralem honestatem operis sufficit, ut actus sit purus quoad iustitiam, si sordet labe opposita temperantiæ, aut religioni, vel fidei; si contingat harum virtutum præcepta, interdicere homini vsu iuris sui. Et qui hoc non aduerteret, nec aliud spectaret quam sitne actio consentanea iuri operantis, negligeret autem omne aliud damnum aliis virtutibus aduersans, tanquam illatum per accidens, ac proinde non contaminans actionem; grauissimè hallucinaretur, qua de re alio loco. Igitur non esset per accidens ad charitatem qua mater grauitè obstringitur æternæ saluti prolis consulere, si corporeæ suæ saluti prospiciens, illam baptismo excluderet.

28. Aliud tamen esset, si vnà cum matre pereunte, certus esset interitus prolis; ut si mater instantem sibi feram à qua discerpenda sit, citatissimè fugiens, prolis vtero conclusæ interitum, & à baptismo exclusionem, probè agnoscat. Tunc enim nemo dubitarit, licere matri fugere, & vitam suam si possit locare in tuto, neglecta summa spiritali necessitate prolis, quam charitas in tali euentu non iubet anteponi vitæ corporeæ matris. Nimirum quia matre mortem subeunte, proles non eximetur extrema illa spiritali necessitate qua laborat; sed inuoluta eodem exitio cum matre, anima simul & corpore peribit. Ut autem charitas matrem obliget vitam suam exponere pro fœtu, nec esse est

solam matris vitam corpoream componere cūta
vita spiritali & æterna salute fœtus, locanda in
tuto si illa exponatur certo discrimini. Nam in illa
comparatione, præponderare debet æterna salus
fœtus. At in exemplo matris fugientis leonem à
quo alioqui voranda sit, ea comparatio non habet
locum. Itaque perperam adduceretur, ad eneruan-
dam obligationem charitatis, matrem ad vitam
suam spiritali bono prolis posthabendam vrgentis,
in euentu de quo actum est toto hoc capite.

C A P U T X.

*Corollarium primum aduersus scrophas so-
bolis animata suffocatrices, & ani-
manda præfocatrices.*

- I. S S E quædam scropharum & dome-
sticarum felium genera compertum est,
quæ fœtus suos mandunt. Nec ab ea
immanitate abhorreere olorem, prodit
ex Aristotele Brodæus l. 3. miscell. cap. 28. addens
quoque thynnā, vt ex se peperit, statim suam
procreationem eiecto parētis animo deuorare. Hæc
causa fuit, cur scelus matrum illarum quæ alio,
quàm tuendæ vitæ suæ naturaliter per fœtum ex-
tinguendæ consilio, in eum sæuiunt; expensurus,
scropharum nomine illas donarim.

*Multiplex in sobolem sæuitia, & de qua
hïc agendum.*

2. Et est quidem ea in sobolem sæuitia multiplex, nec soli matri propria, sed patri quoque communis, vt intelligitur ex his D. Augustini verbis l. 1. de nupt. c. 15. *Qui propagationi prolis obſiſtunt, ſiue voto malo, ſiue opere malo; quamuis vocentur, coniuges non ſunt, nec vllam nuptiarum retinent veritatem; ſed honeſtum nomen, velanda turpitudini obtendunt. Produntur autem, quando eo uſque progrediuntur, vt exponant filios qui naſcuntur inuitis. Oderunt enim niriſſe vel habere, quos gignere metuebant. Itaque cum in ſuos ſæuit quos nolens genuit tenebroſa iniquitas, clara iniquitate in lucem promitur; & occulta turpitudine, manifeſta crudelitate conuincitur. Aliquando eo uſque peruenit hæc libidinofa crudelitas, vel libido crudelis, vt etiam ſterilitatis venena procuret: & ſi nihil valuerit, conceptos fœtus aliquando intra viſcera extinguat ac fundat, volendo ſuam prolem prius interire quam viuere; aut ſi in utero iam vinebat, occidit antequam naſcatur. Non eſt tamen nobis hoc loco ſermo de omni huiuſmodi sæuitia parentum in fœtus, ſed de hac vltima duntaxat, quæ quia matris præfertim opera ſolet contingere; vel ſi ab aliis patratur, frequentiùs tamen non abſque voluntate & aſſenſu matris perficitur, idcirco ſcropharum immanitatis nominatim memini; tamenſi patris quoque & cæterorum nequitiam, cum interuenit ad tantum ſcelus, iisdem telis conſodiam. Cæteras vel prout ad hanc sæuitiam reducuntur, poſtea attingam, vel ſi fœtum iam à matre*

matre planè auulsum spectant, hîc prætermittam.

3. Et nominatim sæuitiam illam parentum in sobolem, quæ in ferina & plusquàm ferina eius expositione consistit, missam nunc faciam. Detestantur eam immanitatem à Lacedæmoniiis lege probatam, & ab aliis apud Petrum Gregorium l. 14. de Repub. cap. 3. vsurpatam, SS. Patres depellentes calumniam Christianis per Ethnicos impactam de infanticidio; nominatimque Iustinus Apolog. ad Antonin. Tertullianus optimè cap. 9. Apologet. Lactantius 6. instit. cap. 20. Legendus item S. Basil. in epist. 2. Canon. ad Amphiloc. can. 33. & ibi Balsamon, & ad can. 52. Theodoretus l. 9. contra Græcos *sub finem*. Clemens Alex. 3. pædag. cap. 3. Ex hæreticis, Philoponus contra Proclum ad 9. argum. cap. 3. vbi Platoni tribuit eam immanitatem exponendorum liberorum, quam æquè placuisse Aristoteli videre est 7. Polit. cap. 16. quanquam ibi S. Thomas lect. 12. contra aperta Philosophi verba, conatur illum inflectere in sensum non reprobum. Non fuisse autem immanitate vacuam illam prolis expositionem, tamen si non à parentibus factam, qua Romani incestam Vestalem eiusque partum abiiciebant: nec potuisse eam barbariem lege excusari, vt facit Ionian. Pontanus l. de immanit. cap. 7. indubitatum est. Longè tamen ab hac semper detestanda liberorum expositione abest, ea qua in Xenodochio exponuntur. Nam quamuis hæc quoque expositio sit mortale peccatum, si fiat sine iusta causa, vt rectè statuit Nauarrus in summa cap. 14. num. 17. & Toletus l. 5. cap. 1. num. 9. tamen hæc expositio ex causa & prudenter facta, labis expers esse potest, nec cum vitiosa est, aded sordet ac illa

illa immanis expositio Ethnicis vsurpata.

4. Sistamus igitur in fœtus iam animati, sed matri adhuc cohærentis meditata extinctione. *Abactionem partus*, vocat Tullius agens pro Cluentio; *abactionem fœtus* dixit Columella l. 6. cap. 22. *excussionem conceptus* nominat Concilium Ancyranum cap. 21. Quod alias frequenter legimus, *partum* vel *fœtum egerere*, aut *eicere*, vel *proiicere*, siue *abortire*, aut vt Varro l. 2. rei rusticæ cap. 4. & 11. loquitur *abortare*, non habet necessariò eundem sensum. Nam *abactio* & *excussio* fœtus, ea propriè est, quæ vi aut medicamentis efficitur. Cæteræ verò locutiones, etiam tum adhibentur, cum immaturi fœtus editio, casu & præter voluntatem contingit. Nec rarò fœtus immaturus, etiamsi viuus edatur, nomine *abortini* donatur, vt notat Tiracquellus, qui in his vocalibus tricis circa hoc negotium, multus est ad l. *si vnaquam* C. de reuoc. donat. §. *susceperit liberos*. num. 206. & 207. Nos hîc *abortionem* pressè accipimus, prout idem est quod *abactio* fœtus propriè accepta, id est meditata extinctio fœtus intra viscera matris; de cuius criminis immanitate, varios cum nostros tum externos ex variis capitibus philosophatos video, partim spectando propudiosa & infamia motiua quæ ad huiusmodi feritatem perpulère matres, aliòsve in hac plenitudine sceleris cooperatos: partim considerando quæ sunt intrinseca & indissociabiliter nexa huic nequitix, cuiusmodi non est motium, quod pro occasionum ac personarum varietate diuersum est. Delibemus circa illa vtraque capita, aliquid.

*Furor uxorum in conceptos fœtus, penes
varias causas.*

5. Extrinsecus finis ex quo ad huius feritatis executionem venit, is plerunque est, à quo huic truculentia non modica dehonestatio accedat, ut videre est apud Iouianum Pontanum lib. de Immanitate cap. 6. Neque enim semper hæ scrophæ ob tam leue motiuum sæuiunt in prolem conceptam, quàm fuit illud ex quo Eusebia S. Germani Parisiensis mater, referente Fortunato Pictauiorum Episcopo cap. 1. vitæ S. Antistitis, conata est tantum bonum orbi auertere. Proximè ab altero partu cum concepisset, muliebri pudore victa, nihil molita non est ut fœtum abigeret. Cum potiones nihil effecissent, incubans vehementi nisu in ventrem, illiunque crebris ictibus validè tundens, conata est fœtum extinguere, sed in cassum. Muliebris hæc fuit amentia, ex forti ac insolitum in modum aucta imaginatione dedecoris, quod reuera nullum erat. Sed nouum non fuit aut infrequens, ut sexus tenuissimi iudicij, camarina tetrorum humorum vterum occupante ad cerebrum vsque subuecta, grassaretur in fœtum, cum aliæ pleræque iisdem intemperijs per tetros humores agitata, in seipsas armata legantur. Notus furor Milesiarum Virginum. Et simili cæstro percitas Lugdunenses puellas, annis 60. priusquam ea scriberet, hoc est non multum ante seculi superioris initia in seipsas sæuisse, scribit Brodæus l. 5. miscellan. cap. 27. Qua verò imaginationis & iudicij peruersione actas dicemus lupas illas à Fauorino apud Gellium l. 12.

cap. 1. exagitatas, quæ in foetus suos in primordiis animationis sæuiebant, *ne equor illud ventris irrugaretur, ac de gravitate oneris & labore partus fatisceret?* Talésne illæ præsertim de quibus Iuvenal. Satyr. 6.

Sed iacet aurato, vix vlla puerpera lecto:

*Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atque homines in vëtre necãdos
Conducit.*

6. Nec iustior est earum causa, quæ odio virorum, aut illatas ab eis iniurias ulturæ, furorem vertunt in conceptos ex eis foetus, vt testatur Tryphoninus, l. Cicero. ff. de pœnis. & indicatur l. D. Sennerus. ff. de extraord. crim. Quid mirum; cum Iouianus Pontanus cap. illo 6. testetur auditas sibi vxores, quæ ob huiusmodi causas post longa decem mensium fastidia gestatæ vtero prolis, post cruciatus inter pariendum, cum de emisso fœliciter foetu gaudere debuissent quia natus erat homo in mundum, luci tunc primùm datam prolem propriis elisère manibus? Vt iam videri possit non inter fabulas numerandum, quòd Medæam veneficam supra quasuis feras truculentam, odio viri in liberos immaturos sæuisse, proditum est. Non absurde autem, & in has iam editorum natorum interemptrices, & in suffocatrices nondum editorum, intorquere liceat illud Philippi Abbatis lib. 1. cap. suo 21. in Cant. ad illud, *fily matris meæ pugnauerunt contra me*: Iudæam enim, quæ filios suos accensa odio in Christum legitimum virum suum, letho dabat, componens Philippus cum Medæa quæ liberos viri odio, acerbo funere meisit, *Vt Medæa (inquit) sic Iudæa, falsum illud reddere nititur argumentum,*

argumentum, quod natura contexit in amoris debiti munimentum: quod ventilat & affirmat, non solum moderna loquacitas disputantium clericorum, sed etiam ab antiquo experta sagacitas Ethnicorum. Si mater est, (inquiunt,) & diligit. Quia verò Medea mater exiit nec dilexit, naturam, ut aiunt, matris exiit potius quam neglexit: Et cum etiam bellua erga fœtus suos teneatur affectu naturali, mater non esse conuincitur quæ nec sensu molliatur bestiali. Consensus mariti ex quo aliquas id parricidium aggressas notat D. August. l. i. de nupt. cap. 15. non plus excusat mulierem, quam consensus viri purget adulterium ab ea admissum, tametsi de hoc dubitet S. August. 22. contra Faust. c. 37.

Idem æstrum puellas & viduas occupat.

7. Frequentius est, ut nefario hoc scelere contaminentur, siue viduæ siue nobiles puellæ, & quod Iouianus Pontanus cap. illo 6. non dissimulauit, sacræ aliquæ virgines in solutis disciplina cœnobiis. Nimirum ut est apud Iobum cap. 6. semitæ gressuum peccatorum inuolutæ sunt, id est interprete S. Gregorio 7. Moral. cap. 15. culpa ad culpam trahit. Nam cum culpa culpa adiungitur, quid aliud quam inuolutis semitis atque innodatis vinculis prauorum gressus ligantur? Subditque S. Gregor. hoc esse quod apud Isaiam cap. 54. dicitur, *occurrent demonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum.* Insigniter planè id prosequitur idem S. Gregor. 29. moral. cap. 12. & 13. & S. Augustinus in psal. 57. tractans illud, *in terra iniustitias manus vestra connectunt,* sic enim legit, pro eo quod
vulgata

vulgata editio habet, *concinna*t. S. item Basilius egregiè in hanc rem differit in c. 9. Esaiæ ad illud, *sicut gramen aridum*; Item in c. 5. Esaiæ, hoc esse ait, quod Propheta dirū væ intentat iis qui attrahunt peccata quasi funiculo longo, mala malis accumulantes, & peccata connectentes peccatis. *Quemadmodum enim qui funes neētunt, aut pleētunt in nœas storeas, ut quod superest ex fune cœpto, contorqueri consumatur, alterum ei attexunt & interserunt quo longior euadat & augeatur: Pari modo, qui in profundum malorum festinant se protrudere, priusquam priori peccato impositus sit finis, adoriuntur secundum. Rursus huic alteri, aliud continenter coaptant: Atque ita prorsus vita quæ per peccatorum gradus progreditur, assimilis videtur funiculo cuiuspiam coarctato, & in longum protratto: quippe quæ & quod prius cœperat connectere retinet, & quod semper adest, coaptat & adiungit ad similitudinem præcedentis. Tantūmne? Imo verò longè tetriora & virulentiora esse solere posteriora peccata, ad quæ per priora factus est progressus, & abyssum quam abyssus inuocat iuxta Hugonem Cardinalem in psalmum 41. profundiorē semper esse, ut alia exempla præteream, manifestissimum est in re præsentī.*

S. Iunior Vidua in deliciis viuens, nec satis memor status sui, emollita sensim proci cuiuspiam blanditiis, ab illecebrosis affatibus & osculis quæ meritò morsus diaboli & arrhas peccati nominauit Eucherius homil. in quadrages. initium, ad fœdum denique commercium & volutationem plenam in cœno turpitudinis venit. Discussis nebulis quas æstus concupiscentiæ animo offuderat, ruborem quem ante flagitium abiecerat, serò sapiens &

malè sana resumit post opus nefarium : cui celando superadditur immanitas excussionis conceptus, sicque execrabiliorè scelere quasi corrigitur, quod emendandum ac emundandum multo lachrymarum imbre ac carnis petulantis seuera tractatione & subiugatione fuisset. Quibusdam ex hoc luparum genere, confusio post partum duntaxat adducit peccatum. Quo spectat narratio apud Iouianum Pontanum l. illo de immanitate cap. 6. viri sibi per familiaris, qui ædes cum emisset, emundaretque latrinarum sordes, non sine horrore ad subitam redemptoris operam facientis exclamationem, animaduertit sordibus illis inuolutum infantuli cadauer, quod statim inde exemptum iussit in religioso loco humari. Hoc non satis consultò. Nam fuisse cadauer infantuli non baptizati, ad tegendam matris turpitudinem clanculum in cœnum illud coniecti, verisimillimum videtur. Et quamuis dubitari potuisset, an infanti ante consummatam in eum truculentiam, sacra intinctio negata esset; tamen loci sacri reuerentia, aliam ei tumulationem indicabat in hoc dubio facti. Sed ad rem. Vides ex ea narratione, (& suppetunt aliæ vbiuis consimiles ferè quotidianæ) nonnullis viduis aut puellis cum extra legitimum thorum matres factæ fuerint, confusionem adducere peccatum grande immanitatis in prolem, duntaxat post partum. Vt tamen adducat ante partum, frequentius est, ac propè quotidianum.

*Interdum quoque sacras personas, absque
status probro.*

9. Propudia illa sacrarum personarum quæ in-
quinationem corporis Deo deuoti hoc sceleris su-
perpondo cumulare aiebat Iouianus Pontanus, an-
teriora quoque secula agnouerunt. Audiendus Ter-
tullianus l. de uelend. virgin. cap. 14. *Nec tantum*
(inquit de sacris virginibus,) *ruunt, sed & funem*
longum delictorum sibi attrahunt. Prolata enim in
mediu, & publicato bono suo elata, & fratribus omni
honore & charitatis operatione cumulata, dum non la-
tent ubi quid admissum est, tantum dedecoris cogitant,
quantum honoris habuerunt. Et mox post exagitatam
superbiam ac impudentiam earum, quæ conscia
muliebritatis, audebant habitum Virginum pro-
prium præferre, subdit. *Quantum autem plures,*
non etiam de pluribus sceleribus suspectas habebis?
Dicam licet nolim, difficile mulier semel fit qua timet
fieri, quæq; iam facta, potest virginem mentiri sub Deo;
quanta item circa uterum suum audebit, ne etiam ma-
ter detegatur? scit Deus quot iam infantes & perfici
& perduci ad partum integros duxerit debellatos ali-
quandiu à matribus, &c. Hæc admittit flagitia co-
acta & innita uirginitas. Similia S. Hieronymus
epist. 22. Nec dubito quin hi sint concubitus illi
abortiui, quos ex Concilio quodam Tolerano me-
morat Espencæus l. 1. de continentia cap. 7. refe-
rens damnationem eorum qui professionis imme-
mores, iugo domini quod volentes subiuerant, per-
fidè excusso, carnem maculabant, & recurrebant ad
abortiuos concubitus; id est ad fœdas commi-

xtiones, quas vt celarent, homicidio ad sacrilegam lasciuiam superaddito impiabant se se, siue ante partum & naturalem fœtus exclusionem ex vtero, quod magis propriè sonat nomen abortionis, siue etiam mox à partu.

10. Huiusmodi clades miserorum infantium, aduersùs sacrum cœlibatum & deuotam Deo continentiam, stupidissimè vrgent hæretici. Et vt sunt ad mentiendum proiectissimi, ea in hoc genere commentorum portenta obtrudunt, quæ omnes fabulas longissimo superent interuallo. Nota inuerecundia confictæ ab eis, & S. Vdalrico Augustano Antistiti affictæ epistolæ ad Nicolaum Papam, qua infantilium capitum ad sex millia, à S. Gregorio in quadam piscina post veritas sacrorum hominum nuptias deprehensa, homines ne verisimiliter quidem mentiri edocti, pro certa narratione venditarunt; cum sit monstruosissima fabula, nullo conficta iudicio, & pluribus scatens mēdaciis quàm syllabis, vt accuratè monstrat Bellarminus l. de Clericis c. 22. Hic ipse Bellarminus, pro monstrofi huius commenti euerfione, eam à Germanis poppis gratiam retulit, vt simili calumnia innumerorum infanticidiorum ad celandas abditas turpitudines perpetratorum oneraretur; additis ad decorem & venustatem fabulæ, aliis commentis de peremptis post vitiationem mille quadraginta duabus fœminis, & concepta tandem tot cædium pœnitentia, aditæque æde Lauretana, & ibi peracta apud sacerdotem exomologesi, & grauissima mulcta ab eo imposita; quæ legens miratus sum Iacobo Gretsero venire potuisse in mentem, vt ea edito libro confutanda susciperet: non modò quia vt sapienter admonuit

admonuit S. Basilius l. de Spir. sancto, cap. 17. ni-
tium stulta vix refelli queunt, sed etiam quia ni-
mis falsa non sunt refellenda, ne credibilia esse exi-
stimentur, iuxta præclarum S. Athanasij præceptum
epistola ad Epictetum *sub initium*.

Quamquam autem tales aliquas sacrarum perso-
narum prolapsiones, & iam olim contigisse, & nunc
quoque contingere fatendum est: tamè proorsus stu-
pide Sectarij, inuidiam hinc conflare tentant sacro
cœlibatui, & professæ continentiæ. Et apud quosdam
quoque improvidos Catholicos, vt est apud S. Hie-
ronymum in calce epistolæ ad Demetriadem, *san-
ctum virginum propositum, & cœlestis Angelorumque
familia gloriâ, quarundam non benè se agentium no-
men infamat*. Quam criminationem, vna illa ex
S. Ephremi testamento spongia exactè eluit. *Et in-
ter duodecim Apostolos vnus erat proditor Iudas Isca-
riotes. Nostis verò quod etiam in vinea præter inten-
tionem rubus germinare consuevit, & inter rosas, spi-
na quoque nascuntur ac decerpuntur*. Alios Patres in
eandem sententiam produco in opere de Iuda c. 17.
§. 10. & plenè quoque inanitatem eiusdem crimi-
nationis aperio in tractatione de Apostatis à cœtu
religioso, toto cap. 2.

*Quanta charitatis clades in ea factus
animati abactione.*

II. Occasiones varias sceleris parentum, imò
perimentium, quod exagitandum suscepimus, &
adiunctos occasionibus illis nequitia cumulos, ha-
tenus insecuti sumus. De causis enim & occasio-
nibus ob quas interdum alij, eidem maleficio dant

operam , (vt de Eusebia Augusta Constantij vxore, Helenæ Iuliani Apostatæ coniugis, conceptibus per inuidiam insidiantē, eósq̄ curato abortu, perdente, scribit Ammianus l. 16.) non est hîc dicendi locus , cum propriè scrophas duntaxat susceperimus exagitandas , quarum vt dixi, sceleris causas & occasiones , hætenus insecuti sumus. Nunc ad ipsa iniquitatis penetralia subeundum est , & quæ ac quanta sit eius immanitas, vel si ex solis eius constitutiuis intrinsecis attendatur, considerandum. Et vt hoc caput superiori subnectamus , indéque huius faciamus initium , vbi superioris factus est finis ; si magna charitatis perfossio est, cum vita matris agitur, fœtum abigere, & vitam concepti infantis vitæ propriæ posthabere , vt in superioris capitis extrema parte monstratum est , quantò tetrior & horribilior truculentia erit , innoxium fœtum , nec nisi de parentis scelere criminofum, funere acerbo mergere ? Nam cum ob seruandam infantis vitam, prodigenda esset vita matris , excusatio nonnulla necessariæ crudelitatis , vt Tertullianus appellauit cap. 25. libri de anima, suppetere videtur ex summo cuique vitæ suæ amore, qui tantus est , tàmque nobis altè infixus , vt etiam viri sanctissimi ad aliqua abiectiora quàm magnanimos decere videretur, pro retinenda vita descenderint ; vt differit S. Chrysostomus orat. de SS. Bernice & Prosdoce. In euentu autem de quo agimus , quia extremam corpoream matris necessitatem seponimus , mera & pura crudelitas est ; cuius tamen magna labes est , violatio illa charitatis quæ admittitur exclusionē fœtus à baptismo ; tamen tam multis præterea aliis probris sordet , vt ne hoc quidem dissimulato, timenda

menda sit argumentorum detestationis ieiunitas, in tam locuplete substantia criminis, tot malitiæ ramos porrigente, tot venas defundente.

*Iniustitia matris ex periculo vitæ
proprie, dimissa.*

12. Eiusmodi in primis est malitia iniustitiæ propriè dictæ, & quidem multiplicis ac teterrimæ. Sed illam sanè iniustitiam dimittamus, quam Mercurialis l. 1. de morbis mulier. cap. 2. & Baptista Codronchus l. 1. de Christiana & tuta medendi ratione cap. 22. considerarunt; nempe mortis matri inferendæ periculum ob abortum. Rectè enim Codronchus obseruat, fabulosè scripsisse Agathonem l. 2. de fluuiis, herbam Cyuram vino maceratam & vmbilico impositam, absque matris periculo abortum facere; cum tamen vera Medicorum peritorum doctrina ferat, matrem abortientem multa subire vitæ pericula, eo quod abortio præter leges naturæ & violenter fiat, & corruptiua fœtus sint venenata, deleteria, & naturæ humanæ inimica, à quibus cum infantis corruptione nihil nisi matris interitus iure expectetur: vel contingens ac per accidens sit, si non sequatur. Vnum id esse è tribus criminibus impiæ matris abortientis, notat S. Hieronym. epist. 22. Itaque adiungitur huic crimini, grassatio vel discrimen non leue grassationis in vitam matris, quæ cum solius Dei dominio subiacet, nullo matris consensu, nulla iuris proprii cessione effici potest, vt eius quæcunque impetio vacet labe iniustitiæ: & quidem illius ipsius, saltem inchoatiuè & reductiue, cuius insimulantur Bio-

thanati, fœdè proiicientes animas, & è vitæ statione excedentes iniussu numinis; aduersus quod, is excessus, atrocem iniuriam continet, vt plenè prosequor in tractatione de virtut. l. 3. num. 117. & seqq. Sed eam (vt dixi,) iniustitiam nunc dimitto, quod tamen in Deum admittatur, tamen circa matrem fiat, cuius interueniens assensus, colorem aliquem leuioris ea ex parte malignitatis inducit.

Labes homicidij in hoc scelere.

13. Itaque illud potius consideremus, admitti in hoc facinore tetrum & horrendum homicidium: nempe innocentis, cuiusmodi extra omne dubium est fœtus. Admitti hîc homicidium negare videtur Tiraquellus ad l. *si unquam* C. de reuocand. donat. §. *susceperit liberos*, num. 148. ex Baldo & aliis Iurisperitis, quos refert nixos ea Domini apud Ioannem sententia, *mulier cum parit tristitiam habet, &c. cum autem peperit, iam non meminit pressura propter gaudium, quia natus est homo in mundum*. Hinc enim intulerunt DD. prædicti, infantem priusquam utero funderetur, & natus dici posset, non esse hominem de Christi sententia. At homicidium, vt ipse vocis cortex præfert, non potest esse nisi hominis. Vnde consequenter inferunt iidem Iurisperiti, quos magno numero ex nomine signat Tiraquellus ibidem num. 150. qui vterum vel animatum exanimarit, non puniri ex statuto puniente homicidam, & interfectorem hominis.

Sed quicquid sit de genere supplicij legibus decreto huic nequitix, quod diuersum est à pœna homicidio proditorio constituta; reuera tamen cerni

in hoc scelere malitiam homicidij proditorij, rectè affirmat Molina tractat. 3. de Iust. disp. 27. num. 2. & idem disertè habet antiquus anonymus Climaci Scholiastes gradu 26. num. 81. Nec contrarium potest, nisi ridiculè, fundari in verbis Christi: cum Christus verbis allegatis, non in partu & natiuitate fieri hominem qui homo non fuerat, sed nasci hominem, utique iam factum & præexistentem, dixerit. Hominem verò esse qui adhuc maternis visceribus concluditur, & supra cap. 2. demonstratum est, & boni Latinitatis autores agnouerunt. Nam Iuuenalis Satyra 6. describens veneficæ artes, ait,

*Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos*

Conducit.

En *homines in ventre*. Fauorinus item apud Gellium l. 12. cap. 1. interfici hominem in præcordiis per matrem perfidam pronunciauit. Idem multo magis diceret Tertullianus, qui cap. 9. Apolog. hominem esse dixit, eum quoque, qui est futurus; hoc est, etiam conceptum utero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur. Sed hoc Grammaticum minutiloquium, missum faciamus. Nam quascunque tandem usurpare voces placeat, de re ipsa non potest ambigi; cum constet, abortione animati iam foetus curata, occidi uiuum quid; non utique plantanimum, vel pecuinum: Igitur humanum; de quo occiso ante Christi tribunal reddendam esse mulieri ultrò abortanti rationem, grauitè contestatur S. Augustinus serm. 244. de tempor. Optimè item Clemens Alex. 2. paedag. c. 10. *Secundum naturam*

(inquit) nobis vita vniuersa processerit, si & ab initio cupiditates contineamus, & hominum genus quod ex diuina prouidentia nascitur, improbis & malitiosis machinationibus non interficiamus. Eæ enim sub pretextu fornicationis, utentes medicamentis que omnino ad exitium attrahunt, simul cum foetu, omnem humanitatem consumunt. Cum foetu, inquit Clemens.

Et quidem frequenter multiplicis.

14. Est verò qui admoneat, non singularem & vnicum foetum, sed frequenter multiplicem, letho dedi per abortum. Et cum prægnans planè ignoret, vnúmne an multiplicem, & quàm multiplicem foetum aluo contineat, dubitare semper licet, multiplicisne, & quàm multiplicis homicidij sit rea, cum voluntariè abortat. Cùmque operans in dubio, astringat se eodem scelere quo is qui ex certa cognitione operatur, ob æquè deprauatam vtrouque voluntatem; manifestum est, nisi per inuincibilem multiplicis cædis ignorantiam, aliter accidat, impiam prægnantem voluntariè abortientem, multiplici se homicidio inquinare, quia dubitare meritò potest, ne multiplici foetu grauetur, præsertim in primis ab animatione diebus ac mensibus, cùm motus luculentus, nondum argumenta præbuit vnitatis foetus vtero conclusi. Scribit Ludou. Bonaciolus in Enneade muliebri cap. 6. rem esse non fabulosam, quod quædam duodecim foetus; altera duodeuiginti; quatuor & septuaginta, alia; omnes efformatos, abortu eiecerit. Addit, à nobili muliere, vnà centum & quinquaginta efformatos, vitæ compotes & suis secundis obuolutos foetus præmaturè

præmaturè emiffos per abortum : quæ cum fufos à fe lumbricos arbitraretur, vocato medico, diruptæ fecundæ minimi digiti magnitudine, fœtus humanos quot numerabam, exhibuerunt vifendos, ple-rosque etiamnum viuos, & motu præditos. Deni-que testatur idem autor in Italia fœminam quan-dam feptem fœtus humanos abortu fudiffe, aliam verò fibi notam, tres emiffiffe, quod ait frequens effe. *Inuenitur etiam in iure civili,* (verba funt Tertullia-ni lib. de Anima cap. 6. in fine,) *Græca quedam quinionem enixa filiorum, femel omnium mater, vnici fœtus parens multiplex, vnici vteri puerpera numero-fa, qua tot ftipata corporibus, penè dixerim populo, sextum ipfa corpus fuit.* Si Tertullianus respexit ad *l. antiqui. ff. fi pars hered. petatur*, quinquies qua-ternos enixam effe Græcam illam, fatendum erit. Vel *quinos quater*, vt habet emendatior lectio, quæ item habetur apud Plinium lib. 7. cap. 3. Qua ra-tione non femel duntaxat, fed quater enixus ille quinionis filiorum, contigiffe dicendus erit. Exem-pla talia addensat ad eum Plinij locum Dalecham-pius. Meritò igitur prægnans vltro abortiens, fuf-pecta fibi effe potest multiplicis homicidij: Ta-metsi vnus duntaxat hætenus memini, quia ferè contingit, vt vnus duntaxat fœtus perdendi, cogi-tatio animum pulset.

Ac teterrimi, ob innocentiam fœtus.

15. Constat per abortionem voluntariam ani-mati iam fœtus, admitti homicidium. Addebam verò, hoc effe homicidium teterrimum, quippe in-nocentis. Nam cædi innocentis adèd altè ac intimè combibitur

combibitur malitia aduersus ius ipsum naturale tali opere interdicens, vt nullius circumstantiæ appositione honestari possit. Itaque ex communissima & indubitata omnium Doctorum sententia, teste Molina tract. 3. de iust. disp. 10. num. 1. & Valentia 2. 2. d. 5. q. 8. p. 2. ne si extrema quidem clades toti ciuitati immineret, fas esset innocentem trucidare urgente Tyranno, implacabiliter toti vrbi succensuro, nisi innoxium ipsamet letho dedat. Grauiſſimorum quoque Doctorum, verissima (mihi quidem,) sententia fert, quamuis quoad bona fortunæ & honores ac officia, innocens Iudici priuata scientia compertus, mulctari possit ex scientia publica qua probatur nocens; tamen quoad vitam & membra, quia Dei solius dominio subsunt, mulctari eorum priuatione non posse illum quem Iudex contra allegata & probata innocentem esse certò nouit: nec posse prætexi bonum commune ex retentione iuridici ordinis, cum nullius boni quantumcunque ingentis & diffusi vano tectorio obducto, honestari possit ea innocentis interemptio, quam absque potestate fieri liquet; cum Deus vices suas in vitam hominis nemini commiserit, nisi potestati publicæ quoad noxios, verè noxios, quales re ipsa non sunt, qui sola publica sententia noxij probantur, re ipsa autem sciuntur innoxij. Sicut quia est intrinsecè malum accedere ad mulierem non suam, nemo quantumuis iuridicè probatus alicuius mulieris maritus, & per sententiam ex scientia publica latam iussus ad eam accedere; posset id sine scelere exequi: sed deberet potius mortem subire, quam ea se sceditate contaminare.

16. Attigi hæc exempla obiter, vt ex eis perspici
vtrunque

utcumque possit, quanta sit virulentia homicidij quo innocens perimitur, quandoquidem ne tam grauium quidem bonorum, quanta sunt illa quæ dixi, obiectu & captatione honestari potest. Violari in hac innocentis cæde ius naturæ, & Deum euerti possessione sacratissima, præclare dixit Philo l. in decalogum; expendens præceptum secundum quinarij secundi, interdicens cæde hominis; additque admitti reuera in eo facinore sacrilegium, quod quia pulcherrimè firmit & repetit libro de specialibus legibus, placet hunc veluti limbum apponere rationi cui nunc insistimus. Perbellè enim in hunc locum cadit, cum nullus esse possit magis innoxius quoad necis demeritum, quàm foetus intra materna adhuc viscera abditus, & nondum maturus. *Qui hominem occidit, (inquit Philo,) appellatur homicida, sed reuera est sacrilegus, & quidem insignis, quippe qui perpetravit sacrilegium maximum: sublata è mundo re pretiosissima sacratissimæque: quando nihil est Deo tam simile, quàm hoc sigillum pulcherrimum expressum è matrice pulcherrima; ad exemplar idea rationalis effictum. Ergo quilibet homicida (sed interfector infantis necdum nati omnium maximè, ob summam talis infantis ab omni demerito & culpa præterquàm parentali elongationem:) confestim pro impio sceleratòque habendus est, ob perpetratum facinus impium atque nefarium, & debet è medio tolli ut maleficus. Meritus enim plurimas mortes, exsoluit se vnica, quia natura non fert eum affici pluribus suppliciis: nec iniquum videri potest, si quod prior fecit, idem & ipse patiatur.*

Hoc erga matrem foetus suffocatricè & abactricem,

cem, quanquam seruari ita nequit, vt retrusa de-
 nuo in maternum vterum ibi suffocetur, seruatur
 tamen quatenus morte afficitur, vt habetur l. *pe-
 nult.* C. ad l. Cornel. de sicariis, & l. *si quis aliquid*
 §. *qui abortionis.* ff. de pœnis. Idipsum pluribus pro-
 sequuntur Couarr. Clem. *si furiosus* p. 2. §. 3. n. 1.
 & 2. var. cap. 20. num. 10. Anton. Gomes t. 3. var.
 resol. cap. 3. num. 32. Mol. tract. 3. de Iust. d. 27.
 Ius Ecclesiasticum, quamuis seueritatem in huius-
 modi nocentum corpora permittit legibus ciuili-
 bus, tamen in animas, quo ciuilis potestas non per-
 tingit, grauem vltionem pro tanto scelere exerit,
 variis decretis quæ adducuntur in Synodo Mogun-
 tina præside Rabano cap. 21. nimirum can. 21. Con-
 cilij Ancyran, & can. 63. Concilij Eliberitani, ac
 can. 2. Concilij Ilerdensis. Aceruarunt in hanc rem
 non pauca, Ioannes Baptista Scortia in selectas
 Pontif. Constit. Theor. 376. & Zerola in praxi
 Episcop. V. *abortus.*

*Itidem, parricidalis impietas in prolis
 corpus, & animam.*

17. Homicidij in fœtum innocuum admissi, la-
 bem per se tetram, & tam multis cum ciuilibus
 tum Ecclesiasticis quas perstrinximus pœnis di-
 gnissimam, cumulat atrocitas parricidij actiui, cum
 sit cædes personæ coniunctissimæ: vt propterea
 Philo initio libri de Sacerdotum honoribus, ratio-
 nem reddens cur Deus edixisset offerenda sibi esse
 hominum primogenita præter omnium prouen-
 tum aliorum primitias, affirmet causam fuisse, vt
 parentes animarum quoque suarum ac corporum

Deo primitias offerrent. *Nam liberi*, (inquit,) *sunt parentum partes separabiles: imo si verum fateamur, inseparabiles: propter communem sanguinem, & latentem quandam rationem generis dimanantem à maioribus, natina benevolentia coniungente affectus mutuos.* E contrario autem, liberorum pœnas, ob summam coniunctionem & aliqualem identitatem, redundare in parentes; idque acerbissimum esse parentum supplicium si plectantur in filiis, optimè tradit Isidorus Pelus. l. 2. epist. 81. & latè prosequitur Petrus Faber l. 3. semestr. cap. 8. Itaque hæc matris immanitas in proprium foetum, est veluti sæuitia in seipsam; & sicut officia materna ad pietatem pertinent, ita malignitas opposita ad impietatem refertur. Impietatis autem quæ in liberos exerceri potest, summum verticem occupat malitia quæ in geminata eorum cæde reperitur: id quod diligentissimè in hac nequitia est semper observandum; non enim est cædes corporis duntaxat, sed etiam animæ, cui immedicabile & æternum infert exitium interclusione baptismi.

18. Sic aggrauanda semper est atrocitas impietatis quam in nefario hoc opere agnoscunt Christiani Doctores. Lactantius 6. instit. 20. quodcunque homicidium criminatus; (corrigendus tamen quoad iusta bella, & accusationes capitales iuste institutas, quas damnat, nec videtur admittere benignas interpretationes quas ad duriuscula aliorum quorundam Patrum, bella omnia illicita Christianis pronunciantium, adhibet Bellarminus l. de laicis cap. 14.) quodcunque inquam homicidium criminatus eo loco Lactantius, subdit. *Ergo ne illud quidem concedi aliquis existimet, ut recentes natos liceat*

liceat oblidere. Recentēs natos appellat, vt ex sequentibus patet, non iam vtero fusos, sed in vtero abditos, mox ab animatione; nam sic quoque foetus dicitur natus, iuxta illud quod in ea natum est. Pergit. *qua vel maxima est impietas. Ad vitam enim Deus inspirat animas, non ad mortem. Verum homines ne quod sit facinus quo manus suas non polluant, rudibus adhuc & simplicibus animis, abnegant lucem non à se datam. Expectet verò aliquis vt alieno sanguini parcant, qui non parcut suo? Sed hi sine vlla controuersia scelerati & iniusti.* Maxima impietas quam in corporum per impias parentes trucidatione intra vterum agnoscit Lactantius, augetur supra maximam impietatem, si nexæ & confertæ corporis morti in foetu, mors item animæ ex baptismi negatione, superaddatur.

19. Qua item ratione aggrauandum est parricidium quod passim in hoc scelere cerni docent Patres, æmulati modum loquendi Tullij in orat. pro Cluentio, cum Oppianici scelera, & prægnantem ad abortandum inductam describit. Sed Tullius quidem habita solius corporis ratione parricidium dixit, quod multo auctius Doctores nostri possunt agnoscere, respectu insuper habitò ad interemptionem animæ, ob impeditam initiationem per Baptismum. Et cum hoc malitiæ auctario accipiendi sunt, quoties parricidij notant hoc scelus. Ita Minutius in Octauio num. 53. *parricidium faciunt, antequam pariunt.* S. Cyprianus epist. 49. describens Nouati scelera, inter alia hoc numerat. *Vterus uxoris calce percussus, & abortione properante in parricidium, partus expressus. Et damnare nunc audet sacrificantium manus, cum sit ipse nocentior pedibus,*
quibus

*quibus filius qui nascebatur occisus est? Idem voluit S. Chrysolomus homil. 24. in ad Rom. in mor. cum hoc, vt vocat, enorme flagitium, aliquid esse ait supra homicidium. Locum infra dabo. S. Hieronymus epist. 22. agens de Virginibus fatuis eumentibus virginitatem. Nonnulla cum se senserint conce-
pisse de scelere, abortij venena meditantur, & frequenter etiam ipsa commortua, trium criminum rea, ad inferos perducuntur; homicida sui, Christi adultera, necdum nati filij, parricide. Theodoretus lib. 9. de leg. sub finem, adducta Platonis lege quam ait esse lachrymis & igne dignissimam, de abortione curanda cum contigerit foetum concipi ultra tempus gignendi lege constitutum. Quid vero (inquit) unquam tale, vel Echetus vel Phalaris, legibus suis instituit? Quis tale parricidij genus est unquam ausus? Nam qui prohibet foetus in lucem edi, abortitiis profecto pharmacis infantes corrumpi iubet.*

20. Hæc ad auxeses non esse referenda, sed rem exigendo ad rigorem scholasticum, veram & propriam parricidij rationem in hac cæde per matrem patrata reperiri, affirmat Mol. tract. 3. de Iust. dis. 27. num. 2. Ioannes Hesselis lib. 3. in Decalog. cap. 157. & Antonius Gomes t. 3. var. resol. cap. 3. num. 3. testatus esse communem doctrinam. Neque enim vox *parricidij*, ad cædem paternam arctanda est, vt fecit Fabius l. 8. cap. 6. etymologiam nominis spectans: sed vt occisio ascendentis cuiuscunque per descendentem nomine parricidij propriè ac formaliter sumpti donatur, ob necessitudinem summam quæ inter personas illas intercedit; ita vicissim parricidium est & dicitur, interfectio descend-
ntis per ascendentem, ob eandem supremam con-
iunctionem

iunctionem personarum ita nexarum. Et ita ferunt multa iura, nominatimque lex vnica C. *de his qui par. vel liber. occiderunt.* & §. *Alia deinde lex.* inst. de pub. iud. si igitur tantam atrocitatem sceleris, quantam præfert vox *parricidij*, non penes solum corporeum personæ coniunctissimæ exitium attendamus; sed etiam penes cædem animæ infantis, quæ baptismo prohibita peribit in æternum, habebimus cumulum nequitiae, & immanitatis, ac impietatis, supra quàm dici & concipi queat exaggeratæ; & ad tantam molem criminis horrore percussi, mirabimur & stupentes hærebimus, quod non in fœminas modò, quarum tenerior & mollior est sexus, sed & in matres, quibus nihil edidit natura ad amorem ardentius, & quidem Christianas, quæ æterna prolis in vtero enectæ damna, & vindicem oppressæ innocentiae Deum nouerint, cadere tanta iniquitatis & truculentiae monstrositas possit.

21. Quod si S. Cyrillus in simplici homicidio tantam sceleris atrocitatem agnouit, quantam apud eum legere est hom. 8. Pasch. quid de hac parricidali in corpus & animam impietate diceret, nemo non videt. Exclamat ille in homicidam quemcunque, tanquam in immitem bestiam; conuelli ab eo naturæ legem exoptulat; miratur quomodò iacens occisi cadauer spectans, non sibi dehiscere tellurem optet; queritur quod terram quam habet optimatum frugum parentem, & nutricem perbenignam, iniuria afficere non dubitarit infuso illi innoxio sanguine. Ferrum quoque ad tam multa vitæ commoda pernecessarium adiumentum, iniuria affectum ob tantam eius peruersionem exoptulat.

postulat. Nam cum sit diuinitus suppeditatum ad terræ proscissionem, & arborum culturam, vel ferarum animantium iugulationem & depellendas imminentes ab eis iniurias, humana peruersitas illud contaminauit, ea vsurpatione ad vsum planè extraneum; quam *sceleratissimam humani ingenij fraudem* appellat Plinius l. 34. cap. 14. & ipse in hac optimi vitæ instrumenti peruersione expendenda insignis. Denique interrogat S. Cyrillus homicidam, quâsnam manus ad Deum sublaturus sit inter orandum? Easne quas cruentarit humano sanguine, auditurus reponentem Deum illud Isaiaë. 1. *cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis; & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam, manus enim vestrae, sanguine plene sunt.* Hæc & alia, quæ ibi, & homilia 7. in quemcunque homicidam corporum vrget S. Cyrillus, valent multo magis in parricidium quod exagitamus, quo persona omnibus titulis obstricta ad fouendum foetum, impie in illum grassatur, non corpori tantum, sed & animo æternam cladem malignissimè & truculentissimè inferens.

Iniuria in coniugem, frequens in eodem facto.

22. Nexuit cum hoc teterrimo malitiæ gradu, aliū haud minùs furuum ac tetrū S. Chryostomus homil. 24. in ad Rom. *sub finem*; nimirum iniuriam atrocem in coniugium. Non dico in coniugem, quanquam hic quoque violatur, si mulier coniugata sit, & virum fraudet prole quam ex ea quæsiuit. Nam si in vxore, negatio debiti coniugalis

est contra iustitiam, multo magis contra iustitiam erit frustratio finis in quem primariò ordinatur actus ille, nempe prolis extinctio ex quo concepta est. Quis verò inficias eat, iniuriam fieri colono, si quis post aruum excultum, & iactum semen, cum iam lætæ segetes erumpunt, vastet eas adhuc herbescentes, & necdum ad messem maturas? At notissima est proportio agri seminati, & arui genitalis, aluive, è qua spicæ rationales post sationem progerminant, vt scitè de more dixit Basilij Seleucix orat. 4. describens attonitam Euam, cum prodiens ex aluo germen, naturam numero propagatam, & partita corpora, spicas rationis compotes, spectaculo inopinabili nec ante viso, erumpentes perspexit: ad quem locum Basilij, multa Dausqueius in hanc allegoriam è Græcis corrogat, laudato præferrim Nonno Dion. lib. 12. Sed multo plura è Græcis simul ac Latinis acernauit in eandem rem Conradus Riterhusius ad l. 4. Halientic. Oppiani ad v. 26. Addendúsque Nyssenus qui orat. de mortuis, hominis formationem cum spicæ progerminatione scitè componit. Et perpulchrè quoque Clem. Alex. 2. pædag. cap. 10. *initio*. Alios adduco in Scallis ad Deum Gradu 11. pag. 291. adiungique potest somnium quod est apud Artemidorum lib. 5. num. 63.

Alio exemplo, hanc iniuriam in matitum expressit S. Augustinus serm. 244. de tempor. Agens enim de mulieribus conjugatis, vt ex antecedentibus & consequentibus patet, dehortatur eas à facienda vltiò abortione, exemplo ancillarum & colonatum, quas censerent cum graui dominorum iniuria abortum facere, subductis iniuste mancipiis per

per earum partus aduenturis. Denique Tullius in orat. pro Cluentio, hanc mariti iniuriam à fœmina vltro abortiente illatam, apertè agnoscit; memorans cum ipse esset in Asia, mulierem Milesiam, quod accepta à secundis hæredibus pecunia, partum sibi medicamentis abegisset, rei capitalis esse damnatam: *Neque iniuria; (inquit,) quæ spem parenti, memoriam nominis, subsidium generis, hæredem familia, designatum Reipublica ciuem sustulisset.*

Iniuria in coniugium, eidem semper nexa.

23. Hanc igitur in coniugem iniuriam, voluntario abortu irrogatam, agnosco ipse quoque, dummodò vir ab hoc scelere abhorreat. Sed alia est iniuria in coniugium, quam à S. Chrystomo in hoc scelere deprehensam dixi. Hortatus eo loco ad officium vir sanctus, sputcum maritum ab vxore alieno animo, vagantem autem per fornicum cloacas, vrget nominatim quod impia mater detestabili malignitate in fœtum sit grassatura, idque adultero inducente ausuram execratur. Stomachatus ergo primùm D. Chrystomus aduersus scortatorem, quia seminat quod metere non licet, & satorem si metatur magno afficiet dedecore, subiungit. *Quid seminas ubi aruum ipsum, fructum corrumpere studet, ubi multa sunt partum excludentia, ubi ante generationem cades? Scortum enim non permittis vt scortum tantummodò maneat, sed & homicidium patrare facis. Vides quomodò ex ebrietate sit scortatio, ex scortatione adulterium, ex adulterio cades, imo cade etiam peius quid? Neque enim habeo quo flagitium istud enorme exprimam. Nam non solum quod natum est*

occidit, sed & ne nascatur, prohibet. Quid ergo & donum Dei ignominia afficis? Quid ipsius legibus repugnas, & quod execrandum est, velut laudabile persequeris, generationisque promptuarium, facis promptuarium occisionis, & mulierem quæ ad puerorum generationem data est ad necis artificium instruis? &c. Licet enim res ista muliebri agatur audacia, causa tamen tibi imputabitur. Leges diuinæ quas conculcari ait, promptuarium generationis & vitæ fauissam, efficiendo tumulum & sepulchrum; dona Dei quibus ignominiam inferri queritur, interclusione partus; iura denique illa quæ conuelli deplorat, atuo ipso fructum exortum corrupente; hæc inquam omnia, aliud non sunt, quam fœdera connubij, & diuina thori immaculati instituta ad liberorum procreationem ac educationem in hanc lucem, per natiuitatem & partum. Ea quippe cassa reddit hoc sceleris prodigium, planèque peruertit: cum connubiale commercium ad quod connubij iura diriguntur, aliud non spectet, quam liberorum susceptionem, quæ hoc maleficio prohibetur: perinde enim est non gigni liberos; si materno utero immoriuntur.

24. Nemo dilucidius, huius in coniugium iniuriæ atrocitatem expressit, quàm S. Augustinus l. i. de nupt. & concup. cap. 15. vbi coniuges qui prolis ad lucem hanc exortum prohibent, de eius sententia, quamuis vocentur, coniuges non sunt; nec ullam nuptiarum retinent veritatem, sed honestum nomen velandæ turpitudini obtendunt. Et mox. Aliquando eo usque peruenit hæc libidinosa crudelitas, vel libido crudelis, ut etiam sterilitatis venena procurreret, & si nihil valnerit, conceptos fœtus aliquando
 intra

intra viscera extinguat ac fundat, volendo suam prolem prius interire quam viuere; aut si in utero iam uinebat, occidit antequam nascatur. Prorsus si ambo tales sunt, coninges non sunt. Et si ab initio tales fuerunt, non sibi per connubium, sed per stuprum potius conuenerunt. Si autem non ambo sunt tales, audeo dicere, aut illa est quodammodo meretrix mariti, aut ille adulter uxoris. Vides firmari ab Augustino eam Theologorum doctrinam, qua tradunt, conditiones bono prolis repugnantes, si qui sub eis coniugium inirent, esse contra matrimonij substantiam, illudque prorsus irritum reddere: & talem esse conditionem de conceptu impediendo, vel prole suscepta per abortum eiicienda, aliterve intra uterum necanda: in quam rem multa iura & DD. aceruat Thomas Sanches nunquam satis laudati operis de Matrim. l. 5. disp. 9. consentiuntque Hurtado disp. 7. de Matrim. difficult. 8. Basilius Poncius l. 3. de Matrim. cap. 11. num. 2. & Rebellus 2. p. lib. 2. q. 10. f. 3. num. 16.

Connubij sanctitas, ad idem expensa.

25. Vt autem propositæ in connubium iniuriæ indignitas & atrocitas appareat, roborenturque hætenus disputata ex SS. Chrystomo & Augustino; considerata obiter est connubij sanctitas, indicatis breuiter paucis aliquot locis, quibus eximij Patres, diuina hæc instituta magnificentissime celebrant. Plura ab iis licebit repetere, qui iura connubiorum, vnaque eorum laudes & decora ex instituto sunt persecuti, *nec immerito*, ut cum Casiodoro dicam lib. 2. epist. 11. *quia in honore esse*

O 4 meretur,

meretur, unde reparatio posteritatis acquiritur. Apud Basilium ergo Seleuciæ l. i. de vita B. Theclæ, cum ex Ethnicorum, tum ex ipsiusmet B. Pauli persona, multa & insignia coniugij encomia proponuntur. Libo nonnulla.

In primis Thamyris qui S. Theclæ nuptias ambiebat, séque ea spe deiici per Apostoli conciones videbat, eo in iudicium tracto, sic præter cætera de Paulo ait. *Mairimonium vituperat, quod merito quis originem, radicem, ac fontem natura nostra vocitauerit; ex quo patres, matres, filij, familia, vrbes, agri, vici emanarunt: à quo navigatio, agricultura, & quæcunque terræ artes; à quo regnum & Respublica, leges, Magistratus, iudicia, exercitus, tribunatus; à quo Philosophia, Rhetorica, omnèque liberalium disciplinarum agmen; à quo denique, quod præstantius est, templa, delubra, sacrificia, caremonia, mysteria, vota, supplicationes profluxerunt. Hæc enim omnia, & alia que ne longiore oratione uti necesse sit, à nobis ommissa sunt, ab hominibus quidem perficiuntur & fiunt, porro homo velut matrimony seges est. Concludit, coniugium rem esse omnium pulcherriam, per quod & nos in vitam venimus, & hac luce fruimur.*

Nec Apostolus Thamyridi apud Iudicem reprensens calumniarum dilutionem, parcus est matrimony laudum. *Et matrimonium quidem (inquit,) à Deo in remedium subsidiúmque totius humani generis concessum est, & in libidinis simul medicinam; ac velut fons quidam atque affluentia & continuatio communis generis, à Deo rerum omnium conditore excogitatum; pro salute, conseruatione ac prorogatione vite hominum, aliis in aliorum locum subeuntibus, naturámque*

naturamque identidem intercidentem, denuò instaurantibus.

Tandem Proconsul B. Theclam à virginitatis studio reuocans, sic ait præter cætera. *Quid tibi velis quod deinceps coniugium fugias, dicere non possum, rem adeò præclaram, honestam, & ab omnibus hominibus, diisque ipsis uno ore laudatam. Hoc enim ut verbo complectar, terram vniuersam hominibus aliisque animantibus implet: Implet & aëra volucris: quin & mari donat illa quæ in mari natura lege nutriuntur. Hoc ipsiusmet mortis naturam corrigit, pro iis quos ipsa deprædatur, alios qui porrò viuant, inducens, propè ut immortale iam genus nostrum sit, adnascentibus semper hominibus, qui abeuntium naturam, ordinem, usum representent. Hoc pudicitia optimus Magister, terminus, custos, legitimo concubitu illegitimas libidines coitusque semper impediens: hoc liberos ingenuos, à nothis & non debita commixtione natis, secernit: hoc probæ sobolis index exactissimus, hoc familiarum appellationes synceras conseruare nouit, hoc bonorum successiones quibus debentur attribuit. Quid igitur coniugium fugis, rem adeò piam, decentem, pulchram?*

26. Amphilochius, Iconij vbi hæc omnia disputata sunt, postea Antistes orat. de occurso Domini, ferè initio, concinnissimè in hanc ipsam rem disserit, his præter cætera. *Honorandum matrimonium superat omne donum terrenum; quippe cum sit arbor fructuosa, cum sit elegans planta, cum sit radix virginitatis: quippe cum more agricolæ excolat ratione præditos ramos animatos: quippe cum benedictio mundi & incrementum sit, cum genus consoletur, cum homines efficiat, cum diuinam imaginem quasi pictor*

effingat, cum Dominum habeat qui ei benedicat, cum totum mundum ferre valeat, cum ab illo regatur & administretur quem ut humanam etiam naturam indueret, flexit & exorauit; cum liberè dicere possit, ecce ego & puelli quos Deus mihi dedit. Aufer honorandum matrimonium, & non inuenies florem virginitatis. Inde namque & non aliunde, colligitur virginitatis flos.

Iconiensibus coniugij encomiis, attexo, quæ Theodoretus vernantissima oratione in hanc rem protulit serm. 8. de prouid. ex persona casti Ioseph, spurcam heram ad flagitium inuitantem; repellentis. *Matrimonium generis nostri fontem, & viam ad vitam deducentis ianuam, violare non ausim; cuius beneficium est, quod humanum genus non deficit, quod idem naturam hanc morte aboleri non permittit, sed plantatione sua secantis manum vincit; & germinatione, metentis falcem superat; quod verni temporis naturam imitatur, quod post eam quæ hyeme facta est prædationem apparens, quæ per hyemem spoliata & exuta sunt, denuò vestit.* Copiosè idem Theodoretus matrimonij decora persecutus est l. 5. epitomes diuin. decretor. cap. de matrimonio, & breuissimè, sed optimè l. 12. contra Græcos, vbi Epicurum & Democritum, quòd nuptias præ curis quas inferunt auersarentur, accusat; laudat verò Platonem, qui inter hominis bona, nuptias collocat, quas etiam immortalitatis tuendæ inuētum, generisque humani stabilitatem appellat. Nec omittit suffragium sacrarum literarum, quibus nuptiæ sunt in honore, quòd genus humanum augeant, & à vitæ ratione immundis suis congruente, liberent.

Diuina figlina hoc scelere profanatur, vertiturque in sepulchrum.

27. Quod coniugij encomiaſten hîc non agam, tempero pluribus : præſertim quod hæc pauca quæ protuli, ſatis ſupérque eſſe poſſunt, ad vim argumentationis quam contra ſcrophas liberorum in vtero interemprices, petebam ex matrimonij violatione, quod reuera nullum redditur, proſúſque euertitur; cum ex officina generis humani, per hanc nequitiam, vertatur in volutabrum petulantiaſ atque dedecoris: & locum ex Dei institutione ſanctum, mineras inquam generis noſtri, quæ peculiari ratione principi humani generis ſunt addictæ, malignè euertat & polluat, mutétque in ſepulchrum cadauerum. Eſſe enim aruum genitale in quo formamur & fingimur, diuinam veluti figulinam, in qua Deus ipſe inenarrabili dignatione manum limo noſtro admouens, non per virtutem aliquam creatam ſubſtantiaſ feminis inanimataſ conferat; (quis hoc credat? cum res inanima viuentem procreare principaliter nequeat, vt in hanc rem argumentatur Scotus in 2. d. 18. & multi apud Leonicum opuſc. de vi formatiua :) ſed immediatè per ſeipſum, hominem effingat ac formet, vt cauſa ſaltem primaria, cum Galeno ſtatuit Dandinus 2. anim. digreſſ. 28. §. *de concurſu ſexus vtriuſque ad procreationem*, & annúunt alij, iuxta quos Deus nunc quoque hominem ſeipſo principaliter procreat, æquè ac olim in campo Damasceno Adamum ſuiſmet manibus compegit. Docet hoc diſertè S. Chryſoſtomus homil. de animatione & formatione

tionem Adæ, concludens his verbis. *O rem miraculi plenam? Conditur templum in alio templo. Formatur infans in utero, domus in domo construitur, & exterior illa domus minimè rem sentit.*

Suffragati videntur alij quidam Patres, æquè Deum operantem in occulto & in inferioribus terræ, hoc est in utero formantem ossa & substantiam foetus, verbis amplissimis celebrantes, vt Lactantius l. de opif. Dei cap. 19. & S. August. l. 6. de Genesi ad lit. cap. 13. & l. 2. de nupt. cap. 13. fauente Scriptura Iob 10. & 31. & Psal. 138. Quod si ea immediata Dei solius tanquam causæ actiue primariæ principiatio in hominis efformationem, non placeat; nec abs re, vt benè statuit Molina 1. p. q. 2. artic. 3. & Conimbr. 1. de gener. cap. 4. q. 26. art. 1. manebit tamen tota vis argumentationis propositæ, quia certum est diuinæ manus interuentum in hominis compactione non deesse. Vnde Clemens Alexandr. 2. pædag. cap. 10. vocat parentes, *diuini muneris opificalis participes.* Et initio capituli, ait. *Ea ratione fit homo Dei imago, quatenus homo cooperatur ad generationem hominis.* Cooperatur enim Deo, qui ob vniuersalem agendi vim, potestatemque independentem, est in ea operatione agens vniuersale, cuius figlina & officina, vterus est, in qua *Ipse figulus, carniuum nostrarum cœnosum lutum, vapore sui spiritus animauit, & materiem fluidam atque terrenam, ignito calore decoxit, vt verba S. Maximi vsurpem ex homil. de Iuda proditore.* Est ergo vterus, locus sacer, ob Dei inibi assistentiam, & summoperè splendentem prouidentiam, & tam artificiosam operationem à Galeno quoque & aliis Ethnicis celebratam tanquam

quam stuporis plenam & miraculis refertam.

Profanat & incestat impiè, sacrum hunc & religiosum locum; hoc inquam Dei inoperantis templum, nefaria mulier, diruens diuinam in eo fabricam: & quæ Deus perfecerat destruens, locum procreationis humanæ, commutat sede exitij, atque sepulchro. Et erat quidem etiam post animationem fœtus, eodem loco sepulchrum, si Nilum audimus orat. 1. de Pasch. apud Photium Cod. 276. cuius hæc est oratio. *Formatur tanquam in sepulchro, in utero, nondum existēs infans, natura fasciis innolutus, & similis est mortuo fasciis sepulchralibus constricto. Nam mortuorum quidem vultus, arctius conclusus est, os in utero mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium fœtibus sepulchrum est, & sepulchrum quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus formatus in sepulchro, formantis nutum vocatus sequitur.* Hæc tamen Nili allegoria tametsi concinnitate sua mulcens Lectorem, non nisi allegoria est: nec reuera conditorium dici potest (si res ad veritatem exigatur,) locus in quo vita confertur.

28. Aliò autem spectauit Gregorius Palamas in Profopopœia animæ & corporis, *non multum ab initio*, cum animam induxit sic loquentem. *Simul ac cum hoc mortali coalui, ac antequam fœtus vitam accepit in utero cum sepulto una sepelita, & velut in duplici spelunca Saræ mortuæ cadauer Abraham sepeliuit, ita & ipsa duplici monumento infodior.* Hæc aliò spectare, quàm ad vterum sepulchri nomine donandum ob infossum illi infantem, monstrant ista quæ continenter subdit Palamas. *Nam ex sapientum sententia, si corpus est meum sepulchrum, id*
verò

verò in utero tumulatur, quidni duplici loculo, foetu quem embryonem vocant, & utero consepelior? Et mox, exitus è corpore materno sic describitur. *Illhinc quasi è tumulo prodeuntes, corpus & animus, unà sepulti, uterino quidem sepulchro defungimur; ego verò, anima, in corporeo etiamnum insisto, hæcòque.* Alludit vt vides ad Platoniam de corpore humano sententiam, quæ *σῶμα* veluti *σῆμα*, corpus inquam vt sepulchrum animæ statuebat, & referente Nicephoro l. 17. cap. 27. & 28. damnata est in 5. Synodo, ac longo argumentorum ordine disicitur à S. Cyrillo l. 1. in Ioan. c. 9. necnon à Gregorio Nysseno l. de homin. opif. cap. 28. & 29. Ex quo obiter liquet, & librum de homine vbi cap. 6. contrarium traditur, Nysseni non esse; & quod aduersus hanc veritatem in nōnullis indubitatis tanti viri scriptis legitur, infartum esse ab Origenistis, vt monuit S. Germanus Constantinop. apud Photium C. 233. Hoc igitur non asserit Palamas, tametsi schismaticus & aliorum errorum compertus: sed tantum citra assertionem alludit ad illud Ethnicorum sapientum placitum. Idque ex eo clarius perspicari potest, quod mox idem Palamas, infantē è matris corpore quæ animæ maternæ veluti sepulchrum est, ad aliud sepulchrum suum externum, cum nascitur, perduci commentatur. Ait enim. *Hinc & eiulatus natalitiis cantibus ex aduerso respondentes, & undique deuincientes fascia, & cunabulorum vincula sepulchralibus ligamentis cognata, & lectuli seu cunæ, euidentis imago monumenti; vt hinc etiam mihi, animæ, molestiæ conduplicentur, secundis his mihi post prima vinculis impositis. Non enim à sapientibus illepide multis appellationibus & coniugatis id vocatur, sepulchrum,*

sepulchrum, custodia, amictus, monumentum, δέμας.
Ἰσὴ Τὸν δ' ἐσπὸν, à vinciendo. Protuli tam multa, vt li-
queret, Palamam maternum vterum nequaquam
habere pro conditorio infantis, nisi ratione corpo-
ris totius materni cuius pars est vterus. Idenim
maternæ animæ quasi sepulchrum est iuxta Plato-
nicam allegoriam.

At non iam allegoricè, & per meras translatio-
nes verborum, sed reipsa maternum vterum infan-
tis sui sepulchrum facit impia mater, quæ volens
abortat, alitèrve in vtero infantem necat. Vnde
Propheta, diei in qua natus erat succensens, in ea
verba propriissimè erupit, *vt fieret mihi mater mea*
sepulchrum; cum sibi suffocationem intra materna
viscera imprecaretur. Verèque tunc, inferiora terræ
in quibus substantiam suam à Deo factam aiebat
Dauid psalmo 138. euadunt inferiora illa terræ, in
quæ introituros hostes suos cum partes vulpium
facti essent, idem Regius Propheta psalmo 62.
denunciabat.

*Iniuria coniugio per hoc scelus irrogata,
concluditur.*

29. Hac igitur materni vteri in quo à Deo figu-
lamur transformatione in sepulchrum, violatur
coniugium, quia eius officium ac finis prorsus euer-
titur. Vnde tamen interdum, alter coniugum quo
annuente huiusmodi cædes peragitur, non afficia-
tur formali iniuria; & aliquando etiam accidat vt
neuter eam sustineat, quia communi voluntate exe-
cutioni mandatum est maleficium, tamen iniuria
côiugio illata quam coniuges remittere non potue-
runt,

runt, semper perseverat. Sicut nulla prorsus iniuria admitteretur formaliter in Caium & Bertam matrimonio deuinctos, si Caius Bertæ non reuuentis lenonem agens, eam adultero conspurcandam obiiceret, & tamen non abesset ab ea turpitudine, iniuria in coniugium & statum matrimonij, vt benè notauit Lessius l. de Temper. cap. 3. num. 73. Quod aliter dicitur, inferri tunc iniuriam coniugibus, quatenus coniuges sunt. Sicut percussio Clerici annuentis se percuti in satisfactionem, iuxta morem patriæ, iniuriosa dicitur cap. *contingit primum*. de sent. excomm. non quidem ipsi Clerico sic percusso, cum annuerit & voluerit percuti; volenti autem non fiat iniuria; sed toti Ordini Clericali, vt docet Glossa ad reg. iuris 27. vel Clerico formaliter prout Clerico. Similiter ergo coniuges isti, non coniuges, vt ex D. Augustino supra retulimus, sedem vitæ nefaria abusione vertentes in conditorium atque sepulchrum, volentes nolentes iniurij essent in coniugalem statum, siue in seipos quatenus coniuges.

Ipsi Ethnici, eam nequitiam execrati.

30. Auersatus est ex Ethnicis hanc truculentiam Aristoteles 7. Polit. cap. 16. sed ita vt anticipatum scelus labe purgarit. *Propter filiorum (inquit) multitudinem, si foetus exponi maiorum instituto prohibeantur, detrimenda est filiorum procreandorum multitudo: sed si quid præterea fuerit genitum, abortionem ante sensum & vitam facere conueniet. Nam postquam concepti sunt, & sensum ac vitam acceperint, nefas est attingere eos.* Nefarium, vt vides, censet

cenſet Philoſophus, foetus ex quo ſunt concepti in vtero, & vitam viuere ſenſitiua aliqua functione edita deprehenduntur, attingere: vtique ad perendum eos, quicumque ſit attactus ille: & ſiue poculo venenato hauſto, ſiue compreſſione validiore ad ſuffocandam idonea, ſiue alio quocumque modo vitæ infantis inſidiante, peragatur. Bene hoc & optimè Ariſtoteles; conſenſeruntque in Ethnicismi caligine, quotquot oculis non effoſſis, lucem ex ſe conſpicuam percipere valuerunt. Ad id ſe iuramento adegiffe Hippocratem, oſtendit Mercurialis l. 1. de morb. mulier. cap. 2. Phauorinus Philoſophus apud Gellium lib. 12. cap. 1. referens conatum prægnantium illarum, *qua commentitiis fraudibus nituntur, vt foetus quoque ipſi in corpore ſuo concepti abortiantur*; ſubdit, eſſe *publica deteſtatione communique odio dignum, in ipſis hominem primordiis dum ſingitur, dum animatur, inter ipſas artificis natura manus, interfectũ ire*. Muſonius apud Stobaũm ſerm. 194. in farragine Geſneri, teſtatur priſcos legiſſatores graui animaduerſione hanc malignitatem coercuiſſe. Theodorus Priſcianus Medicus lib. gynæc. ait id eſſe foedum crimen quo non deceat innocens Medicorum officium maculari. Scribonius Largus epiſt. ad Caium Iulium, idipſum deteſtatur. Vides non vnum Ariſtotelem, hoc ſcelus auerſatum.

Anteoccupatio animationis, an Ariſtotele probata, & quàm horrida.

31. Sed illud ab Ariſtotele, loco allegato, execrabiliſſe pronunciatum videri poteſt, quod vbi

liberos iam natos exponendi vsus non viget, (& nullibi sanè viget, vbi non est funditus excisa humanitas,) annuere videtur, vt anteuertatur animatio fœtus iam seminati, & cutetur excretio geniturae in eo statu. Nam postquam numerus liberorum respondens facultatibus susceptus fuerit, *si quid præterea genitum fuerit, (inquit) abortionem ante sensum & vitam facere conueniet.* Autor quoque libelli de natura pueri, Hippocrati inscripti, *non multum ab initio*, scortum quoddam ne grauiditate vilesceret apud procos, ad eiiciendum exceptum semen ante fœtus animationem, à se inductum, modo eiiciendi indicato testatur; quod frigide admodum excusant Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 2. Cordæus comment. 3. ad l. 1. de mul. s. 2. & Laurentius l. 8. anatom. q. 19. supponentes id quidem ab Hippocrate edoctam fuisse cantatriculam illam, sed inde ab impietate & periurio liberari Hippocratem existimantes, quod non abortum qui intra septiduum nondum plenè conformatis partibus accidere non potest, sed effluxionem, vt apud Aristotelem nominatur l. 7. de nat. anim. c. 4. siue *ἐμρῶν* suaferit. Verùm ea effluxionis, meditatio facta causatio, est detestanda nequitia; quam si Hippocrates docuisset, nã ille turpissimè lapsus esset, nec nisi absurdissimè de eo dixisset Macrobius, nec fallere, nec falli vnquam potuisse Hippocratem. Verùm quod liber ille de natura pueri, germanus Hippocratis, an potius Polybi sit, dubitauit Galenus l. de fœtus formatione. Disertè autem negat Horat. Augenius l. 12. epist. 71. & Baptista Syluaticus controu. 82. Non cohæret sanè abominatio quam auctor libri illius à se patratam refert, cum iuramento illo
solemni

solemni quo Hippocrates se obstrinxit, ad seruandam semper indemnitate[m] prægnantium. Non esse autem iusiurandum illud Hippocrati suppositum, vt aliqui sunt suspicati, latè monstrat Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. acut. cap. 15. Sic igitur, de placito illo quod ex libro de natura pueri referebatur, pronuntiandum est.

32. Aristotelem verò, probabile est aliud noluisse, quàm fatius esse eiicere genituram ante fœtus animationem, quàm post iam inditam animam; de quo nulla est dubitatio. Est enim longè truculentius, sæuire in fœtum vita præditum, quàm ne ad vitam perueniat impedire. Et quamuis vtrumque nefarium sit, tamen absque controuersia longè detestabilius est occidere fœtum iam viuum, quàm prohibere animatione nondum viuentem. Itaque iuxta eam Theologorum regulam, qua docemur fas esse obfirmato ad patrandum alterutrum è duobus malis, posse sine culpa suggeri, vt illud potius admittat quod leuius est, non malè Aristoteles, coniuges numerositate prolis grauatos, & præ egestate illam iam viuam perdere fixum habentes, admonet consultius facturos, (cum vsu coniugij carere reuuent, nec tamen liberos ad vitam iam susceptam promouere volent;) minùs certè peccaturos, si anteuertant, & exclusione recepti intra vterum seminis, fœtum animatione prohibeant. Nihil video obstare, quominùs hic sensus in propositum Aristotelis locum cadat. Quamuis autem ea animationis anteoccupatio minùs mala sit, quàm viui fœtus interemptio; imo præ ista sit aliquod bonum; ea ratione, qua minus malum in comparatione ad maius, est aliquod bonum; tamen vt alia occasione

dictum est à Tertulliano l. de Monog. cap. 3. & in exhortat. ad castit. c. 3. & l. 1. ad vxorem c. item 3. *Quale hoc bonum est, oro te, quod mali comparatio commendat?*

Patrum in eandem conclamatio.

33. Absolutè autem & secundùm se rem spectando, abominabiliter facere quæ exceptum vtero semen meditatio eiciunt, vt expleta libidine & exsaturata lasciuia inhibeat fœtus animatio, & procreatio liberorum; eidemque abominationi subiacere qui fœminas ad id inducunt, vel iuuant, receptissimum est inter Christianos Doctores, doctrinæ Patrum insistentes, quorum nonnullos iuuat adscribere. Tertullianus c. 9. Apolog. purgans Christianos ab impacto infanticidij scelere, & retorquens eam impietatem in Ethnicos sanguinis liberorum suorum adeò prodigos, subdit. *Nobis verò homicidio semel interdicto, etiam conceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est, prohibere nasci, nec refert natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet. Homo est, & qui est futurus, & fructus omnis iam in semine est.* Perspicuè agit de embryone nondum animato, vt rectè in paraphrasi expressit Zephyrus. Qui autem Tertullianum aliò detorquent, & de fœtu iam animato egisse volunt, acti in fraudem sunt, ex eo quod dicat, hanc esse homicidij festinationem, quæ verba mox commodè exponam, saluo hoc genuino sensu Tertulliani. Minutius quoque in Octauio n. 3. depellens calumniam illam infanticidij Christianis impactam. *Illum*
(inquit)

(inquit) iam velim conuenire, qui initiari nos dicit aut credit, de cade infantis & sanguine. Putas posse fieri, ut tam molle, tam paruulum corpus, fata vulnerrum capiat; ut quisquam illum rudem sanguinem, nouelli & vix dum hominis, cadat, fundat, exhauriat? Nemo hoc potest credere, nisi qui possit audere. Vos enim video, procreatos filios nunc feris & auibz exponere; nunc adstrangulatos misero mortis genere elidere. Sunt quæ in ipsis visceribus, medicaminibus epotis originem futuri hominis extinguant, & parricidium faciant antequàm pariant. Et hæc utique de Deorum vestrorum disciplina descendunt. A Christianis autem omnia hæc abhorrere, & illis detestationi esse, contestatur.

34. S. Hieronymus epist. 22. describens maleficia sceleratarum mulierum, virginitatem exterius profitentium, sic habet præter cætera. *Piget dicere, quot quotidie Virgines ruant, quantas de suo gremio mater perdat Ecclesia, super quæ sydera inimicus superbus ponat thronum suum, quot petras excauet, & habitet coluber in foraminibus earum. Videas plerasque viduas antequàm nuptas; infelicem conscientiam mentita tantum veste protegere: quas nisi tumor uteri & infantum prodiderit vagitus, sanctas & castas se esse gloriantur, & erecta ceruice, & ludentibus pedibus incedunt. Aliæ vero sterilitatem præbunt, & necdum sati hominis homicidium faciunt.*

S. Augustinus serm. 244. de tempor. *Nulla mulier potationes ad abortum accipiat, nec filios aut conceptos aut iam natos occidat: quia quacunque fecerit hoc, ante Christi tribunal sciat se illhic eorum causam quos occiderit esse daturam. Sed nec alias diabolicas potationes, mulieres debent accipere. Mulier autem que-*

cunque fecerit hoc , per quod iam non possit concipere; quantoscunque parere poterat , tantorum homicidiorum se ream esse cognoscat. Mulier autem ingenua, quæ mortiferas potationes accipit ut non concipiat , velim scire si hoc ancillas vel colonas suas facere velit. Et ideò sicut unaquaque vult ut sibi mancipia nascantur, quæ illi seruiant, ita illa quantoscunque conceperit, aut ipsa nutriat , aut nutriendos aliis tradat , ne fortè illos aut concipere nolit, aut quod est grauius, occidere velit , qui boni Christiani poterant fieri generati. Pars huius loci expressa videtur ex Apologia Athenagoræ pro Christianis ferè in fine. Et quamquam non omnia maleficia quæ verbis prædictis damnat S. Augustinus, spectant ad rem præsentem, tamen consideranti dubium non erit , quin præter cæteras huius generis malignitates ea de qua agimus perstringatur ibi à D. Augustino. Eòdem spectat potens disputatio eiusdem D. Augustini aduersus Manichæos l. de eorum moribus cap. 18. vbi eos cõarguit , quod ita vellent uti vxoribus , ut tamen conceptionem foetus quantum possent , auerfarentur. Ex quo (inquit,) illud sequitur, ut non liberorum procreandorum causa, sed satianda libidinis, haberi coniugem censeatis. Nuptiæ autem , ut ipsæ nuptiales tabula clamant , liberorum procreandorum causa, marem foeminamque coniungunt. Quisquis ergo procreare liberos, quàm concumbere , grauius ducit esse peccatum, prohibet utique nuptias; & non iam vxorem , sed meretricem foeminam facit, quæ donatis sibi certis rebus, viro ad explendam eius libidinem iungitur. Si enim vxor est, matrimonium est. Non autem matrimonium est, vbi datur opera, ne sit mater. Non igitur vxor. Hæc tamen ex D. Augustini

mente in specialem illum Manichæorum errorem intorquebantur, quo procreationem sobolis peccati damnabant; tamen proportione seruata æquè vrgent in re præfenti.

Quomodò ea anteoccupatio, dicta homicidij festinatio.

35. Ex his liquere puto de sensu Patrum circa atrocitatem huius culpæ; quæ non est quidem homicidium formaliter, quia fœtus nondum animatus, non est homo; est tamen *festinatio homicidij*, vt optimè dixit Tertullianus; quatenus sicut embryo est homo in potentia, ita eius exclusio, est hominis interemptio in potentia, & quasi occisio anticipata, atque adedò festinata. Ridiculè verò aliqui inde colligunt, Tertullianum eam homicidij festinationem referre ad verum homicidium, quia lib. de anima cap. 9. 19. 22. 27. & 36. animam hominis per traducem ad singulos deriuari existimauit. Demus sanè ita esse. Nam & hoc non pauci Patres ac Doctores Tertulliano impegerunt, vt videre est apud Pamelium parad. 4. Inde tamen non sequitur, Tertullianum censuisse, animam hominis qui concipitur, venire ad eum intra semen, actu & formaliter, ideóque seminis exclusionem, esse excussionem rei animatæ humana anima. Non inquam id sequitur. Nam Tertullianus affirmans animas esse ex traduce, tantùm intendit venire animam ad fœtum, vi substantiæ ex patre decisæ, & exoriri ex corpulentis seminibus. Qua ratione Tertullianum intellexit S. Augustinus epistol. 157. quæ est ad Optatum de animæ origine, vt vt aliter

significet Hilar. Diacon. (is enim autor) q. 23. ex vet. Test. Itaque anima, non est actu, in semine quod excernitur. Sicut anima bruti quamvis exoriatur ex corpulento semine parentis, non est tamen actu in semine, sed potentia duntaxat: ac proinde excretio & excussio seminis, non est cædes hominis, nisi quasi anticipata, & vt Tertullianus scitè aiebat, *festinata*, ideòque non est formaliter homicidium, vt S. Augustinus q. 80. in Exodum apertè tradit, & fusiùs confirmat Ioan. Brunellus rep. in 1. decr. de homic. p. 4. n. 3.

Nec repugnat Concilium Guarmatiense (an Wormatiense) ex quo desumptum est cap. *si aliquis* de homicid. quo decernitur, vt homicidam teneri qui impediuerit generationem; vtique excusso semine ante animationem. Sensus enim illius Concilij, is est, quem tradit Ioannes Hesselius lib. 3. Catechismi cap. 157. nòsque præallegatis Patribus dedimus; nimirum talem accedere ad homicidam, vel idipsum alia ratione facere quod homicida facit. Homicida quippe obstat, ne vita hominis ulterius progrediatur; quod item facit, qui vitam ex naturalibus causis secuturam, impedit exoriri. Sed ille vitam formalem & actualem progressionem prohibet, iste potentialem, quod ad verum & propriè dictum homicidium non est satis. Vnde vt notant Suares t. 5. 3. p. d. 44. f. 2. num. 13. & Mol. tract. 3. disp. 27. num. 6. ex communi (vt aiunt) Doctorum sententia, non contrahitur irregularitas ob causam sic impeditæ procreationis humanæ, etiam dolo datam. Et quanquam Sixtus V. ad hoc quoque maleficiam extensam volens irregularitatem, antiquam doctrinam in eo puncto conuulsit,

tamen

tamen Gregorius 14. constitutionem Sixti reduxit ad terminos iuris communis, quoad hoc punctum & alia quædam, ut notauit Scortia in select. Const. Theor. 388. addens cum innumeris quos refert in dubio an fœtus sit animatus, incurri irregularitatem, duntaxat quoad Ordinum susceptionem & administrationem. Nec incurri ante diem 40. à conceptione notat Bonac. q.4. de Matr. p.6. n.13.

Etiam pauperibus coniugibus, illicita.

36. Quamuis autem hæc culpa non sit culpa homicidij, est tamen atrox & admodum tetra culpa; nec potest eam præcludere paupertas coniugum. Esto enim coniuges ratione paupertatis, & impotentiae ad alendos plures liberos, possint absque graui culpa desiderare, ut non plures liberi suscipiantur ex usu coniugij, quam ferant facultates, ut Sanches docet l. 9. de Matrim. disp. 8. n.10. qui etiam agnoscere videtur nullam prorsus labem esse in eo desiderio, quod expressè tradit Basil. Ponc. l. 10. de Matrim. cap. 8. num. 3. At ob paupertatem, impedire ne generatio ex usu matrimonij oriatur, non potest graui culpa vacare: quia peruertitur usus coniugij, & excluditur præcipuum bonum penes quod ut D. Augustinus ratiocinatur 14. Ciuit. cap. 16. petitur præsertim honestatio actus minùs alioqui decentis hominem, ob absorptam in eo rationem, & alia incommoda quæ aduehit. Ideoque *Coire non ad liberorum procreationem, est facere iniuriam naturæ*, ait Clemens 2. pædag. cap. 10. Agunt ergo concubinos, non coniuges, qui in solam voluptatem intenti, nec considerantes

quorsum esca delectationis, conferta sit à natura huic actui, vt scilicet securior sit speciei perpetuatio & prolis susceptio, captant istiusmodi accessorium cum excidio principalis, impediens prolis susceptionem: cum tamen vxor, non propter libidinem, sed propter liberorum procreationem suscipiatur, vt ait D. August. ser. 1. 244. de temp. producens in hanc rem tabulas ipsas matrimoniales.

Quod si causantur paupertatem, & supra facultates auctam liberorum iam susceptorum multitudinem, in promptu est remedium; nempe abstinencia ab vsu coniugij, quam sibi ex mutuo consensu possunt indicere: sicut ex Apostoli oraculo, vt ad orationem sint expeditiores, & commodiùs absque impedimento Dominum adeant, possunt ex communi consensu continere. Imo secluso incontinentiæ periculo posse ob eam causam negari debitum, docet Sanches l. 9. d. 25. num. 3. & Hurtado disp. 10. de Matr. diffic. 12. n. 54. & Soto in 4. d. 32. art. 1. repugnantibus licet Syluestro & Nauarro quos sequitur Rebellus 2. p. l. 2. q. 16. s. 1. num. 5. Supposito autem quod continere nolint, & illecebra delectationis pelliciente veniant ad commixtionem; tenentur nihil præstare quod obstet sobolis procreationi, & exortui florum ex cultura horti coniugalis, (vt scitè dixit Clemens Alexandrinus l. 2. pædag. cap. 8.) confisi de Dei prouidentia, quæ concessam prolem humanam non abiiciet, cum pascat volatilia, & catulos leonum quærentes à Deo escam sibi. Contrarium verò præstare, & generationi excusso semine obstare, est graue peccatum, & scelus contra naturam.

In tuenda matris necessitate, vacat culpa.

37. Neque tamen id ita accipio, ut velim semper & ubique graue peccatum esse, impedire exortum sobolis excusso semine. Id quippe falsum esset, etiam inter coniuges. Quod addo, quia foeminam non uxorem, vi ab aliquo compressam, statim atque nequitiae consummatio per vim interuenerit, posse niti ad seminis violenter iniecti depulsionem, sicut licite si posset niteretur amouere comprimentem, quantumuis secutura seminis profusione extra vas, affirmat Sanches l. 2. de matr. d. 22. num. 17. Et ratio est, quia ea seminis tum primùm recepti, nec adhuc quasi pacificam possessionem nacti depulsio, habet rationem iustae defensionis; estque cadentis iniuriae repulsa, quae omnium consensione in aliis negotiis licita est; quidni ergo in hoc quoque? Non modò igitur fas aliquando est, inter non coniuges semen excutere, & exortum sobolis praeccludere; sed etiam quod multo difficilius est, idem aliquando inter coniuges legitime coniugio vsos, est concedendum, etiam postquam semen veluti pacificam vteri possessionem nactum fuerit, dummodò ante animationem. Nimirum si alioqui certa mors matri immineat; in quo euentu, communem doctrinam admittere, id esse vsurpandum, testatur Codronchus l. 1. de Christ. ac tuta medendi ratione c. 22. qui adducit in eam rem, è Scholasticis Ioannem de Neapoli: ex Medicis verò Hippocratem, Aëtium, & Auicennam, cum cæteris Arabibus scriptoribus, qui in eo euentu autores sunt,

sunt, vt fœtus corrumpatur, vel semen exceptum eiiciatur.

Verùm hi Medici; parum appositè adducuntur in rem præsentem. Nam Hippocrates, vel potiùs alius quispiam autor libri de natura pueri, quem locum adducit Codronchus, non agebat de fœmina cuius vitæ retinendæ necessaria videretur ea seminis excretio, sed de scorto conductitio, cuius dominæ incommodatura videbatur conceptio ancillæ, pauciores habituræ amatores, si grauida agnosceretur. Certum autem est, nefarium planè fuisse, exceptum semen abigere ob illam causam; eamque longè discrepasse à causa ad quam trahitur, nempe cum semen depellitur ad tuendam matris salutem. Cæteri verò qui autores sunt, vt matris vitæ conseruandæ, aut genitura expellatur, aut fœtus corrumpatur, quoad hoc secundum Misanthropi sunt, & truculentiam suam produnt, longissimè abhorrentem à doctrina quam Codronchus testatur esse communem; quod scilicet fas sit, ad tuendam vitam matris alioqui grauiter periclitantis, depellere semen ante animationem duntaxat.

38. Itaque alij autores pro ea communi doctrina proferendi sunt, vt Henriques lib. 11. cap. 16. num. 8. Sa V. *homicidium* initio; Layman lib. 3. c. 5. tract. 3. p. 3. cap. 4. num. 4. S. Antoninus, Ioannes de Neapoli, Syluester, Fumus, Nauarrus apud Azorium t. 3. l. 2. cap. 3. q. 23. Sanches l. 9. de Matrim. disp. 20. num. 9. alios plerosque allegans, imo addens se nullum inuenisse dissentientem præter Petrum à Nauarra l. 2. de restit. cap. 3. num. 132. quem tamen reuera dissentire, negat Malderus 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 16. Vt vt sit, Nauarra non facit numerum cum

cum Vasque idem docente Opusc. de restit. cap. 2. §. 1. dub. 7. num. 28. & cap. 3. §. 2. num. 23. cum opus Petri à Nauarra, ex ea Gabrielis Vasques Magistri sui lucubratione compactum sit, vt alij monuerunt. Subscripserunt postea eidem sententiæ; negaruntque fas esse directe & ex intentione, etiam ad vitam matris tuendam, semen expellere, Basilius Poncius l. 10. de Matrim. cap. 13. num. 2. & Ioannes Sanches d. 21. num. 33. Lessius l. de iust. cap. 9. num. 60. Sayrus in Clauis l. 7. cap. 12. num. 20. Comitulus l. 3. resp. q. 13. à num. 3. Diana p. 3. tract. 5. resolut. 11. Filiucius tract. 29. num. 101. Idem tradit Codronchus l. 1. de Christ. ac tuta medendi ratione cap. 22. & Moxius l. 2. de sect. venæ in morbis acutis, cap. 14. sibi contrarius cap. 16.

Sed (vt dixi,) contraria sententia quæ verè est communis, in necessitate summa matris, repudiari non debet: quia tunc neque violatur iustitia, neque charitas: penes quæ duo capita duntaxat, vitium contrahere deberet eiectio foetus inanimati, si reuera vitiosa esset. Et quidem non violari iustitiam, perspicuum est ex iis quæ disputata sunt cap. 9. vbi monstratum est, in tali matris necessitate, etiam foetus animati abactionem, labe iniustitiæ vacaturam. Non violari autem charitatem, constat; quia nullum est spirituale bonum foetus inanimati, quod foemina vitæ suæ temporali debeat anteponere: quale esset adeptio baptismi, respectu foetus animati ritu Christiano initiandi, si mater sibi non consulat. Foetus siquidem ante animationem non est capax baptismi, nec aeterni exitij. Itaque eius abactio, etiamsi ex intentione & meditatio fiat, ex pullo capite mala est, cum vita matris pendet ex ea.

Quamuis

Quamuis enim verè scriptum sit à Scribonio Largo epist. ad Caium Iul. nefarium esse spem dubiam hominis lædi, (fœtum videlicet nondum donatum anima rationali;) tamen id intelligendum est, cum spes illa dubia hominis, si illæsa maneat, non erit causa exitij certæ personæ humanæ, puta matris. Nam in pari causa, præstat homini certo consulere, quàm spei dubiæ hominis. Extra necessitatem tamen tuendæ vitæ maternæ, nefarium esset spem illam dubiam hominis lædere, idque vnum ferunt iura ciuilia quæ Codronchus adducit, damnantia abortiones fœtus, etiam si inanimati, necnon Constitutio Sixti V. contra procurantes abortum, etiam fœtus inanimati.

39. Cætera ab eodem Codroncho adducta leuiora sunt, quàm vt refelli debeant. Quæ verò alij adhibent, eo reuoluuntur omnia, quod illicitum sit procurare fœtus inanimati abortum propter sanitatem, cum id sit contra naturam generationis. Sicut pollutio non potest procurari, etiam ad tuendam sanitatem. Sed hæc est aperta petitio principij. Quamuis enim sit extra dubium, pollutionem non posse procurari, ad tuendam sanitatem, tamen alia ratio est fœtus inanimati, cuius abactio urgente graui matris necessitate, non debet absque alia probatione supponi illicita. Idipsum enim est, de quo disputamus an sit illicitum. Nec ratio adæquata cur pollutio directè intenta ob sanitatem sit illicita, peti inde debet quòd sit contra naturam generationis. Nam si hæc duntaxat ratio vrgeret, & supponeretur excretionem seminis non corrupti esse medium ad vitam necessarium, non apparet cur ea excretio esset illicita, cum satius sit consulere personæ genitæ quàm

quàm generandæ, vt videtur per se perspicuum. Sed præterquàm quòd suppositio illa falsa est, nec vnquã datur euentus in quo seminis propriij non corrupti excretio directè quæsitã, sit ad tuendam vitam necessaria; (sicut dari potest euentus, in quo nisi fœtus inanimati abortio fiat, actum erit de vita prægnantis:) alia. insuper est ratio, cur pollutio esset illicita, etiamsi ea falsa suppositio admitteretur. Proposui illam rationem lib. 6. de virtut. n. 153. iuncto num. 150. Nunc ne per eas fæces extra locum, voluere calamum cogar, tempero pluribus. Itaque ratum esto, in extrema necessitate matris, vel etiam in graui, si nimirum iudicio proborum Medicorum, aut certum, aut valdè probabile mortis discrimen aditura sit à fœtu inanimato, fas esse illum procurato abortu eiicere, vt mater eximatur exitio, aut graui periculo. Et ita inter Medicos Mercurialis l. 1. de morb. mul. c. 2. *ad finem*, ex Theologis verò benè multi suprã adducti.

Non tamen si tutanda sit mater, contra extrinsecum periculum.

40. Sunt qui multo licentiùs statuunt quàm nos, nec tantùm existiment licitum esse abortum fœtus nondum animati, cum vita matris periclitatur ab intrinseco, ob augendas morbi vires, si fœtus animetur; sed etiam sentiant idem licere cum vita fœminæ periclitatur ab extrinseco: nimirum quia si detegatur concepisse, morte mulctabitur à cognatis; vel à marito si sit coniugata; aut à Iudice quia adulterium admisisse deprehendetur. Et quia grauis infamia, mortis periculo æquiparatur iuxta Glossam
ad

ad l. 9. ff. de manumissis vind. imo iuxta Paulum Iurisconsultum l. 8. §. fin. ff. *quod metus causa*, metus grauis infamiæ, honestæ personæ maior est metu mortis; idem consequenter statuunt Doctores illi de fœmina bonæ famæ, etiamsi non excelsæ conditionis aut nobili, quæ ex occulto flagitio facta sit grauida, vitiato corpore, sed integra adhuc fama, cui mox immedicabilis plaga inferenda sit, detecto per vteri tumorem scelere admissio.

41. Mihi hæc extensio doctrinæ propositæ, displicet, eamque etiam reiecerunt Azor t. 3. l. 2. c. 4. q. 2. Sanches l. 9. d. 20. num. 10. Filliucius tract. 29. num. 103. & disertè ac optimè Archidiaconus in cap. *baptizandis* 1. q. 1. num. 1. & 2. Nemo sanè non videt, quàm latè patens ostium spurcitiis aperiat extensio prædicta: cum constet plerasque his iniquationibus abstinere, tantùm ne superueniente conceptione prodantur: quod peccati frænum amoueretur, si fas esset ad indemnitate flagitij semen iam receptum expellere. Quid quod aduersarij consequenter admittunt, fas esse adultero vel proco, si graue sibi famæ aut vitæ incommodum ex mulieris aut puellæ fœdatione impendere videat, post factam effractionem claustrij, retrahere se se, & semen extra vas effundere; non ad peccati nondum prorsus consummati discontinuationem, (ex quo sine an liceat retractio illa & effusio, discutit Sanches l. 9. d. 19. num. 7.) sed præcisè ad euitationem damnorum prædictorum? At hoc adèò durum est, vt mirum sit ab vllò quantumuis valentissimo stomacho, potuisse concoqui. Apertè enim paratur aditus, omnibus flagitiis extra coniugium licenter patrandis; nec leuium aut paucarum sordium in
ipsum

ipsum coniugium & thorum immaculatum inductioni, via aperitur per illud (vt mihi quidem videtur) doctrinæ virus, & merum spurciloquium. Coniuges enim causati se per nouæ prolis susceptionem ad infamem mendicitatem deiciendos, degenerabunt in concubinos, & famæ suæ ac honori familiæ post exsaturatam libidinem consulent, seminatione extra vas, quam hæc sententia ex eo fine statuit licitam: ac proinde per eam doctrinam, planè euertitur finis coniugij. Neque verò coniuges tenebuntur abstinere coniugali commercio, ob præuisam necessitatem illam moralem effundendi semen extra vas. Cur enim, si ea effusio est illis innoxia ex fine prædicto? Itaque ea doctrina apertè ansam præbet transformandi coniugium in libidinationem. Qui verò coniuges non sunt, tametsi commercium & applicationem corporum, illicitam sibi esse non ignorent; tamen si persuadeantur veram esse doctrinam de licito extremo exitu spurciliarum illarum ob finem indemnitate propriæ, siue in honore & fama, siue in vita; facile despicient culpam commercij, siéntque in omnem turpitudinem proiecti. Quare apage tam virulentam & exitialem opinionem, prostibulo quam scholæ congruentiorem.

Quod igitur dicebam, licere foetus nondum animati abortum facere, si mater de vita periclitetur, non facto abortu, restringendum est (vt feci,) ad vitæ periculum ab intrinseco: hoc est à morbo foeminae exitiali grauiditatem progredientem, certò aut probabilissimè consecuturo, de Medicorum sententia. Sic enim seruantur iura matris ad vitam propriam tuendam, nec violata charitate proli

Q

debita,

debita, quæ animata non est; nec inuectis probris illis & turpitudinibus de quibus proximè. Itaque non est cur ea cura vitæ mulieris, absque culpa in eum statum deductæ, dimittatur. Et quia valde extrinsecum est, vt hoc periculum impendeat fœminæ ex grauiditate, non dubito quin idem dicendum sit de fœmina per culpam suam deducta in hunc statum, si postea vita eius periclitetur ex morbo grauiditati progredienti adiungēdo de Medicorum sententia. Militant enim proportionales rationes circa quamcunque mulierem, si res præcisè spectetur ex hoc capite, quod non potuit præuideri, & pellicere ad flagitium extra coniugium.

Nec si periculum sit à partus difficultate.

42. *Morbi* porrò nomine, intelligo quod ea vox in communi vsu sonat. Nam ob periculum vitæ quod mulier experta alias esset in partu naturali, non admitto fas illi esse anteoccupare fœtus animationem, séque eo exonerare, cum ob alia quæ Sanches affert l. 9. d. 20. num. 10. tum nominatim quia summæ illæ difficultates partus naturalis, remedio sectionis Cæsareæ tolli possunt. Itaque de Galeni etiam consilio, vt testatur Eros de passion. mulier. cap. 11. quæ tales sunt, abstinere debent vsu coniugij. Non licere item ob idem periculum præinducere sterilitatem, ibid. insinuat Sanches, & disertè negat Torres t. 2. in 2. 2. disp. 26. dub. 2. num. 47. Tabienna V. *Vxor*, num. 4. Toletus l. 5. c. 6. num. 3. & ibi Victorellus adducens multos. Idque persuasissimum habeo ex arctissima obligatione quibusuis coniugibus iniecta non impediendi conceptionem,

ceptionem, ne euertatur primarius finis coniugij. Itaque valeant Medici illi, cum quibus eam sterilitatis præinductionem in illo euentu licitam esse, sentit Moxius l. 2. de venæ sect. in morbis acut. cap. 16. & Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 2.

sub finem, ac Ioannes Hucherus libro 3. de sterilitate §. de conceptu prohibendo. Quibus illud occinendum est ex Clemente Alexandrino 2. pædag. c. 10.

Matrimonium est filiorum procreationis appetitio, non nullo ac incerto ordine seminis excretio, quæ est præter leges, & à ratione aliena. Et superius ex Platone. *Ne semina, ubi non vis nasci tibi, quod seminatum est.*

Nec licet excusare quod Matrimonium non modò sit in officium & sobolis procreationem, sed etiam in remedium & sedationem concupiscentiæ, qui posterior finis obtineri poterit etiam si prior excludatur inducta sterilitate ob apertum vitæ discrimen in partu. Non licet inquam ea ratione excusare inductionem sterilitatis. Nam tametsi verum est Matrimonium esse quoque remedium concupiscentiæ, ideóque verior sententia quæ est Ægidij Coninck disp. 25. de sacram. num. 17, & Basilij Poncij l. 1. de Matrim. cap. 21. ac Hurtadij disp. 4. de Matrim. diffic. 3. nullum agnoscat peccatum in matrimonij celebratione ex eo fine sedandæ intra legitimũ thorum concupiscentiæ ac vitandæ fornicationis; Tamen hic finis cum non sit nisi secundarius, non potest excludere finem primarium ad quem cõiugium ordinatur, nempe prolis susceptionem, cum quo maximè intimo coniugij fine, planè pugnat sterilitatis inductio, quæ proinde ne ob imminens quidem matri ex partu vitæ periculum licita esse potest. Vnde S. Augustinus vniuersaliter & absque

vlla restrictione , grauis culpæ damnat , meditatio factam causationem sterilitatis , vt videre est sermon. 244. de temp. Et lib. 1. de nupt. cap. 15. vult id pertinere ad crudelem libidinem , vel libidinosam crudelitatem ob præclusam prolis exorituræ conceptionem. Latè item in hoc factum Codronchus l. 1. de Christ. med. rat. cap. 25. Igitur licita fœtus nondum animati abactio , arctanda est ad morale periculum matris vitæ imminens ex morbo improviso quo mater progrediente grauiditate sit letho danda.

Noua difficultas , pro effluxu licito in periculo honoris.

43. Sed hinc recrudescit difficultas mota superius pro licita causatione effluxus & abactionis fœtus inanimati in periculo honoris. Et quia hæc difficultas , est vnicum aduersariorum fundamentum , placet eam proferre atque difficere. Aiunt ergo aduersarij , quandoquidem fas est matris vitam tueri excretionem conceptus nondum animati , etiam si cum scelere facta sit conceptio ; fas quoque esse tueri eadem ratione famam & honorem matris , quæ sunt bona longè pretiosissima , & supra vitam ipsam expetibilia ; præsertim personæ nobili , nec plebeæ abiectæ vè conditionis. Hoc fundamentum quo solo nituntur aduersarij , facile euerti potest , negando consequentiam. Non enim quicquid licitè ad vitæ tuitionem assumi potest , similiter potest assumi ad incolumitatem famæ & honoris : hæc quippè bona , de omnium sententia per se loquendo , possunt licitè prodigi , vt vita sit indemnis.

E contrario

È contrario autem, ad tuendum honorem ac famam, non licet vitam prodigere: proindeque vita est bonum longè pretiosius quàm honor, aut fama, vt latè tradit Nauarrus ad cap. *inter verba* concl. 4. à num. 20. adducens Sotum relect. de secreto membro 1. q. 3. Idémque habet Victoria relect. de homicid. ad 14. num. 36. Et melius est quidem nomen bonum quàm diuitiæ multæ, iacet tamen infra vitam. Qui verò statuerunt, infamiam & inhonorationem grauem, esse morte peiorem; vel moriendum esse pro honore; eos Nauarrus, aut Ethnicos fuisse, & turpiter impegisse contendit; aut si non errarunt, locutos esse de fama & honore fundamentalis & radicali; hoc est de actionibus virtutis & declinatione peccatorum, pro quibus finibus, cum res fert, vita ipsa honestè exponitur: quod vnum ferunt, quæ latè in hanc rem disputat Ille-fonsus Messial. 2. de vera & falsa gloria c. 13. & 17. quamuis nudo honori, & famæ formaliter sumptæ, vitam posthabere non liceat. Ex hac doctrina perspicuum est, cassam prorsus & inanem esse illam aduersariorum consecutionem; Ad tuendam vitam matris, licet excutere conceptum nondum animatum; Ergo fas est idem præstare ad tuendam eiusdem matris famam bonam, & honorem: ac etiam ne proles, si nimis multa suscipiatur, deueniat in statum indecorum & inglorium, qui in parentum probrum redundet, eorúmque gloriæ & luminibus officiat.

44. Nec suffragantur reuera aduersariis, Doctores; cum passim tradunt, virum nobilem ab aliquo inuasum, non teneri cum honoris & bellicæ famæ dispendio fugere, sed posse perstare & inuasorem

confodere, quod quamuis negarit Carbo l. de pacific. inimic. cap. 22. conclus. 5. adducens Philosophum & alios quosdam in suam sententiam, meritò tamen admittitur à communissima sententia; Baldi repetit. ad l. 1. C. *Vnde vi.* Nauarri in Manu. c. 15. num. 4. adducentis Panormitanum. Et idem habent Anton. Fernandus p. 1. Exam. c. 9. §. 1. num. 14. Valent. 2. 2. d. 5. q. 8. p. 4. Turrianus t. 2. in 2. 2. disp. 27. dub. 3. Petrus à Nauarra l. 2. de restit. c. 3. p. 3. dub. 5. & benè multi quos refert & sequitur Sayrus in Clauis Regia lib. 7. cap. 10. num. 27. Hi inquam Doctores non suffragantur aduersariis, contendentibus vitam licitè postponi nudo honori ac famæ. Nec enim asserunt, nobilem inuasum, licitè posthabere honori suo aut famæ, vitam suam: sed tantùm spectant quid licitum sit viro nobili circa vitam inuasoris, & in quo secernatur à Clerico vel Religioso; qui saltem ex charitate, vel vt alij volunt, etiam ex Iustitia, teneretur non occidere inuasorem; ac proinde deberet fugere ne in necessitatem obruncandi inuasoris coniiceretur, si saluam vellet vitam suam. At vir nobilis, vel homo militaris, non teneretur fugere, sed posset permanere, & inuasorem confodere, ne honore suo excideret, qui in illis circumstantiis, ex permanentia, & fugæ neglectu pendet. Oporteret tamen, etiam nobili aut militari viro perstare volenti, certam moraliter esse vitæ suæ indemnitate: alioqui malè faceret perstando; & bonum pretiosius ac dignius, nempe vitam, ad tutelam boni despiciatioris, famæ inquam, & honoris, referendo. Cùmque eadem temperatione accipiendum est, ob proportionalem rationem; quod plerique DD. tradunt, fas esse ad
defensionem

defensionem fortunarum notabilium, etiam si non planè necessariorum ad vitam transigendam, configere cum fure, & illum perimere.

45. Alia ratio dissiuendi vnicum illud fundamentum quo aduersarios niti dicebam, peti potest ex receptissima doctrina circa duellum. Quamuis enim duellantium rabies, vix aliud obtendat quàm honoris indemnitate; constatque qui prouocati duellum detrectant; sordere, & nullius pretij haberi apud plebem, & addictam seculi institutis nobilitatem: Tamen communiter DD. demptis per paucis obscuris quos refero lib. 5. de Virtut. n. 202. negant fas esse, prætextu tuendi honoris aut famæ, duellare priuata autoritate: siue quia nõ est vera inhonoratio & infamatio, quæ duelli oblata repudiationem cõsequetur apud improbos, & corrupto iudicio homines; siue quia aliæ suppetunt viæ tuendi honorem ac famam, etiam apud profanum vulgus, quàm per duelli admissiõnem, vt plenè prosequor loco annotato à n. 203. Sũntque qui addant, tam frequens & vrgens sacræ & politicæ potestatis interdictum, vetans duella ob ingentium malorum examina corporibus & animabus inde obuientia, eripere prouocato potestatem tuendi eo modo honorem suum, qua ex natura rei, & per se loquendo, potiretur.

46. Sed certè si has ob causas, argumentum ex licita honoris & bonæ famæ defensione, non purgat duellum priuatum; liquere videtur, quod neque argumentum aduersariorum, ex licita cuius honoris sui ac famæ tuitiõne, excretionem fœtus nondum animati de qua agimus, honestabit. Nam quod attinet ad proles è legitimo matrimonio supra

facultates concipiendæ egestatem, & parentum ex eius tanta multiplicatione ingloriam vitam; non est ea sanè vera inhonoratio aut infamia, si ad æquam trutinam expendatur. Nec deerunt aliæ viæ prospiciendi numerosæ soboli, ac citra probrum educandæ, vt quotidiana experientia docet. Quod verò attinet ad conceptum extra coniugium, existet quidem inde vera inhonoratio & infamia, sed iusta; ac proinde ad eam declinandam non licet vsurpare medium ex natura rei abominandum, & cum tot incommodis coniunctum. Deinde possunt suppetere alia media, quibus infamia & inhonoratio aueratur: quod aliquas ex scelere grauidas præstitisse non rarò, constat; siue simulato ad partum vsque morbo, siue captata per varios prætextus secessione in locum abditum aut remotum; aliisve technis ac sutelis quæ sexui vaserrimo, & in rem suam artificiosissimo, nunquam defuerunt. Et potest etiam huc aduocari frequens ac vrgens sacræ & politicæ potestatis interdictum, ob innumera mala in genus nostrum redundatura, si locus esset huic viæ famam & honorem conseruandi post scelus. Quem enim latet, quantis & quàm repetitis principalium re-scriptorum & sacrarum censurarum securibus, hæc malignitas appetita sit atque recisa? Igitur etiam si per se loquendo, & ex natura rei, fas esset honorem & famam tueri excernendo conceptum nondum animatum, tamen posita malorum eluione inde consecutura, & tot legitimæ potestatis iussis ea excretionem interdicens, illicita esset eius vsurpatio.

Alia verò est ratio vitæ, quæ est bonum fundamentarium, & eius clades extremum malorum quæ
alicui

alicui possunt obtingere intra naturæ ordinem. Vnde fas erit, curato effluxu consulere vitæ matris, si à prole animanda, indeclinabiliter periclitetur; siue mater ex vsu coniugij, siue ex scelere sit prægnans. Césebitur autem graue exitij periculum vitæ matris imminere, si post grauidationem inuadatur graui morbo, qui non adhibita fœtus adhuc inanimati excretionem, mortem inferet. Vel si, quia conceptio fuit ex scelere, mater sceleris comperta, per vim extrinsecam letho danda, iniuste licet, sed tamen ex vsu furentium ob eam nequitiam hominum, prænoscat. Tunc enim mater, absque nouo scelere, per fœtus nondum animati abactionem, non honori suo ac famæ, sed vitæ prospicere poterit.

Quando fœtus animetur, ad diiudicationem liciti effluxus ad salutem matris.

47. Superest ad plenam doctrinæ propositæ ab-
solutionem, vt pronunciemus de tempore quo fœ-
tus censendus est animari, vel quo dubium esse po-
test ne sit animatus. Nam vltroneam abortionem
fœtus animati, diximus esse auersandam cum omni
detestatione. Abortionem verò voluntariam fœtus
inanimati, siue causationem effluxus, admisimus
posse culpa vacare, cum ad eam cogit tuitio vitæ
matris alioqui excindendæ per morbum. Vt ergo
liqueat quando conceptus licite vel illicite abigi
possit, statuendum est, quando fœtus animatio
certa sit, aut etiam dubia. Nam in dubio quoque
cauendum erit causatione abortionis, quia tametsi
ius matris ad vitam suam tuendam certum est, ius

autem prolis quam conceptam & anima præditam esse non constat, nequeat esse certum, ideóque ius certum, iuri incerto anteponendum videri possit. Tamen ius dubium cum periculo damni æterni in bonis spiritualibus ipsaque animæ vita obuenturi si fœtus reipsa esset animatus; meritò præponderare debet iuri explorato & liquido ad solam temporalem vitam matris. Et incurrendam esse in dubio illo irregularitatem ab eo qui ad causandam abortionem cooperaretur, affirmat Molina tract. 3. de Iust. disp. 27. num. 4. in quam rem alios supra adduximus, & quomodo sit accipienda ea irregularitas adhibitis nonnullis limitationibus patefecimus, hoc ipso capite num. 35. Itaque ad rem præsentem vix magis solliciti esse debemus de certo animationis tempore statuendo, quàm de eo in quo meritò dubitari possit an proles sit animata.

Distinctio inutilis.

48. Neque verò distinguendum est de animatione per animam intellectiuam, & de animatione per animam sensitivam tantùm aut vegetantem tantùm; quasi plures successivæ fuerint animæ in materia hominis, & quæ præimmissa est imperfectior disposuerit ad subsequenter perfectiorem, quod sentiunt aliqui vnius ferè Aristotelis auctoritate nixi qui 2. de gener. anim. cap. 3. asserit non simul generari hominem & animal: sed priùs gigni vivens vita plantæ, tum animalis, tandèmq; hominis; quod accipiunt de vita in actu primo, siue de anima: ideóque statuunt priùs immitti embryoni animam vegetantem tantùm, tum aliam
merè

merè sensitivam, ac denique rationalem. Ita Gregorius in 2. d. 16. q. 2. artic. 1. conclus. 2. ad 6. addens, idem sensitisse *multos & magnos*. Et reuera vt cæteros veteres taceam, ita sensit S. Thomas 1. p. q. 76. artic. 3. ad 3. & q. 108. art. 2. ad 2. Ex recentioribus idem tradit Codronchus l. 1. de Christ. & tuta medendi ratione cap. 22. Scaliger exercit. 290. num. 2. (quanquam negat id valere extra hominem, quod ad rem præsentem, satis est:) Tolerus 2. animæ q. 7. Fonseca 7. Metaph. cap. 12. q. 1. s. 3. ad 1. Dandinus 2. animæ digress. 8. parte 3. Valentia 1. p. d. 6. q. 2. p. 3. conclus. 1. ad 2. Conimbr. 2. animæ cap. 1. q. 4. artic. 2. Rubius tract. de animarum plural. q. 3. à num. 253. aliique benè multi.

Non est inquam sic distinguendum, de animatione: quia iuxta veram philosophiam, anima sensitiva non præcessit rationalem in eadem materia; nec vegetatiua antecessit sensitivam, sed vnica simplex entitas animæ rationalis omnes illos gradus in se complectens, materiam inanimam subiens; primum vegetations, quia minoris sunt operæ & parrioribus ac vilioribus dispositionibus sunt contentæ; tum sensationes; ac denique functiones rationales exercet, vt rectè exponit Gregor. Nyssenus l. de hom. opificio cap. 29. ac ex recentioribus Carpent. digress. 9. in Alc. & Hurtado disp. 2. de generat. sect. 8. Refértque Viguierius cap. 1. instit. §. 2. vers. 1. contrariam sententiam ab Oxoniensi Academia & Archiepiscopo Cantuariensi fuisse damnatam. Itaque indistinctè statuendum est, quod sit tempus certæ vel dubiæ animationis embryonis, vt diiudicare possimus, quando ob corpoream matris salutem fas sit, nondum animatum fœtū abigere.

Resolutio.

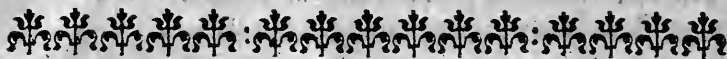
49. Ad hoc quæsitum indistinctè respondet Ludouicus Bonaciolus in Enneade mul. cap. 3. num. 1. diebus vt plurimum 45. fœtum siue virilem siue fœmineum animari. Verùm receptissima est sententia Glossæ Clem. 1. de summa Trinit. & fide Cathol. quod fœtus humanus animetur quadragesimo die à conceptione si sit mas; & octogesimo si sit fœmina. Quam causam esse volunt, cur olim in antiqua lege mulier quæ masculum peperisset, aditu templi arceretur per quadraginta dies à partu: quæ verò fœminam peperisset, non nisi post octogesimum à partu diem, admitteretur in templum Dei. Subscribunt ei sententiæ Doctores plerique, vt referunt & sequuntur Nauarr. in summa cap. 15. n. 14. Couarr. Clement. si furiosus, parte 2. §. 3. num. 1. Sa V. *homicidium* num. 2. Carrer. in pract. de homicid. §. 1. num. 24. Rebellus 2. p. lib. 3. q. 19. n. 16. Henriq. l. 14. cap. 15. num. 6. Mol. tract. 3. disp. 27. num. 1. Scortia in Const. Pont. Theor. 376. Naldus V. *aborsus* n. 2. dicens, omnes ita tradere.

Hoc ille ad veritatem non dixit, cum multi aliter senserint. Constat sanè Aristotelem l. 7. histor. animal. cap. 3. asseruisse fœtum fœmineum animari circa nonagesimum diem. Plerisque Medicis aliud in hac parte visum est, quàm Aristoteli; ac Doctores ante allegatis. Hippocrates l. de natura pueri, semel ac iterum repetit, masculum intra triginta saltem dies formari & animari, fœminam verò ad summum intra quadraginta duos dies; eoque refert, quod purgatio post masculi partum, per dies triginta duret; post partum verò fœminæ, diebus duobus

duobus supra quadraginta, vt diutissimè proteletur. Itaque infideliter eum Hippocratis locum adduxit Leuinus Lemnius adductus à Lessio l. de Iust. cap. 9. num. 65. cum dixit, maris formationem & animationem, iuxta Hippocratem eo loco, perfici aliquando die trigesima, aliquando die trigesima quinta, interdū die quadragesima, aliquando etiam quadragesima quinta: At formationem & animationem fœminæ accidere die trigesima quinta, aut quadragesima, vel quadragesima quinta, nonnunquam etiam quinquagesima. Verum sententia auctoris libri prædicti Hippocrati adscripti, ea est quam retuli. Eamque vt veram, admittunt Lessius l. de Iust. cap. 9. num. 65. ac Filliuc. tract. 29. num. 99. & tanquam Hippocraticam approbat Laurent. l. 8. anatom. q. 19. & Moxius lib. 2. de sect. venæ in morbis acutis c. 14. & passim Medici.

50. Itaque tametsi hæc sententia non esset planè certa, quia tamen est saltem probabilis, atque adèd dubium saltem est ne fœtus animetur intra terminum qui in illa præfigitur; illicitum erit, fœtus concepti abortionem, etiam ad matris vitam tuendam causare, ex quo ad eum terminum deuentum fuerit. Nam in dubio an fœtus sit animatus, quamuis forum externum præsumat pro inanimatione, vt ait Nauarr. consil. 46. de homic. tamen in foro conscientiæ, censendum est fuisse animatum, vt benè monet Malderus 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 16. Sicut etiam in dubio an fœtus exclusus vel corruptus sit mas an fœmina, credendum potius esse marem quàm fœminam, atque adèd fuisse animatum die quadragesima, statuit Sa, V. *homicidium* n. 2. & Henriq. lib. 14. cap. 15. num. 6. quod in foro duntaxat

taxat conscientiaē admittendum est, quia in eo foro attenditur affectus operantis, qui in illis circumstantiis, cum cæco impetu egerit, censetur tetendisse in marem, cuius minus tarda est animatio.

C A P V T X I.

Corollarium secundum. Obligationes alia prægnantium, ad abstinendum certis quibusdam actionibus, aliasve nonnullas proli conceptæ necessarias præstandas, ex antedictis inferuntur.

I. X dictis capite nono, collegimus superiori capite, quanta sit illarum prægnantium nequitia, quæ aut fœtui iam animato vitam eripiunt volentes, aut obstant ne concepto fœtui vita & animatio obringat. Nunc colligendum in idem restat, quanta obligatione prægnantes ad certas quasdam actiones bono prolis necessarias, siue dimittendas siue obcundas astringantur.

*Quanta fouendi conceptus cura,
adhibenda prægnanti.*

Hac in re statuendum generaliter est, prægnantem omnes illas actiones teneri præstare aut omittere, quas conceptæ prolis conseruatio atque promotio,

motio, præstari aut omitti deposcit. Vt enim ex capite nono constat; prægnans, si foetus sit animatus, tenetur ex iustitia & ex charitate, eum illæsum conseruare ac fouere, vt ad lucis huius vsuram, & per eam ad baptismi lauacrum, & ius æternæ vitæ perueniat. Nam mater, non minus est mater foetus animati adhuc vtero conclusi, quàm eiusdem iam emissi in hanc lucem. Sicut ergo ad immanitatem non barbaris modò quibusuis, sed etiam feris auersandam, spectaret abiectio prolis iam editæ, eiúsque vel neglectus prætermittis actionibus ad illam fouendam curandamque necessariis, vel læsio per actus positiuos debito proli studio aduersantes: sic ad non minorem truculentiam spectaret, foetum etiamnum maternis visceribus abditum, meditatò non curare, ac fouere; vel etiam positiuis aliquibus actionibus lædere. Si verò foetus nondum sit animatus, quamuis nulla erga eum vel iustitiæ vel charitatis obligatio vrgeat prægnantem, ad curas vel cautelas foetui ad vitam promouendo necessarias, (neque enim foetus inanimus, capax est iuris, atque adedò etiam iniuriæ, vel beneuolentiæ, aut oppositi affectus:) tamen iniicitur aliunde prægnanti grauis obligatio, curam illam & cautelas adhibendi.

2. Ac primùm constat violanda esse per eam nequitiam iura coniugij, peruertendamque eius institutionem, quæ eò tota collimat, vt proles suscipiatur, & suscepta foueatur, veniatque in hanc lucem mundanam. Deinde sicut alteruter coniugum, alio non conscio obstans generationi & conceptioni foetus, violat ius comparis; ita æquè illud violare censebitur, si foetum conceptum etiam si nondum
animatum

animatum debita cura fraudet, vel positivè malè afficiat: quia eiusdem nequitix esse videtur, prolis conceptioni officere, & ea præstare vel omittere, quæ præstanda vel omittenda non fuissent, vt finis conceptionis obtineretur: id est vt proles concepta perficeretur, & ad animationem progredi posset. Iungitur etiam interdum ei iuri coniugum ad fœtus conservationem & promotionem, ius aliorum quibus damnum obtinget ex non suscepta & in lucem edita per tales coniuges prole, vt attigit Molina tract. 3. de Iust. disp. 27. num. 1. ob præcisas vel interuersas successiones. Itaque indubitatum esto, teneri prægnantem omnia illa præstare vel omittere iure naturæ, quæ ad fœtus siue animati siue inanimati, iam tamen concepti debitam curam, præstanda vel omittenda videbuntur.

3. Eoque attentius in eam curam inuigilandum ei erit, quo tenerior est, & fluxior, longèque facilius temerabilis conditio fœtus in utero, siue ante, siue post animationem. Quo pertinet insignis disputatio S. Nili orat. 2. de Paschate apud Photium Cod. 276. qui præcipuè quidem agit de fœtu cum concipitur, extendit tamen etiam orationem ad fœtum iam animatum, quousque plenè consummetur eius effectio. Probat igitur mirum videri non debere, si Deus hominem mortuum sit excitaturus & refecturus è modico puluere per resurrectionem, cum talis sit diuina ars in fingendo, vt etiam fluxam & veluti aqueam naturam in simulachra efformet intra uterum, quod multo operosius est.

Ibi (inquit) è puluere mortuus formatur; & figulus vas è terra format, nostris artibus similia representans; hïc verò nuda quedam gutta fictoriũ est lutum,

& è gutta fit animal ratione preditum. O ars ex aqua
 simulachra formans ! Et non hoc solum mirum est,
 aquam sculpi in animarum simulachrum , sed intus
 formari fluctuans semen. Sanguis enim undique bul-
 liens , semen huc atque illhuc nutans & egré stabile,
 facit & illis decumanis agitatum fluctibus : animata
 tamen statua perficitur. O pictorem in fluctuanti lin-
 teo securè pingentem : sanguis enim tanquam linteum
 subiacet formato foetui. Hoc Salomon etiam cum stru-
 pore admirans ; In ventre (inquit,) matris, figuratus
 sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum
 in sanguine. Fœmina enim tanquam pictoris officina
 proposita est , colorum verò materiam vir addit. Est
 verò quis pictor in utero , ex uno colore è multis com-
 positam pingens imaginem. Sed quomodo è faculento
 semine oculis addidit eleganter pupillam ? quomodo è
 substantia fluxa, ossa condidit ? quomodo ex soluto se-
 mine nervos compegit ? quomodo sanguinis canales, ve-
 nas desculpfit ? quomodo cerebri in capite custodiam
 ossibus aptavit ? quomodo foetus in obscura depictus of-
 ficina, aptum membrorum situm accepit, sed tanquam
 radio uterum illustrante, cuique parti proprium mem-
 brorum locum pictor distribuit ? Amictus enim lumi-
 ne sicut vestimento , est occultus foetuum pictor , quem
 David celebrat dicendo, non abscondisti os meum à
 te, quod fecisti in occulto. Hanc è gutta cogitans
 fictilem artem , respectu figmenti è terra non ambigo.
 Quoties enim video artificem ex aqua condentem sta-
 tuam, melius illum statuas è terra credo facere. Quem-
 admodum enim si quis in aqua pingit literas & lineas
 ducit ; idem melius in cera eas efformabit ; sic fluxo se-
 mine fingens & sculpens membra , facilius in terra
 membrorum figuras pinget atque formabit.

Hæc S. Nili ratiocinatio pro fœtus quamdiu formatur & per decem menses perficitur, fluxissima conditione, monstrat summam eius per totum illud tempus teneritudinem, & quanta attentione & cautela curandus & fouendus sit, ob summam fragilitatem, iniuriæ ac ruinae patentem nullo negotio. Diffunditur in ea fœtus & picturæ comparatione, Lessius l. de prouid. à num. 82. sed aliò spectans quàm quò nos nunc spectamus: ad quod nostrum institutum, satis supérque sunt quæ ex S. Nilo protulimus. His ita generatim præmissis, subiicienda sunt sigillatim nonnulla, de quibusdam actionibus, aut quasi actionibus prægnanti præstandis vel dimittendis, prout fœtus necessitas tulerit.

*Quatenus prægnantes, exoluantur lege
ieiunij Ecclesiastici.*

4. Inter ea quæ præstanda sunt, eminet cibatio. Fœtus enim interuentu maternæ nutritionis, & perducitur ad congruentem animæ excipiendæ quantitatem, & iam animatus promouetur ad consentaneam sibi magnitudinem, cui consequendæ retinetur in vtero. Itaque mater non sibi tantùm, sed etiam fœtui vsurpat alimenta. Et hæc est causa cur Doctores passim, exoluant prægnantem lege ieiunij. Autores quatuor supra triginta allegat in eam sententiam Ioannes Sanches disp. 54. selecta num. 12. & multos item signat Diana 1. p. tract. 9. resolur. 14. sed superfluum puto, probare in ea re diligentiam; cum sufficiat dicere, omnes ad vnum autores consentire hac in parte; cū constat, vnicam refectionem

refectionem quæ ieiunij lege indicitur, non posse satis esse prægnantibus ad suam & foetus concepti sustentationem; ita ut per ieiunium debilitatæ timorem meritò faciant incommodationis foetus. Quod si de hoc non constet, adhuc eximendæ sunt obligatione legis ieiunij, quia in eo dubio sequenda est pars quæ sola est tuta & innocentis damnum refugit. Et ita rectè cum Caietano Fagundes in quartum Eccles. præcept. cap. 8. num. 14. Si tamen constaret, aliquam prægnantem adedò validæ & robustæ esse naturæ, ut absque villo foetus incommodo posset vnica refectione adhibita diem exigere: non apparet, vnde exolueretur ieiunij obligatione. Et ita rectè censuit Syluester V. *ieiunium* q. 9. n. 5. Caietanus 2. 2. q. 147. artic. 4. Abulens. Matth. 6. q. 146. Philiaricus p. 2. lib. 3. cap. 25. Iacobus de Grassis t. 1. p. 1. l. 2. cap. 37. n. 44. & Fagundes loco notato.

5. Et quanquam id videatur infrequens, nec esset imprudentia vacaturum, sumere velle experimentum de prægnantis robore ad ieiunandum; ideòque dimissa seueritate examinis circa alias personas adhibendi, præsumendum passim sit, legem ieiunij non obligare prægnantes quoad singularitatem refectionis: Tamen displicet quod Diana cum paucis quibusdam tradit resolut. illa 14. & p. 4. tract. 4. resolut. 126. nempe, etiam prægnantem validam, & cuius ieiunium constaret non incommodaturum foetui, eximi lege ieiunij quoad vnica refectionem; eo quod omnis lex adaptetur ad ea quæ frequenter accidere solent: at ut prægnantes sint adedò validæ, ut vnica earum resectio non esset foetui nocumentum allatura, est infrequen-

tissimum. Vnde lex quæ indistinctè prægnantes exoluit obligatione vnica refectionis, ob ordinariam prænantium debilitatem vberiore & frequentiore alimento egentem, etiam validas si quæ interdum tales inueniantur, comprehendet. Hoc dico non placere. Nulla quippe est lex, liberans nominatim prægnantes obligatione vnica refectionis, in diebus quibus ieiunium præscribitur: sed tantùm DD. ex eo quod lex illa sit rationabilis, interpretati sunt mentem legislatoris non ferre, vt prægnantes ea lege ligentur; cum ipsarum debilitas, vel prolis indigentia, plures in die refectiones deposcit. Si ergo hoc caput excusationis semoueat, legis vniuersaliter lata obligatio ad prægnantes quoque extendetur.

Multo autem scrupulosius agendum est cum prænantibus, quoad ciborum qualitatem. Nam tametsi quoad eam quoque liberandæ sint à lege ieiunij, si ægritudo præsens, vel contrahendæ ægritudinis non irrationabile dubium id suadeat, quia lex naturalis de non incommodando fœtui, multo vrgentior est lege humana, ieiunij abstinentiam à certis eduliis præscribente: Tamen vt plurimum abstinentia à carnibus, & per quadragesimam ab ouis & lacticiniis, non deprehenditur nocere prænantibus earumve fœtui incommodare. Ideoque simpliciter loquendo, extra limitationes proximè tactas, affirmandum est, prægnantes lege ieiunij obstringi quoad hanc partem. Et ita rectè Villalobos t. 1. tract. 13. diffic. 4. & Diana p. 4. tract. 4. resolut. 126. adducens in contrarium Martinum Funes in spec. mor. p. 3. cap. 2. num. 5. & 6.

6. Quare tum demum prægnantes censendæ sunt

sunt exolui lege ieiunij Ecclesiastici, siue quoad vnicam refectionem, siue quoad ciborum qualitatem, cum necessitas matris aut fœtus exiget laxationem legis prædictæ quoad vtrumque caput, vel saltem quoad alterum: ita vt ex obseruatione ieiunij, meritò timeatur alterutrius incommodum, sed maximè fœtus. Tunc inquam mater non tenebitur contenta esse vnica per diem refectione, vel abstinere iis cibis quibus vesci per ieiunij tempus non licet. Nec duntaxat verum est, prægnantem in eo euentu non teneri ad vnicam refectionem vel abstinentiam, sed etiam verum est teneri ad oppositum: ita vt cerni possit mortale peccatum in ea obseruatione vnicæ refectionis aut abstinentiæ à certis cibis, quod manifestum est ex graui obligatione qua prægnans tenetur consulere incolumitati fœtus. Vnde si sit periculum grauis damni inferendi fœtui per obseruationem prædictam, nemo non videt eam fieri grauius atque mortiferè illicitam. Et ita disertè Nauarrus in summa cap. 21. à num. 15. Syluester V. *ieiunium* q. 9. num. 5. Abulensis in cap. 6. Matth. q. 146. Ioannes Nider ad præceptum 6. Decalogi, cap. 8. *litera B.* Fagundes in 4. Eccles. præceptum cap. 8. num. 14. Fernandus de Moure p. 4. examinis cap. 12. §. 6.

Quid si ieiunium sit prægnanti necessarium ex natura rei, ad fugam peccati.

7. Vnum quod in hoc negotio posset difficultatem aliquam ingerere, non videtur dissimulandum. Supponamus ergo prægnantem pati graues tentationes, concupiscentiæ prouocantis ad incon-

inentiam: imo adeò vehementer impellentis, ut propè videatur vim inferre, & ad lapsum adigere. Experimento porrò didicerit, nulla se ratione parem reddi frangendæ tentationi, quàm debilitatione corporis per ieiunium; quod tamen apertè videat cessurum in notabile incommodum, vel etiam exitium fœtus, propter subtractionem alimenti, & maternarum virium quibus fouendus esset, exhaustionem. Difficultas est, an in eo euentu, prægnans discrimen illud prolis possit contemnere, ut securitati suæ spirituali prospiciat: An verò ut fœtui consulatur, possit periculo illi propriæ incontinentiæ subiacerere, non ieiunando, nec carnis lasciviam comprimendo per abstinentiam.

Respondet Fernandus de Moure p. 4. exam. c. 12. §. 6. prægnantem in eo euentu, posse, imo debere ieiunare: quia charitas ordinata, semper anteponit propria spiritualia bona, corporalibus bonis alienis; & subsequens prolis debilitas, vel etiam mors, per accidens subsequetur. Hæc tamen responsio non videtur plenè satisfacere. Neque enim hîc fit comparatio inter bonum nostrum spirituale, & bonum duntaxat corporeum prolis: sed verè bonum spirituale nostrum, cuius iactura est reparabilis, conferitur cum spirituali malo alterius, extremo & immedicabili. Fœtus siquidem, non corpore tantum peribit, sed & anima, quia destituetur baptismo. Quod autem dicitur id esse per accidens, non lenit dolorem ex eius æterna clade conceptum; quia tamen si peribit per accidens, peribit tamen, & sciente ac sinente matre peribit.

8. Mihi igitur dicendum videtur, rem non metaphysicè, sed moraliter pensando, nunquam posse accidere

accidere quod in proposita difficultate supponitur; nimirum vt fœmina prægnans non possit aliter mederi incontinentiæ qua laborat, quàm subtrahendo fœtui alimentum necessarium. Oratio enim & alia pleraque remedia, sæpè sunt efficaciora continentiæ media, quàm ieiunium, quo humores acres & falsi corpus occupantes incenduntur magis, vnde grauius castitati certamen impendet quàm ex temperata vsurpatione ciborum, vt habetur ex doctrina S. Basilij l. de vera virg. Deindè quæcunque sit efficacia ieiunij ad continentiæ tutelam, certum tamen est semper liberum manere prægnanti frænare se se, & non ruere in peccatum: cum è contrario, fœtus si moriatur præ alimenti penuria, & corpore & anima, absque culpa actuali sua & voluntate, periturus sit in æternum. Itaque sicut in simili dubio de congressu cum periculo abortus urgente periculo incontinentiæ, Sanchez l. 9. d. 22. num. 1. & Basil. Ponc. l. 10. cap. 14. num. 9. negant fas esse vti eo incontinentiæ remedio, ita non dubito, quin mater alia nihilominus remedia vitandi peccati adhibens, & firmo proposito continendi munita, possit ac debeat æternam prolis cladem auertere, dimittendo ieiunium quod esset fœtui exitiale. Aditionem verò periculi prolapsionis in mortale peccatum, interueniente tamen proposito non peccandi, honestari ob summam alterius necessitatem, præsertim spiritualem extremam, alibi traditur, nec in vno exemplo apud Ioannem Sanchez d. 21.

Importuna opera, dimittenda pręgnanti.

9. Iam quod attinet ad operationes à pręgnantibus dimittendas ob bonum prolis ne intra vterum pereat, Binsfeldius in Enchiridio Theol. Pastor. part. 3. cap. 12. ait talia esse *importuna opera & inordinatos actus*. Nomine autem *operum importunorum*, intelligere videtur opera laboriosa, quę attento robore & complexione pręgnantis, possint meritò timorem facere, causandę in fœmina abortionis. Nec recensere dubitauerim inter hęc importuna opera saltationes; quas experimento compertum est, vt notauit Albertus lib. 9. de anim. tract. 1. c. 11. & ex eo Nider. in 5. præc. decal. cap. 1. *litera F.* officere fœtui intra maternum vterum delitescenti, & abortum ciere, etiam choreas nomine saltationis comprehendendo. Certè Autor libri de natura pueri, quem alium esse ab Hippocrate Galenus dubitauit, & graues scriptores affirmarunt, non erubuit scriptis prodere, scortum quoddam, cuius grauiditatem impedire intererat dominę, ad abortionem à se adductum, indicta ei septena saltatione, qua expleta exiluerit fœtus non absque crepitu. Alteri grauidę, inter numerosę saltandum, idem ante annos aliquot contigisse, compertum habeo; eoque infelicius cessit isti saltatio, quod psaltria illa seu cantrix ab autore prædicto memorata, euasit incolumis; isti ex abortione creatus est non ita multo post interitus. Quare est quod mulieres saltatriculę, alieno malo deterritę cautiorez fiant; ni & fœtum suum corporis simul & animę excidio perdere velint, & seipsas in manifestum vitę discrimen coniicere; non absque peccato mortali gemino; nempe

nempe & eo quod ex ipsarummet læsione ducitur; & eo quod petendum est ex foetus læsione, quantum saltem in ipsis fuit. An verò qui cum eis saltant numerosè, sint irregulares sequente abortu, videndus Syluester V. *homicidium* 2. num. 11. Etiam iusto arctiorem vestitum inter importuna opera prægnantibus auersanda, esse recensendum, obseruat Nider. in 5. præceptum Decalogi c. 1. *litera F.* & manifestum est ex eo quod aliquæ hac sola ex causa abortum sint passæ, vt scribit Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 4. & l. 2. c. 1. vbi de aliis æquè euitandis prægnanti, agit diligenter. Et videndus etiam Ioannes le Bon, in Therapia puerper. c. 1. ac Mercatus l. 3. de mul. affect.

Item actus inordinati, ira præsertim.

10. Per *actus inordinatos*, quibus grauidæ temperandum esse ne foetus morrem conciliet, aiebat Binsfeldius, intelligi possunt, vel intemperiarum ac vehementes æstus passionum violentarum, vel congressus cum viro, qui post conceptum iam foetum ex anteriore commixtione, videtur inordinationem sapere. Quod ad intemperias attinet, non est dubium, quin hoc speciali titulo cauendæ sint grauidis, ipsæque Hippocrates l. 1. de morbis muliebribus recensens varias abortionis causas, hanc non omisit. Quia enim corpus pro variis animæ affectionibus variè commouetur, (vnde passionum quoque nomen affectionibus est inditum;) & passionibus genio muliebri ob debilitatem iudicij aciores incidunt, ita vt non rarò animi impotentiam inferant; mirum non est, ex graui corporis com-

motione per æstum inconditi affectus, existere abortum.

Est hæc cautio maximè necessaria circa iram; tum quia est affectus violentissimus, tum quia ei maximè obnoxius est muliebris genius præ iudicij imbecillitate & corporis infirmitate; quibus ut corpora ægra & exulcerata ad ictus leuissimos gemunt, ita fœmineus animus infirmitati suæ diffidens, ad quemcunque aduersum incursum fractus, nullo negotio emouetur. Comparatio est Luciani in abdicato, Plutarchi l. de non irascendo, & ante hos omnes Senecæ l. i. de ira, cap. vltimo, qui iram idcirco vocat *vitium muliebre*, ibid. & l. i. de Clem. cap. 5. Benè & graphicè Iuuenal. Satyr. 6.

————— *Quoties facit ira nocentem*

*Hunc sexum & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites; ut saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clinòque latus pendente recedit.*

Antiquus quidem senarius, tria violentissima componit; αῦρ, γυνή, θάλασσα, τρία κακά, *ignis, mulier, mare, tria mala*. Verum Euripides iræ addictam mulierem, & irato mari, & ictui fluuij, & igni acerrimo antetulit versibus illis,

Furore multo seuit iratum mare,

Pronique fluuij, & ignis, acer impetus;

*Sed nihil ita acerbum & noxium, ut mulier
mala.*

Id est, iuxta phrasim etiam in scripturis usurpatam, *rixosa & iracunda*, qualis ferè omnis mulier: ut idcirco Palladas l. 2. anthol. mulierem ex sola bile compactam dixerit. Videndus Titaq. l. 9. connub. glossa 1. p. 9. à num. 184.

11. Est ergo mulier, iracundi genij, atque adeò
qua

qua sollicitudine prægnans tenetur abortum cauere, & omnes eius verisimiles causas quantum in ipsa erit remouere; eadem obstringitur temperare sibi. Estque id eo diligentius cauendum prægnanti: quæ iracundior est, vt notat Aponensis in cap. 35. lib. 10. probl. & quo pluribus scatet virulentis humoribus, ad turbidos affectus excitandos & commouendum periculosè corpus accommodatis, eo cum ad iram, tum ad quasuis passionum malignitates est procliuior. Itaque documenta generalia, quibus etiam ad bonum corporis & sanitatem, temperare affectuum vehementia monemur omnes, locum specialiter habent circa prægnantes, quarum & concitabilitas procliuior est, & excipiendorum morborum aptitudo maior; contractarum autem ægritudinum grauitas magna & difficillima curatio, vt latè prosequitur Ioan. Raphael Moxius l. 2. de venæ sect. in morb. mulieb. cap. 2. Porrò hac ipsa ex causa, alij quoque tenentur non præbere prægnantibus causas turbidorum affectuum, quantum in ipsis est. Vnde qui incusso grauidis terrore indebito, & graui metu, abortionis sunt auctores, grauius peccant. An verò habeantur homicidæ voluntarij, an casuales, de quo inter Caietanum & Nauarrum controuertitur, nec parum refert ad tricas iure Canonico adiunctas cædi hominis, disputat Molina tract. 3. de Iustit. disputat. 3. num. 6.

Congressus per se loquendo, non est lethalis.

12. Circa alteram actionem inordinatam, hoc est circa congressum, certa omnium sententia est, si
ex

ex eo instet verisimile periculum abortus, graue peccatum fore illum adhibere. Quod non eget longa probatione, cum per se liqueat, voluntariam illam causam perdendi foetus, non posse vacare graui culpa. Hoc autem periculum primis concepti foetus mensibus, esse praesentissimum, docet ex Galeno Mercurialis l. 1. de morb. mul. cap. vltimo. Idem periculum nonnullis visum est semper ingruere sub initium conceptionis, cum fit coagulationo materiae seminalis, quod sub primum septiduum contingere notat Moxius l. 2. de venae sect. in morbis muliebr. cap. 1. Eo igitur tempore, mortale esse praegnantem virum admittere, & viro ad vxorem accedere, affirmat Fernandus de Moure p. 3. exam. cap. 21. §. 1. num. 6. & Bonac. q. 4. de Matr. p. 6. num. 12. qui idem pronunciant de tempore proximo partui quo simile periculum foetui iam maturo impendet. Est enim tempus illud maximè lubricum pro foetu: vt propterea Ethnici, Nonam ac Decimam Deas foetibus curandis, iis sollicitioribus mensibus addixerint, vt est apud Tertullianum l. de Anima cap. 37.

Sed neutrum placet. Nam de posteriori tempore, est manifestè falsum quod necessariò adeatur à foetu exitij periculum, quando iam robore pollet, & firmitate praestat. De priori autem tempore, non apparet vnde congressus tametsi cum periculo effluxus conceptionis anterioris, culpam mortalem continere censerì possit; idque meritò negant Richardus in 4. d. 32. art. 3. q. 2. Angelus V. *debitum* num. 33. Astesanus 2. p. summæ l. 8. tit. 10. artic. 4. q. 3. adducens Alensem, Syluester V. *debitum* q. 5. Sanches l. 9. disp. 22. n. 1. Ægidius Coninch 3. p. disp. 34.

disp. 34. dub. 9. concl. 3. Hurtado disp. 10. de Matr. diffic. 3. num. 11. Filliuc. tract. de Matr. num. 337. Et ratio est, quia coniuges in eo actu vtuntur iure suo, nec intendunt exclusionem anterioris conceptionis nondum anima præditæ, quam etiam exclusionem infrequens est adiungi iteratæ intra illud septiduum commixtioni: vnde si per accidens consequatur exclusio inter dandum operam rei illis alioqui licitæ, perperam insimulabuntur grauis peccati eam ob causam, de cuius periculo hîc & nunc vrgente, vix vnquam potest ipsis constare.

13. Vt autem vsum matrimonij cum prægnante, per se loquendo, à lethali culpa abesse, manifestius fiat, attendendum est ne primarium quidem finem coniugalis commercij ab vfu illo remoueri. Quamuis enim post anteriorem commixtionem, exceptis in vteri fundo seminibus, claudatur vteri orificium adedè exquisitè, vt ne acus quidem aciem admitteret, vt supra ex Galeno id veluti miraculum suspiciente notare memini; tamen tam accurata occlusio, non est perpetua; sed interdum ob peculiarem fœminæ dispositionem, vt notauit Hippocrates l. de superfœtatione, etiam post factam conceptionem, hîscit vterus aliquantisper, vnde superfœtatio: quæ interdum quoque oritur ex vteri iam occlusi reſeratione, non excidente tamen priore fœtu, ob firmam eius alligationem per ora vasorum. Aristoteles quidem 7. histor. cap. 4. scribit superfœtationem in humana specie esse infrequentem: Non negat tamen, quin aliquando contingat. Exemplum extat l. *antiqui. ff. si pars hered. petat.* vbi Paulus Iurisc. ex Lælio scribit, visam in Palatio mulierem liberam ab Alexâdria perductam, vt Adriano ostenderetur,

ostenderetur, cum quinque liberis, ex quibus quatuor eodem tempore enixa dicebatur, quintum post diem quadragesimum. Plinius l. 7. cap. 11. mulierem memorat, quæ fœtum vnum iusto partu, alterum quinque mensium edidit. Addit exemplum Herculis & Iphicli, vt probet vbi paululum temporis inter duos conceptus intercessit, vtrunque perferri. *Novi ego Genua, (inquit Scortial. 1. de Nilo c. 6. sub finem,) nobilissimam fœminam, tertio mense post legitimum puerperium, nouum masculum enixam. Videtis etiam Laurentium l. 8. anat. q. 22.*

Ex his ergo perspicuum est, accessum ad prægnantem, posse primarium quoque finem coniugalis commercij obtinere. Ex quo sequitur, non cerni in eo culpam lethalem, dummodò curetur, (præsertim cum partus non est adedè diffusus,) vt is sit commercij modus, qui fœtus oppressionem extrinsecam ab incubante deuitet. Extrinsecam dico; Nam quod Bonacina q. 4. de Matrim. punct. 6. num. 12. lethalis peccati accessum ad grauidam sub pariendi tempus damnat, quia periculum est ne fœtus per copiosum seminis affluxum opprimatur, non videtur solidum. Nam fœtus eo tempore tot intra vterum inuolucris obuoluitur, vt non sit timendum, ne immisso nouo intra vterum semine suffocetur; cum ne contingatur quidem per illud, prohibentibus secundinis, quæ fœtum amiciunt, & vndecunque concludunt intra vteri capacitatem, in qua semen postea immissum excipitur; non tanta mole, vt ad suffocandum iuxta positum fœtum sufficiat.

*Imo nec venialis ; tametsi indecentiam
continet , iuxta PP.*

14. Igitur accessus ad gravidam , per se loquendo, non est lethalis culpa. Sunt tamen qui asserunt, eum fordere labe veniali. Ita Basilius Poncius l. 10. de Matrim. cap. 14. num. 7. esseque id extra dubium , dicit Petrus Soto lect. 16. de Matrim. §. *sunt etiam*, & videtur annuere Azor tomo 3. l. 3. cap. 31. quæst. 14. Alios multos in eam sententiam profert Sanches l. 9. de matr. d. 22. num. 4. qui addit n. 6. & plurimorum autoritate confirmat, ne venialem quidem culpam cerni ea in re ; siue reddatur, siue (quod obscurius videri posset,) petatur debitum tempore quocunque graviditatis, secluso semper abortus periculo. Hæc secunda sententia videtur approbanda, præsertim ne laqueus iniiciatur coniugibus : quod cauendum esse, exemplo suo monstravit Apostolus, 1. Cor. 7. Quanquam nobis quidem, qui hîc duntaxat intenti sumus in auertendum damnum prolis, perinde est quid in ea controuersia asseratur. Cum enim statuerimus, secluso abortus periculo, quod quantum ad hoc attinet, duntaxat post fœtus animationem, timendum esse vidimus, abesse lethalem culpam ab accessu viri ad prægnantem ; nostra non interest, an accessus prædictus, eo periculo semoto, atque adeò nihil inde periclitante prole iam concepta, sit aut non sit venialis, sed omni prorsus culpa vacet, vt concludit Ægidius supra num. 78. & Hurtado disput. 10. de Matrim. diffic. 3. n. 13. ac Henriq l. 11. c. 15. præiueratque Guliel. Paris. tract. dialogistico de Matrim. c. 16.

15. Neque

15. Neque tamen negare velim indecentiam aliquam in ea re cerni, ipsis quoque Ethnicis pudentioribus improbatam. Seres enim, quos hodie *Sinas* appellamus, cum grauidis commisceri lege lata vetabantur, vt scripsit Clem. Rom. 8. recog. cap. 11. Zenobiam quoque Palmyrenorum Reginam, Capitolino à specie insigni celebratam, testatur Trebellius Pollio, nunquam se viro iterum permisisse, donec expectatis menstruis, agnosceret se necdum concepisse. Patrum plerique, hanc indecentiam explodunt.

Origenes homil. 5. in Genesim, latè ac validè in hoc argumento exspatiens, pecorum ipsorum exemplum vrget; & ad libidinem plusquam pecuinam, refert hunc ad grauidam accessum: qui multo etiam tetriùs notatur à Clemente Alexandrino l. 3. strom. negante, vllum ex veteribus in scriptura prodi, qui vxori prægnanti consueuerit; imò neque lactanti, & idcirco Aaronem triennio Mosem ætate superasse, quod pater Mosis, vsque ad Aaronis ablactationem non nisi triennio post factam, continuisset se ab vxore. Fortiùs quoque 2. pædag. cap. 10. *Moyfes* (inquit) *nullum vnquam induxit veterem Hebraorum, coeuntem cum sua vxore prægnante. Sola enim voluptas, si quis ea, etiam in coniugio vtatur, est præter leges, & iniusta, & à ratione aliena. Rursus autem Moyfes abducit viros à prægnantibus, quousque pepererint. Reuera enim matrix sub vesica quidem collocata, super intestinum autem quod rectum appellatur, posita; extendit collum inter humeros in vesica, & os colli in quod venit semen, impletum occluditur, rursusque inane redditur partu purgato, fructu autem deposito, deinde semen suscipit, &c.*
Matrix

Matrix ergo sitiens filiorum procreationem semen suscipit, probrosūque & vituperandum renuit coitum post sationem ore clauso omnino, iam libidinem excludens. Eius autem appetitiones quæ prius in amantibus versabantur complexibus intrò conuersæ, in procreatione sobolis occupatæ, operantur unà cum opifice. Nefas est ergo, operantem iam naturam, adhuc molestia afficere, superflue prorumpendo ad petulantem iniuriam.

4. S. Ambrosius potenter & de more concinnè l. i. in Lucam ferè in fine, ad illud, occultabat semensibus quinque, monstrans temperandum esse opere nuptiarum, cum soboles non expectatur; *Et quid mirum (inquit,) de hominibus; si pecudes quoque muto quodam opere loquuntur, generandi sibi studium, non desiderium esse coeundi? siquidem ubi semel grauem aluum sibi senserint, & genitali aruo semen receptum, iam nec concubitu indulgent, nec lasciuiam amantis, sed curam parentis assumunt. At verò homines, nec conceptis, nec Deo parcunt. Illos contaminant, hunc exasperant. Priusquam te (inquit) formarem in utero, noui te, & in vulua matris sanctificauit te. Ad cohibendam petulantiam tuam, manus quasdam tui auctoris in utero hominem formantis aduertis. Ille operatur, & tu sacri uteri secretum incestas libidine? Vel pecudes imitare, vel Deum verere. Et quid de pecudibus loquor? Terra ipsa à generandi opere sæpè requiescit: & si impatienti hominum studio iactis frequenter seminibus occupetur, impudentiam multat agricola, & fœcunditatem sterilitate commutat. Ita quidem in ipsis elementis ac pecudibus, ab usu non cessare generandi, natura pudor est.*

Hæc video plus sonare quàm indecentiam propositam,

positam, & accessum ad grauidam, culpæ non leuis damnare: Id quod etiam ferunt illa apud Burchardum l. 2. decr. cap. 5. *Concubiisti cum uxore post manifestariam conceptionem? Decem dies in pane & aqua pœniteas.* Vt tamen hæc, & alia quæ aduersus accessum ad grauidam traduntur à D. Augustino serm. 144. de tempor. (quicquid verborum, cortex præferat,) accipiam tantùm de indecentia incontinentiæ indice, & imperfectionem non culpam inferente, suadet ratio paulo ante proposita.

C A P V T XII.

Quid statuendum de honestate sectionis Cæsareæ, matre & fœtu superstilibus, urgente graui necessitate extrinseca; qua seclusa, illicita esset sectio; siue mater innoxia sit, siue noxia, & mortem ob scelus iure commerita.

I. **R**ESUMENDVM est filium disputationis de sectionis Cæsareæ honestate, cum mater & proles sunt superstites; vnde nos aliquantisper abducere vtilia corollaria, duobus proximis capitibus ex doctrina anteriùs posita, ritè deducta & stabilita.

Reueniendo igitur ad institutum, quandoquidem expedita iam sunt, quæ circa sectionem Cæsaream

faream matre & prole superstitibus controuerti poterant, attenta duntaxat intrinseca necessitate, id est bono parentis, aut prolis, vel vtriusque; nunc videndum restat, quid statuendum sit de honestate sectionis Cæsareæ, matre & prole viuentibus, si necessitas extrinseca deposcat adhiberi sectionem: eo quod desperetur partus naturalis; & tamen fœtum luce frui, maximè intersit boni communis. Vel certè eo quod periculum sit in mora, si partus naturalis expectetur, sed ante illud tempus mater morti dedenda sit, vt saluti publicæ consulatur; succidanturque radices malorum quæ vltiorem vitam matris consecutura constaret. Cum qua difficultate, nexa est alia, de sectione Cæsarea adhibita matri noxiæ & mortem commeritæ, siue desperetur naturalis partus, siue non expectetur, quamuis ex præstolatione partus nulla graua mala timeantur. Has enim difficultates habere connexionem, liquebit ex dicendis, & ideò meritò iunguntur tractatione.

Varia sententiæ de sectione matris per eam peritura, si extrinseca necessitas urgeat.

2. Est circa difficultates prædictas, nonnulla sententiarum varietas. Nam sunt qui etiamsi mater sit innoxia, tamen annuunt vt mater vi sectionis moritura, secetur, ob ingens aliquod bonum extrinsecum; si nimirum ob bonum Reipublicæ, vel ad illustri familiae conseruationem, magis intersit vt fœtus sit saluus quàm mater. Tunc enim etiamsi sectio Cæsarea agnoscatore fore matris occisio,

secari posse parentem innoxiam, affirmat Ioannes Varandæus l. 2. de morbis mulier. cap. 7. Idem visum Henrico 8. Anglorum Regi. Scribit enim Florimondus l. 6. histor. hæres. cap. 4. num. 2. Ioannam Seimer, cum desperaretur naturalis partus Eduardi postea Anglorum Regis eo nomine sexti, iussam aperiri etiãnum viam, vt educeretur fœtus: Henrico, Medicis rogantibus, matri an proli consultum mallet, contestante, vxorum sibi affirmam semper fore, non item liberorum marium, qualem geri ab Ioanna putabat, & verè putabat. Sanderus tamen l. 1. de schism. Anglic. ad annum 1537. describens ortum Eduardi, non ad eò clarè asserit fuisse Cæsonem.

Alij verò, ne si mater quidem esset mortem commerita, & iure damnata capitali supplicio, volunt fas esse eam aperire, vt fœtus viuus, illi extrahatur ex utero, etiãmsi timeretur ne fœtus intra materna viscera emoriatur expers baptismi. Ita S. Antoninus, Paludanus, Gabriel, Tabienna, Fumus, Victoria, Soto quos profert & sequitur Comitulus l. 1. respons. q. 14. sectioni matris viuientis etiãmsi damnatæ perinensus; nec absque recentioribus suffragatoribus, inter quos Henriques l. 2. cap. 21. n. 5. Annibal. Rosellus l. 9. commentar. in Trifineg. dist. 3. cap. 4. pag. 58. Angles in 4. q. 2. de baptism. artic. 3. concl. 4. & alij apud Bonacinam disp. 2. de Sacram. q. 2. punct. 6. num. 10. Quorum fundamentum esse videtur, quod putent sectionem matris, esse quoque prolis interitum; quem causare est intrinsecè malum, ob omnimodam innocentiam prolis. Contrarium autem ex opposito fundamento, de matre iure damnata, tradunt Suares 3. part. q. 68.

q. 68. ad art. 11. & ibidem Ægidius, Diana 2. p. tract. 1. miscell. resol. 44. Layman c. 3. de baptisim. num. 2. Filliucius tract. de baptis. num. 139. nec videtur abhorrere Bonacina num. illo 10. De hac sententiarum varietate ferendum est iudicium; seorsim primùm agendo de matre innoxia, tum seorsim quoque de noxia & iure damnata.

In illis circumstantiis, mater innocens nulla ratione secanda.

3. Mater innoxia, si constet eam morituram vi sectionis, nulla ratione secari debet, quæcunque tandem mala timeantur, vt extinctio familiæ antiquissimæ & illustrissimæ; vel successionis pinguisimæ transfusio ad externos ob non exemptam prolem, matri immorituram, vel denique exortus turbarum grauissimarum, & quæcunque alia mala fingere aut supponere liceat. Nullum quippe malum proferri potest, cuius prætensa deuitatio honestet actionem intrinsecè malam, cuiusmodi est sectio matris innoxie in proposito euentu. Hæc est certa sententia omnium Theologorum, vnanimi consensu negantium, fas esse in vlllo euentu, iniussu Dei vitæ ac mortis supremi domini, trucidare innocentem, quodcunque tandem malum intentetur. Cum ergo mater supponatur innocens; & sectio spectatis circumstantiis supponatur fore eius occisio; negandum est matrem superstitem quæ vi sectionis peritura existimetur, secari posse, vt necessitati alicui extrinsecæ; quantacunque tandem illa sit, prospiciatur.

Vnde quod narratur Henricum 8. iussisse vt

vxor prægnans cuius naturalis partus desperabatur, nec sectioni ferendæ ob nimiam debilitatem par erat, secaretur ad educendam prolem masculam successioni Regiæ familiæ necessariam, pronunciante Henrico plus se satis fœminarum cum luberet reperiturum, non item filiorum regnum extra familiam transferri prohibentium; si verè ab eo factum & dictum est, pertinet ad cumulum immanitatum, quibus Rex infœlix à perditissimis hominibus dementatus, in cuiuscunque generis mortales, ac ipsos etiam cœlites, supra communem improborum modum est grassatus. Nec hominis tam incompositæ vitæ factum, aut suggestio adstantium illi siue Consiliariorum siue Theologorum, si fortè factum eius aut consilium probarunt, trahi potest in exemplum. Quàm ignavos enim, & gratiæ humanæ potiùs quàm diuinæ studiosos, & Consiliarios & Theologos habuerit eo tempore Henricus, ex Sandero, Ribadeneyra, & aliis in illius temporis historia, compertissimum est.

Secus esset, si bonus euentus sperari posset.

4. At si mater innoxia, non sit letho danda vi sectionis: eo quod iudicio Medicorum censeatur satis valida ad excipiendam sectionem Cæsaream, tunc si desperetur partus naturalis, certum est ex superiùs latè disputatis cap. 5. fas esse secare matrem viam, vt fœtus superstes eximatur. Imo adhibenda ex necessitate esset sectio, non modò vt consuleretur æternæ salutis infantis per baptismi collationem, sed etiam vt consuleretur communi bono grauitè lædendo per extinctionem prolis intra matrem:

matrem: Ita vt non modò titulus charitatis erga prolem, iniiciat matri necessitatem subeundæ tunc sectionis, sub graui culpa: sed etiam titulus iustitiæ bonum commune prosequentis, (quam l. 3. de virtut. num. 76. stabiluimus, & propriè acceptam Iustitiam commutatiuam esse monstrauius,) obstringat prægnantem, ad consulendum hac ratione, communi bono.

Quinetiam, tametsi & prolis & matris certo alioqui exitio subiiciendarum nisi sectio adhiberetur, anceps & dubia fieret fors per sectionem, adhibenda nihilominus esset sectio; tum vt iis obligationibus satisfaceret quæ superius sunt expensæ c. 8. tum ob hanc nouam & peculiarem communis boni curandi; & publicæ calamitatis auertendæ obligationem; quæ tanta est, vt tametsi sperari posset matris incolumitas absque sectione, solius autem foetus exitium non quidem certò impenderet vi sectionis, sed tamen vocaretur in dubium, permitendus esset foetus illi periculo, & sectio adhibenda ex obligatione iuuandi publicum bonum. Nam quamuis non sit licitum trucidare innocentem vt bonum commune quantumcunque obtineatur, tamen fas esse ob eam causam exponere innocentem periculo, omnes æquè consentiunt.

*Matris noxia nulla habenda esset ratio,
sed prolis duntaxat.*

5. Venio ad matrem noxiam & capitali supplicio ritè adiudicatam. Huius nulla habenda est ratio, sed foetus duntaxat. Id est, non est curandum an mater sic damnata, mortem appetitura sit vi

sectionis. Nam annuente publica potestate, fas est eam vita spoliare. Itaque tantum habenda est ratio prolis, quæ si perdenda sit adhibita sectione prægnantis noxiæ, nullo modo poterit adhiberi sectio, quamuis vel partus naturalis desperetur, vel periculum sit in mora; & ex vltiore vita matris mortem omnino commeritæ, grauissima mala toti Reipublicæ impendeant. Nihilominus enim, quia mors parentis noxiæ supponitur iungenda trucidationi prolis, cui vnicum remedium quod suppetit in desperatione partus naturalis, nempe sectio; non remedium, sed exitium certum fore statuitur, prætermittenda omnino esset sectio: iuxta illud Apostolicum oraculum, *non sunt facienda mala (vtique culpæ) vt eueniant bona*, atque adeò neque vt auertantur mala pœnæ, & vt Tertullianus vocat *ultoria*.

Neque verò fas esset, sectionem quidem prætermittere, ne infans positivè malè afficeretur & perderetur per sectionem; matrem tamen alia ratione perimere, qua foetus nullo modo attingeretur positivè, v. g. per strangulationem matris, aut capitis eius minutionem: quasi foetus qui supposita partus naturalis desperatione & negata sectione materni vteri, æquè intra vterum breui moriturus est, anticipatè ob commune bonum ex matris morte pendens, permittatur mori intra parentis viscera. Non inquam fas esset matrem perdere ad eum modum, quia non interueniret ibi mera permissio exitij foetus, qualis interuentura erat non adhibita sectione, sed verè interueniret influxus in mortem eius, ob subtractionem voluntariam alimenti, quo solo sustentari & prorogare vitam potest: Vnde
quamuis

quamuis foetus, non facta subtractione materni sanguinis quo cibandus est, æquè paulo post periret intra viscera materna, moriente matre post naturalis partus periodum non secuto partu; Tamen non periret vi operis alieni, quo subtrahitur illi alimentum, sicut fieret in euentu proposito.

Speḗtanda eius maturitas, quæ sufficiens in septimestri.

6. Igitur tunc tantùm fas est matrem noxiam secare vrgente ad eam sectionem bono publico, quia periculum est in mora, cum spes est, foetum non esse lædendum per sectionem, quia satis maturus est, & adhibetur adedò peritus sector, vt omnia securè peragenda videantur: & ad summum, foetus innocens exponatur periculo ob commune bonum, non tamen perdatur meditadò, id est ex certa prænotione exitij per opus nostrum inferendi, quamuis non ex directa intentione; id quippe esset illicitum, quia moraliter rem speḗtando æquè esset occisio innocentis, ac si adesset illius occisionis intentio directa.

Porro spes illa non lædendi foetum, quam attendi volebam in secanda matre noxia cum periculum est in mora, & bonum publicum poscit accelerari mortem eius; spes inquam illa, non tollitur ob immaturitatem foetus, si contingat eum esse septimestrem. Nam compertissimum est, partum septimestrem esse vitalem: atque adedò tamen si foetus artificiosè educatur eo tempore ex materno utero, æquè poterit esse vitalis. Nec verum est quod Fracastorius l. de sympath. cap. 11. comminiscitur

de humano semine duplicis generis, quorum vnum post 7. menses maturum fructum procreat, alterum duntaxat post nouem: Sicut in genere tritici; est quoddam semen dictum trimestre, vel setauium, quod tribus mensibus spicam fundit, & aliud quod mensibus nouem. Qua ratione educatio fœtus septimestris, si fœtus esset compactus ex humano semine nonimestri, esset mortifera; Vnde cum nunquam constare possit nisi ex euentu, ex quo semine quis sit compactus, si fœtus eruatur ante nonimestrem periodum, deerit moraliter certa spes maturitatis; quam remanere dicebamus, si fœtus esset septimestris. Nego, fundamentum cui hæc omnia innituntur, solidum esse. Omnia quippe humana semina sunt vnus speciei, sicut omnes homines inde procreati, continentur vna infima specie. Triticum verò sicut potest esse specie multiplex, ita mirum non est ex semine multiplicis speciei, quorum vnum seriùs, alterum ocyùs fructum suum procreat, posse deriuari. Itaque fœtus quilibet septimestris, potest vitalis esse, & communi bono quod ex matris accelerata morte penderet, urgente ad eum eximendum mense septimo à conceptione, non esset quod ea exemptio censeretur fœtus occisio, ob immaturitatem eius, cum possit eo tempore fortiri maturitatem conuenientem. Quod si maior in vtero mora, diuturniusque inibi fomentum congrueret fœtui, ita vt ob exemptionem ante nonimestre subiturus sit periculum, tamen vacabit culpa exemptio, si publici boni necessitas eam deposcat: quandoquidem vt iam sæpè dictum est, ratione communis boni, licitum est exponere innocentem periculo. Quare graui damno publico adigente

ad matrem letho dandam, foetu duntaxat septimestri grauidam, posset foetus censerī sufficienter maturus, & eximi eo tempore absque scrupulo.

Possitne proles censerī matura, ante septimestre.

7. Obscurius est, an foetus ante septimestre, censerī posset sufficienter maturus, atque aded an posset ante eam periodum securè eximi, non præcisa spe incolumitatis eius, si bonum publicum non sineret mortem matris illhuc vsque differri. Quamuis enim ordinarij partus ante septimestre non sint vitales, tamen id non est aded vniuersaliter verum, quin aliquando secus acciderit: Et sicut frequentissima periodus humani partus, est nouem vel decem mensium; leguntur tamen aliqui partus vndecimestres, duodecimestres, tredecimestres, etiam quatuordecimestres, ac quod mirabilius est & planè rarum, sexdecimestres: (Nam vndecimestrem partum abs se visum, scribit S. Thomas opusc. 28. art. 4. *sub finem*, multaque pro eius mensis vitalitate aceruantur apud Moxium l. 3. de venæ sect. in morb. acut. cap. 5. De duodecimestri & quatuordecimestri, exempla profert Delrio in Aduersariis ad Senecæ Thebaidem versu 355. de iisdem ac cæterarum periodorum partibus exempla collegit Pineda l. 1. de Salom. cap. 10.) Sicut inquam leguntur hæ prouisiones ordinarij termini quo foetus commorari solet in vtero; ita quamuis septimestre soleat esse ordinaria vitalium foetuum periodus versus imum, ita vt foetus anteriùs editi non soleant esse maturi atque vitales: tamen non desunt qui præter eam regulam

regulam nati antèriùs, vitales fuisse perhibeantur. De partu quadrimestri, quinquemestri, semestri, exempla adducit Pineda loco annotato. Puellam quinquemestrem, lego apud Valesium cap. 18. sacræ philosoph. Ex Hieronymo Montuo scribit Moxius l. 3. de sect. venæ in morbis acutis cap. 4. vxorem pincernæ Henrici II. Francorum Regis, partum quinquemestrem edidisse vitalem. Et astipulari Hispanos quosdam Medicos, eiusmodi quinquemestrem partum agnoscentes vitalem, vt Ferdinandum Menam, Valesium, Peramatum, itémque Italos, vt Cardanum, & Horatium Augenium, scribit idem Moxius. Quidni ergo vrgente necessitate communis boni, fas fuerit fœtum quinquemestrem habere pro maturo, & ex eo tempore exemptilem censere, si periculum sit in mora?

Non video quid vetet totum concedere, illis in oris in quibus constaret, fœtum paucis illis mensibus, esse maturum & vitalem. Nolim tamen rem hanc committi, vel dictis duntaxat veterum autorum, qui plerunque incertum est de quibus mensibus agant: vt fusè prosequitur Pineda l. illo 1. de Salom. cap. 10. num. 6. & 7. vel incertis rumoribus, quibus sapissimè subest falsitas: non modò quia matres vix vnquam benè subducunt & numerant menses, & in eo sæpè errant, vt notauit Hippocrates l. de septimestri partu (vel Polybus Hippocratis successor, cui opus illud adscribit Clem. Alexand. 6. Strom.) sed etiam quia obnoxium id esse innumeris mendaciis ac fraudibus, docet vulgatus Græcus versiculus, apud Suetonium in Claudio, *Potentibus, sunt mensium & partus trium*; tum iactatus, cum Liuia Drusum enixa est, post trimestres
cum

De sect. ob necessitatem extrinsecam. 285
cum Augusto nuptias, regendæ anteriori consuetu-
dini tandem celebratas.

*Proles octimestris in circumstantiis propositis,
potest matura censeri, & mater
noxia secari.*

8. Post septimestre, quamvis non videatur
controuerti posse de maturitate foetus, ut constat ex
eo quod septimestris partus vitalis passim habeatur,
atque adeo maturus; tamen difficultatem in re
præsenti facere potest, quod octimestris partus ferè
vbique non sit vitalis. Dico *ferè vbique*; quia in
Ægypto partus octimestres esse vitales, scribit
Aristoteles l. 7. histor. cap. 4. De Hispania idem
scribit ex Auicenna Picus Mirand. l. 3. contra
Astrol. cap. 18. confirmatque Ferdinandus Menā ad
l. Hippocratis de octimestri partu. Et idem pro-
dunt de paucis aliis oris, ut de Naxo insula Ascle-
piades apud Dalechampium ad 7. Plinij cap. 5. vbi
Plinius idem de Italia refert. Ut plurimum autem,
ac ferè vbiuis, partus octimestres non esse vitales
in confesso est. Quare perinde esse videbitur, fo-
etum octimestrem eximere, ac eum perdere: quod
illicitum est, quæcunque tandem vrgeat communis
boni necessitas, quæ innocentis occisionem hone-
stare non potest.

Nihilominus si spectemus verisimiliores causas
cur partus octimestris non sit vitalis, comperiemus
nihil esse quod obsit, quominus ex grauissima cau-
sa fas esse possit, foetum octimestrem eximere per-
sectionem Cæsaream. Varias causas cur partus
octimestris non sit vitalis, profert & expendit
Laur.

Laur. l. 8. anatom. q. 30. Iam reieci Fracastorium, inde causam huius rei petentem, quod nullum sit semen post octo menses fructificans, quamuis sit quod post septem & quod post nouem menses hominem procreare idoneum sit. Explodendi item sunt Astrologi quos Ioannes Picus l. illo 3. cap. 18. testatur, pro more suo id referre ad astra, diuinatorio & prorsus intuto perfugio: à quo tamen non planè abhorret D. Thomas, vt videre est in longa ratiocinatione quam circa hoc adhibet opusc. 28. art. 4. ad penultimum. Eiusdem rei ratio à Tertuliano prolata l. de anima cap. 37. concinna est, sed mystica, & ab hoc instituto aliena. Quæ maximè probabiles, minus certè cauillis obnoxia, occurrunt causæ, cur partus octimestris non sit vitalis, probè coherent cum licita foetus exemptione per illud tempus, si summa necessitas vrgeat. Sunt autem duæ. Prior ex Hippocrate profertur à Francisco Pico ad hymnum suum tertium, *ferè initio*; adduciturque etiam à Ioanne Pico l. 3. contra Astrologos cap. 18. Nimirum quod mater octauo mense quodam vteri morbo laboret, à quo in foetum deriuatur ægrotudo. Vnde si accedant iam ægro & infirmo, vexationes in partu subeunda, adeò frangetur viribus, vt non sit vitalis, vel etiam illico succumbat. Posterior quæ est communis Medicorum, nominatimque assignatur à Mercuriali l. 2. de morb. mul. cap. 1. itémque à Francisco Valesio l. 2. controuers. cap. 10. & à Dandino 2. Animæ digress. 28. §. *de foetus in utero formatione*, inde petitur, quod foetus septimo mense iam perfectus & validus, colluctetur plurimùm vt disrumpat membranas, & carcerem suum perfringat, ex qua colluctatione non

parum acciduntur eius vires. Si ergo mense octauo, nondum plenè instauratis viribus; eundem conatum repetat, succedente partus labore, necesse erit illum succumbere.

9. Neutra harum causarum, quæ vt dixi, maiore perfunduntur verisimilitudine, obstat quominus fœtus octauo mense eximi possit, si grauissima necessitas perdendæ eo tempore matris id exigat. Nam siue octimestris partus idcirco non sit vitalis, quia ægritudo matrem octauo mense occupans, illum reddit imbecillum: siue idcirco non sit vitalis, quia nimis debilitatur & viribus frangitur, ob repetitum ante resumptum robur, exeundi conisum; nihil hæc ad fœtum sine connisu suo exemptum è latebris materni vteri, eaque ratione liberatum à contagio ex materna infirmitate deriuando, augendoque magis si inibi hæreat per totum octauum mensem. Quod si quis fingat, admittendo causam secundam propositam, posse contingere, vt fœtus iam particeps sit factus maternæ ægritudinis, (vt si sub medium mensis octauum, vel eo exeunte eximatur;) indèque secuturum vt fœtus non sit vitalis: Occurram, gratis supponendo omnia prædicta, adhuc licitam esse posse exemptionem fœtus per sectionem matris eo tempore factam, ob vrgentissimam necessitatem interimendæ tunc matris noxiæ. Nam ad summum, id esset exponere fœtum alicui periculo; quam expositionem necessitas communis boni honestare potest. Itaque rectè statuebã, nihil esse quod obsit, quominus ex vrgentissima causa quæ moram non ferat, & prægnantis interitum octauo mense patrari exigat, eximi per sectionem Cæsaream queat fœtus duntaxat octimestris.

*Non urgente communi bono, expectandus
partus naturalis, nec secunda mater,
etiãsi noxia.*

10. Dictum hæctenus est, de prægnante noxia, quam interfit communis boni letho dari ante partum naturalem; monstratumque fas esse eam secare ad fœtum eximendum: id quod multo certius haberi deberet, si constaret frustra expectandum partum naturalem, eo quod mulier eo habitu sit ut eniti non possit: ideoque fœtus antea concepti, quamvis maturi, nunquam emitti naturali modo viuentes quiverint. Nunc dicendum est de matre noxia, quam perdi ante partum naturalem meritò ab ea sperandum, nulla vrgens causa deponat.

Affirmandum est illicitum fore talem prægnantem secare, & fœtum eximere; cum extra dubium sit longè melius esse fœtui, emitti ex vtero via naturali post insumptum in eo tempus fouendis & perficiendis fœtibus à natura constitutum. Quamuis ergo si tantùm attenderetur mater quæ noxia supponitur, nihil vetaret eam secari, & fœtum intempestivè ab ea educi per artem; tamen spectando quid fœtus magis interfit, (ut iustum sanè est id spectare, cum nulla gravis & vrgens causa extrinseca aliud fert:) abstinendum est exemptione fœtus artificiosa, & expectandus partus naturalis, si speratur secuturus. Et ita ferunt varia iura, nominatim lex *prægnantis*, ff. de pœnis, quæ sic habet; *prægnantis mulieris consumenda damnata pœna differtur quoad pariat*. Vbi Gotofredus ex variis id illustrat. Item l. *Imperator Hadrianus*, ff. de statu hominum,

hominum, refertur decretum Adriani, quo traditur solitum esse prænantem damnatam seruari, dum partum ederet. Meminit harum legum Romanum Martyrologium 7. Martij, describens summatim mortem S. Felicitatis, quæ quod prægnans esset, quamuis prædamnata, non est tamen feris obiecta, nisi post partum. Laudat Romanos ob hanc legem Clemens Alexandrinus 2. Strom. laudat quoque, sed non expresso Romanorum nomine, Philo l. de Charit. conferens eam cum lege illa Iudaica, qua pecus grauida mactari vetabatur, etiam in sacrificium. Autor est Plutarchus l. de sera numinis vind. Romanos huiusmodi legem hausisse à Græcis, hos verò ab Ægyptiis. Videndi qui in eam rem plura conferunt, Couarr. 4. var. c. 4. Hippol. de Marsil. in pract. §. *nunc videndum*, num. 46. Guilielm. Bened. in cap. *Raynutius*. de Testam. V. & *sobolem*, num. 9. & 60. Matth. de Afflict. in Const. Neap. tit. 23. n. 111.

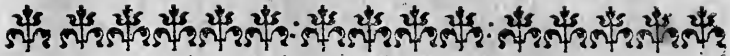
Itaque sensus legislatorum, cui standum est, cum per bonum publicum licet, manifestè fert, prænantis damnatæ foetum non esse vlli discrimini obiiciendum per educationem præproperam. Nam quantumcunque peritus sector adhibeatur, non est dubium, quin foetus remotior à periculo futurus sit, si via naturali prodeat in lucem; cum ut cætera deessent, ac etiam tacendo vltiorem in vtero moram foetui fouendo percommodam; vel minima scalpelli aut cultri Chirurgici exerratio improuida, possit esse foetui exitialis. Itaque sectio Cæsarea semper foetum exponit alicui periculo, quam expositionem honestare duntaxat potest vrgentissima causa.

*Instructio Medicorum, causa secandi
insufficiens.*

II. Eam ego non censuerim esse, instructio-
nem Medicorum & Chirurgorum, vt prægan-
tium statum plenè edocti, meliùs deinceps iuuare
possint grauidas, ad foelix puerperium. Neque enim
nouum est, vt noxiorum corpora dedantur Chirur-
gis ac Medicis, ad comparandam notitiam qua
ægris iuuandis sint aptiores. Et quanquam id fre-
quentius concedatur circa defunctorum cadauera,
tamen nihil etiam vetat, si res ferat, idem conce-
di quoad viuos. Nec dubium videtur, quin Hero-
philus ille & infantium & maiorum *profector, medi-
cus aut lanius qui sexcentos exsecuit vt naturam scru-
taretur, qui hominem odit vt nosset,* (verba sunt
Tertulliani cap. 10. & 25. de anima,) viuos quoque
exsecaret ad comparandam scientiam; disertè enim
Tertullianus, si congruenter interpungatur, sta-
tuit, miseros homines, non morte simplici, sed di-
rissima inter executionis artificia, scrutante Hero-
philo interiisse. Narrat Monstreletus in Gallica
historia, balistarium Mudonensem calculosum, ob
scelera neci adiudicatum, rogantibus Medicis Pa-
risiensibus à Senatu esse concessum, ad scrutatio-
nem modi quo calculus curandus esset in calculo-
sis. Facta à Magistratu potestate, Medicos ventrem
criminosi aperiri iussisse, habet narratio; & vbi sa-
tisfactum est Medicorum desiderijs, reposita de-
nuo, misero fuisse intestina, vulnùsque consutum.
Quod autem suspiciendum est, facta ob dolores
toleratos vitæ gratia, recuperauit sanitatem, diùque
sanus

sanus & valens vixit, iam etiam liber à calculo. Fortassis ergo erit, qui censeat posse expedire, ut prægnantis noxiæ dissectionio Medicis ac Chirurgis concedatur, ut salua quantum licebit honestate & verecundia, ex prægnantis superstitis non iniusta excarnificatione, comparent peritiam, per quam deinceps grauidis & parturientibus vtiliores esse possint. Nam in demortuis corporibus, per abscessum animæ, concidunt partes, & multa perspectu necessaria obliterantur, ut Celsus in proœmio, & Tullius in Lucullo testantur, agentes de Empiricis.

12. Aiebam tamen hanc non videri sufficientem causam exponendi foetum periculis, quæ necessario adit per matris dissectionem. Nunc enim, partim accepta notitia ab anterioribus qui prægnantium viua corpora nefarie sunt scrutati; siue ad rem Medicam, ut Herophilum fecisse diximus; siue ad rem Magicam, ut factum à Iuliano Apostata, habetur ex Nazianzeno. orat. 1. in Iulia. & ex Theodoro 3. histor. cap. 26. ac etiam ex Nectario Constantinopolitano, homil. de S. Theodoro; partim hausta cognitione ex sectionibus Cæsareis in naturalis partus desperatione adhibitis, prægnantibus superstitis, aut confestim ab earum obitu; tanta lux affusa est rei anatomicæ in hac parte; ut iustum non sit de contrucidatione verecundiæ in dissectione vteri viuentis, & obiectu prolis ad aliquod discrimen, per matris dissectionem cogitare, eam ob causam.

CAPUT XIII.

*De sectione matris superstitis, mortuo
intra uterum foetu.*

- I. *H*Æc vna superest circa sectionis Cæsareæ honestatem difficultas. Cum enim sectio hæc, vel sit matris mortuæ superstitute foetu, vel matris viuentis foetum viuum alio gerentis; vel denique matris superstitis grauatæ foetu visceribus eius immortuo; duas primas secandi causas, & omnia cum eis nexa, hæctenus profecuti sumus. Restat ergo expedienda tertia, quod breuiter & facilè præstari poterit ex anterioribus resolutionibus.

*Fœtus viua matri immortuus, solitarius,
aut cum Vopisco.*

Potest autem dupliciter contingere, vt foetus matris superstitis vtero immoriatur. Nempe primò solitarius, secundò cum alio gemello adhuc superstitute, quem dici *Vopiscum* docet Plin. l. 7. cap. 10. *Opiscum* dicendum, commentatur ibi Dalechampius, quasi *ὄπις ἰδίου*, quòd alterum ponè sequatur, abortione iam eiectum. Vtriusque generis mortuorum foetuum, exempla suppetunt quàm plurima. Prioris generis insigne exemplum suppeditat Plinius l. 2. cap. 51. de Marcia Romana, quæ claro icta fulmine, exanimato intra eam foetu, vixit incolumis.

Illustrissimum

De viue matris sectione, mortua prole. 293

Illustrissimum item est quod anno 1623. contigisse scribit Philippus Hechstetterus decade 6. obseru. casu 3. *in scholio*. Itémque aliud quod anno Christi 1545. accidisse refert Matthæus Cornax in Enchiridio Consultationum Medic. de quo infra. Huc pertinet quod scribit Ludouicus Viues libro suo 1. de anima, §. *de generatione*; Neapoli Italiae, & in Flandria Belgica, frequens esse vt in mulierum locis, gignantur belluæ multiformes; sæpè solæ, aliàs cum infante, interdum puero à bestiolis illis semeso vel exucto. Causam refert Viues, in crassissimum maximèque putrem humorem, quo eiusmodi mulieres abundant ex alimentis brassicarum, aut potu cereuisiæ. Inde enim ait, non secus procreari in illis belluas, quàm lumbricos in vtero pueri, ex crudis fructibus: prauitas quippe receptaculi, vim inferens specificæ seminis facultati, cogit vel rem à sua specie extraneam producere, vel vnà cum ea præterea aliud. Verùm de causa procreationis illius multiformium belluarum intra muliebrem vterum, agunt qui de Monstris, aut de humana generatione differunt. Nunc illud duntaxat ex Viue sumimus, quod testatur non infrequens esse; vt fœtus, semelus à bestiolis congenitis, fundatur vtero cui immortalis est. Gracouensem mulierè, anno 1494. infantem ab adnato intra vterum serpente erosum, fudisse mortuum, scribit Lycosthenes. Alia quædam exempla fœtus solitarij vtero immortalis, attingam postea.

2. Vt autem fœtus qui vtero immortalis est, non sit solitarius, accidere potest altero è duobus modis. Nimirum vel ita vt è duobus vno conceptu formatis, alter casu aliquo obeat ante partum, su-

peristite altero : Vel ita vt non eductis reliquiis ca-
daueris ex anteriore conceptu residui in vtero, ma-
ter denuò grauidata, nouum fœtum concipiat, bre-
ui ex contagio atque fœtore anterioris conceptus
non excussi contingendum, & virulentissimè afflan-
dum. De duobus geminis vno conceptu formatis,
quorum alter casu aliquo intra vterum mortuus
hæreat superstite altero , exemplum luculentum,
profert Carolus Stephanus l. 3. de dissect. part. corp.
hum. cap. 2. Illustre item est quod scribit Lauren-
tius l. 8. anatom. q. 22. visam sibi nobilem mulie-
rem gemellos alio gestantem , quorum vnum in-
eunte mense nono, mortuum emisit ; alterum post
septiduum enixa est, vitalem. Pertinent eodẽ exem-
pla duo, quæ consignat Bahuius in Appendice ad
Rouffetum §. de superfoetatione , historia 3. & 4.
Et alia insuper habet Felix Platerus l. de part. mul.
gener. dicatis , *ante medium*. Alterius verò calami-
tatis , qua fœtus nouus superinducitur reliquiis al-
terius conceptus non excussis , mentio est apud
Aristotelem l. 7. histor. cap. 4. Stupendum est quod
Schenchius recitat l. 4. obseru. medic. titulo *de*
fœtibus , mulierem anno 1590. lapsam, fœtum im-
mortuum non excussisse ; eoque semper retento, bis
terve concepisse, & quod mirabilius est, vitales fœ-
tus edidisse.

3. Hæc sunt propudia initiorum, animalis vt sibi
videtur ad superbiam geniti, vt alia occasione di-
xit Plinius l. 7. in præmio , nec dissimiliter eius-
dem libri cap. 7. Porro idem Plinius , fœtus quo-
cunque è propositis modis vtero immortuos, nunc
abortus simpliciter vocat, etiamsi non exeuntes , vt
l. 24. c. 5. agens de Galbano ; nunc *abortus mortuos*,

De viua matris sectione, mortua prole. 295
vt lib. 28. cap. 19. aliàs *partum mortuum*, vt l. 22.
cap. 25. Alibi *abortum*, Indorum lingua dici *brecma-*
sim testatur, nimirum l. 12. cap. 7. quo tamen loco
vbi vulgati Codd. habent *abortum*, Chiffletius l. 2.
dædalmatum cap. 15. de his foetuum vtero immor-
tuorum variis apud priscos appellationibus disse-
rens, testatur in M. S. veteri codice legi *mortuum*,
& pro *brecmasi* legi *brima*. Distinctio autem *abor-*
sus, & *abortus*, quam tradit Ludovic. Bonaciolus
cap. 6. Enneadis mul. priore voce foetum mortuum
primis vitæ mensibus, posteriore foetum sub partus
tempora defunctum denotans, non videtur vsu
recepta.

*sectio matris superstitis, ad foetum solitarium
vtero immortuum educendum, licita,
affulgente spe boni euentus.*

4. His ita constitutis, si quærat, an sectio Cæ-
sarea foetu solitario matri immortuo sit licita, re-
spondendum est, omnino licitam esse, si concurrant
quæ superius poposcimus, vt sectio matris supersti-
te foetu, careat labe. Nimirum si spes sit, matrem
cuius solius in hoc euentu habenda est ratio, non
esse perituram vi sectionis. Poterit enim hac ratio-
ne leuari infelici onere, quo fortassis perdetur nisi
per sectionem eximatur. Et sanè quibusdam bene
id cessit. Scribit enim Marsilius Cagnatus l. 4. var.
cap. 9. *in fine*, & plenius Matthias Cornax in En-
chirid. Medic. consult. pag. 188. compendio ex-
pressus à Sennerto l. 4. p. 2. sect. 6. cap. 8. *initio* an-
no 1549. Viennæ Austriæ mulierem post gestatum
quadriennio foetum mortuum, secto tandem abdo-

mine & vtero, leuatam fuisse diuturno illo onere & sanitati restitutam, salua etiam fœcunditate, nam postea quoque concepit. Nec dissimilem narrationem habet Philippus Hecstetterus decade 6. obser. casu 3. *in scholio*. Hinc ergo iunctis aliis quæ superius adducta sunt, tractando de sectione prægnantis superstitis fœtu item superstite, manifestum efficitur, si mater speretur non peritura vi sectionis, & aliud remedium expeditius non sit ad manum, sed Medici iudicent sectionem fore remedium maximè opportunum, fas omnino esse, secare mulierem ad eximendum infelix onus, cum de eius interitu constiterit, ad quod signa suppeditabit Paræus lib. 24. cap. 31.

Non tamen cadit sub obligationem.

5. Dixi duntaxat, fas esse id præstare; non dixi autem mulierem obligari sectionem subire in hoc euentu: quia cum agatur tantum de vita mulieris, & remedium sectionis sit valdè difficile, ac referum acerbitatis, poterit facilè mulier nolle vitæ prorogationem tam carè emere. Neminem quippe teneri vitam conseruare adhibitis remediis summorum cruciatuum illatiuis, superius notatum est cap. 6. Quid quod sectio non est vnicum artis remedium, ad mulierem in hoc euentu conseruandam? Imo rarum esse, vt ad solam fœtus iam mortui educationem adhibeatur sectio, notauit Sennerus l. 4. p. 2. s. 6. c. 8. eo quod tunc fœtus vel medicamentis extrahi, vel Chirurgico opere citra sectionem educi, vel denique naturæ connisu expelli particulatim possit.

De viua matris sectione, mortua prole. 297

6. Medicamentorum extrahentium fœtus mortuos, meminit Moschio cap. 16. excerptorum, vel in Græco Cod. c. 154. & Plinius l. 20. cap. 8. & 9. & 13. & 14. ac 22. Et lib. 21. c. 20. & 21. ac lib. 22. c. 21. sæpèque alibi. Operis Chirurgici ad extractionem fœtus demortui vt salua sit mater, meminit Tertulianus l. de anima, cap. 25. & latè Iacobus Ruffius l. 3. de muliebr. cap. 6. ac Paræus l. de hom. gener. c. 26. post Albucasim lib. 2. meth. med. c. 76. & 77. Depulsi denique naturæ impetu particulatim cadaueris infantilis vtero abditi, exemplum luculentum recitat Cagnatus oculatus testis l. 4. variar. obseru. cap. 9. Ait enim Romæ anno 1571. plebeiam mulierem, immortalum vtero infantem gestasse, diuque cum morbo luctatam, cæcutientibus Medicis, ac ne grauidam quidem cogitantibus, tandem tumore præduro imi ventris fuisse liberatam & sanitati restitutam, postquam via qua venter deiicitur, fœtus humani carnes in frustra diuisas, & ossa separata (quæ tumoris prædicti materia fuerat,) sponte naturæ emisisset. Cum cadauer reiici non posset, qua naturaliter debebat, aliam illam viam aggressa est natura. Vterus recto intestino coaluerat. Itaque vlcus commune, sponte peruium factum, præbuit ossibus & putridis carnibus aditum ad intestinum, eoque putens sarcina per auersa corporis feliciter depulsa est, muliere ad multos annos incolumi. Non ausim affirmare similiterne solo naturæ impetu acciderit, quod scribit Albucasis lib. 2. method. med. cap. 76. de muliere quæ mortui fœtus ossa per vmbilicum emisit, & postea superstes fuit. Quæ enim ibi narrat Albucasis interuenisse supra naturæ vim, medicum quoque arti-

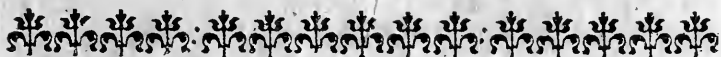
ficiū ferre videntur. Illud ergo potiùs addiderim; quod est priori exemplo cuius se oculatum testem præstabat Cagnatus, planè geminum, narraturque à Ioanne Langio l. 2. epistol. Medic. in 39. nempe vxori cuiusdam Andreæ Seidlen, appetente partu, obiisse & computruisse in vtero foetum; de cuius cruribus & cerebello, ossa denigrata & carie obsita, cum mulier ob intestini exulcerationem alui profluuiū laboraret, excreta sunt post annum decimum; non per vteri ostiolum, sed per anum, diu postea superstite muliere, quod incredibile videri posse, negat Langius cum tanta sit vteri & intestini recti vicinia: vteri quippe ceruix, intestino recto incubat. Vnde confirmatur dictum Oribasij l. 9. Synops. cap. 51. affirmantis, abscessus vteri quandoque per os eius rumpi, quandoque per vesicam, ac sæpè etiam per intestinum rectum emitti. Addit idè Langius, ex Achille Medico Augustano, exemplum alterum, de muliere suæ regionis: quæ cum diu foetum mortuum in vtero gestasset, tandem eum marcidum, per apostema in iliis suppuratione apertum, frustillatim eiecit incolumis. Nec omitendum quod prodit Ludouicus Guionus l. 5. de pulchritud. & sanit. corpor. cap. 25. visam sibi mulierem, quæ infantem in vtero mortuum, ibique longo situ putrefactum, tandem superstes & incolumis eiecit, primùm quidem carnibus putrefactis aquæ specie emissis cum lotio: deinde verò ossibus sigillatim, per foramen sub vmbilico enatum, è quo naturæ impetu prosiluerūt. Prostant apud Paræum lib. 25. cap. 16. in hanc rem exempla, & apud Felicem Platerum l. de partib. mulier. gener. dicatis, *ante medium.*

In tot igitur viis artificiosis excutiendi inutile pondus vteri, fas erit mulieri, non admissa sectione Cæsarea aliam eligere: nisi malit cum resignatione & subiectione plena ad nutus omnes diuinæ prouidentia, præstolari patienter naturæ impetum, si fortè per eum, vt in exemplis proximè memoratis, extrudatur fœtus mortuus, qui solitarius vteri tumulto insidet.

Similis sectio in Vopisci gratiam, & licita, & necessaria.

7. At si cum fœtu mortuo alter supersit viuus, & de vtriusque coexistentia constet; siue per abortiuum antè conceptione secunda non emissum, siue per alia signa immortalui vtero fœtus quæ Medici tradunt; & semel ac iterum Hippocrates l. de superfœtat. desperetur autem partus naturalis, respectu fœtus superstitis; ac denique mater speretur par futura sectioni, nec mortem vi eius oppetitura; tunc non modò licitum, sed etiam ex graui charitatis obligatione necessarium est, adhiberi sectionem Cæsaream, vt fœtus qui incolumis intra vterum restat, non pereat, sed habeat vitam æternam. Hoc constat ex disputatis toto cap. 6. Imo in hoc euentu longè vrgentior est necessitas infantis, quia nisi per sectionem citò succurratur, celerius peribit ob contagium à cadauere adiuncto. Ea ergo charitatis obligatio, qua monstrauius, infanti ob præclusum partum naturalem morituro absque Christiana initiatione, & in æternum perituro, deberi beneficium exemptionis ex vtero per matris sectionem, habet vrgentiorem locum in hoc euentu.

Posse autem in eo prodesse sectionem, monstratur illustri exemplo quod recitat Marcellus Donatus l. 4. histor. Med. mirab. cap. 22. de muliere circa Mantuam anno 1540. cui è duobus gemellis; vnus intra vterum mortuus est, & sectione Cæsarea eductus, superstite altero & intra vterum relicto; vnde postea stato tempore naturali modo prodiit, vsquequaque sanus & valens.

C A P U T X I V .

Embolum Iuridicum; Iurisperitorum de sectione Cæsarea, & exempto per eam fœtu controuersia indicata, & diiudicata ex antedictis.

I. **I**NDICATÆ inquam, non enim diffusè agitata & expansa, sed breuiter tantum tacta, ne quandoquidem Theologos ac Medicos in hac causa audiuius, Iurisperitos qui circa eam quoque occupantur, prorsus præteriisse videamur, præsertim cum duo quæ de sectione Cæsarea apud eos disceptata animaduerto, diiudicari faciliè queat ex antedictis. Duorum illorum vnum, generale est, spectatque ad quamcunque prolem sectione Cæsarea eductam, siue vnam, siue multiplicem. Alterum restringitur ad multiplicem prolem luce coniunctim donatam, & coniunctim procreatâ in eodem vtero.

Cæsonem,

Cæsonem, non censendum natum, nec iuribus natorum potiri, qui censuerint.

2. Generatim ergo controuertitur, an qui secto matris utero venit ad lucem, habendus sit natus mulieris illius, ita ut potiatur prærogatiuis omnibus ac iuribus, nominatim successio- num quibus frui deberet, si naturali partu ex hac fœmina editus esset. v. g. si auus Testamento suo edixerit, ut *proles si quam Berta pepererit, vel ex ea, fuerit nata; accipiat de bonis meis aureos mille*; quæritur, num posito quod Berta non sit naturaliter enixa, atque adè non pepererit, nec natus sit ex ea infans, sed per sectionem Cæsaream sit exemptus gaudere debeat auita illa largitate, & mille aureos perinde ac si natus & partu editus esset, accipere.

Partem negantem amplexus est Paulus Castrensis ad l. *quod certatum*. C. de posthum. hæred. inst. ubi etiam Iason, & Iacobus de S. Georgio. Subscribit Purpuratus l. 1. consil. 158. num. 4. & Curtius Iunior l. 3. consil. 329. num. 6. & 7. aliique nonnulli: eo maximè nixi fundamento, quod ut habet Paulus Iurisconsultus l. *anniculus*. ff. de verbor. signif. *falsum est eam peperisse, cuius filius exectus est*. Quod dictum valdè celebrant Angelus, Alexander, & alij ad l. *quod dicitur*, ff. de liber. & posthum. Indidémque multi adducti à Tiraquello ad l. *si vnquam*. C. de reuoc. don. V. *susceperit liberos*, num. 140. excludunt Cæsonem à legato relicto, soboli quam mater pepererit. Confirmatur, quia Cæsones, ut videre est apud Guttierrem l. 2. pract. qq. q. 101. num. 3. habentur abortiui. Igitur non sunt

sunt partus naturales , & soboles ex huiusmodi matre nata , cui tamen soli addictum supponitur legatum.

Refelluntur , attento iure communi.

3. Contraria sententia , quæ affirmat Cæsiones iisdem potiri iuribus , quibus potirentur si naturali modo editi fuissent , est longè communissima & verissima. Tradit eam Gulielmus Benedictus ad cap. Raynutius de Testam. V. *Et soboles quam gestat in utero* , num. 64. Guttierres q. illa 101. Tiraquellus loco citato num. 141. & seqq. Alfonso Carranza de partu cap. 6. s. 1. qui alios permultos adducunt , & proferri sanè possunt omnes illi qui docent Cæsiones esse verè filios matrum è quibus eximuntur , & vt filios earum habendos atque tractandos , etiã si non sint per partum suscepti ; quem esse communem sensum Iurisperitorum , habetur ex Alciato l. *etiam* 141. ff. de verb. signific. vbi disertè id tradidit Vlpianus , & l. 1. §. *si qua pregnantis*. ff. *unde cognati*. & l. *quod dicitur*. ff. de liber. & posthum. ac perspicuè l. 1. ff. ad S. C. Tertull. vbi statuitur , execto matris ventre editum , ad legitimam matris hæreditatem esse admittendum , & institutum secundum tabulas esse censendum , ac vnde cognati & legitimi possessionem bonorum ab intestato petunt , eum quoque petere illam posse.

4. Meritò quidem concedit Briffonius l. 11. de verb. signif. V. *nati liberi* , si insistatur nudo verborum cortici , cæsionem non debere dici *natum* ; idque ferre nonnulla iura , in quibus *natus* ab eo qui post mortem matris execto ventre eius extractus

tractus est, separatur, vt l. 13. §. *ex omnibus*, ff. de Publicia. & l. 6. ff. de inoffic. testam. Nec secus est de eo qui matri superstiti eximitur, cum eadem vtriusque sit exemptio, & ortus non naturalis ratio: Addit tamen idem Briffonius, rationem facere, vt de nato propriè ac strictè dicto, & de eo qui exciso vtero editus sit, idem censerì debeat. Idque manifestissimè exigit voluntas testatorum, aliterve de bonis suis disponentium in fauorem descendèntium ex tali muliere: quod enim ad eorum affectum attinget, perinde est quomocunque proles ad lucem veniat, & ex substantia talis mulieris sit procreata, & intra eam concepta, quod propriè fundat rationem ac denominationem *filij*, vt cap. 1. vidimus: atque adedè etiam sufficit ad denominandum aliquem extensa voce *natum*, prout *natus* cum *filio* confundi solet. Hæc dixerim attento iure communi.

Quid ferant iura specialia, ea in parte.

5. Spectato tamen speciali iure variarum prouinciarum, quicunque cæsiones non potiuntur prærogatiuis natorum propriè dictorum. Alicubi enim, si foetus statim ac lucem vidit moriatur, habetur pro non nato & extraneo. Ita referunt Mantica l. 11. coniect. tit. 6. num. 11. & Giurba in consuetud. Messan. cap. 8. glossa 2. & cap. 1. glossa 4. Vnde si in illis oris, infans qui per sectionem educitur è matris vtero, mox à sectione expiraret, non potiretur prærogatiua legati, vel successionis qua alibi potiretur: sed hoc illi in eo euentu commune est cum propriè nato, qui similiter mox à natiuitate efflaret

efflaret animam. Apud Hispanos teste Guttierre l. 2. pract. qq. in 101. num. 5. & 6. vt Cæso potiatur prærogatiuis foetus naturaliter nati, habeaturque filius quoad hæreditatem & iura liberorum, exigitur vt totus extrahatur vitus, & horis 24. sit superstes, ac baptismo donetur. Et multo plus etiam deposcit Alfonso Carranza l. de partu natur. cap. 6. sect. 1. num. 14. Vt enim Cæso iuribus liberorum potiatur, deposcit vt sit temporis legitimi ac planè maturus foetus, ita vt ad naturalem partum aptus fuisset, quantum ex ipso erat; ac denique ita sit affectus, vt postquam ex utero eductus fuerit, possit viuere.

6. Nobis sistendo in iure communi, & speciali variarum prouinciarum iure dimisso, sufficit dicere quod ex constitutis cap. 1. apertè habetur, nempe quod tamen si Cæso, propriè & in rigore loquendo, nec pariatur à tali fœmina, nec ex ea nascatur; tamen cum ex eius sanguine sit formatus, meritò habetur tanquam ex ea muliere natus, & admittitur ad hæreditatem vel legata, natis ex ea liberis constituta. Esto testator, quia sperabat partum fore naturalem, apposuerit Testamento alteriue dispositioni pro sobole illius matris, talem clausulam, *si pepererit*; vel illam, *nata ex ea proli*. Quia enim dummodò effectus habeatur, non curatur de modo, vt dicitur l. *si mater* 3. Cod. de institut. & substitut. meritò ius commune ad aliquem pro nato habendum, spectari duntaxat voluit formationem ex tali fœmina, & foetus vitalitatem, quantum est ex vi formationis.

Vter è gemellis Cæsonibus, iure primogenitura donandus.

7. Secundum de quo inter Iurisperitos controverti aiebam quoad Cæsones, pertinet ad euentum duplicis aut etiam multiplicis fœtus æquè capacis, si eadem sectione Cæsarea extrahatur ex vtero, & educatur ad lucem. Ambigitur enim vter duorum masculorum, si contingat eos è dissecto matris vtero eximi, habendus sit primogenitus, & iuribus primogenitorum donandus. Franciscus Aretinus ad l. *ex duobus*. ff. de vulg. & pupill. substit. existimat, in eo euentu dubium esse dirimendum adhibita sorte. Malunt alij dimitti sortitionem, quæ fortuitum quid est, nec postea arrideret deiecto: Volunt verò attendi, vter Cæsonum prius lucem aspexerit. Ita ex Molinæo Mieres tract. de maiorat. parte 4. q. 20. num. 195. Sed quid si (vt facillè posset accidere,) ita peracta sit sectio, vt ambo lucem aspexerint eodem planè tempore, nullaque valuerit notari distinctio inter tempus aut momentum quo vterque apparuit? Quare consultius videretur, in prorsus pari talium infantium causa, diuisione iurium vti, & ex æquo partiri bona, aliàsve prærogatiuas iure primogenituræ obuenturas ei qui simpliciter esset primogenitus. Quem dicendi modum, in causa non absimili inter duodecim alios à se prolatos, magis approbat Tiraquellus in Opere de iure primigen. quæst. 17.

Quid si mater, esset Regina?

8. Longè implexius dubium est, an hæc resolutio extendenda esset ad gemellos mares è Regina quapiam dissecta eductos. Videtur enim par ratio, regni ac primogenij alterius cuiuscunque; ita ut in omni planè euentu, tanquam æquitati valdè congrua, approbetur diuisio iurium ex æquo facta: quia cum in pluribus Cæsonibus eadem opera simul eductis ad lucem, sit idem prorsus fundamentum prærogatiuarum ac iurium quorumcunque; non apparet cur omnes non debeant æquales esse, quoad iura fundamentum illud consequentia, quæcunque tandem sint illa iura, & ad quæcunque & quantacunque bona terminentur. Et ita Tiraquellus, ac ex Tiraquello Molina Iurisp. l. 3. de Hisp. primog. cap. 1. n. 22. Sed reclamât Molina Theologus tract. 2. de Iust. disp. 624. & idem ferè habet Carranza l. de partu natur. & legit. cap. 6. sect. 1. n. 21. causati turbas è diuisione regni consecuturas, & monarchiæ euerisionem: proindèque existimâtes, in eo Metaphysico euentu, fore penes populum potestatem eligèdi sibi quem è gemellis mallet in Regem. Qui dicendi modus, ob peculiarem rationem huius iuris & hæreditatis, quam tâti interest seruari integrâ, & tranquillè possideri ab vno duntaxat, apparet valdè consentaneus rationi; si is cuius iura ad alterû è Cæsonibus deuoluenda sunt, mortè obierit. Nam eo superstite, penes ipsum esse videtur illa facultas alterutrum è gemellis designandi Regem. Populus quippe iampridem in eum transtulit ius suum, quodcunque habere potuit circa regni rectionem, & administrationem.

ERROR
POPVLARIS,
DE COMMVNIONE
PRO MORTVIS,

*Discussus à R. P. THEOPHILO
RAYNAUDO, Societatis
IESV Theologo.*

Gustus Operis, cui titulus est, HETE-
ROCLITA SPIRITVALIA, ET
ANOMALA PIETATIS.

Falsa sunt abiicienda remedia, quæ
veris sunt periculis grauiora.

Innoc. 3. cap. *de homine*, de celebr. Missarum.

E R R O R

POPULARIS

DE COMMVNIONE

PRO MORTVIS.

I. CCESSERAM ad officiosæ salutationis munus exhibendum Nobilissimo & Reuerendissimo D. D. ABELI DE SAUTEREAU, BISCAYDUNENSI ABBATI, Viro vndecunque Ornatissimo, & speculo insigni prærogatiuarum illarum, queis Philo Iudæus l. quis rerum diuin. hæres, & de more ex Philone S. Ambrosius l. 2. de Abraham cap. 9. senectutem bonam definiunt, eximiæ inquam prudentiæ, & vitæ integerrimæ, quæ Christianum illum Nestorem exquisitè commendant. Aderant viri graues & honesti complures; & ex sacra quadam familia arctioris instituti, religiosissimi Patres duo. Nomina exciderunt; sed eorum vnus, non minùs externa specie, quàm sanctimonia, B. Hilarionem, qualis à D. Hieronymo iam maturus describitur, præferebat. Sub sermonem de rebus piis, fuit qui regustaret verbulum, præter expectationem, (vt aiebat,) à se exceptum in matutina sacra

dissertatione nostra, de usu sacramentorum. Cum enim obiter dictum à nobis esset, sacramenta non nisi sumentibus proficere, atque ad eò intenta vi & efficacitate Sacramenti, prout Sacramentum est, inutilem esse abusionem, communicare pro mortuis: Ingessit hoc is quem dixi matutinus Auditor in colloquium, suamque anteriorem praxim ex piorum & eruditorum hominum doctrina, communicandi in gratiam defunctorum, ingenuè est professus. An ut illorum quos memoravi Religiosorum Patrum studium acueret, in propugnando quem ab iis hauserat usu? Non est sanè spe sua falsus, si id captavit. Alter quippe eorum, & ætate maior, & obitus inter suos muneribus clarior, alacriter ac copiosè pro pio illo usu iuuandi per communionem mortuos disputavit. Cùmque collisis inuicem ut assolet, rationibus, lux veritatis, velut ignis ex attritu dissiliret, quæ est disputationis utilitas à Boëtio 3. de consol. prosa 12. scitè notata; præsidium suo illi vsui quæsivit ab autoritate duorum è nostris qui editis piis quibusdam lucubrationibus, hunc fructum iuuandi defunctos, omnibus aliis sacræ communionis effectibus prætulerunt. Prolata ac perlecta sunt horum Autorum loca, nec gutta guttæ similior visa, tam iisdem uterque verbis suam expressit mentem, & fideliter ex eis allegatam à religioso concertatore sententiam; in qua agi de fructu illo communionis quem *ex opere operato* nominant, perspicuum est; alioqui non esset iste præstantissimus omnium perceptæ Eucharistiæ effectuum, siue res collata spectetur, siue conferendi modus, ut vel perfunctoriè consideranti liquebit: planèque hoc sensu, & Autores prolatos

prolatos accipiebat, & mentem suam exprimebat, concertator. Qui insuper cum aliis eiusdem usus patronis, inde extollebat hoc subsidium defunctorum, quod eius efficacitas non periclitetur à labeulis venialibus, quæ in aliis subsidiis per nudum opus operantis constitutis, quasi muscæ morientes, perdunt plerunque suauitatem vnguenti; subsidiumque reddunt malum & nullum ac mortuo inutile. Id verò clarè fert, opus operatum Sacramenti.

2. Diffiteri porrò non licet, quin apud alios item permultos idem usus communicandi pro mortuis increbuerit. Notus mihi est paganus Apostolici zeli concionator, qui vices & castella infatigabili studio circumiens, non alio magis incentiuo ad sacram Synaxim vrget Auditores, quàm subsidij ac leuaminis per communionem sacram conferendi animabus illis quæ emendatoriis ignibus sordes in vita contractas defricant. Exhibet enim piè ac potenter, miserrimum statum animarum illarum, & quantæ sit charitatis aliqua eis opitulatione præsto esse, demonstrat graui ac forti oratione: quam ob signat suggestionem variorum modorum iuuandi afflictissimas animas; sed præsertim vt sacrificij per Sacerdotes, ita communionis per alios. Id quippè vnicum ferè est huius usus fundamentum, apud eius buccinatores. Tametsi in eorum gratiam, varia quæ fortassè non obseruarunt; (ab illis certè non proferuntur;) adducere placet, quibus confirmari posse videtur, sanctam & salubrem esse cogitationem, communicare pro mortuis.

Quæ videantur, communionem pro mortuis ex opere operato utilem, suadere.

3. Videri igitur possit suffragatus huic vsui Gerſo parte 3. Epistola de pia memoria defunctorum, *sub finem*. Ibi amico quem ad iuuandos Christianè mortuos informat, diligenter commendat, vt inter assistendum sacro, quo tempore Sacerdos Christum Patri offert, & defunctos generatim, & notos, iuuet apud Deum ex nomine. Tum subdit. *Quotiescunque etiam ad perceptionem corporis Christi te preparas, & perceptum tecum habes; esto quasi memor fidelium defunctorum, & implora tanto ardentius misericordiam eius, quanto certius retines in te pignus æternæ redemptionis.* Clariùs idem præfertur, verbis quæ ex Scoto quodlibeto penultimo, adducit & approbat Ioannes Nider ad 7. decalogi præceptum cap. 9. *litera E.* Cum enim dixisset, & S. Gregorij autoritate confirmasset, oblationem altaris, super omnia defunctorum subsidia, illis proficere; addit. *Et dicitur hîc oblatio altaris indistinctè, vt dicit Scotus, siue sit consecratio, siue perceptio Eucharistiæ.* Ipsissima sunt Scoti verba, quo vno suffragio continentur innumera. Quem enim latet, quàm multi & eruditione & pietate præstantes, in Scoti sententias iurent? Nec immeritò. Nam Scotus vt subrilitate & acumine inter scholasticos facilè princeps, ita doctrinæ vbertate & soliditate nulli secundus, inter patricias scholæ familias vnam cum primis populosam & nobilem ductat; haud impar affeclis.

4. Quid quod S. Thomas in 4. d. 45. q. 2. art. 3. quæstiunc.

quæstiunc. 1. ad 3. consentire apertè videtur? Cum enim obiecisset; videri baptismum ac cætera Sacramenta posse suffragari mortuis, æquè ac Sacramentum Eucharistiæ, respondet: *Ad tertium dicendum quod baptismus est quedam spiritualis regeneratio. Vnde sicut per generationem non acquiritur esse nisi generato; ita baptismus non habet efficaciam nisi in eo qui baptizatur, quantum est ex opere operato: quamvis ex opere operante vel baptizantis vel baptizati, possit aliis prodesse, sicut & cætera opera meritoria. Sed Eucharistia est signum Ecclesiasticæ unionis, & ideò ex ipso opere operato, eius efficacia in alterum transire potest, quod non contingit de aliis Sacramentis. Quid clarius? Nam Eucharistiã, etiam prout Sacramentum est, esse symbolum Ecclesiasticæ unionis, nemo in dubium reuocat, & apertè asseritur à S. Dionysio cap. 3. Eccles. Hierar. part. 3. & à S. Cypriano epistol. 63. quos affectatus est S. Augustinus lib. 7. de baptismo cap. 49. & tract. 26. in Ioan. & optimè ferm. ad infantes qui habetur apud S. Fulgentium in calce libri de baptismo Æthiopsis. Præclare item compactionem materiæ huius sacramenti è pluribus & granis & acinis in vnum adunatis, ad insinuandam animorum unitatem ex hoc mysterio, proponunt Cyprianus & Augustinus locis allegatis. S. Chrysostomus hom. 24. in 1. ad Cor. ad illud, *vnus panis multi sumus*. Eucher. homil. 5. de Pasch. & Autor sermonum ad fratres in eremo ferm. 28. Optimè idem intelligitur ex vsu veterum mittendi Eucharistiam in signum concordie. Sic enim apud Eusebium 5. histor. cap. 24. legitur, in fragmento epistolæ S. Irenæi ad Victorem Papam. Et idem habetur in prato spirit. c. 29.*

Et alia loca addensat Espencæus l. 2. de Euchar. c. 4. contendens, in hunc finem & non tantum ob ægrotos, asseruari iam olim solitam Eucharistiam. Multa præclare de Eucharistia vnitatis fidelium symbolo Petrus Lombardus in cap. 11. prioris ad Corinth. Subnecto Diuo Thomæ Nicolaum Cabasilam, Thessalonicensem Antistitem longè doctissimum. Nam etsi contra S. Thomam ex professo scripsit, in hoc tamen puncto consentit, vt videre est in expositione Liturgiæ cap. 42. 43. 44. & 45. Quibus locis ex instituto confirmat, non modò Missæ sacrificium defunctis prodesse cum pro eis offertur, sed etiam communionem.

5. Inter Patres S. Augustinus videri possit astipulatus lib. 6. confess. cap. 2. Vbi refert vsum illius temporis afferendi ad memorias sanctorum, (hoc est loca sacra eorum cultui dicata, in quibus fideles tumulabantur,) pultes, ac panem, & merum; iuxta illud Tobix, *panem tuum, & vinum tuum, super sepulturam iusti constitue*; erogandum scilicet in pauperes, aut in sacros ministros in defunctorum ibi humatorum subsidium. Ex eo vfu apud Africanos celeberrimo, S. Monicam matrem suam, canistrum cum solemnibus epulis intulisse in defunctorum memorias, scribit eo loco S. Augustinus: addens, cum S. Ambrosius Mediolani ad abusus præcidentes ea quasi gentilium parentalia aboleuisset, piam fœminam *abstinuisse se libentissimè, & pro canistro pleno terrenis fructibus, plenum purgatoribus votis pectus afferre doctam; & vt quod posset daret egentibus, & sic communicatio Dominici corporis illhic celebraretur*. Vtique in bonum defunctorum illhic tumulatorum, quorum leuamini omnis illa epularum

larum appositio addicebatur. Quid clarius in rem nostram? Sed & Petrus Cluniacensis lib. 1. miracul. cap. 11. *in fine*, testatur animam Bernardi Grossi, expetiisse adiuuari Sacramentis Cluniacensium; non aliis sanè quàm Eucharistiæ subinde à singulis perceptæ: quæ subsidia negat Petrus Cluniacensis fuisse expetituram piam illam animam in ignibus emendatoriis decoquentem labeculas peccatorum, nisi efficacia ad subueniendum esse perspexisset.

6. Accedunt diuina visa, & praxes Sanctorum. Apud Blossium in Monili spirit. cap. 6. sic habetur. *Anima cuiusdam defuncti, cuidam Dei amico in flamma ardoris immensi apparens, dixit se ea sola de causa tam diris cruciatibus torqueri, quod circa Domini corporis perceptionem fuisset negligentior; addiditque, si vel semel venerabile Sacramentum deuotè pro se accipere dignaretur, se mox liberãdam. Quod cum ille Dei amicus fecisset, sequenti die anima eidem Sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa dignissimi Sacramenti huius perceptione, ab intolerabilibus pœnis liberata, atque ad cœlum & aeternam beatitudinem euecta.* In vita B. Ioannæ à Cruce cap. 7. narratur, eam ex ipsius Christi mandato, pro vna anima in Purgatorio detenta communicasse, inque eam rem accepisse ab Angelo Eucharistiam. De B. Gertrude l. 3. diuin. insinuat. cap. 18. *sub finem*, scribitur eam à Christo expetiisse inter comunicandum, vt vi perceptionis sacræ Eucharistiæ, tot animas è Purgatorio eriperet, quot essent particulæ, in quas sacræ species, seu panis exuuiæ ori illatæ diuiderentur; annitente studiosè pia Virgine, vt in quàm plurimas particulas dearticularet sacram hostiam. Ratam habuit Christus Dominus,

minus , (vt ibidem additur ,) petitionem ancillæ suæ ; tametsi supra votum, eius se desiderio responsum , & multo plures animas vi communionis vnus per eam obitæ , quàm ipsa signasset , erepturum è piacularibus flammis sponndit.

De Ioanne Ximenes tempotali adiutore Societatis nostræ , homine religiosis virtutibus excultissimo , testatur Ludouicus Pontanus in vita Patris Baltasaris Aluares cap. 45. §. 2. eum iuuandis animabus in Purgatorio detentis fuisse addictissimum : & in eam rem omnia sua opera bona conferre solitum, sed nominatim communionem sacram, quod est operum bonorum optimum. Itaque non contentum diebus duntaxat Dominicis participare diuinis mysteriis pro more cæterorum domesticorum, aliis præterea festis diebus exorare solitum ad sacram mensam accessum ; quem etiam priusquam ad superiorem adiret, in miserarum illarum animarum bonum, offerebat Deo. Quod studium procedente tempore semper in eo auctius fuit, & diuino viso admonitus , annis compluribus ante excessum è vita , diligentissimè excoluit. In hoc testimonio non modò boni illius Ximenij sensus attendendus est, tametsi Deus qui non respicit personam hominum & cum simplicibus agit familiarissimè , diuinarum rerum peritia , præ multis sapientibus ac scribis , & huius seculi conquisitoribus eum nobilitari : sed spectandus insuper est sensus scriptoris, Ludouici à Ponte , hominis & doctrina & pietate præcellentissimi , diuinis verò illustrationibus supra communem modum clari. Apertè enim vsum communicandi pro animabus Purgatorij, ratum habet , & super omnia bonorum quorumuis ope-

rura

rum iisdem applicabilium subsidia effert.

7. Aptè vsurpabo hoc loco quæ in simili de suo cum aduersariis candore S. Chrysostronus homil. 7. in epistol. ad Philipp. *Videte quàm ego ingennè, & æquo animo, ea quæ ab aduersariis dicuntur, afferam. Tunc enim demum splendida ac redundans victoria parta erit, cum illorum argumenta quæ aliquid roboris videntur habere, minimè absconderimus. Abscondere enim, potius dolus est, quàm victoria.* Hoc decus, eo iustiùs vindicare mihi possum, quod non modò ea non abscondi quæ aduersarij pro se proferunt: (præter æquiparationem enim Sacramenti & sacrificij, & decus auctius Sacramenti, maiorémque eius frequentationem hinc secuturam, vix aliquid proferunt:) sed etiam quæ eorum causam promoveri videri poterant, nec cogitantibus suggesti. Nunc iuxta B. Eustathij monitum, sub initium disputationis de Engastrimytho, propositis difficultatibus subnectenda acies contraria est, & quanti alterius partis firmamenta esse debeant considerandum: sic enim veritas, & pietatis soliditas cui hæc disputatio addicitur, multo faciliùs abactis offuciis effulgebit.

Sententia contraria, probatur autoritate.

8. Contraria ergo sententia, quæ communionem pro mortuis in sensu de quo agimus, hoc est ita vt eis profit ex opere operato & vi sacramenti, habet pro explorata abusione, mihi certa est. Tradit eam S. Thomas 3. p. q. 79. art. 7. Ibi enim explicatissimè docet, Eucharistiam quatenus sacramentum est, soli suscipienti prodesse. Idem S. Thomas lect. 6.

lect. 6. in cap. 6. Ioan. *in ipso fine*, habet insignem locum in rem præsentem qui ex editione Romana anni 1570. & ex Lugdunensi anni 1562. describendus est. Nam in nupera editione Antuerpiensi, fœdè corruptus est, omissione aliquot vocum, & præfertim particulæ negantis; cuius ademptione, & commutatione in causalem particulam, sensus planè contrarius ei quem S. Thomas intendebat, inductus est in eum locum. Sic igitur habet is locus ex sana & antiqua lectione. *Notandum est, quod aliter est in isto Sacramento, Eucharistiæ, & aliter in aliis. Nam alia Sacramenta habent singulares effectus; sicut in baptismo, solus baptizatus suscipit gratiam. Sed in immolatione huius Sacramenti, est uniuersalis effectus: quia non solum sacerdos effectum consequitur, sed etiam illi pro quibus orat, & Ecclesia tota, tam uiuorum quam mortuorum. Cuius ratio est, quia continetur in ipso, ipsa causa uniuersalis omnium Sacramentorum, scilicet Christus. Nec tamen si laicus sumat hoc Sacramentum, prodest aliis quantum est ex opere operato, in quantum consideratur ut perceptio, quamuis ex intentione operantis & percipientis possit communicari omnibus ad quos dirigit suam intentionem. Ex quo patet, quod laici sumentes Eucharistiã pro his qui sunt in Purgatorio, errant.* Nupera editio quam allegabam, vel ab aliquo scio-lo ut abusioni quam exagitamus suffragaretur, meditatò est interuersa, ut perspicuè factum est in eadem editione circa locum ex 1. s. dist. 44. q. vnica, artic. 3. ad 3. vbi S. Doctor conceptionem Deiparæ ab originali culpa immunem agnoscit in omnibus antiquis editionibus: Vel per oscitantiam emaculatoris Typographici, turpiter deformata est. Nam

post illa verba, *scilicet Christus*, sic legit. *Nam si laicus sumat hoc sacramentum, prodest aliis*, quæ est manifesta textus corruptio, pugnans cum D. Thomæ instituto, & vniuersa eius ratiocinatione eo loco. Syncera ergo & antiqua lectio, est quam retulimus; sicque emaculatus locus ille, ipsis Solis radiis conscriptus in rem nostram videtur.

9. Sed quid D. Thomam testem produco, quasi non idem fuerit omnium retrò Doctorum & antiquorum Patrum sensus? Nam paucos illos qui superius pro abusu in quem agimus adducti sunt, infra nullo negotio expediam, monstrabóque sensisse omnia alia. Et mirum est è tam multis, qui de Eucharistia; deque adiumentis animarum Purgatorij, omnibus Christianis seculis, pleraque scriptis mandarunt, tam paucos fuisse, qui vel in speciem steterint pro aduersariis; cæteri verò ad vnum omnes, subsidium quod nunc tantoperè extollitur, nullo modo agnouerint. Imo cum Lutherani scripsissent, Catholicos arbitrari Eucharistiæ vsum iuuare defunctos ex opere operato, meram hanc esse calumniam, & nemini Catholicorum id vnquam in mentem venisse, contestatus est Bellarminus, in iudicio de libro concordia, Mendacio Lutherano 58. Innumeri quidem Patres & Scholastici, fructum sacrificij incruenti erga defunctos, accuratè & perspicuè celebrant. Videtis Patres quos adducit Damascenus orat. pro defunctis, & qui prostant apud Gratianum 13. q. 2. necnon apud Durantum l. 2. de ritibus cap. 43. & apud Thyraeum l. de locis infestis cap. 82. ac denique qui appenduntur in Garetij & Coccij collectaneis, passimque apud Hæreseologos. Scholastici id ipsum vnanimiter & latè confirmant

confirmant in 4. d. 45. Sic igitur vno ore Patres & scholastici omnes, de vsu sacrificij Missæ, ad iu-
uandos piè defunctos in Purgatorio hærentes pro-
nunciant. At sacramenti Eucharistiæ ad eundem
vsu adhibendi, nusquam & nunquam memine-
runt; si pauculos illos initio adductos excipias,
qui id in speciem dixisse sunt visi; reuera autem
omnia alia voluerunt, vt infra dilucidè monstrabi-
tur. In re autem omnium calamis & sermonibus
protrita, neminem antiquorum reipsa iuisse in eam
sententiam, argumento peridoneo esse videtur,
non esse nobis serò sapiendum.

Video hoc esse argumentum ab autoritate ne-
gatiua, quod non esse vsquequaque validum, in con-
fesso est. Tamen in hoc negotio apud cordatos
quosque magni esse momenti debet. Nam de fru-
ctibus & effectibus Sacramentorum, cum non
aliunde ortum habuerint quàm ex Christi domini
voluntate, scripturis sacris vel Ecclesiasticis tradi-
tionibus expressa, nihil affirmare solidè possumus,
præter ea quæ firmantur sacra testificatione, saltem
maiorum scriptis prodita, vel apud omnes rata; vsu
perantiquo per manus tradito, probante Ecclesia,
cui quantum sit in Sacramentorum negotio defe-
rendum, tradit egregiè S. Fulgentius l. de baptismo
Æthiopsis cap. 10. Igitur cum vsus quem exagita-
mus, nulla vsquam extent apud antiquos vestigia,
nulla per manus iam olim tradita assertio profera-
tur; tam altum silentium argumento est admodum
valido, vsu recens inductum, & fructum Sacra-
menti de nouo iactatum, soliditate destitui.

Item ex antiquo vsu fidelium.

10. Affine est argumentum quod ducitur ex praxi & vsu fidelium. Videmus enim ex vsu antiquissimo ab ipsis Apostolis tradito, seruari in Ecclesia Catholica, vt cum quis viuorum animæ suæ consultum vult, prospiciat sibi; curans vt in subsidium animæ suæ cum à corpore digressa fuerit, peragantur sacrificia, siue ad id rogando superstites, vt factum à S. Monica scribit D. Augustinus 9. confess. cap. 11. siue statuendo in eam rem censum annum: Alij largam stipem, in sacras personas vel pauperes erogandam prouident, vt faciant sibi amicos de mammona iniquitatis à quibus recipiantur in æterna tabernacula. Sunt qui sibi piorum satisfactiones, vel è thesauro Ecclesiastico litrum aprecentur: & priusquam è vita excedant obtestentur suos, ne horum & aliorum Catholicorum subsidiorum erga ipsos sint parci, cum morte defungi contigerit. Idem studium est cognatis circa cognatorum animas, & liberis piis erga parentes vita functos. Nominatim verò cum cadauer exanime humo inferendum est, conueniunt noti & propinqui ad exequias, quarum pars præcipua, vno aut multiplici pro mortuis sacrificio continetur. Admodum verò frigeret eorum charitas in defunctos, si ad sacrificia quæ leuandis suorum vita functorum animabus meritò curant, non adiungerent quoque communionem suam. At id esse contra vsum omnium regionum, nemo non videt. Nec est quod fortassis obtendatur mœror, & turbatio cognatorum in suorum obitu. Multi enim non ad eò mœrent quin satis dispositi sint ad Eucharistiæ perceptionem.

ceptionem. Vnde sicut qui sacerdotes sunt, etiam si ob suos vita functos mœrent, tamen pro eis litare diuina hostia nequaquam prætermittunt, séque ad id dignè præstandum, aptant & disponunt vt possunt; Ita qui Sacerdotes non sunt, tametsi ob suorum excessum mœsti, deberent pro eis communicare, & quanta per mœrorem liceret dispositione, aptare se ad hoc subsidium charorum suorum animabus suppeditandum. Qui verò præ luctu essent ad præstandum suis hoc beneficium prorsus inepti, stultè planè facerent, etiam ex hoc capite, quod fraudarent eos quibus benè volunt, magno leuamine. Nemo tamen vnquam vitio vertit mortuorum cognatis, vel amicis superstitionibus, quod luctu absorpti, & plus iusto laxantes mœrori habenas, ineptos se redderent ad iuandos perceptione Eucharistiæ vita functos. Sed Patres, & Christiani tractatores, qui in exagitando nimio ob defunctos mœrore multi sunt, tacito prorsus hoc capite quod ineptum reddat ad communicandum pro defuncto, alia omnia vrgent, ac nominatim inutilitatem quoad mortuos, & nocumentum non leue ipsorum lugentium. Videtis Chrysostrum tomo 5. Græcol. serm. 28. & homil. 41. in 1. ad Cor. & homil. 4. in ad Hebr. & homil. 3. in ad Philipp. Basilium orat. in S. Iulittam, Fulgentium Epistola ad Gallam, & alios quos profero l. 5. de virtut. à num. 125. tractans patientiam in morte charorum. Quicquid verò sit de iis qui præ luctu, essent inidonei ad communicandum per seipso, possent tamen ac deberent, saltem per alios curare defunctis suis hoc subsidium, sicut curant sacrificia & preces. Nam etiam non sacerdotum suffragia pro defunctis corrogantur, porrecta

porrecta plerunque in eum finem stipe non modica. Nemo autem vnquam auditus est communionem pro mortuo curare, factis ad id impensis, datoque antidoro pecuniario, vti assolet quoad preces & sacra.

11. Nouitas itaque cui euellendæ operam damus, sollicitat vsum in Ecclesia ab omni æuo receptissimum, abstinendi vsurpatione sacramenti Eucharistiæ ad effectum leuandi defunctorum animas: tantumque non damnat supinitatis & oscitantia Pastores ac Doctores omnes, qui de iuandis hac ratione defunctis per tot secula siluerint. Nec abest tacita Vniuersalis Ecclesiæ sugillatio, quasi in re tanta, tamque afflictissimis animabus commodatura, aut aduertenda dormitauerit, aut proponenda fidelibus & commendanda torpuerit. Quod vel in cogitationem admittere, immane foret sacrilegium: cum exploratissimum sit Catholicis, Ecclesiam à Spiritu sancto edoctam omnem veritatem, instituta à Christo iuandis defunctis subsidia, & exponere & vrgerè studiosè solitam: quod diligenter exequor ea tractatione, cui titulus est, *Iusta & inferia piis manibus*, qua inquirò in nouam de Purgatorio doctrinam, asserentem ad perfectionem spectare, nolle iuari, aut iuare mortuos, vt diuinæ Iustitiæ sit locus. Et habuit sanè Ecclesiæ typum Respha illa filia Aia. 2. Reg. 21. quæ inuigilauit iuandis defunctis, donec roraret super eos aqua de cælo, iuxta perelegantem ac piam interpretationem Bracharij epistol. ad Ianuar. & Thomæ Cantipratani l. 2. Apum cap. 53. num. 22.

12. Tantum porrò abest, vt vsus antiquus pro-

bante Ecclesia tulerit communicare pro defunctis, vt potius ab antiquissimis temporibus, nulla in sacro pro defunctis facta fuerit astantium fidelium communio, vt habetur ex S. Dionysio cap. 3. & 7. Eccles. hierar. notauitque ex Dionysio Ioannes Cochläus Philipp. 7. cap. 14. Eaque causa fuit, cur olim Energumeni ac Pœnitentes qui à communione arcebantur, ad sacrificium Missæ non admitterentur, nisi cum offerebatur pro defunctis. Nimirum quia in aliis Missis populus communicabat, vel communicare poterat: Vnde Energumeni ac Pœnitentes, quia prohibebantur communione, excludabantur ab huiusmodi sacris: admittebantur autem ad sacrificium pro defunctis, quia in eo non administrabatur communio. Et hanc esse germanam causam, cur non detur pax in Missis defunctorum, affirmat idem Cochläus, Philippica illa 7. contra Melancthonem cap. 14. & annuit Ianssonius expositione in Canonem Missæ, cum enucleat primam orationem ante communionem, pag. mibi 174. Addens, eandem ob causam, in quibusdam ordinibus prætermitti in sacro appreciationem pacis, quoties abstinetur perceptione Eucharistiæ per alios à Sacerdote. Ea enim pacis apprecatio, disponit ad Eucharistiam quæ cum sit *signum unitatis & panis concordia*, vt loquitur D. Augustinus tract. 26. in Ioan. nihil habet alienius, quam animorum disjunctionem. Vnde illa per Diaconum inclamatio sub tempus communionis apud Clemētem Romanum 2. Const. cap. 54. *nemo contra aliquem, nemo cum simulatione; vt si in nonnullis controuersia reperiatur, conscientia percussi precentur Dominum, vt fratri reconcilientur.* Eodem spectabat amplexus quo

quo fideles sub tempus communionis mutuo se stringebant, teste Chrysofthomo homil. 51. ad popul. Tunc item osculum pacis figebatur, vt ex multis Patribus tradit Durantus l. 2. de ritibus cap. 54. Toties quoque hanc ipsam ob causam in mysteriis pax repetitur addito responso, & *cum spiritu tuo*, vt S. Chrysofthomus notauit homil. 3. in ad Coloff. *in fine*. Fortèque etiam inde factum, vt Sacramentum Eucharistiæ nomine *pacis* insignitum sapè legatur apud S. Cyprianum, & alios, quibus idem est *dare pacem alicui*, ac præbere Eucharistiam. Apud Ignatium quoque Epist. 14. ad Ephes. Eucharistia vocatur *pax Christi*. Eidemque Tertullianus c. 39. Apolog. nomen *Agapes*, à dilectione & pace quam præfert & confert, tributum docet.

13. Cum igitur tanta sit communicatio pacis cum omnibus sequendæ necessitas, meritò in mysteriis cum communicandum erat, externa pacis signa præberi & appreciationem pacis fieri, institutum est, vt omnes astantes ritè & congruè ad communionem aptarentur: ne quod Proditor Iudas fecit, dulces cibos caperent amaro animo, prout D. Augustinus in psal. 54. illud Christi improperium est interpretatus, *qui simul mecum dulces capiebas cibos*. At quia in sacro pro defunctis, abstinēbatur communionem; idcirco in huiusmodi sacro vsus tulit, vt pacis appreciatione abstinēretur, quod deinceps semper in Ecclesia seruatum est. Adducto diuino viso id firmat Cantipratanus l. 2. Apum cap 53. n. 33. Scio alias præterea vsus illius causas proferri à Turcremata cap. *pacem*, de consecr. dist. 2. & à Durando in Ration. l. 7. cap. 35. à n. 30. & l. 4. cap. 52. passimque ab aliis qui de Missæ

ritibus scriptiones edidere. Verùm causa ex Cochlæo prolata, appositissima videtur. Ex ea verò apertè habetur, Ecclesiam non censuisse perceptionem Sacramenti Eucharistiæ prodesse defunctis, cum in sacris quæ ad eorum leuamen fiebant, abstinentiam à communionem ratam habuerit, & ab huiusmodi sacris, ritus ad communionem aptantes præcidi siuerit: contrarium planè curatura, si Eucharistiæ perceptionem per superstites, posse defunctis proficere existimasset.

*Prima ratio, ex eo quòd Sacramenta
sint Medicina.*

14. Venio ad meæ sententiæ stabilitionem, & contrariæ impetitionem ex ratione, quam adducam duplicem. Nimirum vnam petitam ex generali ratione Sacramenti, alteram ex speciali ratione Sacramenti Eucharistiæ. Priori formandæ proludo, præmittens Sacramentis omnibus commune esse, & ad eorum genericam rationem spectare, quod sint Medicinæ. Cum enim tot tantæque sint in hac vita ægri tudines nostræ, vt earum numerus iniri nequeat, quod optimè prosequitur Gregorius Nyssenus initio Epistolæ Canonice ad Latoium Mitylenensem Antistitem, & ibidem Balsamon; necnon Hugo Victorinus l. de Medicina animæ *ferè initio*, & Hildebertus epistola ad quendam Præsulem, quæ admista Fulberti Epistolis, est numero 116. Cum inquam tot tantæque sint animorum in hac vita ægri tudines, sapientissimè ac prouidentissimè Christus Dominus, què scitè Pisidas in Cosinop. v. 1359. nominat *Galenum Maximum*, secundarios nobis
Medicos

Medicos & Pharmacopæos, seplasiámque pharmacia in rem nostram conficiendis prouidit. Luculenter in hanc rem differit Origenes homil. 8. in Leuit. vocans Ecclesiam *stationem medicina*, Sacerdotes autem Sacramentorum ministros, *Medicos* curandis animorum morbis præfectos. Nempe secundarios Medicos sub Christo Archiatro, vt idem loquitur homil. 1. in Psalm. 37. Aut vt dixit Nazianzenus orat. 1. num. 55. tanquam Medicinæ per Christum exhibitæ administratores, & Christi principaliter curantis adiutores. Ab iis secundariis Medicis & Pharmacopæis, cum alia ad curandos morbos nostros malagmata apparantur, de quibus plenè inter tractandum de Christo Medico: tum illa præsertim ex infuso ac velut immisso certis rebus corporeis Christi sanguine, omnino efficacia, quæ vocamus Sacramenta. Eorum multiplicem rationem multiplicitati corporum medicinæ proportionalem, pulchrè præter cæteros aperit Altissiodorèsis lib. 4. summæ cap. *de Sacramentis nouæ legis in communi*. Agnoscit quoque frequenter eam Sacramenti & Medicinæ analogiam, Gulielmus Parisiensis in Opere de Sacramentis, & S. Thomas in 4. dist. 1. & 2. ac perpulchrè autor altercationis Synag. & Eccles. cap. 8. *sub finem*. Sigillatim verò Eucharistiam habere rationem medicinæ, sæpè iterat apud S. Cyprianum Autor sermonis de Cœna Dom. & Albertus Magnus serm. 21. de Euchar. & aliquot seqq. vulgo creditus S. Thomas opusc. 58. cap. 21. & seqq.

Profunt ergo soli sumenti.

15. Ex his eruitur ratio valida in rem nostram, monstraturque, vsum Eucharistiæ quam viuens vsurpat, non posse ab eo referri ad subleuationem defuncti. Nam Medicina (cuiusmodi esse diximus Eucharistiam eo ipso quod est Sacramentum:) Medicina inquam, nemini prodest præterquam sumenti. Si enim vt D. Chrysostomus homil. 5. & 7. ad pop. scitè dixit, ridiculus esset, qui vno quopiam membro corporis malè affecto, medicinam faceret alteri membro; v. g. qui curaturus lippientes oculos emplastrum talo aut cruribus admoueret: multo magis desipere censendus est, qui inter subiecta multo minùs connexa quam sint inter se corporis membra, communitatem velit esse Medicinæ; ita vt vnum curetur, facta alteri admotione pharmaci. Igitur inane prorsus est, & contra genericam sacramenti rationem friuolè excogitatum, quod perceptio Eucharistiæ per viuentem, possit defuncto esse proficua. Nam totus Sacramenti fructus, datur ex opere operato; quod situm est in passiuâ receptione, & immediata admotione rei illius cui Christus facultatem & vim conseruit, impertiendi ipsa applicatione, effectum sacramentalem. Itaque ei duntaxat prodest Eucharistiæ perceptio, qui illam per seipsum ac immediatè percipit, & non alteri.

Et sanè cum omnia nouæ legis sacramenta habeant rationem Medicinæ, & omnibus æquè commune sit instituta esse à summo animarum Archiatro, & ab eius sanguine intra illa concluso vim agendi sortiri: profectò si vnum aliquod eorum (puta Eucharistia) posset extra subiectum cui admouetur,

mouetur, fructificare; atque aded vtiliter à viuente suscipi pro defuncto, in quem fructus Sacramenti à viuente percepti per vltroeam ipsius cessionem transfunderetur; nihil afferri posset, quominus de aliis item Sacramentis affirmare id ipsum liceret. Non contendo, cætera Sacramenta vel dignitate & rei contentæ maiestate, vel sacramentalis effectus causandi vi, æquare Eucharistiam. Primum enim, is duntaxat admiserit, qui cum Iuda Iscarioth Sacramentariorum primicerio, Christum in Eucharistiæ Sacramento verè præsentem, impacta Christo ipsi mētitione diffiteatur: quod est spiritui gratiæ, Christo inquam ad modum spiritus in Eucharistia abdito, & per tam bonæ gratiæ Sacramentum exquisitissimos gratiarum sensus meritissimo sibi à nobis exposcenti, contumeliam facere; vt Apostolus asseruit. Alterum autem, negat & feracitatem gratiæ maiorem, agnoscit in Eucharistia D. Thomas 3. p. q. 65. artic. 3. tametsi lis est sub Iudice, ob frequentem Eucharistiæ iterabilitatem. Hoc igitur non contendo; sed salua Sacramentorum quoad dignitatem & efficaciam inæqualitate & disparitate; ipsoque dignitatis & ad eximios effectus præstandos potestatis veluti vertice, Augustissimæ Eucharistiæ vindicato iuxta illud Clementis 7. Constit. cap. 37. *Eucharistia sua magnitudine omne beneficium operuit*; confirmo, quia modus operandi Sacramentorum omnium est, vt per modum Medicinarum producant effectus suos, consequi apertè; vt non nisi immanenter, & per applicationem ad subiectum cui fructificant, operentur. Proindeque quisquis de eorum vno admittit quod agere possit transeunter, ita vt effectus eius profiliat

extra subiectum cui admouetur ; non habet unde inficias eat, similem vim proficiendi alteri quàm proprio receptiuo, ad alia quoque Sacramenta pertinere. Quare fatendum erit aduersariis, alia Sacramenta nouæ legis, posse suscipi pro subleuatione defunctorum, sicut dicunt posse in eum finem suscipi Eucharistiam.

16. Dicant igitur similiter, fas esse cuiquam baptizari pro mortuis : non modò in eo sensu quem Apostolus approbat 1. Cor. 15. nimirum sumendo baptismum pro corporis afflictatione, & opere pœnali ac satisfactorio, sed etiam insulso illo modo quo Gnostici apud S. Epiphanium hæc. 28. & Marcionitæ apud S. Chrysostomum homil. 40. in 1. Cor. suscipiebant baptismi Sacramentum, nomine eorum qui inexpiati sacro lauacro excessissent è vita, rati eam intinctionem quam uiuus ac superstes susciperet, prodesse mortuo ; quod quàm falsum & fatuum sit, nemo non videt. Dicant similiter aduersarij, & vt ad praxim reuocetur satagant, fas esse accedere ad Sacramentalem Confessionem, pro defuncto. Quidni enim Sacramentum ad peccatorum abstersionem factum, possit itidem applicari fructuosè iis defunctis in quibus reliquæ peccatorum eradendæ supersunt, & rubigo scelerum quoad culpam iam absterforum, defricanda manet quoad reatum temporarium? Hortentur denique aduersarij, ad receptionem Confirmationis & Ordinis, in gratiam defunctorum, & scilicet ad in-eundum coniugium Christianum, magnúmque illud in Christo & Ecclesia Sacramentum pro animabus Purgatorij celebrandum. At nemo has lamiæ, turres & pectines solis, vel infantulis inter somni

somni difficultates occinere hæcenus sustinuit. Igitur neque Eucharistiæ perceptio per superstitem, potest esse vi applicationis Sacramenti & ex opere operato fructuosa defunctis, si ad eos subleuãdos referatur à suscipiente: sed sicut aliorum Sacramentorum susceptorum fructus qui ex opere operato appellatur, est inabdicabilis à suscipiente, nec potest in alium transfundi: ita similis fructus Sacramenti Eucharistiæ, soli percipienti immanet, nec huius fontis gratiæ latices deriuantur foras.

Nullus Eucharistiæ effectus, defunctis tribuendus. Non gratia.

17. Hinc aperitur via ad aliam planè idoneam & validam probationem veritatis pro qua pugnamus. Nam fructus vniuersus ad quem conferendum Sacramenta nouæ legis instituta sunt, continetur gratia sanctificante mortale peccatum ac pœnæ æternæ reatum excludente, ac eiusdem gratiæ parandæ aut fouendæ suppetiis; auxiliis inquã actualis gratiæ: vel abstersione culparum leuium, ac reatus è peccatis dimissis residui. Omnes hi effectus, non sunt omnibus sacramentis communes, nec qui inter eos Eucharistiæ competunt, possunt pro voluntate communicantis transferri ad defunctum. Gratiam sanctificantem, Eucharistia per se ac vi institutionis suæ auget, & vt fert probabilis aliquorum sententia; interdum quoque, (tãmeti per accidens) eam primò confert, & mortale peccatum remouet; supposita recipientis bona fide, qui suum illud impedimentum ad tanti Sacramenti dignam perceptionem, absque noua culpa non aduertit,

aduertit, & inuincibiliter censet se sufficienter dispositum.

Hic tamen effectus Sacramenti Eucharistiæ, est apertè inabdicabile à suscipiente Eucharistiam. Nam dempto Christo, nemo alteri gratiam sanctificantem elargitur, quia *gratiam & gloriam dabit Dominus*. Neque DEVS à quo quæcunque sunt, ordinata sunt, potestatem homini fecit inordinationis illius, quæ summa cerneretur in ea verè prodiga & verè stulta translatione gratiæ ad alios; quos homo præceptum charitatis transgrediens, non sicut seipsum, sed supra seipsum diligeret, vt benè ratiocinatur Cassiodorus lib. de Amicit. cap. 38. passimque tradunt DD. 2. 2. q. 26. art. 4. exponentes ordinem charitatis. Æquè prohibemur transfusione iuris ad certa auxilia cuius ferax est sacramentum. Ob nexum enim auxiliorum illorum cum gratia sanctificante cuius sunt incentiua aut fomenta, iubemur ea nobis retinere; & rogantibus, *date nobis de oleo vestro*, respondere tenemur, *ne fortè non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis*; vt scitè dixit Bunderius in compendio concertat. tit. 34. artic. 21. Quid quod defunctus neque gratiæ nouæ sanctificantis, neque auxiliorum quibus foueatur aut muniatur, capax est, cum extra viæ scamma sit constitutus; ea autem gratiæ sanctificantis accretio, vel per auxilia tuitio, solius viæ sit propria? Itaque penes hos Eucharistiæ effectus, inanis planè & cassa est, communiõ viuētis pro defuncto.

Non venialium remissio.

18. Nec aliter statuendum est de illo alio huius sacramenti effectu, quem agnoscere videtur Tridentinum sess. 13. cap. 1. nempe de remissione venialium, facta per hoc Sacramentum ex opere operato, interueniente tamen aliquo peccatorum illorum dolore, sine quo Deus nunquam condonat actuale peccatum; vt homo qui per illud sponte à Deo auersus est, sponte quoque ad Deum regrediat per dolorem aliquo tandem modo cadentem in peccatum admissum, vt propterea displiceat quod Suares t.3. 3.p. d.63. s. 10. vt hic Eucharistiæ effectus exurgat, contentus sit solo defectu complacentiæ actualis erga peccata venialia per hoc Sacramentum obliteranda; quo admissio, dandum consequenter erit, omnem dignè communicantem absque actuali peccato veniali, planè mundari à cuiusuis peccati labecula, quod idem Suares meritò negat t.4. 3.p. d.12. s.1. *in fine.*

Vt vt sit, effectum propositum Sacramenti Eucharistiæ probabiliter inuehi, haud grauatè concedo, sed si agatur de solo recipiente Eucharistiam. Nam cum effectus ille spectet nitorem animæ, & remotionem fuliginum quibus decor internus infuscatur, nemo sapiens alium ea in parte sibi præposuerit. Et sicut vel si fractum orbem illabi oporteret, cauenda esset perpetratio minimi peccati venialis, cuius admissione tanta clades auerti posse supponeretur, vt habet certa D. Anselmi doctrina l.1. cur Deus homo, cap. 21. ita nullius alieni boni captatio, honestare posset voluntatem permanendi in peccato veniali, vt par alterius labes remoueat.

Itaque

Itaque effectus ille Eucharistiæ, est inabdicabilis à suscipiente Eucharistiam : nec illicitè tantùm faceret qui id tentaret, vt monstrat ratio proposita, sed etiam inualidè, quia Deus non fecit homini potestatem sic prodigendi bona propria, quæ ad completum animæ nitorem, & remotionem ab iis quæ Deo ipsi displicent, pertinere liquet. Accedit quod defunctus qui est in Purgatorio, non est capax huius effectus Eucharistiæ ad se transferendi per superstites communicantes. Nam iuxta veriore sententiam, peccata venialia hinc exportata, dimittuntur animabus iustis in puncto mortis extrinseco viæ, vt tradunt D. Thomas, Bonauentura, Richardus, in 4. d. 21. & benè Dur. ibidem d. 45. q. 1. n. 5. Quare frustra superstites accedēt ad Eucharistiam, vt remissionem venialium quoad maculam concilient alicui defuncto, etiamsi effectus ille transfundi in alium posset, qui adhuc sorderet venialibus labeculis.

Non abstersio reatus.

19. Restat effectus remittendi debitum pœnæ temporalis ex peccatis quoad culpam ablatis residuæ, quod videntur maximè spectare, qui communionem pro defunctis suadent aut vsurpant. In his enim alienis debitis ad se transferendis, quamuis quis non exoluatur propriis, durante vita & capacitate eorum ante obitum dissoluendorum, potest exerceri charitas erga alium : & Deus eam transfusionem prudenter factam, cum inter viuos, tum inter viuos ac defunctos ratam habet, vt suppono ex doctrinâ longè communissima, quâ rectè præter cæteros

cæteros tradit Adrianus quod l. 8. artic. 2. conclus. 3. Quod ergo circa translationem propriarum satisfactionum, atque adeò remissionem temporarij reatus per eas obuenientem, passim conceditur; videntur ij cum quibus disceptamus existimasse æquè concedi posse, quoad translationem huius remissionis, per Eucharistiæ perceptionem causabilis. Verùm hæc est aperta & multiplex hallucinatio. In primis enim supponunt, Eucharistiam prout Sacramentum est, expungere debitum pœnæ temporalis. At hoc negat D. Thomas 3. p. q. 79. artic. 5. *in corpore*, ea ductus ratione, quod Eucharistia quatenus Sacramentum est, non sit ad satisfaciendum, & pœnam obliterandam instituta. Ideoque Ioannes Turrecremata qui tract. de Sacramento Euchar. cap. 10. *effectu quinto*, visus erat concedere Sacramento Eucharistiæ vim remittendi debitum pœnæ temporalis è peccatis ablatis residuæ, tandem exponit se de remissione ex opere operantis, ob affectus concomitantes Eucharistiæ susceptionem.

Nec si Baptismus omne debitum pœnæ ex opere operato relaxat, vt scitè tradit S. Diadochus l. de perfect. cap. 89. & S. Ambros. l. de Salom. cap. 5. & benè ex vsu antiquo totum baptizatum intra lauacrum mergendi, colligit Abelardus serm. de circumcis. Non inquam si Baptismi Sacramentum quod ignobilius est, effectum illum præstat; necesse est idem tribuere Eucharistiæ quatenus Sacramentum est: cum aliud sit nobilitas & dignitas sacramenti, aliud efficacitas eius ad certum quendam effectum. Eucharistia ergo ratione Christi in ea substantialiter contenti, supra omnem comparisonem præcellit quibusuis aliis Sacramentis: quoad effectum
tamen

tamen de quo agimus, cedit Baptismo: qui cum sit secunda hominis natiuitas, & velut eductio prima è diuina figlina, vt habetur ex D. Chrysofomo homil. catechet. ad baptizandos, dignum fuit vt hominem planè nitentem & illum redderet, nec tantum à peccati macula, sed etiam ab omnibus peccati confectariis, cuiusmodi est reatus pœnæ temporariæ, liberum redderet eum qui baptismo initiatur, etiam si Eucharistia id non præstet. Videndus qui latè in eam rem differit Cabasilas l. 4. de vita in Christo. Imo cum baptismus sit initerabilis & primitias diuinæ erga hominem largitatis supernaturalis inferat animæ; non immeritò ambigitur, an copiosiore gratiam sanctificantem conferat quam Eucharistia, quæ ad quotidianum vsum est instituta, & anteriorem Dei beneficentiam in baptismo expromptam supponit.

20. Esto verò; demus Eucharistiam prout Sacramentum est, abstergere ex opere operato atque directè, reatum pœnæ temporariæ peccatis ablati debiti, quod teneri dicere qui ei tribuunt vim remittendi peccata, affirmat Vasques 3. p. q. 79. ad articulum 5. (an rectè, nunc non moror:) Hoc tamen si gratis dare placeat quoad ipsum communicantem, tamen negandum est eum fructum posse ad alios transfundi. Ea quippe duntaxat vis satisfactiua potest ad alios transferri, quæ est germen operum nostrorum prout liberorum, & proprietas illis ex natura rei adnascens; de qua proinde tanquam domini possimus disponere: cuiusmodi non est vis remittendi reatum pœnæ temporariæ ex opere operato. Quis enim vnquam audiuit tentatum ab aliquo esse, etiam si sub tempus martyrij baptizaretur,

baptizaretur, nec ob remissionem alij factam, tribulationem ipse passurus esset; vt vim vniuersalem baptisimi ad abstergendum reatum poenae, transfunderet in alium? Quare efficacia illa, per Sacramenta quibus competit, non nisi immanenter exeritur, nec ex quantacunque voluntate eius qui Sacramentum suscipit, permanat ad alios. Nullus itaque est effectus Eucharistiae vt Sacramentum est, quem is qui Eucharistiam percipit, possit ad defunctos transferre: Atque adeo vanum est, in eum finem communicare vt mortui subleuentur, vel ad eam benignitatem mortuis praestandam excitare superstites.

Ratio altera nostra sententia, ex speciali huius Sacramenti natura, quae est, esse cibum.

21. Argumenta haec hactenus proposita, pertinent ad generalem rationem Sacramenti, ex qua monstratur, inutile esse communicare pro defuncto, ad hoc vt ea perceptio iuuet defunctum ex opere operato. Nunc argumentandum est ex speciali ratione sacramenti Eucharistiae, vt initio recepi. Specialis itaque ratio Sacramenti Eucharistiae est esse cibum, non quidem corporis, sed animae, propterea quae exhibetur sub cibi specie: quem non dari ad alendum corpus, inde colligit Gelasius Cyzicenus lib. de duabus naturis, quod non magna specierum moles, sed perexigua confertur communicanti, & tamen ex tantula specierum quantitate saginari dicimur, à Tertulliano lib. de resurrect. carnis cap. 8. nempe quia non corpori, ad quod satiandum spectatur

cibi quantitas, sed animæ quantitate destitutæ, additur huiusmodi esca. Scitè quoque Goffridus Vindocinensis serm. 8. inde colligit, Eucharistiam cibum esse non corporum, sed animarum, quod primum porrecta sit post corporalem cœnam, saturis iam corporibus. Quia tamen cibatur animas, meritò instituta est sub speciebus alimenti corporei. Cibatur autem augendo & muniendo gratiam sanctificantem præhabitam, siue tantam redamandi Christi materiam ingerendo, ut philosophatur S. Anselmus l. de corp. & sang. Dom. c. 8. monstrans summum hinc in nos Christi amorem, de quo item perpulchrè Chrysolog. hom. 45. in Ioan. & hom. 55. ad pop. A tanto autem amore extorquetur redemptio, unde charitatis nutritio: Siue accretione gratiæ, atque adeò etiam charitatis, & collatione iuris ad auxilia fouentia charitatem & eius velut ignitabula.

22. In hanc rem, diuinè planè philosophatur Auctor sermonis de cœna Domini apud Cyprianum. *Panis iste communis, (inquit,) in carnem & sanguinem mutatus, procurat vitam & incrementum corporibus: ideoque ex consueto rerum effectu, fidei nostræ adiuta infirmitas, sensibili argumento edocta est, visibilibus Sacramentis inesse vitæ aeternæ effectum, & non tam corporali quàm spiritali transitione, Christo nos uniri. Ipse enim & panis, & caro, & sanguis, idem cibus & substantia & vita factus est Ecclesiæ suæ, quam corpus suum appellat, dans ei participationem spiritus. Et paulo post. Panis itaque hic azymus, cibus verus & syncerus per speciem & sacramentum, nos tactu sanctificat, fide illuminat, veritate Christo conformat. Et sicut panis communis quem quotidie edimus,*

edimus, vita est corporis ; ita panis iste supersubstantialis , vita est anima , & sanitas mentis. Nec istum effectum inferiùs abrogat huic Sacramēto, & fidei, vel Christi verbis tribuit, cum ait. Potus & esus ad eandem pertinent rationem, quibus sicut corporea nutritur substantia & vivit & incolumis perseverat, ita vita spiritus hoc proprio alimento nutritur ; & quod est esca carni, hoc anima est fides : quod cibus corpori, hoc verbum spiritui ; excellentiori virtute peragens aeternaliter, quod agunt alimenta carnalia ; temporaliter & finaliter. Non inquam ista addens hic autor, fidei sumentis vel verbo Christi Eucharistiam instituentis, tribuit effectum illum cibandi animam, quem meritò anteriùs assignarat Sacramento : sed tantùm indicat, vnde hæc efficacia cibandi animam, speciebus Christum continentibus aduenerit ; nempe ex Christi institutione verbis Euangelicis expressa : Itémque cuiusmodi dispositionem ad huius Sacramenti perceptionem adhibere quisque teneatur, vt eo refici ac cibari quoad animam possit: Nempe fidem viuam, qua si quis sciens & volens destitueretur dum sacras species ori & stomacho infert, animæ fames non depelleretur, ob infidelitatis vel mortalis peccati obicem, gratiæ fontes obstruentem.

Autor ergo quem protulimus, specialem rationem Sacramenti Eucharistiæ cibatione animæ contentam, ritè expressit, consentaneè ad verba Christi, qui vt accuratè prosequitur Henriques lib. 8. cap. 35. proprium huius Sacramenti munus, frequenter exponit per analogiam ad cibum corporeum : qui sicut non confert primò vitam, sed eam

m præsuppositam fouet & auget extensiuè, ita

cibus Eucharisticus vitam animæ primò non confert, (saltem per se & vi suæ institutionis;) eam tamen auget ac fouet. Vnde sicut cibus corporeus, metonymicè dicitur *vita hominis*, ita etiam scriptura, Eucharistiam *vitam nostram*, aliquando nominat. Et eòdem spectantes Punici, teste D. Augustino l. 1. de peccat. merit. cap. 24. sicut absolute & absque addito, baptismum vocabant *salutem*; ita Eucharistiam vocabant *vitam*, ita vt accessurus ad sacramentum, non diceret, *eo ad sacram synaxim vel communionem*, sed *eo ad vitam*. Eòque allusit idem D. August. serm. 1. de tempor. cum agens de accessuro ad Eucharistiam *in qua vita nostra consistit*, addit: *Mutet ergo vitam, qui vult accipere vitam. Nam si non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam.*

23. Eandem specialem rationem Sacramenti Eucharistiæ per analogiam ad cibum corporeum, agnouerunt & egregiè exposuerunt antiqui Patres, quorum nonnullos adducit Turrianus lib. 1. de Euchar. cap. 17. Nec prætereundus D. Augustinus qui l. 17. Ciuit. cap. 20. illud Prouerb. 9. *Derelinqute insipientiam, vt vinatis, & querite prudentiam, vt habeatis vitam*, interpretatus de cibo Eucharistico, quo animæ vita propagatur, æquè ac cibo corporeo fouetur & propagatur vita corporum; subdit, ad eandem animæ cibationem per Eucharistiam, spectare illud Ecclesiast. 5. *Non est bonum homini, nisi quod manducabit & bibet*. Quod enim sapiens ad epulas corporum non respexerit, monstrat Augustinus prolatis locis ex cap. 7. Ecclesiastis, quibus carnales epulæ depreciantur, diciturque insipientium esse ad tales epulas cor apponere: Tantum abest, vt de tali cibo dicatur non esse bonum homini

homini nisi quod manducauerit biberitve. Nec dissimiliter Olympiod. in cap. 5. Ecclesiastæ, de hoc cibo accipiendum docet, quod ibi ait Salomon, ut iam ex Augustino retulimus. Splendidè inter posteriores Scriptores, specialem hanc Sacramenti Eucharistiæ rationem in spiritali cibatione animæ ac supernaturali nutritione sitam, exponunt Gulielmus Paris. tract. de Sacram Euchar: cap. 1. & 3. ac Nicolaus Cabasilas l. 1. & 4. de vita in Christo, & Interpretes passim ad illud Ioan. 6. *Caro mea verè est cibus.* item Scholastici vnanimiter in 4. d. 12. Benè quoque Albertus Magnus sermone 6. ex triginta duobus de Eucharistia. Ipse enim est autor, (ut hoc obiter moneam,) malèque illud opus adscriptum est Diuo Thomæ, numeratùmque inter Opuscula, ordine quinquagesimum octauum, & distinctum capitibus triginta duobus; cum tamen cuiuslibet capitis initium, & thematis præfixio, euincat esse conciones, non capita libri cuiuspiam. Vidit Trithemius quod dico, & Alberto rectè inscripsit eos sermones, adducto initio prologi iis præfixi, *De sacrosancto corpore Domini*, quod initium seu prologus legitur in nostro Codice satis antiquo, Alberti Magni nomine prænotato.

Iuuat ergo solum sumentem.

24. Proposui & illustraui specialem rationem Sacramenti Eucharistiæ, in eo sitam quòd sit nutrimentum ac cibus animæ quoad vitam supernaturalem; quia inde suppeditatur argumentum efficax, ad probandum Eucharistiam prout Sacramentum est, soli sumentem prodesse; nec eius fructum posse

ad defunctos transfundi. Nam nutritio est actus vitalis, atque adeò prodit à principio intrinseco, nec potest proficere extra subiectum cui cibus applicatur. Quis enim manducat pro alio à se prorsus abiuncto? Atqui Eucharistiæ Sacramentum, est alimentum, institutum ad fidelium animas in spiritualem vitam nutriendas. Igitur Eucharistia propterea est cibus Sacramentalis, non potest habere effectum suum extra communicantem, quantumcunque ipse id intendat, cupiatque cibationem qua fruitur, nutrire alterum.

Et quamvis fieri posset, ut qui adhuc superest aleretur ac nutriretur, alio à quo planè abiunctus corpore sit, assumente cibum: Tamen in præsentī negotio, siue respectu defunctorum, est specialis ratio ob quam id dici nulla ratione potest. Nimirum quia defuncti, sicut corpore non aluntur aut nutriuntur, eo quod cesset in eis cibationis & nutritionis necessitas: Ita neque egent spiritali cibatione, cum vita eorum, non ultra periclitetur ex resolutione & deperditione calidi innati: cum inquam non impendeat ultra periculum charitati & gratiæ, à rota natiuitatis nostræ inflammata à gehenna. Monet sapiens, Eccles. 14. non esse apud inferos inuenire cibum; quod ad animarum cibum spectare, nemo non videt. Non inuenitur autem animarum cibus apud inferos, quia non est ibi locus spiritali cimento, aut fomento vitæ supernaturalis, quæ in eo statu cessat impeteri à contrariis: unde non eget cibo suffulciente & instaurante quævis inimica depasta fuerit: qui sunt effectus gratiæ de nouo partæ, adiunctorumve ei auxiliorum, proportionales effectibus quos cibus præstat corpori
ad

ad quod alendum adhibetur. Non minùs itaque infusus haberi debet vsus communicandi pro defunctis, quàm abusus antiquus alicubi olim receptus, communicandi ipsos defunctos, vt videre est can.63. Trullano, & can. 12. Concilij Antiffiod. ac can.6.tertij Concilij Carthaginensis; quem abusum prædicta Concilia repressere, eo nominatim argumento, quod mortui nequeant comedere. Verè autem addere possumus, neque per mansum ab aliis cibum nutiri, vllisve cibi effectibus potiri posse. Ac proinde qui pro mortuis communicant, si solius operis operati rationem habeant, operam ludunt.

Laudata, vnius ex Aduersariis, subductio.

25. Auditis his nostris argumentis, vnus eorum quorum autoritate grauatam primùm opinionem nostram de inutili pro mortuis communionem retulimus, sententiam retexuisse, seque ab eius placiti absurditate subduxisse dicitur, ea operis sui editione quam postea adornauit. Librum quartò vel quintò relectum, atque adeò non iam secundis, sed quaternis vel quinis curis hac nominatim in parte, emendatum, ipse non vidi: sed qui videre testes locupletes ac fide digni, sic retulerunt. Laudo docilitatem, ex qua etiam Dionysius Alexandrinus eo fragmento quod ex eius priore libro de promissis descriptum est ab Eusebio l.7. histor. c.19. aliàs 22. commendat Nepotianos, quòd audita Dionysij disputatione aduersus ipsorum errores, non adhæsisserit mordicùs anterioribus placitis, *sed ubi poscebat ratio, sententiam mutare & docentis assentire*

Y 4 *indicio,*

iudicio, eos non puduisset: sed conscientia integra, sincera cogitatione & puris erga Deum ac simplicibus animis, ea quæ erant firmis rationibus & testimoniis à sacris literis depromptis confirmata, admodum approbassent. Meritò autem singulatim celebrat ingenuitatè, ac docilitatem eius qui cæterorum fuerat antesignanus, cuius ob hanc causam elogiolum non præteribo, quia perbellè cadit in ré nostram. Huius (inquit) doctrinæ Princeps & Dux Coracion, omnibus fratribus qui aderant audientibus, palam confessus est, nobisque attestatus; neque se velle deinceps (quandoquidem aduersariis rationibus se putabat satis abundè conuictum,) illi dogmati animum adhibere, neque de eo differere, neque mentionem facere, neque aliquando illud vsquam docere. Iure hanc mutandæ sententiæ comperta veritate facilitatem commendat Dionysius. Sicut enim laudabile est à vera sententia non moueri, ita culpabile persistere in falsa; quam nunquam tenere prima laus est, secunda mutare: ut aut ex initio vera permaneat, aut mutata falsa, vera succedat. Iudicium est D. Augustini l. 3. contra Cresconium cap. item 3. A quo non abludit illud Cassiani l. 1. de Incarn. cap. 4. de Leporio ad sanam mentem & palinodiam adducto. A nobis admonitus, à Deo emendatus, ita malè conceptam persuasionem, magnificè condemnavit, ut non minùs penè admiranda sit correctio illius, quàm illæsa multorum fides: quia primum est errorem penitùs non incurrere, secundum benè repudiare. Hic igitur fuit sensus noster, auditò quod columna vna sententiæ falsæ, cui concertator initio adductus nitebatur, subduxisset se se. Placuit verò id non tacere, ut concertator, si fortè necdum resipuit, secutus errantem, sequatur emendatum;

emendatum ; nec vltra putet nos grauandos ea auctoritate quam aduersum nos vrgendam putauit. Quamquam erat ea auctoritas huiusmodi , vt si salua illi esset, haud difficile fore videretur exolui ea sarcina , translatis in rem nostram illis Holkoti verbis in 1. q. 3. *litera EE* ad 8. principale. *Dico quod argumentum stat in pondere auctoritatis N. Ideo videtur, quod facile est homini volenti illo onusto pondere se ipsum deonerare, negare illam auctoritatem.*

Triples aliorum effugium, praecluditur.

26. Nonnulli verò aduersariorum , vt hallucinationem anteriorem quoquo modo tegerent, perstarétque fructus praesertim intentus ; nimirum illiciendi plerisque, (sed praesertim plerasque quarum teneriora pectora promptius hoc miserationis erga afflictissimas animas sensu mulcentur ;) ad frequentem Eucharistiae usum tanquam animabus illis valdè proficuum ; Responderunt primò , idcirco laudate se & commendare communionem pro mortuis , quod oratio tempore communionis fusa, sit admodum feruens , ac proinde valdè satisfactoria , qui fructus transferri potest in defunctos. Eodemque reduci videtur quod nuper scripsit Ioannes Sanches disp. 25. selecta num. 12. nempe animas Purgatorij non leuiter subleuari per Eucharistiae perceptionem à fidelibus factam ; quia cogitare possunt , quod fideles inde feruentes redditi , ipsas melius iuuare poterunt. Fuerunt secundò alij inter aduersarios , qui adderent, communionem prodesse mortuis ob adiunctam communioni ex Pontificis concessione indulgentiam plenam , vita functis per

modum suffragij applicandam : professique sunt, aliud se nunquam intendisse hortando ad communionem pro mortuis, quàm vt fideles per communionem optimè dispositi aptiores fierent ad iuandos defunctos ea indulgentiæ applicatione. Denique fuit tertio qui diceret eatenus communionem viuentis posse esse defuncto fructuosam, quatenus sumptio Eucharistiæ, & eius per os in stomachum traiectio siue manducatio, opus nostrum est: quod prout impetratorium & satisfactorium, in alterius commodum transferri potest ex voluntate operantis.

Primum, de sola communicantis oratione, addicta defunctis.

27. Hæ responsiones hominum sunt difficultate impeditorum, nec reuera rationes propositas elidunt, aut faciunt ad institutum, quod perspicuum erit, vbi discusserimus singulas, eodem ordine quo sunt adductæ. Quod ergo oratio inter communicandum fusa (de qua erat primum effugium,) possit defunctis esse fructuosa, extra controuersiam est. Sed ea oratio non est communio; nec qui per orationem iuuat defunctum, dici idcirco potest illum iuuare per opus operatum Sacramenti, merè concomitanter se habens ad orationem. An Lexica omnia refingenda erunt, vt ab audientibus *communionem*, doceatur intelligendam esse *orationem*? Benè de simili nominum interuersione Tertullianus lib. de carne Christi cap. 13. *Omnia periclitantur aliter accipi quàm sunt, & amittere quod sunt, dum aliter accipiuntur, si aliter quàm sunt cognominantur.*

nantur. Fides nominum, salus est proprietatum. Idem l. contra Praxeam cap. 9. Vtique omnia quod vocantur hoc erunt, & quod erunt hoc vocabuntur: & permiscere se diuersitas vocabulorum non potest omnino, quia nec rerum quarum erunt vocabula. Est, est; Non, non; Nam quod amplius est, hoc à malo est.

Itaque cum D. Basilio ficum ficum dicamus; orationem inquam ne vocemus, *perceptionem Eucharistia*, sed quod reuera est, orationem. Falsum porro est, orationem esse leuamen omnium maximum, quod animabus Purgatorij impendere possimus: cum sine controuersia sint alia longè potiora, vt postea attingam. Imponitur ergo simplicibus, cum iactatur, *communionem*, id est, *orationem fuscā inter communicandum*, esse omnium subsidiorum quibus iuuare defunctos possumus, præstantissimum.

28. Quidni verò posset aliquis similiter orare pro defunctis inter recipiendum aliud quodpiam Sacramentum? V. g. cum quis recipit Confirmationem, aut Sacramentum Ordinis, vel Matrimonij, nihil vetat eum interim orare pro mortuis. Cur igitur aduersarij sicut hortantur ad communicandum pro mortuis, id est, (iuxta ipsorum glossam,) ad orandum pro eis inter percipiendam Eucharistiam, non similiter hortantur ad suscipiendam pro mortuis Confirmationem, vel Ordinem, aut Matrimonium? Vel si horum Sacramentorum perceptio infrequentior est, cur non excitant pœnitentes, vt accedant ad pœnitentiæ Sacramentum pro mortuis; cum nihil vetet, hominem præmissa actu pœnitentiæ, orare pro defunctis, interim dum Sacramentum conficitur adhibitione formæ per Sacerdotem impendentem absolutionis beneficium?

Liquere profectò videtur, quid sit pronuntiandum de adhortatione ad communicandum pro mortuis, id est ad orandum pro mortuis inter communicandum. Quod si obtenditur optimus tunc status hominis ad precandum, occurram facile esse; æquè benè ac feruenter orare alio tempore. Ac proinde præstabit absque his ambagibus, hortari ad feruentem & vndecunque dignam orationem pro mortuis.

Non nego, opus operatum alicuius Sacramenti, assumi posse ad dignificandum opus operantis quo quis velit suffragari defuncto, v. g. orationem. Id enim fieri posse, rectè concedit Soto in 4. d. 45. q. 2. artic. 3. conclus. 1. §. *eadem est*: Tantum igitur dico, id non esse peculiare Sacramento Eucharistiæ, vt proinde non sit cur potiùs satàgatur pro inducenda frequentia huius Sacramenti ad dignificandam orationem pro defunctis, quàm pro inducenda frequentia Sacramenti pœnitentiæ; de qua tamen in defunctorum bonum hoc saltem modo vsurpanda, altum est vbique silentium, æquè ac de vsu cæterorum Sacramentorum in eum finem; dempta Eucharistia. Quoduis item bonum opus quod viro iusto gratiam auctiorem conuehit, reddit illius precationem concomitanter fusam, digniorem ac meliorem; sicut ipsa persona per talem actum, & bona quæ homini infert, manifestè fit dignior: Et tamen nemo eo ex capite vrget fideles ad pia opera; (v. g. ad actum charitatis in Deum, vel ad actum eximiæ religionis erga Deiparam, aliòsve cœlites;) vt ipsorum oratio dignior fiat, & aptior ad subleuandas animas in Purgatorio laborantes. Quare perfugium illud primum quod captabatur ad retinendum

nendum vsum inductum communicandi pro mortuis, videtur esse planè intutum & inidoneum.

*An defuncti gaudeant de viuorum
communione.*

29. Quod verò ad calcem primi illius responsi referebatur ex Ioanne Sanches, friuolum omnino est, præterquàm quod ad rem non pertinet. Nec enim autor ille qui disp. 33. *in fine*, notat se à Diana vocari *doctissimum & acutissimum*, adeò doctrina sua & acumine excidit, vt censuerit communionem mortuis prodesse ex opere operato, quod in præfenti disputatione exagitandum suscepimus: sed tantùm voluit, solatium animabus Purgatorij accrescere, ex eo quod fideles superstites, etiamsi non cogitantes de mortuis, accedant ad Eucharistiam: eo quod piæ illæ animæ, agnoscunt viatores fideles ab Eucharistiæ vfu feruorem & auctiorem charitatem adeptos, facile erupturos in opera satisfactoria, quibus ignes Purgatorij ipsis mitescant, vel etiam extinguantur: Itémque eo quod animæ Purgatorij, agnoscunt in communionem repræsentari passionem Christi, quam sunt expertæ tam in hac vita quàm in alia.

Hæc autor ille, quæ vides à scopo præfentis controuersie aliena esse. Addo autem nec esse vera, vel admittenda. Nam animæ Purgatorij, iuxta veram sententiam alibi stabilitam, nullius formalis consolationis sunt capaces, ob præoccupatam summis cruciatibus eorùmque sensu, vniuersam voluntatis capacitatem. Deinde quamuis essent alicuius consolationis capaces, quomodo eam possent haurire

ex

ex fidelium communione quam ignorant? Vt autem Angeli dicantur reuelare animabus Purgatorij omnes communionem fidelium viatorum, incredibile est, cum sint tam multæ & locis & temporibus diiunctissimæ. Itaque cum non possit dari ratio, cur hanc potius quàm illam communionem reuelent, è tam multis quæ quotidie fiunt absque directione formali & in actu signato ad leuandas has animas, vnde tamen consolationem eis accedere censet Sanchez; existimandum potius est, si alia causa non vrgeat, nullam reuelari. Quare totum illud solatium animarum Purgatorij ex communione viatorum fidelium, euanescit.

30. Nec fulcitur per agnitam ab his animabus repræsentationem passionis in communione. Nam communio non repræsentat Christi passionem, sed sacrificatio, qua Christus exhibetur specie agni immolati; sepositis ab inuicem quantum esset ex vi verborum, corpore & sanguine. Vnde quæ S. Cyrillus Epistola vltima ad Nestorium à medio, habet de Eucharistia repræsentante mortem Christi. Item quæ Eucherius homil. 5. de Pasch. *sub initium*, & Rupertus l. 3. de operibus Spir. sancti cap. 20. piè differunt de ingeniosissimo diuinæ sapientiæ inuento in Eucharistia instituenda, vt perpetuaretur exhibitio passionis & mortis Christi; quæ item Damascenus epistola de corpore Christi non ita pridem edita, adducit de analogia Sacramenti Eucharistiæ cum cruce & passione Christi, & huius per illud repræsentationem, non sunt accipienda de vsu Eucharistiæ, siue de communione. Quin etiam si agatur de plena exhibitione & repræsentatione, non debent accipi de ipsamet Eucharistia, prout in
 communione

communione extra sacrificium porrigitur sub vnica specie, sed tantum de Eucharistia, prout est sacrificium in facto esse, & vi consecrationis Christus sub duplici specie in statu immolati proponitur. Quatenus autem communio vtcunque exhibet clausulam passionis Christi, siue sepulturam, vt piissime attigit Nyssenus orat. 1. de resurr. & August. l. 1. qq. Euang. q. 7. æquè id verum est de communione sacrilega, ac de religiosa & sancta. At nemo finxerit, accedere animabus Purgatorij solatium, ex communione sacrilega. Quid denique idem Autor voluerit, cum ait, *animas Purgatorij gaudere de representata passione Christi, quam sunt expertæ, tam in hac vita, quam in alia?* fateor me non percipere. Suspicio irrepisse lacunam. Primum igitur effugium propositum, validè præclusum est.

Secundum effugium, de captata tantum assentione indulgentiæ, pro defunctis.

31. Nec magis firmum est quod secundo loco proponebatur; nimirum inuitari fideles ad communicandum pro mortuis, vt eis prosint interuentu indulgentiæ quam consequentur fundendo certas preces post perceptam Eucharistiam, quo tempore maximè sunt apti ad opitulandum defunctis per indulgentiæ applicationem. Hoc inquam effugium, æquè infirmum est ac primum, & eodem modo præcluditur. Lucrari enim indulgentiam defuncto, non est communicare pro eo. Vt quid igitur aduersarij hortantur fideles ad communicandum pro defunctis, non autem ad applicandas illis Indulgentias? Deinde cuius communioni non est adiunctum

adiunctum Indulgentiæ beneficium ; nec quoties fit potestas communicantibus , adipiscendi indulgentiam, conceditur eo ipso vt talem indulgentiam lucrentur defunctis. Imo Sixtus IV. & Leo X. aliique Pontifices , quorum declaratione ratum est inter Catholicos, Indulgentias posse defunctis prodesse, disertissimè tradiderunt , nullas Indulgentias defunctis prodesse, nisi quæ ad illos expressè fuerint extensæ à concedente : quæ facultatis ad iuuandos per Indulgentiam defunctos porrectio, non in adeò multas Indulgentias cadit. Ferè autem obringit tantùm, interuentu icuncularum sacrarum, vel rosariorum, aut granorum piacularium , quibus Pontificia largitas defunctis applicabilis annectatur. At pauci communicantiũ, huiusmodi Pontificiæ concessionis tesseras habent. Et tamen aduersarij , omnes indiscriminatim hortantur ad communionem pro mortuis , proposita spe subleuationis eorum, per huiusmodi medium.

32. Quod verò aiunt , tempus communionis esse maxime aptum ad subleuandos defunctos per Indulgentiam , ob optimum tunc statum hominis, quippe quem carbo de altari acceptus purgarit; nouam aduersariorum hallucinationem continet, quatenus fructum Indulgentiæ ad mortuos per Pontificem extensæ , bona dispositione lucrantis Indulgentiam meriuntur. Eaque ratione produnt, se non satis dispexisse naturam & rationem Indulgentiarum, quas in defunctorum bonum consequi datur. Ratum quippe est apud Theologos , Indulgentias non prodesse defunctis per modum absolutionis, seu per modum iudicij ; sed tantùm per modum suffragij , siue solutionis. Hoc est , Ecclesiam per potestatem

potestatem diuinitus acceptam circa erogationem communis thesauri, promere ex eo communi depositoryo, tantum satisfactionum, quantum necesse est, vt misera anima in Purgatorio obrata, exoluatur debitis, & reatus in ea residuus amoueat. Solutionem illam è communi thesauro petitam, Ecclesia in pretium iustum debitorum ac pœnarum à defuncto fidei subeundarum, exhibet Deo; qui ea oblatione & exhibitione pretij facta, remissionem reatus residui concedit per seipsum. Aliter verò contingit, cum reatus temporalis residuus remittitur viuentibus, beneficio Indulgentiæ. Nam tunc (loquor regulariter, & attento vsu recepto, non moratus quod posset à Pontifice de absoluta, vt ita dicam, potentia fieri;) Tunc inquam dispensator Ecclesiasticus, nomine Dei cuius vice fungitur & participata autoritate potitur, remittit reatum homini sibi subdito; non absque pretio quidem, (illud enim exhibet ex communi thesauro;) sed tamen interueniente sententia & absolutione lata per hominem iudicem, in eum circa quem pollet iurisdictione quoad illud quoque negotium.

Hinc porrò fit, vt quia Indulgentia viuentibus confertur per modum iudicij & absolutionis, necesse sit eos esse in gratia cum indulgentiam lucrantur; & quo melius affecti ac nitentiores sunt; eo sint ad percipiendam Indulgentiam accommodatiores; quia remissio pœnæ, vt habeat subiectum aptum, præexigit nitorem à culpa, & maculæ cuius reatus abstergendus est, depulsionem. At Indulgentiæ quam viuens defuncto lucratur, longè alia est ratio. Nam quia tali viuenti indulgentiam defuncto lucranti, nullus reatus remittitur; propterea non

est necesse, nisi ut opus præscriptum exequatur; quo præstito, siue ipse sit gratus Deo, siue mortali peccato sordeat; & siue benè ac optimè, siue negligenter & inaccuratè, aut etiam pessimè sit dispositus; Pontifex per modum piæ subventionis, applicat defuncto ex thesauro communi pretium quo eget, ut subleuetur; quæ est doctrina Theologis receptissima. Ita enim Gabriel addit. ad lectionem 57. in Canonem, adducens S. Thomam atque Richardum. Idem habet Corduba l. de Indulg. q. 26. Suares t. 4. 3. p. d. 53. s. 4. num. 6. Filliucius tract. 8. num. 213. & Bonac. disp. 6. q. 1. p. 6. num. 11. Ex quo liquet, quàm vanum sit, quod aduersarij comminiscuntur de tempore communionis iuuandis per Indulgentiam defunctis maximè idoneo, ob optimum tunc statum hominis,

*Effugium tertium, de solo opere operantis,
defunctis attributo.*

35. Tertia denique euasio, facillè præcludetur. Admitto enim manducationem in qua situs est vsus Eucharistiæ, præter opus operatum Sacramenti, siue merita Christi quibus veluti fœta est, habere communes fructus bonorum quorumuis operum nostrorum, atque aded esse meritoriam, satisfactoriam, & impetratoriam. Nego tamen inde firmari communionem pro mortuis in sensu proposito. Cur admittam vires morales propositas cerni in manducatione, non est obscurum. Non enim ex eo quod Christus dominus actui alicui libero hominis conferuerit ac immiserit merita sua, eumque homini fructuosum reddiderit ex opere operato; æquum

æquum est adimi illi actui dotes quibus alioqui colluceret, nisi prærogatiua operis operati ditatus esset. Atque ita iuxta veram sententiam, contritio quæ in peccatore accedente ad Sacramentum pœnitentiæ, compingit illud Sacramentum vt pars eius materialis & intrinseca, habet sibi respondentem peculiarem gratiæ mensuram in ratione partis Sacramenti, distinctam ab ea quæ æquè rependeretur eidem actui, si extra Sacramentum pœnitentiæ eliceretur: quia iustum non est, vt actus ex eo quod adhibeatur ad Sacramenti compactionem, defraudetur eo fructu gratiæ, cuius ferax esset, si absque accessu absolutionis Sacramentalis prodiisset à voluntate libera, præuenta & adiuta diuinitus. Et quanquam Bonacina disp. 1. de Sacram. q. 4. p. 3. *in fine*, neget idem esse de attritione, eo quod attritioni, si à peccatore eliceretur semota vsurpatione ad confectionem Sacramenti; atque adeò spectato in ea nudo opere operantis, nulla gratiæ portio responderet: Tamen supposita ea assumptione attritionis ad compingendum Sacramentum, idem re ipsa de ea dicendum esse quoad feracitatem peculiaris gratiæ ex opere operantis rependendæ, ac id de contritione asseritur; rectè agnoscit Suares l. 12. de gratia cap. 28. num. 34. & inde liquere videtur, quod sicut contritioni in posteriori natura debetur gloria, quia per gratiam vi illius actus in priori naturæ congruè aduectam, homo iam est iustus; quod sufficit vt eodem temporis momento, in posteriore naturæ instanti mereatur gloriam condignè & propriè: Ita attritioni peccatoris, eo ipso momento quo assumitur ad compingendum Sacramentum; (cum scilicet formatur accessu ab-

solutionis,) debetur gratia ex opere operantis, in posteriori naturæ quo subiungitur operi operato Sacramenti. In eo quippe posteriore naturæ instanti, est actus hominis iusti, cui debetur gratia; dependenter quidem à gratia ex opere operato collata, atque adeò in secundo tantum instanti naturæ; sed tamen illo ipso instanti temporis quo ea gratia vi Sacramenti confertur, verèque differens ab ea: quia ista respondet actui prout est actus hominis iusti ex gratia operantis, illa verò respondet actui vt fœto meritis Christi, & compingenti Sacramentum. Hanc porrò duplicem vim causandi gratiam in actu qui est materialis pars Sacramenti pœnitentiæ, esse distinctam & separabilem; patet, quia si actus ille esset venialiter malus, nullam gratiam ex opere operantis conueheret, nec tamen fraudaretur gratia debita ex opere operato, quam sola mortalis culpa intercludit.

34. Et quod dictum est de vi meritoria gratiæ ex opere operantis, concomitanter iuncta feracitati gratiæ ex opere operato, in actu suscipientis Sacramentum pœnitentiæ, æquè dicendum est de vi satisfactoria & impetratoria eiusdem actus: quas dotes ex natura rei adiunctas actui sic elicito, nihil est quod eidem actui adimat; idcirco quod ex Christi institutione copulata ei fuerit vis produciendi gratiam ex opere operato. Itaque omnibus illis dotibus æquè potitur, ac si solitarius esset, nec pœnitentiæ Sacramentum compingeret. Et idem est de actibus compingentibus substantialiter Sacramentum Matrimonij: hoc est de consensibus externo signo expressis, qui sub ratione traditionis & acceptationis, sunt sibi mutuo proxima materia

& forma Sacramenti Matrimonij. Nam præter prærogatiuam ad quam à Christo subiecti sunt, conferendi scilicet gratiam ex opere operato, cui non officit labes venialis fortè interueniens, etiam si actibus illis interna, eosque vitians; illud insuper habent, si supernaturales ac vndecunque boni sint, iustoque & sancto subiecto aduenientes; vt gratiam peculiarem eidem concilient; sintque fructus satisfactorij & impetrationis feraces, non minus quàm si abiuncti ab opere operato Sacramenti illis conferto, elicitu fuissent à persona iusta & sancta, ex supernaturali motiuo, vndecunque nitentes. Notauit hoc Gabriel lect. 57. in Canonem *litera G.*

Agnoscentur fructus communionis ex opere operantis.

35. Hinc manifestè habetur, actum manducationis, qui est non quidem pars essentialis, vt malè censuit Aureolus in 4. dist. 8. q. 1. artic. 1. sed vsus & perceptio Sacramenti Eucharistiæ; (cui perceptioni adiunctum est ex Christi institutione opus operatum huius Sacramenti;) cum sit actus humanus, possitque supernaturalis & vndecunque bonus esse, non priuari iure omnibus iustorum actibus communi: ac proinde si eas condiciones habeat, quæ deposcuntur ad opus condignè meritum; (vt sanè perfacile ac frequentissimum est vt eas habeat,) conuehere percipienti Eucharistiam; peculiare munus gratiæ, respondens operi operantis; itémque satisfactorium, & impetratorium esse, eo modo quo omnes nostri actus supernaturaliter boni. Et quamuis gratia sanctificans,

Z 3 quæ

quæ homini Eucharistiam percipienti accedit per actum illum quatenus actus eius est, necessariò immaneat recipienti Sacramentum, æquè ac gratia collata vi Sacramenti provt continentis merita Christi, siue ex opere operato; Tamen vis satisfactoria actui manducationis adiuncta, itémque vis impetratoria potest in alterius bonum cedere de consensu operantis, iuxta receptissimam de suffragiis & Christiana communione doctrinam, cui immeritò vnus vel alter superiore seculo obstrepuit. Manifestè verò ex his efficitur, actum manducationis in ratione satisfactorij & impetratorij, posse applicari animabus Purgatorij, si ita ferat voluntas manducantis & percipientis Eucharistiam, foréque his animabus fructuosum. Et ita disertè Gabriel lect. 57. in Can. *litera G.* Iosephus Angles in 4. q. de suffragiis artic. 2. difficult. 3. & Suarez t. 3. 3. p. d. 63. s. 10. *in fine.* Hoc libens admitto. Et nihilominus nego, quod hinc tertio inferebatur; nempe vllum esse in hac veritate perfugium abusui quem nunc exagitamus circa communionem pro mortuis: quod primùm vniuersè, tum sigillatim expensis duabus illis manducationis viribus moralibus, satisfactiua & impetratoria, monstratum eo.

Par ratio, aliorum Sacramentorum.

36. In primis igitur nihil hîc feritur aut meritum aduersariis, quos vidimus agere de opere operato Sacramenti Eucharistiæ; quod autem hîc adducitur, est opus operantis. Saltat autem extra chorum, qui in causa operis operati, profert opus operantis, quæ sunt distinctissima, & causis ac proprietatibus

prietatibus seiunctissima. Deinde sistendo in opere operantis, quod notari potest in usu Sacramenti Eucharistiæ, liquet ex antedictis, simile opus operantis deprehendi posse in substantia Sacramenti pœnitentiæ & Matrimonij. Æquè enim actus è quibus Sacramentorum illorum substantia compingitur, sunt actus liberi, ac feraces gratiæ, & satisfactionis ac impetrationis, si conuestiantur idoneis ad has dotes ornamentis. Æquè item vis eorum satisfactiua & impetratiua potest ad animas purgatorij transfundi, si ita ferat voluntas suscipientium illa sacramenta. Nihil igitur peculiare habet hac in parte Eucharistia. Ac proinde quorsum aduersarij nunquam inuitant ac stimulant fideles ad ineundum pro mortuis coniugium, vel ad adeundum Confessionis Sacramentum pro defunctis; tantoperè autem feruet eorum studium circa solam communionem? Manifestè profectò deprehenduntur, fatigasse pro opere operato Sacramenti Eucharistiæ fructuoso defunctis; & censuisse, sicut Missæ sacrificium ex opere operato, & quæcunque sit celebrantis sacerdotis conditio & dispositio, iuuat defunctos; ita Sacramenti Eucharistiæ perceptionem absque respectu ad conditiones & statum suscipientis, prodesse defunctis, si in eorum commodum referatur susceptio. Frustra igitur, cum argumento vrgentur, obtendunt opus operantis.

Perexigua hïc satisfactio.

37. Iam verò vis satisfactoria manducationis & susceptionis cibi Eucharistici prout hominis actio

est, adeò tenuis & exigua deprehendetur, si rectè perspiciatur, vt sollicitandus videatur aduersariorum pudor, si ex hac parte premantur; ostendaturque vix fuisse cur pro tantula satisfactione in defunctos transfundenda vrgerent superstites ad communionem, si verè pro vi satisfactiua operi operantis respondente, & non pro fructu satisfactorio ad opus operatum pertinente, satagissent. Nam iuxta receptissimam Doctorum sententiam, opus eatenus est satisfactorium, quatenus est pœnale, & exercenti operosum; & pro ratione pœnalitatis, augetur vis operis satisfactiua, vt rectè asserunt Suares t. 4. 3. p. d. 37. s. 5. num. 4. & sect. 6. num. 7. Henriques l. 2. de pœnit. cap. 19. num. 5. Torres t. 1. in 2. 2. disp. 70. dub. 5. qui alios præterea adducit in eam sententiam. Et ratio est perspicua, quia satisfactio repensa Deo ad expungendum debitum pœnæ temporalis, fita est in vltione ob violatum ius diuinum, quæ vltio manifestè sonat pœnalitatem eius in quo exercetur. Fateor tamen satisfactionem pro culpa vel iniuria Deo illata, (qualemcunque tandem exhibere Deo possumus,) aliter se habere; nec eam vim satisfactiuam, esse in actus nostri vtcunque satisfaciens pœnalitate locandam, vel augendam pro ratione pœnalitatis insitæ tali actui. Nam actus charitatis, qui est ad eam satisfactionem aptissimus, minùs pœnalis est, quàm alij plerique despiciatioris actus. Idque voluerunt Scotus in 4. d. 15. q. 1. *litera F.* & ibid. Gabriel d. 16. q. 2. *initio*, necnon Soto d. 19. q. 2. art. 1. & Ægid. 3. p. d. 10. num. 29. aliique, negantes vim actus satisfactiuam, esse admetiendam ad eius pœnalitatem. Sed nos hoc loco agimus de vi satisfactiua

satisfactiua pro debito pœnæ temporalis, quod expungendum restat post ablatam maculam, & iniuriam in Deum.

38. Huiusmodi ergo vis satisfactiua, iustiùs celebraretur in actibus constituentibus Sacramentum Pœnitentiæ, eo quod sint valdè pœnales, quàm in manducatione Eucharistiæ. Quantus enim labor est, exponere peccata apud Confessarium, & de eis ex intimo animi sensu dolere, qui sunt actus constituentes Sacramentum pœnitentiæ ex parte suscipientis? E. contrario manducatiõ, vix ac ne vix quidem, pœnalis est. Ausim etiam, præ ea magnæ pœnalitatis notare consensus connubiales. Vox enim Apostoli est, qui coniugium ineunt tribulationem carnis habituros; id est, interprete S. Paulino epistola 29. *sub finem*, & S. Gregorio 12. moral. cap. 13. ærumnarum molem, vndecunque obsepturam & oppressuram miseros coniuges. Vt non abs re Isidorus Pelus. l. 3. epist. 351. eam ab Apostolo propositam tribulationem carnis expendens, vocet *coniugium, arborem ramos proferentem, cum quibus & cura & mœrores efflorescunt*, supra omnes rhamnos & paliuros spinosam, & attrectatu molestam. Videtis quæ in eam sententiam protuli in opere de Martyrio p. 1. cap. 6. à num. 5. agens de seculi martyribus. Qui igitur has tantas coniugij spinas perspicit; (& vel lusciosus absque difficultate perspicit,) onus super se tollit, cum de ineundo coniugio agit. Onus tantum, vt autore Clemente Alexandrino 2. Strom. *ferè in fine*, ac Theodoro l. 12. contra Græcos, Democritus & Epicurus aliique sectas molles & laboribus ac molestiis vacuas professi, de auersando coniugio dogma

fanxerint. Quanto ergo iustius celebraretur vis satisfactiua consensuum connubialium Matrimonij Sacramentum constituentium, quibus homo in tot se aculeos ac spinas induit, quam manducationis exiguarum specierum, quibus Christi corpus occultitur, in qua vix licet aliquid laboris & pœnalitatis deprehendere per se loquendo, imo potius voluptatem?

Igitur si tantum habita esset ratio virtutis satisfactiuae affectantis vsum Sacramenti Eucharistiæ ex opere operantis, & non potius virtutis satisfactiuae adiunctæ eidem vsui ex opere operato, vt aduersarij à Christo factum censuerunt, vix ausi essent inuitare & vrgerè fideles, ad communicandum in gratiam mortuorum: Longèque præstitisset, eos inuitare ad confessionem & matrimonium in eundem finem. Vt taceam flagellationes, cilicia, chameunias, ieiunia, aliasque vt cum Tertulliano dicam, imbonitates; quibus vtpote valdè pœnalibus expeditius subleuarentur animæ Purgatorij, si earum per actus satisfactorios iuuandarum cupido incessat. Cum tamen aduersarij de his subsidiis in gratiam afflictissimarum animarum adhibendis, vix vnquam audiantur agere; iuges verò sint actori in obtrudenda & persuadenda ad eum finem communionem.

Impetratio, qualis.

39. Reliqua est vis impetratiua eiusdem actus, prout actus noster est. Nam sumptionem Eucharistiæ ex opere operato non esse impetratoriam, inde liquet, quòd Eucharistia quæ Sacramentum est,

non

non ad impetrandum, sed ad sanctificandum addicitur. Esto interponi à nobis possit ad exorandum Deum, & consequenda varia beneficia obiectu Christi in eo Sacramento contenti, Deo fidenter oblatis ad securius impetrandum. Nihilominus enim ea vis impetrandi, germen est actus nostri quo Christum offerimus, non ipsius Christi quem ad id offerimus. Competetque actui nostro eadem per Christum impetrandi proprietates, si extra communionem homo ad sacrum altare venerabundus Christum ibi latentem Deo offerat; Vel si Christum in propria specie spectatum, exhibeat Deo ad impetrandum quod petit. Non est igitur hoc loco sermo de morali facultate, siue proprietate impetrandi, conferta sumptioni Eucharistiæ ex opere operato, sed prout est germen sumptionis, quatenus ipsa sumptio est actus noster bonus & supernaturalis, cuiusmodi actus omnes, pollent impetrandi facultate, ex receptissima doctrina in tractatione de bonis operibus ac merito. Vbi tamen monstratur, vim hanc impetrandi, non esse semper formalem & directam, qualis in oratione cernitur; sed si desit actus reflexus imperans aut dirigens actum bonum ab oratione distinctum ad impetrandum, vis impetratiua actus illius boni, non erit nisi obiectiua. Id est, actus ille afficiens hominem, tametsi nihil de impetrando eius intuitu cogitantem, mouere poterit Deum, vt intuitu boni operis quod elicuit, suppeditet illi homini beneficia quibus eget, eumve nouis donis ac cœlestibus opibus cumulet, prout diuinæ beneuolentiæ propensio tulerit.

40. Hinc eruendum est, quàm tenue subsidium animabus

animabus Purgatorij exhibeatur in manducatione cibi Eucharistici, prout est impetratoria in ratione actus nostri. Nam fructus ille impetrationis pro his animabus, non adiungitur manducationi nisi interueniat specialis relatio vel volitio communicantis, qua suam manducationem dirigat in eum finem. Nemo enim alteri speciale quicquam impetrat per actum suum, nisi referat illum ad commodum extranei quem suapte natura non spectabat; quia hæc est impetratio formalis, non autem illa quam vocauimus obiectiuam, quæ nihil determinatè alteri deponit, sed tota determinatio boni ob eam conferendi, est penes Deum. Si igitur in eatur consilium de exequendo bono aliquo opere nostro, quod per extrinsecam ordinationem nostram referatur ad impetrandam subleuationem animabus Purgatorij, optimè fiet, si ad id deligatur actus omnium præstantissimus, nempe actus charitatis in Deum, defæcatissimus atque purissimus. Is enim actus, omnium maximè est Deo acceptus, & pollebit vberissima vi impetrandi refrigerium his animabus; si per voluntatem operantis eò referatur. Longè igitur fatius esset, hortari fideles ad hanc praxim subleuandi defunctos per amorem Dei super omnia, quàm per communionem; quæ nec tam frequens esse potest quàm amor super omnia; nec tam expedita, cum ad summum semel in die in Ecclesia peragi possit, nec nisi adhibito Sacerdote: semper autem, ac vbiuis, & absque arbitro vel administro, in promptu homini sit amare Deum. Deinde oratio longè accommodatior est ad impetrandum, quàm quiuis alius actus noster ad impetrandum directus: Ita vt licet alia virtutum opera

impetrationem

impetrationem promoucant, quod spectarunt Patres qui dixerunt ieiunium & eleemosynam esse alas orationis, tamen propria impetratio in sola oratione radicetur, sitque eius propria & peculiaris proprietas, vt Suares rectè censuit l. 1. de orat. c. 23. num. 1. Vt quid ergo si animæ Purgatorij per impetrationem iuuandæ sint, adhibeatur sumptio Eucharistiæ, interuentu orationis, siue voluntatis orationem ad id imperantis (quo ipso rationem habet orationis;) & non potius absque tot ambagibus, rectâ assumatur oratio, & ad eam inuitentur fideles, non autem ad communionem?

Oratio prout præcisè impetratoria, tenue mortuorum subsidium.

41. Quamquam ne si ipsa quidem oratio ad hunc finem adhibeatur, tametsi est formalissimè & connaturalissimè impetratoria, multum præsidij in eo animarum Purgatorij subsidio statuendum erit, præcisè prout oratio est impetratoria. Quod addo, quia oratio multum potest leuare defunctos, prout est satisfactoria. Siue enim orationem mentalem, siue vocalem attendamus, vtraque est pœnalis: quippe sita in eleuatione mentis ad Deum, quam absque sensuum aliò auertentium obsistentia, atque adeò absque molestia, etiam corpus fatigante, exercere non licet. Itaque sensus Ecclesiæ, congruenter ad plerasque Scripturas, orationem numerat inter opera satisfactoria, vt Suares notauit l. 1. de orat. cap. 22. num. 7. Eatenus ergo oratio adhiberi optimè potest ad subleuandos defunctos. At præcisè prout est impetratoria, non nisi per anfractus
iuuare

iuuare defunctos potest ; nimirum interpellando diuinam bonitatem, vt prouideat viatores ad satisfaciendum idoneos, qui suis vt sic dicam, impensis, dissoluant debita defunctorum, cedendo eis fructu satisfactorio operum suorum : vel si qui sunt alij tales modi, indirectè iuuandi defunctos. Vt autem directè oratio exoret defunctis gratuitam pœnæ remissionem, pugnat cum diuinæ iustitiæ legibus : ac proinde quicquid vulgus existimet, oratio prout præcisè impetratoria, & nullam aliunde habens adiunctam vim satisfactiuam, inutilis est defunctis: Quia sicut homo, obsistentibus diuinæ iustitiæ legibus, non potest sibi impetrare gratuitam remissionem pœnæ temporalis, quam pro peccatis admissis debet; sed adhibenda necessariò est solutio, saltem per amicos; ita multo minùs potest alteri impetrare immediatè, gratuitam illam laxationem debiti: nec is est modus quo oratio fusa à viatoribus iuuat defunctos, vt rectè Gabriel in 4. d. 16. q. 2. art. 3. dub. 8. Suares t. 4. 3. p. d. 48. s. 5. num. 5. & Ioannes Sanches d. 16. selecta num. 12. & 13. adducens D. Thomam, D. Bonauenturam & Sotum.

Si igitur oratio, quæ formalissimè & directissimè est impetratoria, tam parum defunctis commodat præcisè prout est impetratoria; quàm exile erit leuamen quod defunctis præstabitur interuentu manducationis, prout actus nostri ad aliquid illis impetrandum directi per actum voluntatis quo quis eligit ex eo fine manducare? Ea quippe electio, non est propriè oratio: atque adè vis impetrandi, est ei velut extranea, æquè ac manducationi. Ac proinde vtraque prout præcisè impetratoria, non multùm cõferet ad defunctorum subleuationem.

Inanitas

*Inanitas euasionum propositarum,
concluditur.*

42. Omnia igitur effugia quæ captabantur aduersus rationes à nobis propositas contra communionem pro defunctis, sufficienter videntur præclusa: securèque concludere posse videmur, meram hallucinationem & abusionem fuisse, qua aduersarij communionem pro mortuis, tanquam præsentissimum eorum subsidium celebrarunt, rati eam ex opere operato defunctis prodesse: Vt ut nunc aliqui, eam hallucinationem nitantur tegere, interuentu excusationum quas proximè proposuimus, & discussimus. Quamuis autem verum esset aliquam earum excusationum obduci nonnullo colore veritatis; V. g. etiamsi verum est, communionem in ratione actus nostri posse applicari defunctis, transfuso in eos illo aliquali fructu satisfactorio quo pollet; Tamen ne impingamus in hallucinationem in quam alios prolapsos vidimus, gliscâtque abusio existimantium communionem prodesse mortuis ex opere operato, quod est planè falsum; præstare videtur, perexiguum illud leuamen quod ex communionem secundum opus operantis spectata obuenire defunctis posset, alio aliquo utiliore & errori non parente subsidio commutare; & simpliciter negare communionem laicorum prodesse mortuis, ut vidimus factum à D. Thoma, negante communionem, siue Eucharistiam ut Sacramentum, prodesse defunctis; & contrarium laicorum vsum aut sensum, vocantis errorem.

Ad probationes contrarij placiti, initio adductas. Scholastici exponuntur.

43. Sic confirmata veritate, veniendum est ad ea dissoluenda quæ initio proposita sunt pro contraria abusione, ducto principio à firmamenti ex autoritate. Adducebatur ergo in primis Gerso, cuius autoritas tamen non est ineluctabilis, nec possit negari quin interdum eius doctrina næuis aliquibus scateat: (asperius etiam in eam loquitur Victoria relect. 4. propos. 2. & 5.) tamen hac in parte, nihil continet non verum. Commendat enim duntaxat preces fidelium pro defunctis, præsertim sub tempus communionis, cum homo maxime feruet. At preces, siue proximè antecedant, aut subsequantur communionem, siue ei comitentur, non sunt communicatio. Et quidem preces illas iuuare defunctos, extra dubium est: quia sic Christus videtur esse precanti pro ramo oleagineo quo misericordia commemorari Regibus apud mortales solet, cum post exacerbationem placandi suscipiuntur, ut piè admodum differit S. Chrysostronus homil. 3. contra Anomæos, & orat. de S. Philogonio. Eademque est vox cæterorum Patrum quos produco in opere cui titulus, *Iusta & inferia piis manibus*. At communionem, id est, Eucharistiæ perceptionem precibus illis præuiam, aut subiunctam, vel concomitantem, quatenus Sacramentum est nobis admotum, accommodatum esse leuandis defunctis subsidium, Gersoni ne per somnium quidè, in mentem venit: de quo prouoco ad prudentem lectorem, qui vel perfunctoriè adductâ ex eo Epistolâ legerit.

Ioannes

Ioannes Nider qui postea proferebatur, apertè à me est. Disertè enim capite illo 9. *litera E*, allegatis S. Thoma atque Durando in 4. d. 12. & in 3. præceptum cap. 12. *litera K*. adducto S. Thoma, Eucharistiam ait vel considerari vt Sacramentum, vel vt sacrificium. Priore modo, soli recipienti proficere docet. Posteriore autem, & viuis & defunctis pro eorum diuersa dispositione & capacitate. Verba autem quæ ex Scoto paulo ante protulerat, admittens perceptionem Eucharistiæ super omnia valere defunctis, non pertinent ad Eucharistiæ perceptionē, prout est merus vsus Sacramenti Eucharistiæ iam confecti: sed ad actionē qua Christus viua victima in altari immolatur. Sunt enim & iam olim fuerunt variæ sententiæ de actione in qua situm est substantialiter sacrificium Christianum incruentum; id est, de actione quæ est vera & præcisa Christi sacrificatio in nostro altari. Et nonnulli quidem partim in consecratione, partim idque magis, in vocali oblatione subsequente, verbis illis comprehensa, *offerimus præclaram maiestati tue*, sitam esse voluerunt rationē sacrificij incruenti, vt Echius lib. 3. de Missa cap. 9. Henricus 8. in assertione Sacramenti Eucharistiæ, & in eiusdem assertionis defensione, Rossensis. Alij sacrificiationem incruentam non in prædictis duntaxat actionibus collocarunt; sed etiam maximè in communionē, & consumptionē oblatoꝝ. Sic Soto in 4. d. 13. q. 2. & Bellarminus lib. 1. de Missa cap. ultimo. Non defuit qui ad absolutam sacrificiationis incruentæ rationem, etiam hostiæ fractionem ac tinctionem exposceret. Ita Canus 12. de locis cap. 12. Tandem alij actionem sacrificij incruenti constitutiuam,

A a agnouerunt

agnouerunt esse solam consecrationem geminam, quod perspicuè tradit S. Thomas 3. p. q. 80. art. 12. ad 3. & 1. 2. q. 83. artic. 4. Suares t. 3. 3. p. d. 75. f. 4. Alanus l. de Missa cap. 15. & alij quos hi proferunt, nòsque suo loco recensemus.

44. Cum ergo tot sint & iam olim fuerint de incruenta sacrificacione sententiæ ; noluit Scotus, eive subscribens Nider, pronunciare extra locum, quænam earum vera esset, atque adeò quæ actio Sacerdotis vt ministri publici haberet rationem oblationis, siue immolationis Christi, hostiæ puræ ac immaculatæ : sed quæcunque tandem sit ea sacerdotis actio, cui competit esse talem Christi oblationem siue sacrificacionem, eam Scotus annuente Nidero, ait esse præcipuum defunctorum subsidium, & verè ait. Vnde si vera esset sententia quæ asserit perceptionem Eucharistiæ per Sacerdotem, (de tali quippe perceptione agunt Scotus & Nider, non de ea quæ fit extra sacrificium ;) esse veram sacrificacionem ; admittunt prædicti autores, dicendum consequenter fore, nullum esse vtilius mortuis subsidium quàm sit ea perceptio. Verùm tunc in eandem perceptionem Eucharistiæ concurrerent duo, diligentissimè secernenda : Nempe immolatio siue sacrificatio incruenta, & vsus Sacramenti Eucharistiæ per sacerdotem. Tametsi autem vsus ille, prout esset merè vsus Sacramenti, nihilo plus prodesset defunctis quàm cum laicus communicat & vtitur Sacramento ; tamen in ratione immolationis, prodesset defunctis supra quæcunque alia Christiana pro eis subsidia.

Cæterum iuxta veram sententiam de actione sacerdotis qua sacrificium constituitur, cessat omnis ambiguitas.

ambiguitas. Neque enim Christiana sacrificatio incruenta, consistit in consumptione vel usu Sacramenti Eucharistiæ per Sacerdotem, sed in gemina consecratione, qua Christus gladio verbi Dei statuitur in statu separationis animæ à corpore, quantum est ex vi verborum, ita vt Nyssenus orat. 1. de resurr. appellet consecrationem à Christo factam in cœna vltima, anteoccupationem violentæ mortis à Pilato postea illatæ: quibus similia habet Hesy chius lib. 2. in Leuit. cap. 8. & S. Leo serm. 7. de passio. Iuxta hanc igitur sententiam fusiùs confirmatam tractando Christi sacerdotium, tollitur ambiguitas illa quæ affectaretur sententiam collocantem substantiam incruenti sacrificij in consumptione Sacramenti Eucharistiæ per Sacerdotem; dispellitùrque caligo, quæ ex prætermissa diiudicatione illius sententiæ offusa videbatur diëtis Scoti & Nideri: quasi amplexati essent doctrinam de communionē extra sacrificium defunctis vtili, quod illis in mentem non venit, & conceptis verbis à Nidero reicitur, vt notauimus.

45. Diui Thomæ autoritas, (de qua postea,) perperam obtenditur abusioni quam impugnamus. Nam præterquàm quod disertè ac perspicuè pluribus locis ex eo supra notatis, negat Eucharistiæ Sacramenti perceptionem, prodesse defunctis ex opere operato, in illa ipsa solutione ad tertium quæ inter argumentandum pro contrario placito est adducta, nihil reuera habet, veritati aut traditæ illis aliis locis doctrinæ repugnans. Illud ergo tertium argumentum, debet sumi vt subiunctum primo ac secundo argumento quibus probatum fuerat, mortuos subleuari per altaris sacrificium. D. ita-

que Thomas pro more argumentando primùm contra se, probat non tantùm Eucharistiam, (vtique prout tantùm est sacrificium,) sed alia quoque Sacramenta, videri idonea ad subleuandos defunctos, cum Eucharistia id possit. Respondet autem disparitatem esse, penes vnum quod monuerat attendendum esse in subsidiis defunctorum; nempe habitudinem cum communione mutua & charitate: quæ est optima ratio cur Eucharistia sub aliqua ratione, nempe sub ratione sacrificij sit à Deo addicta iuuandis defunctis, quamuis id non habeat sub omni ratione sub qua est signum vnionis. Non enim id habet spectata præcisè sub ratione Sacramenti, quamuis etiam sub ea ratione dicat habitudinem ad mutuam inter nos charitatem, quam & significat & procreat, vt rectè assumptum est inter argumentandum; & multis illustrat Walterus Cœna 3. cap. 55. Ipsum *communio* nomen, id apertè fert, vt pulchrè notauit Damasc. 4. fid. cap. 14. *sub finem*, post S. Dionysium cap. 3. Hierar. Eccl. *initio*. tametsi Isidor. Pelus. l. 1. epistol. 228. nomen *communio* ad nostram cum Deo coniunctionem, per hoc maximè Sacramentum conciliatam, censuit pertinere.

46. Locus deinde ex Nicolao Cabasila allegatus, parum momenti habet. In primis quia is fuit Cabasilas, cui nihilo plus deferendum ex necessitate sit, quàm rationibus ab eo prolatis extorqueatur. Fuit enim Schismaticus, vel etiam hæreticus; cum quoad Spiritus sancti processionem à solo Patre, tum quoad alios articulos in quibus Græci obfirmatè à Romana Ecclesia dissidēt. Eoque ipso opere de quo agitur, cap. 29. & 30. turpiter impigit
circa

circa consecrationis efficaciam, & transubstantiationem vi verborum solius Christi: quod Heruetus interpres, in præuia ad Lectorem admonitione notauit, & copiosè confutauit Petrus Arcudius lib. 3. de concordia Occidentalis & Orientalis Ecclesiæ circa Sacramenta cap. 28. addens eiusdem operis lib. 2. c. 21. fœdè item hallucinatum Cabasilam circa Confirmationis iterabilitatem, & vim characteris in baptismo impressi, aliâque de quibus ibi illum insinulat. Itaque in hac quoque causa, non Cabasilæ autoritas attendenda est, sed eius argumentatio, quæ tametsi esset efficacissima, nihil tamen nos remoraretur in præsentī negotio, quippe nullo modo ad illud pertinens. Neque enim contendit Cabasila, Eucharistiæ pro defuncto perceptionem per superstitem, prodesse defuncto ex opere operato, quod est punctum cui diiudicando insistimus: sed asserit, ipsum per se defunctum, participare sanctificationem ex corpore & sanguine Domini; non quidem interuentu substantialis manducationis, quæ non peragitur nisi in corpore, & per corpus; sed inuisibili & arcana participatione, quam Deus nouit. Hoc vides ad rem nostram non facere, nec negotium communionis pro mortuis quod discutimus, promouere; possétque hîc à nobis tacitū præteriri cum ad institutū non referat.

Age tamen, vt appareat quàm nostra sententia, vt autoritate, sic argumentis à Cabasila in scopum quem habuit propositum intortis, minimè grauetur; consideremus quàm solidè illam per defunctos sanctificationem, à participato arcanum in modum quem Deus nouit, corpore & sanguine Domini, stabiliat atque confirmet. Inde enim li-

quebit, ne per proportionem quidem, argumentationes Cabasilæ aptari posse ad muniendum abusum quem exagitamus; communionis scilicet superstitem pro mortuis, tanquam eis proficiuæ vi Sacramenti, siue ex opere operato. Argumentatur ergo Cabasilas, vt probet arcanum illum suum modum sanctificationis defunctorum, ex immediata, sed inuisibili & non substantiali participatione Eucharistiæ per ipsosmet defunctos; supponens ante omnia, sanctificationem per sacramentum, non obtingere ex eo quod ore sumatur sancta, & Christus visibilibus speciebus obiectus comedatur atque bibatur. Quàm multi enim ad eum modum accipientes Christum, non sanctificantur, quin potius inquinantur magis, & iudicium sibi manducant & bibunt, corpus Domini non diiudicantes? Causæ igitur sanctificationis per Sacramentum, iudice Cabasila sunt, quas his eius verbis ex cap. 42. appendo. *Anima purgatio, in Deum dilectio, fides, desiderium mysterij, alacritas ad participationem, feruens appetitio, sitientes currere. Hæc sunt quæ hanc sanctificationem attrahunt*, subdit mox Cabasila. *Sed hæc omnia non sunt corporalia, sed dependent à sola anima. Nihil ergo prohibet, etiam animas hoc posse mortuorum, sicut & viuorum. Si ergo anima quidem ad suscipiendum mysterium sunt parata & promptæ, is autem in cuius est potestate sanctificare, & perficere, vult semper sanctificare, & seipsum semper impertiri desiderat; quid est prohibitorium hanc participationem? Nihil omnino. Quod si hinc inferas sequi, posse viuos frui sanctificatione per Sacramentum, absque substantiali perceptione corporis Christi in stomachum per manducationem demissi;*

demissi ; Respondet Cabasilas eodem cap. 42. negandam esse consequentiam , si suppetat re ipsa facultas sumendi substantialiter abditum intra species corpus Christi. Tunc enim vt sanctificatio possit per Sacramentum obuenire, adhibenda est sumptio realis. Si tamen desit facultas vsurpandi substantialiter Christum per os corporis, (vt sanè deest defunctis , & nonnullis eremi accolis ab omnium mortalium consortio & vsu Sacramentorum remotissimis , qui proinde non nisi spiritualiter communicant , sicut defunctorum animæ ;) tunc confertur per Sacramentum sanctificatio , absque reali susceptione Sacramenti, & intra illud ostreum abditæ margaritæ corporis Domini , vt scitissimè dixit Anastasius Sinaïta orat. in nouam Dominicam , apud Damascenum orat. 3. de Imag. Quia ergo non stat per defunctos , quominus Christi corpore substantialiter per os corporis hausto fruantur , meritò eius sanctificatione non excluduntur. Et sanè si Deus homini corpus corruptibile gestanti , concessit vt incorruptibile Christi corpus participaret, & inde sanctificaretur, quanto magis censendus erit voluisse , vt anima purè immortalis & corpore soluta , magisque in dies nitens & apta ad huius beneficij vsuram, vt monstrat cap. 45. participaret suo modo corpori & sanguini Domini, indè que hauriret sanctificationem ? Collegi fideliter quicquid alicuius succi occurrit in vniuersa Cabasilæ disputatione , pro sua illa arcana Eucharistiæ participatione per defunctos , inde haurientes sanctificationem.

Ex hoc porrò eius breuiculo apparet , nihil ex ea , ne per analogiam quidem , accommodari &

transferri posse ad viuentium communionem mortuis vtilem ex opere operato, & vi Sacramenti. Ipsa verò Cabasilæ disputatio planè inanis est, nec fermenti reprobæ admittione libera. In primis que supponit, Sacramenta sanctificare non sumentes: quod falsum est, nec rectè à Cabasila confirmatur ex spiritali tantùm communionem Anachoretarum. Neque enim verum est, eam communionem prodessè ex opere operato, & vi Sacramenti; cum tantùm profiratione operis operantis, siue desiderij quod eliciunt qui communicare vellent, nec possunt. At sanctificatio ex opere operantis, non cadit in defunctos: quia quod ad illos attinet, venit nox in qua nemo potest operari. Sanctificationem ergo ex opere operato per Sacramentum Eucharistiæ Christus alligauit substantiali perceptioni corporis sui, cuius defuncti non sunt capaces. Supponit deinde Cabasilas defunctos posse sanctitatem suam augere, quod item falsum est. Nam ex quo animæ transgressæ sunt limitem viæ, nullum vltra crementum sanctificationis, siue per sacramenta, siue aliter possunt suscipere. Nec iuuat quod hæc dicantur fieri arcano modo. Non enim effutienda sunt paradoxa, quæ cum exponi & componi cum sacra doctrina nequiuerint, velis stabilire per arcanos & soli Deo peruios modos. Vt optimè contra Monophysitas quosdam, arcanam Deitatis & humanitatis identitatem, salua formali & reali vtriusque naturæ distinctione inuehentes, disputat Theodoretus Opusc. 10. & 12. ac 19. ex 20. perperam tributis S. Athanasio, & nos haud indiligenter lib. 1. de Christo sect. 2. cap. 6. Sunt qui simili arcano modo, possibilem Deo omnium contradictoriorum confociationem

confociationem tueantur, & eo nomine affectent audire hypermyfici, quæ mihi occulta (quod volunt,) philosophia, & aperta deliratio videtur.

Nihil apud Patres, pro Aduersariis.

47. Quod S. Augustinus (qui postea in contrarium est adductus,) de matre sua S. Monica, ad loca in quibus fideles tumulabantur communicante, scriptis prodidit; non est ad rem. Neque enim ibi agitur de communionem pro mortuis, sed de communionem ad sepulcra SS. Martyrum in eorum honorem: quatenus ea perceptio Sacramenti, prout est actus noster à religionis virtute profectus, potest in Sanctorum Martyrum cultum cedere, ex destinationem operantis. Idcirco etiam specialiter captari potuit vsus Eucharistiæ eo in loco, vt maiori cum sensu & fructu pietatis vsurparetur, ob præsentiam sanctorum corporum, quæ imitationem passionis Dominicæ per Eucharistiæ sacrificium exhibitæ, (vt ibi ait S. Augustinus,) fuerant immolata. Accedit quod ad eum modum communicans B. Monica, videri potuit optimè attestata ei præclarissimo Eucharistiæ effectui quem prodidit S. Cyprianus epist. 54. nimirum roborandi martyres ad agonem illum durissimum; qui Eucharistiæ eximius effectus à grauissimis Patribus agnitus est: ita vt censuerit S. Cyprianus, ineptum esse ad martyrium qui per Eucharistiæ sumptionem non præmunitur ad prælium; quia *mens deficit, quam non recepta Eucharistia erigit & accendit.* S. item Augustinus tract. 27. in Ioannem ad finem, immotam S. Laurentij in viuicomburio constantiam, reuocat

ad vsum Eucharistiæ : indidémque deriuatam tantam S. Vincentij in acerbissimis cruciatibus fortitudinem, obseruat serm. 13. de Sanctis.

48. Eò igitur dirigebatur à S. Monica, communio ad tumulos SS. Martyrum ; non autem ad subleuationem defunctorum ibidem tumulatorum. Vt enim hoc Mediolani factum concedam, vbi hæc S. Monicæ communicatio peracta est ; (quamuis aliis plerisque locis, ne Reges quidem intra sacra martyrum corporibus loca tumularentur, vt notauit in opere de Martyr. p. 4. cap. 6. num. 7.) annuamque verum esse, fideles in ea ciuitate & alicubi apud alios, tumulari solitos intra ædem sacram in qua iacebant martyrum pignora, suadet epitaphium S. Satyri conscriptum à S. Ambrosio, qui testatur se condidisse fratris corpus ad læuam S. Martyris, vt sacri sanguinis humor, finitimas penetrans exuias, eas ablueret ; similiâque leguntur apud S. Paulinum carm. de obitu Celsi infantis de filiolo ab ipso S. Paulino patre condi iusso intra basilicam SS. Martyrum Complutensium. Quamuis igitur Mediolani, & alibi quibusdam saltem locis, verum sit fideles sepulturam nactos esse intra sacras ædes in quibus SS. Martyrum corpora iacebant ; Tamen S. Monica in illis ædibus communicans, non spectauit subleuationem defunctorum per suam communionem, sed maiorem suæ pietatis inter communicandum excitationem ex præsentia SS. Martyrum, itémque religiosum eorum cultum ex pia sacrorum mysteriorum vrsurpatione inibi facta.

49. Et eodem referebantur epulæ in eundem locum illatæ à S. Monica. Nam cum dapes super fidelium sepulturam inferebantur ad eorum subleuationem,

uationem, non participabantur ab inferentibus, sed cedebant in vsum pauperum ac Sacrorum ministrorum, qua de re plenè tractando legitima & illegitima defunctorum subsidia, in opere cui titulus, *Iusta & inferia piis Manibus*. Epulæ igitur à S. Monica illatæ, quibus eam sobriè participasse scribit S. Augustinus, spectabant cultum Sanctorum, & religiosam hilaritatem vescentium, ex prisco vsu primùm à Patribus inducto ad abolendas sacrilegas Gentilium epulas in honorem Deorum, & mulcendam rudem plebem tunc primùm Christo aggregatam, concessione benigna epulandi in honorem Sanctorum; vt habetur ex S. Paulino Natali 9. S. Felicis, ac Nysseno in vita Thaumaturgi, & aliis quos protuli in opere de Martyr. p. 4. cap. 6. num. 14. Nihil ergo epulæ illæ, eisque præmissa à S. Monica communitio, ad subleuationem defunctorum.

50. Petrus Venerabilis qui D. Augustino subiungebatur, cum dixit Cluniacenses iussu S. Hugonis iuuisset animam defuncti, Sacramentis; per *Sacramenta*, manifestè intelligit sacrificium Missæ. Ibidem enim referens mandatum S. Hugonis, quo edixit animam illam quæ apparuerat, & se iuuari expetierat, subleuari adhibitis remediis quæ rogaauerat sibi suppeditari; addit, ea remedia fuisse elemosynas, & sacrificium incruentum; nec meminit communionis extra sacrificium. Itaque quod eodem loco habet, animam illam petiisse iuuari Sacramentis, & iisdem adiutam fuisse iubente S. Hugone, accipiendum est de nomine *Sacramentorum* iuxta antiquum morem vsurpato. Quia enim ad sacrificium duplex exigitur consecratio, & qualibet consecratione

consecratione vnum numero Sacramentum efficitur, materialiter distinctum ab eo quod alteri consecrationi respondet, salua formali & specifica vnitare ducenda ex analogia ad integram & plenam refectionem corpoream esculenta & poculenta comprehendentem; propterea non raro apud antiquos, sacrificium incruentum vocatur nomine Sacramentorum, vt manifestum est ex opere S. Ambrosij de sacrificio Missæ, cui titulum fecit *de Sacramentis*. Similitérque librum S. Gregorij de ritu Missæ & orationibus super sacrificium recitandis, antiqui Codices inscribunt *librum Sacramentorum*, eoque nomine allegatur à Micrologo cap. 60. Alij *Sacramentarium* inscribunt, sed corruptè. Extat item liber *Sacramentorum*, Grimoldi Abbatis, & liber *Sacramentorum* autore Alcuino, eiusdem omnes argumenti, hoc est de Missæ sacrificio, & tamen inscripti de Sacramentis. Estque id sacrificij Christiani apud veteres nomen adiungendum ad ea quæ latè cumularunt Pamelius ad epistol. 63. S. Cypriani num. 49. & ad librum Tertulliani de cultu fœmin. cap. 11. VValterus cœna 3. c. 45. Socolouius ad cap. 13. censuræ Hieremiæ Constantinopolitani; Sanctesius in præfatione ad Græcorum Liturgias cap. 5. Matthæus Galenus cap. 1. de sacrificio. Græci eodem sensu vocant Missam, *mysteria*, vel cum addito *tremenda mysteria*. Imo apud Chrysostomum homil. 18. in 2. Cor. & l. 3. de sacerd. dicuntur *horrendissima mysteria*, & *omnium maxime horrenda, verendaque*. Quare quod animam defuncti Sacramentis Cluniacensium adiutam dixit Petrus Venerabilis, non est accipiendum de adiumento per vsum Sacramenti Eucharistiæ, sed per celebrationem

celebrationem sacrificij Missæ. Nec plura de argumentis pro sententia contraria, petitis ab autoritate Doctorum & Patrum.

*Ad diuina visa, & facta, dictæve
Sanctorum.*

§ 1. Argumentum ex visis diuinis, ac reuelationibus, quibus sancti aliqui & sanctæ accepisse feruntur, communionem viuorum, Eucharistiæ in eum finem participantium, defunctis prodesse; facile elideret Sibyllanus, qui descripto latè Henrico de Assia, valdè eleuat fidem huiusmodi reuelationum, sexui molliori exhibitarum, vt apud ipsum Sibyllanum videre est in opere peregrinarum questionum decade 1. cap. 8. q. 6. nec multo aliter Franciscus Picus l. 9. de prænotione cap. 2. & Canus l. 11. de locis cap. 6. qui ex pugna inter reuelationes ex quibusdã piis mulieribus circa Deiparæ conceptionem iactatas, argumentatur. Mihi salua reuerentia quæ personis cum Deo familiarissimè agentibus debetur maxima, dicendum videtur; ex iis quæ in libris huiusmodi reuelationum produuntur, non peti argumentum certum vel ineluctabile ad aliquid stabiliendum: præsertim si vrgens ratio, vel Doctorum autoritas, sit in contrarium. Ad dit Caietanus t. 1. opusc. tract. 23. q. 2. ad 2. quæ multo magis huiusmodi argumentationes ex illis reuelationibus ductas infirment. Nec negari potest, personas sacris visis & reuelationibus assuetas, ea interdum habere pro diuinis visis ac reuelationibus, quæ reuera à Deo non didicerunt, sed ex proprio ingenio sunt commentæ. *Sciendum*, (inquit S. Gregorius

S. Gregorius homil. 1. in Ezech.) quod aliquando Prophetæ sancti, dum consuluntur, ex magno usu prophetandi, quadam ex suo spiritu proferunt, & se hæc ex Prophetia spiritu dicere suspicantur. Luculentum in eam rem est exemplum Nathani 2. Reg. 7. quod D. Gregorius non omisit. Nam Dauidi, voluntatem suam de templo ædificando aperienti, respondit tanquam in spiritu Dei, placere Deo Regis consilium: & tamen compertum postea est, Nathanum non ex Dei spiritu oraculum Dauidi prompsisse, sed humani aliquid passum, cogitationem suam à vero alienam, pro diuino responso dedisse.

52. Cum igitur fortissimæ rationes superius propositæ, & Doctorum in Dei Ecclesia omni exceptione maiorum testimoniis, constet communionem sacram à fidelibus extra sacrificium perceptam, nihil defunctis proficere ex opere operato; cogimur dicere, si quæ reuelationes habent, diuinitus monstratum esse piis aliquibus personis, præsertim è sexû infirmiore, communionem vi sua leuare defunctos, id non ex afflatu Spiritus sancti, sed ex ingenij humani negotiatione manasse. Id quod æquè dicere cogimur, de nonnullis placitis circa animas Purgatorij, quæ eadem sanctæ quarum hîc autoritate grauamur, minùs consentaneè ad doctrinam Theologicam tradiderunt. Vt dico in tractatione de subleuatione defunctorum. Fortassis etiam per catachresim, aut vocum ampliationem vel laxationem, adiuncta communionis & perceptionis Eucharistiæ, vocarunt *communione*m. At adiuncta illa esse plerunque defunctis fructuosissima, extra controuersiam est.

Ea etiam ratione dilui potest, quod obiiciebatur

ex factis dictisve Sanctorum, qui aliquando leguntur communicasse pro defunctis, talemve communionis finem probasse, quod præter adductos inter argumentandum vix ulli fecerunt. Dissimulo verè qui res gestas Sanctorum conscripserunt ea locutionis seueritate adhibita aliquid in hoc genere ab illis factum expresserint, quo id ipsi sancti ore tenus prodiderant, vel in aduersaria & schedia retulerant, vnde concinnata sunt acta Sanctorum. Sanè Canus II. de locis cap. 6. plerisque in hoc genere, indignè, ac vt ille etiam contendit, malignè versatos, allatrauit atque momordit. Aliorum verò esto iudicium, quàm procul absint ab ea indignitate in quam Canus genuinum infixit, qui hisce diebus, Sanctorum historias ea ratione conscribunt, vt quicquid verisimiliter excogitare possunt ab eis factum dictumve, tanquam reipsa gestum ac dictum chartis committant. Dum enim dilatant phylacteria & magnificent simbrias narrationum; paucas inquam pagellas iam olim syncerè ac simpliciter conscriptas, satagunt diffundere in iustum volumen, rhetoricari coguntur non historicos agere, & ea sanctis affingere quasi ab eis verè facta dictave, quæ non nisi mentis & facundiæ scriptorum partus sunt, nec reipsa ad Sanctos attinent. Is tractandi modus innoxius haberi potest inter declamandum, vt notat Guericus Abbas serm. 2. de Assumpt. in Historico autem, præsertim sacro, non est ferendus; tametsi à non nemine, hoc tempore adhibetur. Quid si ergo eiusmodi est, quod alicubi, quanquam infrequentissimè legitur; sanctos, vel sanctas quaspiam, communionem pro defunctis vsurpasse, eisve profuturam pronunciasse?

Prima aduersariorum ratio, ex Sacramenti & sacrificij proportione, exploditur.

53. Non sunt denique omittendæ rationes tres, quibus aduersarios sententiam suam firmare solitos, superiùs attigi. Prima ducitur ex æquiparatione Sacramenti Eucharistiæ & sacrificij. Nam si sacrificium Missæ tantoperè fructuosum est defunctis ex opere operato, quidni etiam Sacramentum, quo idem Christus hostia uiua fidelibus uiuis & defunctis impensa continetur? Secunda petitur ex auctiore honore Sacramenti Eucharistiæ, ac Christi, specierum exuiuis obiecti. Erit enim hoc Sacramentum venerabilius, si inter eius effectus hic numeretur. Nec est verisimile, Christum qui sacrum hoc suæ charitatis pignus tam multis modis prodesse uiuentibus uoluit, ab eius largitatis participatione arcuisse fideles uita functos, eadem nobiscum charitatis necessitudine coniunctissimos. Tertia demum ratio inde ab aduersariis promitur, quod sententia de fructuosa mortuis communionem, potens illicitum contineat frequentandæ communionis. Pro eo enim affectu, quo humanior quisque, fertur ad subleuationem eorum quos charos habuit, vel quo indiscriminatim afflictissimas animas iuuandi desiderio incenditur, potentissimè inducetur ad frequentem sacri panis participationem, non minore suo commodo, quàm defunctorum; quibus ut ipsa communio non prodesset, adiuncta tamen maximè proderunt.

54. Nulla harum rationū est reuera idonea. Sed prima quæ præsertim in fraudem egit aduersarios,
merus

merus est inscitiae partus. Quanta enim est rerum sacrarum ignorantia, sacrificium cum Sacramento componere; & quod de vno dicitur, ad alterum transferre? Sanè quidem sacrificium incruentum fideles defunctos iuuare, dubitare Catholico non licet. Iuuare autem ex opere operato & infallibiliter, quicquid Canus 12. de locis cap. 13. ad 9. secus senserit, rectè affirmant Petrus Soto lect. 7. de Euchar. Vasques 3. part. d. 128. à num. 29. Bellarminus l. 2. de Purgat. cap. 8. Matthæus Galenus libro de sacrificio cap. 16. sub finem. Sicque accipio quod ex variis Patribus tanquam traditionem Apostolicam testatissimum facit Pamelius Tomo 1. Liturg. Latin. seculo 1. à pag. 77. de indubia fidelium defunctorum subleuatione per sacrificium. Imo non tantùm iuuari applicatione incruenti sacrificij fideles defunctos, quod Patres illi vt certum tradunt; sed etiam eo maximè subsidio iuuari, nullùmque mortuorum subsidium esse cum isto conferendum, rectè pronunciat Gabriel lect. 57. in Canon. & Thyraeus l. de locis infestis cap. 82. Nec dubitauit Demochares l. de Missæ sacrificio pro mortuis, pag. mihi 66. disertè profiteri, Scholasticos Doctores vniuersos in 4. d. 45. vno ore contestari, defunctos potissimùm iuuari Missæ sacrificio in eorum bonum oblato, id quod Tridentina Synodus oraculo suo firmatum dedit sess. 25. decr. de Purgat. Plenè in hanc sententiam dissero, tractans legitima defunctorum subsidia.

55. Est igitur sacrificium incruentum, de grauiſſimorum Patrum sententia, ipsiusque Ecclesiae iudicio, potentissimum subsidium ad leuandos vita functos. Id verò cum inaudissent aduersarij, nec

fatis introspeXissent sacrificij & Sacramenti discrimen, eo deuenere insulſitatis, vt dicerent perceptionem quoque Eucharistiæ præsentissimum esse defunctorum in Purgatorio laborantium adiuuentum. At consideratum oportuerat, Sacramentum esse medicinam & cibum; atque aded non nisi immanenter agere, quia non prodest nisi applicetur; sola autem sumptione applicatur. Sacrificium verò est actio ex natura sua, publica; & Deo, non sacrificantibus tantum, sed & aliis propitiando addicta: applicatur porrò per oblationem pro aliquo. At oblatio illa potest terminari ad non sumentem. Quod aliter dixit S. Bonau. in 4. d. 45. *dub. 3. circa literam*, Sacramentum esse actum in personam, qui actus requirit personam actu existentem & præsentem. Sacrificium autem esse actum pro persona, qui etiam ad præteritos & futuros dirigi potest, vt probat ex cruento Christi sacrificio in ara crucis. Eruit indidem S. Bonauentura planè appositissimè ad rem præsentem, cur Eucharistia prout Sacramentum nullo modo iuuet defunctos, sicut etiam cætera Sacramenta sunt eis inutilia; Eucharistiæ autem sacrificium, sit illis subleuandis accommodatum. Hinc prima aduersariorum ratio satis superque dissecta & contrita videri debet.

Reiicitur secunda ratio, ex ampliore Sacramenti venerabilitate.

56. Secunda nihilo fortior est, eoque liberius repudiari debet quod eam pietatis latuam præfert, quam Hæretici propè omnes suis blasphemiiis semper obduxerunt. Valentinus, Marcion, Manichæus,

specie

specie honoris Christo exhibendi ne nostris sordibus inquinaretur, solam Christo humanæ carnis phantasiâ concesserunt, abrogata humanitaris veritate, vt S. Epiphanius hæc. 77. & Tertullianus l. de carne Christi referunt & detestantur. Arriani specie honoris exhibendi æterno Patri, ac ne ei spucitias humanæ generationis illinerent, Verbum Dei à Patre genitum negabant. *Ad impiæ professionis suæ usurpationem*, ait S. Hilarius l. 2. de Trinit. *magnificentiam Dei Patris, non religionis fide, sed arte impietatis extollunt, vt dum incorruptibilia omnia esse naturæ eius edisserunt, degeneris infirmiorisque naturæ vnigenitum Deum per exceptionem comparationis affirmant.* Idem libro in Constantium, hoc esse ait, *noctem illuminare lucem, & pietatem impiè mentiri.* Nestorius, Christi in duas personas diuisioni, obtendebat Dei gloriam, cui timebat, si Deum bimestrem aut trimestrem liceret dicere. Itaque diuino honori in speciem velificabatur per blasphemiam. Caluinum l. 4. institut. cap. 17. §. 32. hanc in peccatis excusationem excusare, item Vermilium, Bezam, & reliquos haræ Caluinianæ subulcos, suo non nisi imaginario & figurali in Eucharistia Christo, prætexere dedecora, quibus alioqui inquinanda esset Christi maiestas, testantur Sanctesius repetit. 5. de Euchar. cap. 3. & Bellarminus l. 3. de Euchar. cap. 10. Næc aliter grunnire Vbiquetarios, vt errorem suum stabiliant, scribit Gregorius de Valentia l. contra eosdem 4. cap. 1. In summa, omnibus semper erronibus id proprium ac perpetuum fuisse, vt diuinum honorem nequitia suæ prætexerent, & irrationabile obsequium blasphemantes exhiberent; idque præcauentem

Apostolum monuisse fideles, vt rationabile obsequium offerrent Deo, autor est Petrus Chrysologus serm. 109. *in fine*. Nec aliter de hæreticis S. Gregorius 12. mor. cap. 14. *Sapè (inquit) hæretici dum quasi venerantur Deum, eius mysteriis contradicunt, & humilitatem putant, si veritatem denegant. Sunt namque nonnulli qui Deo se iniuriam irrogare existimant, si eum veram carnem assumpsisse fateantur, aut si hunc veraciter pro nobis carne mori potuisse crediderint. Cùmque Deo quasi plus honoris conantur tribuere, coguntur laudes veras bonitatis illius negare. Quid enim ei est in charitatis suæ laude potētius, quam vt illa sibi pro nobis digna ad susceptionem assumptione faceret, quæ ei videntur indigna? Sancta autem Ecclesia veram carnem, veram mortem illius confiteatur. Sed hæc dicens, ab hæreticis irrogare Deo contumeliam creditur. Vnde nunc dicitur, & imitatis linguam blasphemantium.*

57. Vides quàm meritò dixerim, rationem admittendæ communionis ex opere operato fructuosæ defunctis, ductam ex maiore Christi honore & huius Sacramenti venerabilitate, redolere genium hæreticorum, eoque fidentiùs repudiandam esse. Non sanè parum honorifici erga Christum in Eucharistia abditum, fuere Patres omnes atque Doctores: quamuis nunquam Eucharistiæ Sacramentum, à vano hoc effectu, & fictitio per illud mortuorum leuamine celebrarint. Suppetunt innumera & solida decora, quibus hanc *omnium Sacramentorum consummationem*, (sic Eucharistiam de Magistri sui sanctissimi, siue Pauli, siue Hierothei sententia nominat S. Dionysius cap. 3. Eccles. hierar.) exornare, & celebrare ad veritatem liceat. Fructus verò
eius,

eius, tanti tamque vberes & multi sunt, (contra quàm blasphemabant Messaliani apud Theodoretum 4. hist. cap. 11. neque vtilem neque damnosam Eucharistiæ sumptionem affirmantes,) vt verè Gabriel lect. 85. in Canon. pronunciauerit, neminem mortalium dignè & plenè euoluere tantam vbertatem fructuum posse. Gulielmus item Paris. tract. de Sacram. Euchar. cap. 2. vim huius Sacramenti esse *virtuosissimam*, (retineo barbaram, sed emphaticam vocem,) probat ex insignibus effectibus quos Deus per S. Ioannis Euangelistæ vestem, per baculum S. Petri, per ossa, capillos, & alia ex Sanctorum corporibus minutalia, per fimbriam vestimenti Christi præstare dignatus est. Addit virtutes inditas terrestribus animalibus, piscibus, gemmis, ligno vitæ, herbis variis, atque lapidibus; Tum concludit, si hæc ita sunt, & Dei sapientia tam eximiiis viribus exornauit res prorsus à se abiunctas, quomodo Verbum per quod omnia facta sunt, carnem suam quam pro salute animarum assumpsit, non omnibus virtutibus gloriæ suæ congruentibus in parte illa, & animarum saluti expedientibus illustrauit? Propter hæc omnia & alia innumerabilia mirabilium ipsius, quorum nos aliqua metu prolixitatis transimus, alia verò nec nosse nec numerare sufficimus, meritò dicimus, sentiendum esse amplissimè & magnificentissimè de virtuositate tanti tamque venerandi Sacramenti.

In tanta numerositate fructuum eximiorum huius Sacramenti, quid attinet illi ex fictitiis effectibus decora augere, & quasi non satis per se niteat, fucum illi ascititium appingere? Huiusmodi commenta decorum vertuntur in probra. Vt enim rectè

cenſuit Caſſianus l. 1. de Incar. cap. 2. *non minoris erroris eſt, Domino I E S V Chriſto impropria adde-
re, quàm propria derogare. Quicquid enim de illo non
ita dicitur ut eſt, etiãſi honor videatur, iniuria eſt.* Pari inſulſitate, benè multi hæc ætate, quaſi honor
Reginæ iudicium non diligeret, ut monuit iam olim
S. Bernardus epift. 174. dum B. Virginis gloriam
friuoſis & eumentis titulis diffundere & augere ſa-
tagunt, quaſi ſanctuarium Dei inopia vel parcitate
ſolidorum decorum laboraret, Deiparæ honorem
pro quo improuidè ſunt ſolliciti, reuera deterunt:
ſe autem effuſè ridendos propinant, qua de re ple-
nè in Diptychis Marianis.

*Ad rationem tertiam, ut maior ſit Eucha-
riſtiæ frequentatio.*

ſ8. Ultima pro aduerſariis ratio, ſordet indigni-
tate non ferenda. Quaſi enim non habeamus plus
ſatis illiciorum & incentiuorum ad frequentatio-
nem Eucharistiæ, adornatur pia fraus; & obiecta
eſca falſi fructus inuitantur fideles ad crebram ſa-
cræ menſæ aditionem. Non eget Chriſtiana pietas
his commentis, nec admittit huiusmodi tectoria,
ſynceritas & veritas. Semper Catholica Eccleſia,
ſtrophas etiam prætextu promouendæ pietatis, eſt
deſtata: & eos qui vel confictis miraculis vel ex-
cogitatis reuelationibus, piæ plebi impoſuiſſe
ſunt deprehenſi, malè multatos reiecit: non aliud
magis ſibi cordi eſſe, in Tridentina aliſque Syno-
dis conteſtata, quàm ut Deo qui ſumma veritas eſt,
ablegato omni falſæ pietatis fermento, in ſumma
ſynceritate, puro ac velut azymo cultu ſeruiatur.

Sunt

Sunt in hanc rem iustissimæ querelæ Ludouici Viuis l. 5. de trad. discipl. & Melchioris Cani lib. 11. de locis cap. 6. imo piorum & proborum omnium. Itaque facessant conficta pietatis erga Eucharistiam incentiua; & cum libuerit ad frequentem communionem multos pellicere; solida ac sincera quæ suppetunt frequentationis illius inuitamenta proponantur. Urgeatur tanti Sacramenti ad eximios in nobis effectus, summa vtilitas. Prædicetur inde proueniens firmitas & roboratio charitatis. Celebratur retusio motuum concupiscentiæ, & restinctio originalis incendij, etiam in iuuenibus; vt à S. Bernardo ad suos agente factum serm. de cœna Dom. & à S. Cyrillo l. 4. in Ioan. cap. 17. necnon à Petro Damiani Opusc. 47. cap. 2. Non prætereatur suauitas plusquàm mellea, & pinguedo huius panis præbentis delicias regibus.

Quàm alia proponant Patres, excitandis ad Eucharistiæ vsum fidelibus:

Quis verò apud Patres finis est encomiorum quæ huic Sacramento solidè sine falsitatis mixtura contexunt, dum satagunt pro fidelibus ad hunc cibum illiciendis? *Participa* (inquit S. Ephrem serm. de natura Dei curiosè non scrutanda) *immaculatum corpus & sanguinem Domini tui, fide plenissima, certus quod agnum ipsum integrè comedas. Ignis immortalis sunt mysteria Christi, caue ea temerè scruteris, ne in ipsorum participatione comburaris. Abraham Patriarcha cœlestibus Angelis terrenos cibos apposuit, illique eos comederunt. Ingens sanè miraculum est, cernere spiritus incorporeos, in*

terra carniū cibos manducantes. Sed hoc profectò omnem excedit admirationem, omnem mentem, omnemque sermonem, quod nobis fecit unigenitus filius, Christus saluator noster. Ignem quippe & spiritum manducandum atque bibendum præstitit nobis carne vestitis, corpus videlicet suum ac sanguinem.

Nec minùs suaviter simul ac potenter Nyssenus homil. 8. in Ecclesiastem ad illud, *tempus amandi*, his præter cætera. *Alia sunt verè bona, quæ etiam ipsa sunt pulchra & honesta, & tales faciunt eos qui sunt participes. Quale enim est naturâ id quod participatur, in id etiam necesse est simul transmutetur id quod participat; ut benè olens fit os eius qui ore accipit aromata; & rursus malè olens, eius qui comedit allium, aut aliud aliquid quod est fœtidius. Quoniam ergo foetida quidem est omnis sordes peccati, contrâ autem virtus est bonus odor Christi; amandi autem habitudo naturaliter efficit contemperationem cum eo quod amatur; quod diligimus per amorem, per illud efficimur Christi bonus vel malus odor. Qui enim quod bonum est & honestum amavit, ipse quoque erit bonus & honestus, bonitate eius quod est in ipso, eum qui accepit in seipsam transmutante. Propterea nobis seipsum comedendum proponit is qui semper est, ut cum ipsum in nobis ipsis acceperimus, illud fiamus quod ille est. Dicit enim, Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui ergo hanc amat carnem, non est amicus suæ carnis; & qui in hunc sanguinem est affectus, mundus erit à sensibili sanguine. Caro enim Verbi, & sanguis qui est in hac carne, non unam habet gratiam, sed est suavis iis qui gustant, & appetendus iis qui desiderant, & iis qui diligunt amabilis.*

60. Autor sermonis de cœna Domini apud Cyprianum, vbiuis facundus iuxta ac pius & doctus, in hoc argumento & inducendis potenter ad vitam hunc cibum fidelibus proposito eius multiplici fructu & commodo, superior seipso videtur. Exiguam ex eo centonem paucis plagulis decerptis hinc inde, & adunatis, contexo. *Panis iste substantialis, & calix solemnem benedictionem sacratus, ad totius hominis vitam salutemque proficit, simul medicamentum & holocaustum ad sanandas infirmitates, & purgandas iniquitates existens, &c. Panis iste non effigie, sed natura mutatus, omnipotentia Verbi factus est caro, & sicut in persona Christi humanitas videbatur, & latebat diuinitas; ita Sacramento visibili ineffabiliter diuina se infundit essentia, ut esset religioni circa Sacramenta deuotio, & ad veritatem cuius corpus & sanguis Sacramenta sunt, sincerior pateret accessus, usque ad participationem spiritus: non quod usque ad consubstantialitatem Christi, sed usque ad societatem germanissimam eius, hæc unitas perueniret, &c. Nobis itaque pro quibus sanguis Christi oblatum est in cruce, & quos reconciliauit Deo omnes excedens victimas hoc sacrificium singulare, ipse Christus pincerna porrexit hoc poculum, & docuit, ut non tantum exterius hoc sanguine limeremur, sed & interius aspersione omnipotentem, animam muniremur; & penetrans omnia tantum medicamenti virtus, quicquid esset intus ibi durum effugaret, & renouaret sanaretque quicquid morbi carni vel spiritui veteris vite adlinierat corruptela, &c. Mansio nostra in ipso, est manducatio; & potus quasi quadam incorporatio, subiectis obsequiis, voluntatibus iunctis, affectibus unitis. Esus igitur carnis huius,*

quaedam auuiditas est, & quoddam desiderium manendi in ipso ; per quod sic imprimimus & eliquamus in nobis dulcedinem charitatis , ut hereat palato nostro & visceribus sapor dilectionis infusus , penetrans & imbuens omnes animæ corporisque recessus, &c. Quàm præclarus est calix iste , quàm religiosa est huius potus ebrietas , per quam excedimus Deo , & quæ retrò sunt obliti, ad anteriora extendimur ; non habentes sensum huius mundi ; sed diuitis purpurati delicias contemnentes , cruci haeremus , sanguinem fugimus , & intra ipsa Redemptoris nostri vulnera figimus linguam; quo interiùs exteriùsque rubricati , à sapientibus huius seculi iudicamur amentes , &c. Qui manducat ex hoc pane, ultra non esurit ; qui bibit, ultra non sitit ; quoniam mysterij huius sic sufficit gratia , sic reficit intelligentia ; ut cuicumque tantæ rei innotuerit plenitudo, omnis consummationis sine inuento, Christi baiulus ipsum ferat in pectore, ipsum gerat in mente, & omni tempore habitatori suo , dicta & facta , iubilatione consona laudes resonent, & gratiarum actiones decantent. Hac ebrietas, non accendit, sed extinguit peccatum : in hoc vino non est luxuria , nec mouetur ad ludum post hunc potum lasciuia. Cum sopiuit obliuio cuncta carnis ludibria , mira sunt quæ sentit , magna quæ videt , inaudita quæ loquitur quem agnus iste Paschalis inhabitat , cuius animam meri huius fortitudo hilaritate inexplicabili latificat & delectat, &c. Vident hæc Sacramenta pauperes spiritu & hoc uno contenti ferculo , omnes mundi huius delicias aspernantur : & possidentes Christum, aliquam huius mundi possidere supellectilem dedignantur. Esurientes & sitientes iustitiam , cum saturati fuerint , vide quid agant, intellige quæ loquantur , quàm sancti odoris sit quicquid

quicquid illa eructat plenitudo : verbum bonum mores compositos, affectus pudicos, sensus pacificos, illa interior sinceritas ubique diffundit, ita ut post odora-
menta ista gratia huius participes discurrant, & mutuis ad inuicem affectibus complectantur, & quibus unus est panis, unum est corpus, & omnium unum cor & anima una, uni Christo adhaerens cetera omnia quasi fermentata respuens in vnius azymi sinceritate letatur, &c. Panis iste Angelorum, omne delectamentum habens, virtute mirifica, omnibus qui digne & deuotè sumunt, secundum suum desiderium sapit & amplius quàm manna illud eremi, implet & satiat edentium appetitus, & omnia carnalium saporum irritamenta, & omnium exuperat dulcedinum voluptates. Vide quomodo his qui Christi commemorant passionem, intra sacra officia quasi per quosdam canales de interioribus fontibus egrediantur torrentes, & super omnes delicias lachrymis nectareis anima delectetur : quantam suauitatem anima inquirenti ubi sit Deus suus, suspiria contemplationis eliciant. Non illos imbres procellosae tempestatis deponunt. Ros matutinus est de coelestibus stillans, & quasi unctio spiritus, mentem deliniens. Gemitus illos pietas excitat, & inter diem & noctem, retro & ante se affectio intuens, inter data condonando se diuidens, gratias agit tam uberis beneficij largitori, & se sanata, & sanctificata agnoscens, fletibus se abluit, & lachrymis se baptizat, &c. Hanc Dei gratiam recolens qui de sacro calice bibit, amplius sitit, & ad Deum viuum erigens desiderium, ita singulari fame illo vno appetitu tenetur, ut deinceps fellea peccatorum horreat pocula, & omnis sapor delectamentorum carnalium sit ei quasi rancidum radensque palatum acuta mordacitatis

daditatis acetum. Ad hæc inter sacra mysteria, ad gratiarum actiones conuertitur, & inclinato capite munditia cordis adepta se intelligens consummatum, restitutus peccator sanctificatam Deo animam quasi depositum custoditum fideliter reddit, & deinceps cum Paulo gloriatur, & letatur dicens, Viuo iam non ego, uiuit uerò in me Christus.

61. Chrysoſtomus in ornando & celebrando augustiſſimo hoc mysterio, non modo frequens, ſed penè perpetuus eſt. Verùm nihil attinet ex eo ſeligere floſculos non abſque iniuria locorum prætermittendorum, cum diligens in paucis, planèque accuratus, & de huius myſterij gloria optimè meritus ſcriptor, Claudius Sancteſius in Syntagmate ad triginta capita diſuſo, quod Græcorum Patrum Liturgiis & Collectaneis de Euchariſtia attexuit, ſelectiſſima quæque de hoc ſacramento à Chryſoſtomo variis locis tradita digeſſerit, tanto ſtudio & felicitate, vt ſuperuacuum videatur, vel plura ex Chryſoſtomo in hanc rem conquirere, vel alibi frui tam ſedulæ apis laboribus. Quare adeatur Sancteſij defloratio; & præſto, nihil ad plenam & ſolidam tanti myſterij gloriam, deſiderandum à prudente æſtimatore.

Hæc & alia quæ apud Patres paſſim proſtant Auguſtiſſimi Sacramenti decora quiſquis attenderit, non erit quod ad excitandam eius auiditatem, ad falſos titulos & eumentitos effectus confugiat, inani ſpe propoſita iuuandi defunctos ex eius perceptione, ſicut iuuantur per incruentum ſacrificium. Habebit enim pluſquàm ſatis verorum & ſolidorum incentiuorum, quibus anime palatum quantumlibet faſtidioſum, ad diuini cibi cupiditatem excitet.

*Solida defunctorum subsidia, spuris
ablegatis, amplectenda.*

62. Cum item subleuare fideles vita functos placuerit, ne nobis & illis falso hoc & inani subsidio vsurpando illudamus, sed veris mediis à Christo institutis adhibendis, debitam erga eos charitatem & commiserationem prodamus. Tale est super omnia sacrosanctum Missæ sacrificium, vt vidimus. Talis in suo genere ac ordine est oratio, vt D. Chrysostomus homil. 21. in Acta, & homil. 41. in 1. ad Cor. & sæpè alibi confirmat. Quod fecisse Pammachium scribit S. Hieronymus, rigentur eleemosynarum balsamis ossa & fauillæ fidelium vita functorum. Ne corporum afflictationibus parcat, fructu satisfactorio quo abundant, in has egentes animas transfuso, exemplo Dauidis Abnerem lugentis 2. Reg. 3. & Hebræorum in Saülis demortui gratiam se se macerantium ac ieiunantium, vt 1. Reg. ultimo legimus. Septenarium eiusmodi solidorum subsidiorum hoc versiculo comprehensum,

+ *Fle, pete, ieiuna, vigila, da, redde, celebra.*
multipliciter illustrat Cantipratanus l. 2. Apum cap. 53. num. 15. Et plenè quoque ac luculenter de iisdem idoneis piè defunctorum adiumentis Thyraus in opere de locis infestis à cap. 74. ad 82. Contulimus & nos symbolas nostras non indiligenter tractato eo argumento, in opere cui titulus, *Iusta & inferia piis Manibus*, aduersus nouitiam heteroclisim pietatis, qua asseritur, quamuis si quis suffragari defunctis velit, verè illis sit profuturus, vt fide sanctum est; præstare tamen, & ad perfectionem spectare,

398 *Error Popularis De Comm. pro mort.*

spectare, nolle suffragari, ne diuinæ iustitiæ leges temerentur, & leues culpas non curantium licentia foueatur, amoto fræno quo coerceri potuissent; nempe exsoluendarum integrè vsque ad nouissimum quadrantem pœnarum, illis labeculis ab ultore iusto reponendarum. Quàm imperfectus & nullus sit hic pro Dei iustitia & peccatorum coërcitione zelus, euincitur multipliciter in prædicto opere, subnectiturque series idoneorum subsidiorum, quibus ex magna perfectione & charitate iuari possunt fidelium defunctorum animæ. Ab illis idoneis subsidiis procul abest cum communio, attento opere operato Sacramenti, tum alia pleraque falsa & vana ibidem discussa, de quibus iure, repetito principio illa Innocentij III. vsurpabo,

Falsa sunt abiicienda remedia, quæ veris sunt periculis grauiora.

F I N I S.

SYLLABVS

SYLLABVS

PRÆCIPVORVM CASVVM,
per occasionem ac præter
institutum primarium,
discufforum.

1. **A**ger alioqui moriturus, teneatur difficile vel asperum remedium adhibere. pag. 77. itémque an pretiosum, & maxima impensa. 79
2. Possitne quavis remedia respicere, seque Deo & naturæ cursui permittere. 79. an teneatur vocare Medicum eiq; obedire. 81
3. An esus humanarum carniū, in extrema fame, sit licitus. 84
4. Num teneamur vitam nostram corpoream, extrema spiritali necessitati proximi, posthabere. 86. & seqq. & 177
5. Possitne fœtus intra uterum baptizari. 94. 95
6. Quid statuendum de supplemento baptismi infantium, inuecto à Caietano. 96. & seqq. quid item de inuecto à Gersone. 97. 98
7. Valeátne baptismus proiecti in puteum, ut abluatur. 118
8. Medici & Chirurghi, quando teneantur non negare, vel etiam deferre operam suam. 107
9. An cædes innocentis, possit aliquando labe vacare. 114. & seqq. & an puer obex via ad fugam necessaria, obteri licitè possit, aut deiici

- in flumen subiectum.* 132. 167. *quid de innocente noto qui nocens probetur.* 204
10. *Possitne mali quidpiam patrari, ut eueniat maximum bonum.* 117. 118. *de electione mali minoris, pra maiori.* 119. & seqq.
11. *Qua vita abbreviatio approbanda, qua improbanda.* 127. & seqq.
12. *Qua damna per accidens obuientia, negligi possint.* 131. & seqq.
13. *Possitne aegro desperato, adhiberi remedium anceps.* 137. & seqq.
14. *Quorum pharmacorum, vel remediorum usus concedatur pregnantibus ad vita sua tuitiorem.* 162. & seqq. *possintne in eum finem, iam exceptum semen excutere.* 235. & seqq. *an idem liceat ad tuendum earum honorem.* 240. & seqq. 244. & seqq. *an si periclitatura sint in partu.* 242
15. *Fasne sit occidere iniustum inuasorem.* 166. & seqq. & 178. *Quidem ex directa intentione.* 170. 171. *an idem liceat tertio.* 173. *sitne fas sinere se a tali iniusto inuasore occidi, ut eius vita ac saluti parcatur.* 183
16. *An coniuges ratione paupertatis possint impedire generationem ex usu coniugij.* 233. 234
17. *Num lex ieiunij urgeat pregnantes.* 258. & seqq.
18. *De accessu ad grauidam.* 267. & seqq.

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

A

A R O N cur triennio maior Mose.	272
A bactio fœtus, quæ.	189
Abarca, calcei nomen.	22
Abba, pater, battologia vacat.	16
Abbreuiatio vitæ, quæ licita.	128
Abel de Sautereau, laudatus.	309
Abdominis perfossio.	68
Abortiens ante animationē, quatenus homicida.	232
Aborsus, matri periculosus.	199
Voluntarius fœtus animati, est homicidium.	200
An multiplex. 202. Teterimum. 203. & seqq.	
Abortiuus fœtus, quis.	189
Abortiui concubitus.	195
Abortare Varroni, aborsum facere.	189
<i>Abortus</i> , quid Plinio.	294
Adulterium, consensu mariti non purgatur.	192
Æger desperatus, quomodo curandus. 137. & seqq.	
Ægyptia lex de prægnantis pœna, differenda.	289
Ægyptus, partus octimestres habet vitales.	285
Æsculapius, Cæso.	21
Agape, Eucharistia aliquando.	325
Alberto vendicatum, opusculum. 58. S. Thomæ.	341
Alfonsi Regis, impietas.	48

Index Rerum,

Allegoria fationis.	212
Amplexus sub communionem.	325
Anguis, Satanæ gratus.	13
Anima, corpori coæua.	31
Anima fœtus, alia à materna.	29
Animæ in homine, non plures successiuè.	251
Animæ Purgatorij, incapaces consolationis.	349
Animatio fœtus, quando fiat.	249.252
Apotheoseos instrumenta.	13
Aristoteles abortum auersatus.	224
Et alij Ethnici.	225
Asperitatum corporearũ excessus, dånatus à PP.	130
Attritio Sacramentalis, an ferax gratiæ ex opere operantis.	355.356
B	
B acchus, bimater. 2. Fuit cæso.	20
Baiuli mira curatio ex impacto cultro.	66
Balistarij calculosi apertio.	290
Baptismi supplementa apud nonnullos.	96
Baptismus an possit conferri infanti in vtero.	94
Baptismus proiecti in puteum.	118
Perfusi aqua venenata.	ibid.
Baptismus omnem reatum detergit.	335
Baptismi & Eucharistiæ effectuum, comparatio.	
335. & seqq.	
Battologia quando culpetur.	16
Bellarminus monstrosa calumnia grauatus.	196
Belluæ in locis muliebribus.	293
Bernardus Grossus, adiutus à Cluniacensibus.	315
Buddæ ortus.	1
Burchardus cæso, <i>ingenitus</i> .	22

C	Adauerum dissectio, minùs seruit parandæ peritiæ.	281
	<i>Casa</i> , nomen elephanti.	12
	Cæsar, vnde dictus.	10.12
	Non fuit primus Cæso.	ibid.
	Nomen Imperatoris designati.	11
	Cæso, an dicendus <i>natus</i> .	301.303
	Cæsonum gemellorum quis primogenitus.	305
	Caietanus circa baptismi supplementum notatus.	98
	Canonici, regulares, absque battologia.	16
	Celsi de ægro desperato iudicium.	142
	Christiani à Galeno sugillati.	142
	Christus, <i>Galenus Maximus</i> , Pisidæ.	326
	Chrysofomi de Eucharistia, flores.	396
	Cibalis fistula.	50
	Cibatio animæ per Eucharistiam.	337. & seqq.
	Circuncisio ad quid data.	96
	An fœminis, vt Strabo dixit.	ibid.
	Clamores fœtus in vtero.	30
	Classarij nauem cremantes, an innoxij.	12
	Claudius Sanctesius, laudatus.	390
	Clibanus naturalis.	50
	Communio ex opere operato, inutilis mortuis.	317
	Communione mortuis prodesse quæ suadeant.	312
	Concionatoris pagani, zelus pro mortuis.	311
	Conditiones matrimonium excindentes.	215
	Congressus cum grauida, an licitus.	267. & seqq.
	Est indecens.	272. & seqq.
	Coniuges pauperes an possint generationem impedire.	233
	Coniugij angores.	361

Index Rerum,

Coniugij vsus, an necessarius quibusdā morbis.	128
Consensus in suam cædem, non honestat illam.	116
Continentiæ votum, quàm arctum.	128
Contritio Sacramentalis, ferax gratiæ ex opere operantis.	355
Corpus, sepulchrum animæ Ethnicis.	222
Correctio anceps, adhibenda in extremis.	145
Correctio an adhibenda desperato.	ibid.
Cyuræ herbæ, ad abortum vis.	199

D

D Ecima, Dea.	268
Defunctorum communio ex abusu.	343
Defunctorum subsidia vera.	397
Desperati correctio.	145
Deus, loquitur vt nos.	14
Disciplinarum vsus, sanctus.	129
Disputationis utilitas.	310
Dithyrambus, quis.	2
Dubium animationis fœtus.	250.253
Dubium remedium in extrema necessitate adhibendum.	151
Duellum cur illicitum.	247

E

E Cclesiæ sensus circa Sacramenta, quanti.	320
Eduardus VI. Anglus, an Cæso.	276
Effectus Eucharistiæ, omnes immanentes.	331.
<i>& seqq.</i>	
Embryo petrefactus.	17
Energumeni cur ad sacra pro mortuis admissi.	324
Eucharistia cibus animæ, quomodo.	337. & seqq.
Eucharistia, consummatio Sacramentorum.	388
Eucharistia,	

¶ *Verborum.*

Eucharistia, dicta <i>pax</i> .	325.	Agape.	ibid.
Eucharistia repræsentatio passionis, quatenus.	350		
Eucharistia symbolum vnionis.			313
Eucharistiæ sumendæ incentiua ex PP.			391
Eucharistiæ, virtutes miræ.			389.391
Eunuchi varij.			69
Eusebia Augusta, conceptibus Helenæ Iuliani coniugis, infidiata.			198
Eusebia mater S. Germani, in eum sæua.			190
Excretiones mortuorum foetuum, miræ.	297.	298	
Experimenti sumptio, non semper illicita.	146.	152	
Expositio foetus ferina.			189
Quæ fit in Xenodochio sine causa, mortalis.			
ibid.			

F

F elicitatis martyrium, cur dilatatum.			289
Figlina diuina.			219
Fistula cibalis.			50
Flagellationes siue disciplinæ, honestæ.			129
Fœmina quando animetur.			252
Fœtus vtero immortui, varij modi.	292.	& seqq.	
Fœtus quando animetur.			249
Fœtus extrusio innaturalis.			74
Fœtus, brachium ex vtero promittens.			79
Fœtus obtritio ob matris salutem quibus probata.			
159.			
Non esset contra iustitiam.	164.	& seqq.	
Detestanda, præsertim si sit spes baptismi foetus.			
176.	& seqq.		
Fœtus quamdiu matri superstes.			32
Fœtus multiplex, vno fusus tempore.			203
Fœtus conditio fluxissima.	256.	& seqq.	

Index Rerum,

Fœtus cor, & pulmo, absque motu.	27
Non viuit vita matris.	28

G

G Aleni impietas.	141. 142
Galenus fabricæ corporum admirator.	49. 50
Gemellorum Cæsonum, vter primogenitus.	305
Gemellorum vnus vtero immortuus, saluo altero.	300
Genitalium partium fabrica, mira.	49
Geraldi Comitum vox in vtero matris.	30
Gerardus Constantiensis, cæso.	22
Gersonis doctrina, qualis.	368
Gertrudis, communicans pro mortuis.	315
Gnosticorum baptismus pro mortuo.	330
Gorgiæ origo mira.	8
Grauidarum obligationes.	255. & seqq.
Gregorius Nyffenus, à calumnia purgatus.	222
Gymnosophistæ sub Budda.	611

H

H æreditas debita Cæsoni.	302
Quid ferant varia iura particularia.	303
Hæretici prætexunt Dei honorem.	386. & seqq.
Henrici VIII. Angli, immanitas.	277
Herophilus Anatomicus.	290
Hicesius Medicus laudatus.	29
Hippocratis iusiurandum.	227
Hippocratis liber de septimestri partu an genuinus.	284
An liber de natura pueri.	226
Hispania, partus octimestres habet vitales.	285
Historici quando mendaces.	59

Homicidij

& Verborum.

Homicidij festinatio, Tertulliano, quæ.	237
Homicidium quàm virulentum.	205.210
Homicidium verum in abortu foetus animati, meditato.	200.201
Homo, spica rationalis.	212
Honor nudus, vitæ postponendus.	244
Hydropis compunctio.	66

I

I Eiunij lege num solvatur prægnans.	258. & seqq.
Impetrandi vis, vbi.	363
Impietas cædis in prolem admissæ.	206
Indicia obitus prægnantis.	32
Indicia sectioni præcognoscenda.	76
Indulgentiis pro defunctis, quid speciale.	352.
<i>& seqq.</i>	
Infans obex viæ, an possit proteri.	132.168
Infans proiectus in puteum, an baptizetur.	118
Infantium in vteris causa, perplexa.	100
An eis prouisa salutis media.	ibid.
Si non sit virtus pariendi, laborant extrema necessitate spirituali.	103
Infantium remedium in lege naturæ, quod.	96
Infantuli cadauer latrinis infossum, an in loco sacro reponendum.	194
Iniuria mariti in abortione.	212
Item coniugij ac status coniugalis.	213. & seqq.
& 224	
Innocentis cædes, prorsus illicita.	115
Quàm tetra.	203.204
Innocens notus, probatus nocens, nequit damnari.	
204	
Ioanna à Cruce, communicans pro mortuis.	314

Index Rerum,

Ioanna Seimer, num viua aperta.	276
Ioannes Ximenes, communicans pro mortuis.	316
Ira muliebris.	266
Irregularitas in dubio animationis fœtus.	250.
& 233	
Iudicia Dei circa paruulos.	99
Iuliani Apostatæ, dissectiones corporum.	291
Iusiurandum Hippocratis.	227

L

L Aryngotomia.	66
L Leges de differendo prægnantiû supplicio.	288
Liberi ortus è femore.	2
Fuit Cæso.	20
Liuiæ partus, trimestris.	284
Loth an peccarit filias offerendo.	122
Ludouicus à Ponte laudatus.	316
Approbavit communionem pro mortuis.	ibid.
Luctus mortuorum nimius, vnde improbatus.	322
Lugdunensium virginum furor.	190
Lutheranorum mendacium.	319

M

M Alum ex bono fine, leuius.	124
M Manducatio non est pars Eucharistiæ.	357
Manichæis, corpus turpe.	49
Manlius, cæso.	21
Martiæ Romanæ, fœtus quomodò extinctus.	292
Mater viua, an secari possit.	34. & seqq.
Mater quando teneatur sectionem Cæsaream admittere.	103
Imo eam virgere.	105
Mater, etiam quæ non peperit.	6

Matres

¶ Verborum.

Matres dimidiatæ.	7
Matres sæviètes in sobolem, immanes. 199. & seqq.	
Matris demortuæ sectio, receptissima.	19
Qui eam inutilem dixere. 22. Refelluntur. 24.	
Promptè administranda.	32
Matrimonij sanctitas, & celebratio. 215. & seqq.	
Medæ in prolem sæuitia.	191
Medici quando teneantur non negare suam operam. 107. imo & deferre.	108
Medici sectioni Cæsareæ astipulati.	40
Medici quidam, conscientia cauteriata.	141
Medicorum quorundam audacia.	73
Medicorum sententia de gravidæ certò moritura sectione improbata.	112
Medicinæ statio, Ecclesia.	327
Medicinæ scientia, experimentis parta.	152
Medicinæ decora.	73
Medicamenta extrahendo foetui mortui.	297
Membri syderati sectio honesta.	65
Messalianorum de vsu Eucharistiæ blasphemia.	389
Milesiarum virginum furor.	190
Mineræ ortus è capite.	2
Ministri malignitatem, non supplet Deus.	99
Minoris mali suasio, quâdo licita. 120. 121. 122. 123	
Missa pro defunctis absque fideiû cõmunionem.	324
Molendinum in homine.	50
Morbi animorum quàm multi.	326
Moses à Galeno vellicatus.	142
Mudonensis balistarij historia.	290
Mulieres in prolem sæuæ, virorum odio.	191
Mulierum intemperia.	265
Ira.	266
Musculi epigastrij, impune secabiles.	71

Index Rerum,

N

- N**atiuitas, quid ferat. 6.9.
Necessitas extrema spiritualis, qua. 86.103
Nominum notiones retinendæ. 346.
Nona, Dea. 268
Nouandi cupido, fugillata. 18
Non tamen quæuis nouatio. 153

O

- O**bscœnitas culpatur. 49
Octauiani symbolum. 76
Octimestris partus, an vitalis. 285. & seqq.
Oloris sæuitia. 186
Opiscus, quis. 292
Oppressio à muro hostili suffosso, an innoxia. 132
Opus operantis communionis, vtile defunctis. 354
Opus operatum, vtile operi operantis. 348
Oratio quatenus vtilis defunctis. 365

P

- P**alinodia conuicti, laudanda. 343
Parachentesis hydropum. 65
Parentes in prole puniti. 207
Parricidium actiuum, in cæde prolis abactæ. 208. 209
Partus difficultas, non honestat inductionem sterilitatis. 242. 243
Partus naturalis obices. 41. 42
Eius difficultates, vnde. 52
Partus humani tempora varia. 283. & 284
Partus vox, quid ferat. 5
Patres, Ethnicis fabulis vsi. 2
Patrum de aborsus malitia, iudicium. 228. & seqq.
Paupertas

& Verborum.

Paupertas coniugum , quid illis circa vsum coniu- gij licitum faciat.	233
Pax cur omiffa in Miffa defunctorum.	324
Peccatorum nexus.	192.193
Peccatum veniale, quantum malum.	333
Pectoris perfoffio in empyemate.	66
Pelicanus, Chriftus.	3
Per accidens, quid accidere dicatur.	134.135
Quid aduertédum, vt inde purgetur malum.	185
Peritonæi citra mortem feftio.	71
Periculi peccandi aditio, vnde honeftetur.	263
Perplexus, quis.	120
Peftis tempore quando prodigenda vita pro aliis.	
87. 90	
Petri Cerebrofi auerfio à difciplinis.	129
Pharmaca qui fancti refpuerint.	81
Phœnix rediuiuus.	3
Picturæ & fœtus collatio.	258
Plinij locus de Cæfaribus.	11
Porcæ incifæ ad faporem conciliandum.	68
Cur olim vtero abfciffæ.	72
Pœnitentiæ ftudium in moribundis, laudatum.	131
Prægnantium fupplicia, dilata.	288
Prægnantes iracundæ, cur.	267
An teneantur auerfari congressum.	268. & feqq.
Prægnantum error circa conceptum.	284
Prægnans num foluatur lege ieiunij.	258. & feqq.
Quid fi aliunde ad ieiunium vrgeatur.	261
Veratur faltare.	264
Preces parentum non fupplent baptifmum.	98
Probabilitas euentus boni quæ dicatur.	140
Prouidentia extraordinaria, cur rara erga paruulos.	

Index Rerum,

Puerperium violentum.

56

Q

- Q**uantitas speciérũ Eucharistiæ cur modica. 336
Quãtitas malitiæ abortus, expesa. 190. & seqq.
Querelæ Alphonsi Regis de mundi structura. 48
Quinio filiorum ex vno conceptu. 203

R

- R**egnum, cui cæsonum gemellorum, debitũ. 306
Religiosus iubente superiore, an possit respue-
re sectionem membri syderati. 78
An pharmaca in morbo. 81
Remediorum reiectio, an Dei tentatio. 80
Remedium legis naturæ, quod. 96
Remedij asperrimi exceptio, libera. 77
Idem de remedio pretiosissimo. 79
Respha, typus Ecclesiæ pro defunctis sollicitæ. 323
Respiratio nulla in foetu. 27
Romana lex, de prægnante non nisi post partum
plectenda. 289

S

- S**acerdotes, Medici. 327
Sacramenta soli suscipienti profunt. 328
Sacramenta, medicinæ. 326. 327
Sacramenti & sacrificij Eucharistici discrimen. 386
Sacrificij incruenti pro mortuis vtilitas. 319. 385
Sæuitia in sobolem, multiplex. 187
Saltationes, prægnantibus illicitæ. 264
Sanctius Abarca. 21
Satisfactoria vis, vnde. 360
Scipio Africanus, Cæso. 10. 20

Scriptura;

¶ Verborum.

Scriptura, Ethnicis fabulis vsa.	3.4.14
Scropharum sæuitia.	186
Sectio Cæsarea, extremum remedium.	46
Sectio Cæsarea quid.	1
Malè vocata <i>partus</i> . 5. quotuplex.	17
Sectionis Cæsareæ, exempla.	60
Iterata quandoque.	63
Non excludit nouum conceptum.	64
Necessaria ex charitate, quando.	176
Sector quando teneatur secare grauidam.	106
Sectores prægnantium, in scripturâ damnati.	114
Secundinarum intinctio, an ad baptismû sufficiat.	95
Semen humanum, an specie multiplex.	282
Seminis excussio per mulierem, non semper illicita.	
235.	
Sententiæ falsæ abiectio, laudanda.	343.344
Septimestris fœtus, an vitalis.	281. & seqq.
Sepulchrum materni vteri.	221.222
Serpens fœtui adnatus.	293
Serum lex de abstinentia à grauidis.	272
Spadones qui.	69
Spicarum rationalium & sationis allegoria.	212
Successio an debita Cæsoni.	301
Superfœtatio in humana specie.	269.270

T

T ertulliani locus expositus.	228. & 231
Testis oculati momentum.	26
Testis præsentium, verax.	58
Thamyris, sponsus S. Theclæ.	216
Thlasia, qui.	69
Thlibia.	ibid.
S. Thomæ textus, deprauatus.	318

Tracharteriæ

Index Rerum, & Verborum.

Tracharteriæ dissectio. 66

V

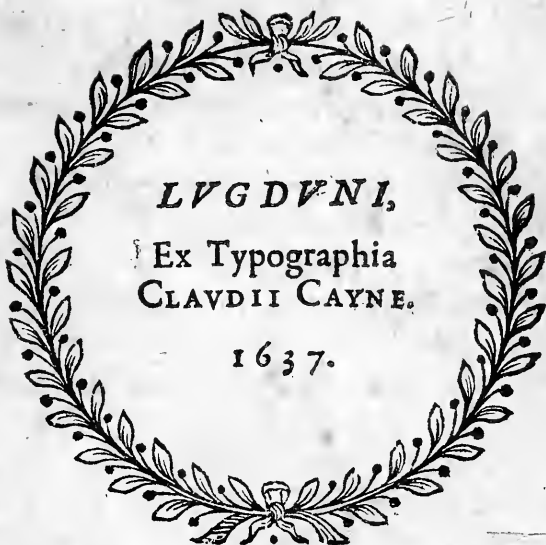
V alriciana epistola conficta.	196
Veneris vsus an morbo alicui necessarius.	128
Veritas inter errores media.	45
Vesicæ sectio in perinaeo.	67
Vestitus arctus, vitandus prægnanti.	265
Viperæ partus an matri lethalis.	158
Virginum furores.	190
Parricidia in foetus suos.	192
Probra sacrarum virginum, statui indemnâ.	196
Virgo, Buddæ ex latere mater.	I
Vita abiicienda pro aliorum salute.	86
Vita spiritus per Eucharistiam.	340
Vitæ abbreviatio licita, quæ.	128
Vitæ amor quantus, etiam in sanctis.	198
<i>Uopiscus</i> , quis.	292
Votum continentia, obligat, etiam in mortis periculo.	128
Vteri euulsio, muliere superstite.	72
Vteri occlusio, mira.	269
Vterus maternus, figlina Dei.	220

X

X imenij virtus, & communio pro mortuis.	316
Xisti V. decretalis in abortantes.	238

Z

Z enobiæ Reginae castitas.	272
-----------------------------------	-----

LVGDVNI,

Ex Typographia
CLAVDII CAYNE.

1637.

PHILADELPHIA

EX-LIBRIS

CLAUDE L. BARNETT

1857

Net
761
Net
1132

